ΝΑ ΑΝΑΔΕΙΞΟΥΜΕ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΤΗΣΟΥΜΕ ΤΙΣ ΟΡΘΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΙΔΕΕΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
Αριθμ. Φύλλου 214
ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2021
1,5 ΕΥΡΩ

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Από τη στιγμή που θα ακούσεις τις λεπτομέρειες της νίκης, είναι δύσκολο να την ξεχωρίσεις από την ήττα.

(Jean-Paul Sartre, 1905-1980)

2021
1,5 ΕΥΡΩ

Από τη στιγμή που θα ακούσεις
τις λεπτομέρειες της νίκης,
είναι δύσκολο να την ξεχωρίσεις
από την ήττα.
(Jean-Paul Sartre, 1905-1980)

από την ήττα.

(Jean-Paul Sartre, 1905-1980)

ΣΚΕΨΕΙΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ... ΣΚΕΨΕΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

από τον Κύκλο Σύνταξης

Η ανάληψη και διαχείριση των εξουσιαστικών υποθέσεων τον Ιούλιο του 2019 έφερε για πρώτη φορά μετά από το 2009 στο προσκήνιο μια αυτοδύναμη κυβέρνηση. Μ' άλλα λόγια ύστερα από δέκα χρόνια μνημονιακής «κρίσης», που καταβρόχθισε το Πασοκ, που «κατάπιε» την μια μετά την άλλη τις κυβερνήσεις συνεργασίας, που ρούφηξε και ξέρασε την πρώτη φορά αριστερά κυβέρνηση του Συριζα, έγινε δυνατόν να επανέλθει μια λεγόμενη αυτοδύναμη κυβέρνηση στην εξουσία.

Οι τωρινοί διαχειριστές των κρατικών υποθέσεων εμφανίστηκαν αρχικά παντοδύναμοι, υποσχέθηκαν την λειτουργία ενός επιτελικού κράτους, παρουσιάστηκαν ως οι εκλεκτοί των εκλεκτών, συγκρινόμενοι με τους «παλιάτσους» της απερχόμενης κυβέρνησης οι οποίοι «κάηκαν», αφού, όμως, σταθεροποίησαν τον έλεγχο ενός εξοργισμένου και λεηλατημένου κοινωνικού χώρου από κάθε άποψη.

Η σταθερότητα που υποσχέθηκε ο υποτιμημένος από εχθρούς και φίλους Μητσοτάκης έμοιαζε αρχικά άκρως πειστική, όχι μόνο στους ψηφοφόρους τους αλλά και σε εκείνους της λεγόμενης μείζονος αντιπολίτευσης. Η «πανδημία», όμως, αλλά και τα «ελληνοτουρκικά» ήρθαν να τινάξουν την μπάνκα στον αέρα πολύ γρήγορα, η οικονομική κατάσταση δεν χειροτέρεψε απλά, αφού ακόμα και την στιγμή αυτή είναι δύσκολο να εκτιμηθεί η «ζημιά», η οποία σε κάθε περίπτωση φαίνεται να αναλογεί με εκείνη της περιόδου 2010-12, με την επιβάρυνση να μεγαλώνει λόγω ακριβώς αυτής της συνέχειας και της απίστευτης αβεβαιότητας για την συνέχεια, παρά το ψυχολογικό μασάζ που στοχεύει στην ελαχιστοποίηση του πανικού και των συνεπειών του που χαρακτηρίζει παρόμοιες καταστάσεις.

Το εύρος των κοινωνικών αντιδράσεων που αναμφίβολα θα ξεσπάσουν, ακριβώς λόγω της κατάστασης που περιγράφουμε, είναι άγνωστο, και γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο καταπνίγεται με αγριότητα και σκληρότητα κάθε κοινωνική εκδήλωση έστω και απλής διαμαρτυρίας. Τα πρωτόγνωρα απαγορευτικά μέτρα με αφορμή την «πανδημία», από τα σκληρότερα στον ευρωπαϊκό χώρο, πρώτιστα στοχεύουν στην εμπέδωση αυτού ακριβώς του κλίματος στο σύνολο του κοινωνικού χώρου: η εξουσία δεν ανέχεται και δεν θα ανεχθεί καμμία αμφισβήτηση.

Οι Τσιπρομητσοτάκηδες και τα χαΐρια τους...

Μετά από επίμονες παρακλήσεις του κοινού αποφασίσαμε να ξεκινήσουμε το κείμενο των Επιδρομών με τον παλιό αγαπημένο σταρ της στήλης, τον Αλέξη τον Τσίπρα, ο οποίος απολαμβάνει τη γαλήνη της αντιπολίτευσης χάρη στο διόλου ευκαταφρόνητο 31%, που πέτυχε να αποσπάσει στις εκλογές του 2019. Όπως έχουμε ξαναγράψει στο παρελθόν, το φαινόμενο «Αλέξης Τσίπρας» –ένας καθ' όλα μετριότατος πολιτικός– οφείλει την απότομη αναρρίχησή του στην εξουσία χάρη στους «αγανακτισμένους» της εποχής, θα θυμάστε, βέβαια, τις περίφημες πλατείες και τα «παραιτηθείτε». Η «πάνω» και η «κάτω» πλατεία έγιναν με χειρουργική ακρίβεια η συγκυβέρνηση των ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ και οι προβεβλημένοι «πλατειακοί», όπως οι βαρουφάκηδες και οι τσακαλώτοι έγιναν υπουργοί. Τα χρόνια πέρασαν και η εποχή της «πρώτης φοράς αριστεράς» τελείωσε οριστικά, ωστόσο η νέα φουρνιά των «αγανακτισμένων» έχει κάνει για τα καλά την παρουσία της στη δημόσια σφαίρα με αφορμή και αιτία την επιδημία και τη διαχείρισή της.

Ο Αλέξης και η παρέα του από την αρχή της επιδημίας, πρέπει να τους το αναγνωρίσουμε, έχουν «αρθεί στο ύψος των περιστάσεων» από την πρώτη στιγμή, στηρίζοντας έμπρακτα όλη αυτή την οργανωμένη διαδικασία αποσύνθεσης του κοινωνικού ιστού με πρόσχημα την προστασία της «δημόσιας υγείας». Το κεντρικό πολυκατάστημα του Συριζα, το ατσαλωμένο φυλάκιο που λέγεται ΚΚΕ και τα εξωκοινοβουλευτικά παραμάγαζα λάτρεψαν ανυπόκριτα την «επανεμφάνιση του Κράτους» και τα φιρμάνια των απαγορεύσεων, συχνά πλειοδοτώντας στην κρατική κατασταλτική μανία κατά των αποκλινουσών συμπεριφορών και ατόμων. Καθόλου παράδοξο αν το καλοσκεφτούμε, αφού το πανίσχυρο Κράτος, που καθορίζει με λεπτομέρειες τη ζωή των υπηκόων του και πατάσσει αδυσώπητα τον «εσωτερικό εχθρό», παραμένει η κρυφή εμμονική φαντασίωσή τους, όσο και αν κρύβεται πίσω από διάφορες γιρλάντες περί δικαιωμάτων και ανθρωπισμού.

...δρός νόμος για την απαγόρευση των συγκεντρώσεων άνω των 100 ατόμων ξεχάστηκε και η κυβέρνηση υποχρεώθηκε σε αναδίπλωση μετά τα γεγονότα της Νέας Σμύρνης, με σκοπό να κερδίσει λίγο χρόνο. Ο Κυριάκος, μάλιστα, στο 1.569ο διάγγελμά του, δήλωσε μεταξύ άλλων με το γλυκανάλατο ύφος εραστή, ότι «μας πλήγωσε». Μόνο που παρέλειψε, φυσικά, να συμπληρώσει ότι φεύγει, γιατί μας αξίζει κάτι καλύτερο... Ο Τσίπρας είναι πάντα παρών, πάντα έτοιμος να δρέψει τους καρπούς της μικρής και σεμνής αυτής νίκης, που όπως πάντα την έδωσαν άλλοι. Αποδεχόμενος το ρόλο του «υποκινητή», που πολύ βολικά του απέδωσαν τα φιλοκυβερνητικά ΜΜΕ, έσπευσε να προσφέρει «πολιτικό μορατόριουμ» στον Κυριάκο! Βάστα Κυριάκο! Τόση τρομερή αντιπολίτευση δεν αντέχεται. Αντέχεται;;;

200 χρόνια επιτυχίες

Το σημείωμα αυτό μάς ταλαιπώρησε αφάνταστα. Πασχίζαμε για ώρες να βρούμε τις κατάλληλες λέξεις για να περιγράψουμε –και κυρίως– να ερμηνεύσουμε αυτό το αδιανόητο καραγκιοζιλίκι, που θα μας κάνει να ντρεπόμαστε για δεκαετίες.

Τα γκάφιτι με τους ήρωες του '21 και τις κούκλες προσφορά της playmobil; Το μπισκότο με μελάνι σουπιάς; Η «διεθνούς φήμης σοπράνο», που γκάριζε κυριολεκτικά τον υπέροχο «Ύμνο εις την Ελευθερίαν»; Το ιππικό με τους τσολιάδες; Η αυτάρεσκη λαμπροστολισμένη εγχώρια ελίτ της συμφοράς και οι υπέρκομψες κυρίες με τα παραμορφωμένα και δυσανάλογα κεφάλια από τις χιλιάριθμες πλαστικές επεμβάσεις; Οι ξεπεσμένοι ή δευτεροκλασάτοι εκπρόσωποι των τότε Μεγάλων Δυνάμεων;

Ιδού, ο πρίγκηπ της Ουαλίας Κάρολος (τα εγχώρια ΜΜΕ ξεκίνησαν τη φιλολογία ότι αυτός θα διαδεχτεί οσονούπω την Ελισάβετ στο θρόνο, να και η απόδειξη για το πόσο σημαντικός είναι), ο πρωθυπουργός της Ρωσίας, που δεν συγκρατήσαμε το όνομά του, η γαλλίδα υπουργός άμυνας αγνώστων λοιπών στοιχείων, που όμως συμμετείχε στο παζάρι για τα πολεμικά αεροσκάφη Rafale και ο κύπριος πρόεδρος, ήταν όλοι κι όλοι οι «υψηλοί επισκέπτες».

Έστω και κατόπιν εορτής, θα ήταν χίλιες φορές προτιμότερο από αυτή τη σαχλαμάρα με τα άλογα και τους τσολιάδες με τις φουστίτσες και τις μάσκες για τον κόβιντ, η επιτροπή της Γιάννας να οργανώσει κάτι τολμηρό, όπως

αυτοδύναμη κυβέρνηση στην εξουσία.

Οι τωρινοί διαχειριστές των κρατικών υποθέσεων εμφανίστηκαν αρχικά παντοδύναμοι, υποσχέθηκαν την λειτουργία ενός επιτελικού κράτους, παρουσιάστηκαν ως οι εκλεκτοί των εκλεκτών, συγκρινόμενοι με τους «παλιάτσους» της απερχόμενης κυβέρνησης οι οποίοι «κάηκαν», αφού, όμως, σταθεροποίησαν τον έλεγχο ενός εξοργισμένου και λεηλατημένου κοινωνικού χώρου από κάθε άποψη.

Η σταθερότητα που υποσχέθηκε ο υποτιμημένος από εχθρούς και φίλους Μητσοτάκης έμοιαζε αρχικά άκρως πειστική, όχι μόνο στους ψηφοφόρους τους αλλά και σε εκείνους της λεγόμενης μείζονος αντιπολίτευσης. Η «πανδημία», όμως, αλλά και τα «ελληνοτουρκικά» ήρθαν να τινάξουν την μπάνκα στον αέρα πολύ γρήγορα, η οικονομική κατάσταση δεν χειροτέρεψε απλά, αφού ακόμα και την στιγμή αυτή είναι δύσκολο να εκτιμηθεί η «ζημιά», η οποία σε κάθε περίπτωση φαίνεται να αναλογεί με εκείνη της περιόδου 2010-12, με την επιβάρυνση να μεγαλώνει λόγω ακριβώς αυτής της συνέχειας και της απίστευτης αβεβαιότητας για την συνέχεια, παρά το ψυχολογικό μασάζ που στοχεύει στην ελαχιστοποίηση του πανικού και των συνεπειών του που χαρακτηρίζει παρόμοιες καταστάσεις.

Το εύρος των κοινωνικών αντιδράσεων που αναμφίβολα θα ξεσπάσουν, ακριβώς λόγω της κατάστασης που περιγράφουμε, είναι άγνωστο, και γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο καταπνίγεται με αγριότητα και σκληρότητα κάθε κοινωνική εκδήλωση έστω και απλής διαμαρτυρίας. Τα πρωτόγνωρα απαγορευτικά μέτρα με αφορμή την «πανδημία», από τα σκληρότερα στον ευρωπαϊκό χώρο, πρώτιστα στοχεύουν στην εμπέδωση αυτού ακριβώς του κλίματος στο σύνολο του κοινωνικού χώρου: η εξουσία δεν ανέχεται και δεν θα ανεχθεί καμμία αμφισβήτηση.

Το δόγμα, βέβαια, της μηδενικής ανοχής το οποίο έχει δοκιμαστεί είτε σε ολοκληρωτικά καθεστώτα είτε σε πόλεις των ΗΠΑ, όπως η Νέα Υόρκη, δεν μας είναι άγνωστο. Ο βραβευμένος από τις ΗΠΑ για τις αντι-τρομοκρατικές του υπηρεσίες και διαχρονικός πλέον υπουργός καταστολής, δηλώνει ακραιφνής θιασώτης του εν λόγω δόγματος φανερώνοντας πλέον ανοιχτά την εμμονή του να τελειώνει με κάθε «εκκρεμότητα» του παρελθόντος. Ησυχία, τάξη και ασφάλεια, λοιπόν, σ' άλλη έκδοση. Θεωρεί, καθώς φαίνεται, τόσο ο ίδιος όσο και η ηγετική ομάδα η οποία ανέλαβε την εξουσία, ότι η συγκυρία προσφέρεται, λόγω και της καθήλωσης του κοινωνικού χώρου που προσέφερε ιδανικά η πρώτη φορά αριστερά κυβέρνηση.

Όμως, τα πρόσφατα γεγονότα που εξελίχθηκαν κυρίως στην πλατεία της Ν. Σμύρνης –και όχι μόνο απέδειξαν– για μιαν ακόμη φορά, ότι οι εξουσιαστικές «βεβαιότητες» γίνονται εν μια νυκτί φύλλο και φτερό. Η σκληρότητα, οι ξυλοδαρμοί, οι παραδειγματικοί βασανισμοί όχι μόνο δεν

λιό αγαπημένο σταρ της στήλης, τον Αλέξη τον Τσίπρα, ο οποίος απολαμβάνει τη γαλήνη της αντιπολίτευσης χάρη στο διόλου ευκαταφρόνητο 31%, που πέτυχε να αποσπάσει στις εκλογές του 2019. Όπως έχουμε ξαναγράψει στο παρελθόν, το φαινόμενο «Αλέξης Τσίπρας» –ένας καθ' όλα μετριότατος πολιτικός– οφείλει την απότομη αναρρίχησή του στην εξουσία χάρη στους «αγανακτισμένους» της εποχής, θα θυμάστε, βέβαια, τις περίφημες πλατείες και τα «παραιτηθείτε». Η «πάνω» και η «κάτω» πλατεία έγιναν με χειρουργική ακρίβεια η συγκυβέρνηση των ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ και οι προβεβλημένοι «πλατειακοί», όπως οι βαρουφάκηδες και οι τσακαλώτοι έγιναν υπουργοί. Τα χρόνια πέρασαν και η εποχή της «πρώτης φοράς αριστεράς» τελείωσε οριστικά, ωστόσο η νέα φουρνιά των «αγανακτισμένων» έχει κάνει για τα καλά την παρουσία της στη δημόσια σφαίρα με αφορμή και αιτία την επιδημία και τη διαχείρισή της.

Ο Αλέξης και η παρέα του από την αρχή της επιδημίας, πρέπει να τους το αναγνωρίσουμε, έχουν «αρθεί στο ύψος των περιστάσεων» από την πρώτη στιγμή, στηρίζοντας έμπρακτα όλη αυτή την οργανωμένη διαδικασία αποσύνθεσης του κοινωνικού ιστού με πρόσχημα την προστασία της «δημόσιας υγείας». Το κεντρικό πολυκατάστημα του Συριζα, το ατσαλωμένο φυλάκιο που λέγεται ΚΚΕ και τα εξωκοινοβουλευτικά παραμάγαζα λάτρεψαν ανυπόκριτα την «επανεμφάνιση του Κράτους» και τα φιρμάνια των απαγορεύσεων, συχνά πλειοδοτώντας στην κρατική κατασταλτική μανία κατά των αποκλινουσών συμπεριφορών και ατόμων. Καθόλου παράδοξο αν το καλοσκεφτούμε, αφού το πανίσχυρο Κράτος, που καθορίζει με λεπτομέρειες τη ζωή των υπηκόων του και πατάσσει αδυσώπητα τον «εσωτερικό εχθρό», παραμένει η κρυφή εμμονική φαντασίωσή τους, όσο και αν κρύβεται πίσω από διάφορες γιρλάντες περί δικαιωμάτων και ανθρωπισμού.

Δεν βρισκόμαστε, όμως, στην ονειρεμένη για την εξουσία εποχή, που τα πρόβατα άκουγαν το πολύ επιτυχημένο ντουέτο του πρώτου λοκντάουν, τον καλούλη κύριο Τσιόδρα και τον σκληρό Χαρδαλιά και πήγαιναν μετά για ύπνο. Τα όρια της συλλογικής ψυχικής αντοχής έχουν εξαντληθεί προ πολλού, η οικονομική και κοινωνική εξαθλίωση δεν μπορεί να κρυφτεί με κανένα τέχνασμα και η υποβόσκουσα δυσαρέσκεια, ιδίως των νεότερων ηλικιών, έχει μεταπραπεί σε μια πυριτιδαποθήκη.

Ο Τσίπρας, συνειδητοποιώντας –κατόπιν εορτής– ότι έχει δημιουργηθεί νέο κύμα αγανακτισμένων, κυρίως νεαρής ηλικίας, που μπορεί ακόμα και να καταστρέψει το μέλλον του αν δεν το διαχειριστεί σωστά, έσπευσε να δηλώσει ότι «δέχεται το ρίσκο της εξάπλωσης» λόγω των διαδηλώσεων με αφορμή το γνωστό νομοσχέδιο για τα ΑΕΙ. Το ρήμα «δέχεται», βεβαίως, δεν ξεκαθαρίζει πρόθεση, αλλά τα φίλια, προς την κυβέρνηση, ΜΜΕ ξεκίνησαν την επίθεση με τη γνωστή κασέτα «Ο Τσίπρας είναι ο υποκινητής των

λοι. Αποδεχόμενος το ρόλο του «υποκινητή», που πολύ βολικά του απέδωσαν τα φιλοκυβερνητικά ΜΜΕ, έσπευσε να προσφέρει «πολιτικό μορατόριουμ» στον Κυριάκο! Βάστα Κυριάκο! Τόση τρομερή αντιπολίτευση δεν αντέχεται. Αντέχεται;;;

200 χρόνια επιτυχίες

Το σημείωμα αυτό μάς ταλαιπώρησε αφάνταστα. Πασχίζαμε για ώρες να βρούμε τις κατάλληλες λέξεις για να περιγράψουμε –και κυρίως– να ερμηνεύσουμε αυτό το αδιανόητο καραγκιοζιλίκι, που θα μας κάνει να ντρεπόμαστε για δεκαετίες.

Τα γκάφιτι με τους ήρωες του '21 και τις κούκλες προσφορά της playmobil; Το μπισκότο με μελάνι σουπιάς; Η «διεθνούς φήμης σοπράνο», που γκάριζε κυριολεκτικά τον υπέροχο «Ύμνο εις την Ελευθερίαν»; Το ιππικό με τους τσολιάδες; Η αυτάρεσκη λαμπροστολισμένη εγχώρια ελίτ της συμφοράς και οι υπέρκομψες κυρίες με τα παραμορφωμένα και δυσανάλογα κεφάλια από τις χιλιάριθμες πλαστικές επεμβάσεις; Οι ξεπεσμένοι ή δευτεροκλασάτοι εκπρόσωποι των τότε Μεγάλων Δυνάμεων;

Ιδού, ο πρίγκηψ της Ουαλίας Κάρολος (τα εγχώρια ΜΜΕ ξεκίνησαν τη φιλολογία ότι αυτός θα διαδεχτεί οσονούπω την Ελισάβετ στο θρόνο, να και η απόδειξη για το πόσο σημαντικός είναι), ο πρωθυπουργός της Ρωσίας, που δεν συγκρατήσαμε το όνομά του, η γαλλίδα υπουργός άμυνας αγνώστων λοιπών στοιχείων, που όμως συμμετείχε στο παζάρι για τα πολεμικά αεροσκάφη Rafale και ο κύπριος πρόεδρος, ήταν όλοι κι όλοι οι «υψηλοί επισκέπτες».

Έστω και κατόπιν εορτής, θα ήταν χίλιες φορές προτιμότερο από αυτή τη σαχλαμάρα με τα άλογα και τους τσολιάδες με τις φουστίτσες και τις μάσκες για τον κόβιντ, η επιτροπή της Γιάννας να οργανώσει κάτι τολμηρό, όπως π.χ. την αναβίωση της μάχης των Δερβενακίων με έλληνες και τούρκους ντυμένους με παραδοσιακές στολές και οπλισμένους με paintball, στα πλαίσια του βικτωριανού historical reenactment (ιστορική αναβίωση). Ή τη μάχη του Ναυαρίνου για να κολακεύσει τον πρίγκηπα Κάρολο. Η αναβίωση μεσαιωνικών μαχών στην Ευρώπη δεν είναι κάτι άγνωστο!

Διάφοροι ιδιόρρυθμοι τύποι μασκαρεύονται με στολές περίφρακτων ιπποτών ή μογγόλων του τσεγκισχάνου (Τζένγκινς Χαν), made in china, φυσικά και αναπαριστούν διάφορα πολεμικά σκηνικά. Η χαρά τους δεν περιγράφεται και αυτά τα events προσελκύουν μεγάλο κοινό, είναι ιδιαίτερα δημοφιλή στην πατρίδα του Καρόλου και ο ίδιος θα ένιωθε πολύ οικεία. Για την ιστορία, η πρώτη τέτοια παράσταση ήταν το Eglinton Tournament of 1839, στο απόγειο του νεογοτθισμού και της γενικότερης εξιδανίκευσης του παρελθόντος, στο κτήμα και στον πύργο του Archibald William Montgomerie, 13ου κόμη του Eglinton. Η ιδέα

την στιγμή αυτή είναι δύσκολο να εκτιμηθεί η «ζημιά», η οποία σε κάθε περίπτωση φαίνεται να αναλογεί με εκείνη της περιόδου 2010-12, με την επιβάρυνση να μεγαλώνει λόγω ακριβώς αυτής της συνέχειας και της απίστευτης αβεβαιότητας για την συνέχεια, παρά το ψυχολογικό μασάζ που στοχεύει στην ελαχιστοποίηση του πανικού και των συνεπειών του που χαρακτηρίζει παρόμοιες καταστάσεις.

Το εύρος των κοινωνικών αντιδράσεων που αναμφίβολα θα ξεσπάσουν, ακριβώς λόγω της κατάστασης που περιγράφουμε, είναι άγνωστο, και γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο καταπνίγεται με αγριότητα και σκληρότητα κάθε κοινωνική εκδήλωση έστω και απλής διαμαρτυρίας. Τα πρωτόγνωρα απαγορευτικά μέτρα με αφορμή την «πανδημία», από τα σκληρότερα στον ευρωπαϊκό χώρο, πρώτιστα στοχεύουν στην εμπέδωση αυτού ακριβώς του κλίματος στο σύνολο του κοινωνικού χώρου: η εξουσία δεν ανέχεται και δεν θα ανεχθεί καμμία αμφισβήτηση.

Το δόγμα, βέβαια, της μηδενικής ανοχής το οποίο έχει δοκιμαστεί είτε σε ολοκληρωτικά καθεστώτα είτε σε πόλεις των ΗΠΑ, όπως η Νέα Υόρκη, δεν μας είναι άγνωστο. Ο βραβευμένος από τις ΗΠΑ για τις αντι-τρομοκρατικές του υπηρεσίες και διαχρονικός πλέον υπουργός καταστολής, δηλώνει ακραιφνής θιασώτης του εν λόγω δόγματος φανερώνοντας πλέον ανοιχτά την εμμονή του να τελειώνει με κάθε «εκκρεμότητα» του παρελθόντος. Ησυχία, τάξη και ασφάλεια, λοιπόν, σ' άλλη έκδοση. Θεωρεί, καθώς φαίνεται, τόσο ο ίδιος όσο και η ηγετική ομάδα η οποία ανέλαβε την εξουσία, ότι η συγκυρία προσφέρεται, λόγω και της καθήλωσης του κοινωνικού χώρου που προσέφερε ιδανικά η πρώτη φορά αριστερά κυβέρνηση.

Όμως, τα πρόσφατα γεγονότα που εξελίχθηκαν κυρίως στην πλατεία της Ν. Σμύρνης –και όχι μόνο απέδειξαν– για μιαν ακόμη φορά, ότι οι εξουσιαστικές «βεβαιότητες» γίνονται εν μια νυκτί φύλλο και φτερό. Η σκληρότητα, οι ξυλοδαρμοί, οι παραδειγματικοί βασανισμοί όχι μόνο δεν θα φοβίσουν, αλλά θα επιταχύνουν καταστάσεις αφ' ενός παντελώς ανεξέλεγκτες αφ' ετέρου μη συγκρίσιμες με το παρελθόν. Δεν υποστηρίζουμε ότι η εξέλιξη αυτή θα είναι πρόσφορη για τους κοινωνικούς αγώνες για διάφορους λόγους, αφού η άγρια ανταπόδοση στην συστηματική βαρβαρότητα της εξουσίας δεν αποδίδει συνήθως απελευθερωτικούς καρπούς.

Σε κάθε περίπτωση για ό,τι ακολουθήσει υπεύθυνοι θα είναι αυτοί που έσπειραν και σπέρνουν ανέμους. Μ' ό,τι αυτό συνεπάγεται...

Απρίλιος 2021

Ο Αλέξης και η παρέα του από την αρχή της επιδημίας, πρέπει να τους το αναγνωρίσουμε, έχουν «αρθεί στο ύψος των περιστάσεων» από την πρώτη στιγμή, στηρίζοντας έμπρακτα όλη αυτή την οργανωμένη διαδικασία αποσύνθεσης του κοινωνικού ιστού με πρόσχημα την προστασία της «δημόσιας υγείας». Το κεντρικό πολυκατάστημα του Συριζα, το ατσαλωμένο φυλάκιο που λέγεται ΚΚΕ και τα εξωκοινοβουλευτικά παραμάγαζα λάτρεψαν ανυπόκριτα την «επανεμφάνιση του Κράτους» και τα φιρμάνια των απαγορεύσεων, συχνά πλειοδοτώντας στην κρατική κατασταλτική μανία κατά των αποκλινουσών συμπεριφορών και ατόμων. Καθόλου παράδοξο αν το καλοσκεφτούμε, αφού το πανίσχυρο Κράτος, που καθορίζει με λεπτομέρειες τη ζωή των υπηκόων του και πατάσσει αδυσώπητα τον «εσωτερικό εχθρό», παραμένει η κρυφή εμμονική φαντασίωσή τους, όσο και αν κρύβεται πίσω από διάφορες γιρλάντες περί δικαιωμάτων και ανθρωπισμού.

Δεν βρισκόμαστε, όμως, στην ονειρεμένη για την εξουσία εποχή, που τα πρόβατα άκουγαν το πολύ επιτυχημένο ντουέτο του πρώτου λοκντάουν, τον καλούλη κύριο Τσιόδρα και τον σκληρό Χαρδαλιά και πήγαιναν μετά για ύπνο. Τα όρια της συλλογικής ψυχικής αντοχής έχουν εξαντληθεί προ πολλού, η οικονομική και κοινωνική εξαθλίωση δεν μπορεί να κρυφτεί με κανένα τέχνασμα και η υποβόσκουσα δυσαρέσκεια, ιδίως των νεότερων ηλικιών, έχει μετατραπεί σε μια πυριτιδαποθήκη.

Ο Τσίπρας, συνειδητοποιώντας –κατόπιν εορτής– ότι έχει δημιουργηθεί νέο κύμα αγανακτισμένων, κυρίως νεαρής ηλικίας, που μπορεί ακόμα και να καταστρέψει το μέλλον του αν δεν το διαχειριστεί σωστά, έσπευσε να δηλώσει ότι «δέχεται το ρίσκο της εξάπλωσης» λόγω των διαδηλώσεων με αφορμή το γνωστό νομοσχέδιο για τα ΑΕΙ. Το ρήμα «δέχεται», βεβαίως, δεν ξεκαθαρίζει πρόθεση, αλλά τα φίλια, προς την κυβέρνηση, ΜΜΕ ξεκίνησαν την επίθεση με τη γνωστή κασέτα «Ο Τσίπρας είναι ο υποκινητής των διαδηλώσεων». Και ο Αλέξης, σε μια διορθωτική κίνηση, συμπλήρωσε στη Βουλή «αλλά δεν το αποδέχομαι». Στην ίδια ομιλία, μάλιστα, ουσιαστικά αποδέχτηκε την αναγκαιότητα του νέου νόμου για την εγκατάσταση αστυνομικών δυνάμεων εντός των ΑΕΙ, με την αλησμόνητη διατύπωση: «Εγώ, λοιπόν, λέω ότι σε ορισμένα πανεπιστήμια υπάρχει σοβαρό πρόβλημα, με την κατ' εξακολούθηση παραβατική στάση εξωπανεπιστημιακών στοιχείων, που προσβάλλουν και την έννοια του ασύλου». Τί Αλέξης θα ήταν αυτός αν δεν ολοκλήρωνε με μια άρτια εκτελεσμένη κωλοτούμπα.

Ασφαλώς και έγιναν διαδηλώσεις από τότε και ο φαιτσολιάδες; Η αυτάρεσκη λαμπροστολισμένη εγχώρια ελίτ της συμφοράς και οι υπέρκομψες κυρίες με τα παραμορφωμένα και δυσανάλογα κεφάλια από τις χιλιάρθμες πλαστικές επεμβάσεις; Οι ξεπεσμένοι ή δευτεροκλασάτοι εκπρόσωποι των τότε Μεγάλων Δυνάμεων;

Ιδού, ο πρίγκηψ της Ουαλίας Κάρολος (τα εγχώρια ΜΜΕ ξεκίνησαν τη φιλολογία ότι αυτός θα διαδεχτεί οσονούπω την Ελισάβετ στο θρόνο, να και η απόδειξη για το πόσο σημαντικός είναι), ο πρωθυπουργός της Ρωσίας, που δεν συγκρατήσαμε το όνομά του, η γαλλίδα υπουργός άμυνας αγνώστων λοιπών στοιχείων, που όμως συμμετείχε στο παζάρι για τα πολεμικά αεροσκάφη Rafale και ο κύπριος πρόεδρος, ήταν όλοι κι όλοι οι «υψηλοί επισκέπτες».

Έστω και κατόπιν εορτής, θα ήταν χίλιες φορές προτιμότερο από αυτή τη σαχλαμάρα με τα άλογα και τους τσολιάδες με τις φουστίτσες και τις μάσκες για τον κόβιντ, η επιτροπή της Γιάννας να οργανώσει κάτι τολμηρό, όπως π.χ. την αναβίωση της μάχης των Δερβενακίων με έλληνες και τούρκους ντυμένους με παραδοσιακές στολές και οπλισμένους με paintball, στα πλαίσια του βικτωριανού historical reenactment (ιστορική αναβίωση). Ή τη μάχη του Ναυαρίνου για να κολακεύσει τον πρίγκηπα Κάρολο. Η αναβίωση μεσαιωνικών μαχών στην Ευρώπη δεν είναι κάτι άγνωστο!

Διάφοροι ιδιόρρυθμοι τύποι μασκαρεύονται με στολές περίφρακτων ιπποτών ή μογγόλων του τσεγκισχάνου (Τζένγκινς Χαν), made in china, φυσικά και αναπαριστούν διάφορα πολεμικά σκηνικά. Η χαρά τους δεν περιγράφεται και αυτά τα events προσελκύουν μεγάλο κοινό, είναι ιδιαίτερα δημοφιλή στην πατρίδα του Καρόλου και ο ίδιος θα ένιωθε πολύ οικεία. Για την ιστορία, η πρώτη τέτοια παράσταση ήταν το Eglinton Tournament of 1839, στο απόγειο του νεογοτθισμού και της γενικότερης εξιδανίκευσης του παρελθόντος, στο κτήμα και στον πύργο του Archibald William Montgomerie, 13ου κόμη του Eglinton. Η ιδέα ήταν τόσο πετυχημένη που τελικά έπεσε θύμα της επιτυχίας της. Το κτήμα κατακλύστηκε από 100.000 ανθρώπους και η αναπαράσταση ματαιώθηκε λόγω και των καταρρακτωδών βροχών.

Είμασταν έτοιμοι, λοιπόν, γεμάτοι απελπισία να τα παρατήσουμε, όταν πληροφορηθήκαμε ότι ήδη ξεκίνησε το blame game! Για τη μεν «σοπράνο» καρφώνουν τον αρχηγό ΓΕΕΘΑ Κωνσταντίνο Φλώρο. Ο Μανώλης Κοττάκης της Εστίας έγραψε: «Ὁ ἀρχηγός ΓΕΕΘΑ Κωνσταντῖνος Φλῶρος ὅμως πού βλέπει πιό μακριά ἀπό ἄλλους κατάλαβε ἀμέσως. Ἔπιασε στόν ἀέρα τήν φλόγα τῆς Ζαννῆ! Καί ἄς ὑπάρ-

ΤΑ ΑΓΚΑΘΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΠΡΟΔΙΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΗΤΤΑ ΜΙΑΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ ΠΕΙΝΑΣ

«Αφού επιμένουν στο νόμο που τόσο προκλητικά μηχανεύτηκαν, οφείλουν να τον εφαρμόσουν, τουλάχιστον αυτόν, και να με ξαναφέρουν στο υπόγειο του Κορυδαλλού, στην ειδική πτέρυγα *που έκτισε ο ίδιος ο υπουργός της καταστολής, ο Μ. Χρυσοχοΐδης, για να θάψει την 17Ν, και όπου πέρασα τα 16 από τα 18 χρόνια που είμαι στη φυλακή».*

Δημήτρης Κουφοντίνας, Φυλακές Δομοκού, 8 Ιανουαρίου 2021

«Είναι οξύμωρο να βλέπεις αναρχικούς, αριστερούς και ''τρομοκράτες'' να υπερασπίζονται την εφαρμογή της νομιμότητας του κράτους δίκαιου, *την ίδια στιγμή που αυτά παραβιάζονται κατάφωρα και εκδικητικά από τους εντεταλμένους κρατούντες και υποτιθέμενους θεματοφύλακες της ''τάξης''. Πρόκειται για το απόλυτο πολιτικό παράδοξο που συμπληρώνει όλα τα πολιτικά παράλογα που ζούμε τα τελευταία χρόνια».*

Σάββας Ξηρός, Φυλακές Κορυδαλλού, 27-2-2021

Στα τέλη της δεκαετίας του '80 στα χέρια της προ πολλού συνθηκολογημένης λεγόμενης ***νέας αριστεράς*** είχαν απομείνει είτε τα κουφάρια είτε τα υπολείμματα των πάλαι ποτέ ένδοξων κινημάτων (γυναικείο, αντιρατσιστικό, αντιπολεμικό, ομοφυλόφιλο, αντιαυταρχικό, αντιψυχιατρικό, μεταναστευτικό ή προσφυγικό κ.α.) της δεκαετίας του '60 και του '70. Η συντριβή έμοιαζε, αλλά και ήταν οριστική, όχι τόσο γιατί δεν επέτρεπε αναζωπυρώσεις, αλλά περισσότερο, γιατί πλέον ήταν ολοένα και περισσότερο κατανοητό ότι η αφομοίωση ήταν το μικρότερο «κακό».

Το «σύστημα» μετά την αρχική επίδειξη σκληρότητας, όχι μόνο «κατάπινε» κάθε διεκδίκηση με ιδιαίτερη ικανότητα και επεδείκνυε «απρόσμενη» ανοχή και προσαρμοστικότητα, όχι μόνο ανταποκρινόταν στις απαιτήσεις για αναγνώριση κάθε είδους διαφορετικότητας, αλλά κυρίως αναβαπτιζόταν στην επαναστατική κολυμβήθρα του κάθε είδους ***δικαιωματισμού***.

Πολλοί, κυρίως εξ αριστερής προελεύσεως προερχόμενοι, βιάστηκαν να μιλήσουν για έναν αντεστραμμένο πουριτανισμό, για την κατασκευή μιας ***πολιτικής ορθότητας*** που κατά βάθος έξεχνε και πάλι «συντήρηση». Τι είδους «συντήρηση», όμως, ήταν αυτή, αφού ο «προοδευτισμός» ακριβώς τις ίδιες απαιτήσεις και επιδιώξεις είχε;

Έτσι, ο «γερασμένος» κόσμος της εξουσίας ούτε πέθαινε, ούτε έστω κλονιζόταν, αλλά αναγεννιόταν από τις στάχτες των κινημάτων οικειοποιούμενος αρχικά τα άμφια της επαναστατικότητας, εγκολπώμενος στην συνέχεια και αυτή την ίδια την επαναστατικότητά τους. Τα κινήματα των δικαιωμάτων μετά τον Μάη του '68, σταδιακά αλλά σταθερά, διαβεβαιώνουν σε κάθε τόνο την επιθυμία τους να αποκτήσουν ολοένα και στενότερη σχέση αλληλεπίδρασης με κάθε μορφή εξουσίας, συνδιαχείρισης της επαναξιολόγησης του κάθε πολιτισμικού, νομικού και κοινωνικού υποστηλώματός της, διαχωριζόμενα με ξεκάθαρο τρόπο από τα επαναστατικά προτάγματα, που είχαν τρομάξει τον «παλιό κόσμο».

Όσο για την ιδεολογική ταυτότητα του «δικαιωματισμού», αυτή ουδέποτε ήταν αποκλειστικά αριστερή. Όσο τα δικαιώματα τα οποία αναγνωρίζονταν και αναγνωρίζονται, πλήθαιναν και πληθαίνουν τόσο δυναμώνει η εξουσία και το κύρος των φιλελεύθερων και προνοιακών δημοκρατιών, που επιβλέπουν την εφαρμογή των νέων νόμων, που υποτίθεται ή πράγματι προστατεύουν κατασκευασμένες ή μη μειονότητες. Η ιδεολογικοπολιτική σύγκλιση, άλλωστε, δεξιάς και αριστεράς πέρασε σε μεγάλο βαθμό μέσα από την θεμελίωση του «δικαιωματισμού» ως ενός σημαντικού πεδίου υπέρβασης των ιστορικών τους «διαφορών».

Ο «δικαιωματισμός», λοιπόν, εντοπίζει τις αντινομίες λαμβάνοντας μέρος στην διαχείρισή τους απαιτώντας από το κράτος να δοθεί πολιτική λύση, όπου δεν τηρείται ο νόμος αφ' ενός αναγνωρίζοντας την κρατική εξουσία αφ' ετέρου εργαλειοποιώντας την κινηματική δράση. Οι κάθε λογής εκπρόσωποι των κινημάτων υπεράσπισης των δικαιωμάτων συχνά επαίρονται ότι επιτυγχάνουν την επιβολή λεξιλογίου στην δημόσια συζήτηση, ότι συμβάλλουν στον εκδημοκρατισμό, προωθώντας λόγου χάριν την δημιουργία ενώσεων δημοκρατικών δικαστών, ότι αγωνίζονται για να φυσήξει *«ένας δημοκρατικός αέρας στην δικαιοσύνη»* εμμένοντας πάνω απ' όλα στην θεσμολαγνεία, που διατρέχει το σύνολο των θέσεών τους.

Τα κινήματα υπεράσπισης δικαιωμάτων κινητοποιούν κόμματα, κομματίδια, καθηγητές πανεπιστημίων, ενώσεις και φορείς προστασίας πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, διανοούμενους, καλλιτέχνες, συλλέγουν υπογραφές ενάντια, λόγου χάριν, στην αυστηροποίηση του νομικού οπλοστασίου της εξουσίας ή στην καταστρατήγηση των δικαιωμάτων των κρατουμένων. Η διαμεσολάβηση σ' αυτές τις περιπτώσεις κρίνεται άκρως απαραίτητη για την διεκδίκηση των στερούμενων δικαιωμάτων. Μια διαμεσολάβηση που ενδυναμώνει την εξουσία ποικιλοτρόπως, όπως θα δούμε στην συνέχεια. Τίποτε, άλλωστε, δεν προσφέρεται

συνέχεια στη σελ. 4

ΤΑ ΑΓΚΑΘΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΠΡΟΔΙΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΗΤΤΑ ΜΙΑΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ ΠΕΙΝΑΣ

*«**Αφού επιμένουν στο νόμο που τόσο προκλητικά μηχανεύτηκαν, οφείλουν να τον εφαρμόσουν, τουλάχιστον αυτόν, και να με ξαναφέρουν στο υπόγειο του Κορυδαλλού, στην ειδική πτέρυγα** που έκτισε ο ίδιος ο υπουργός της καταστολής, ο Μ. Χρυσοχοΐδης, για να θάψει την 17Ν, και όπου πέρασα τα 16 από τα 18 χρόνια που είμαι στη φυλακή».*

Δημήτρης Κουφοντίνας, Φυλακές Δομοκού, 8 Ιανουαρίου 2021

*«**Είναι οξύμωρο να βλέπεις αναρχικούς, αριστερούς και ''τρομοκράτες'' να υπερασπίζονται την εφαρμογή της νομιμότητας του κράτους δίκαιου**, την ίδια στιγμή που αυτά παραβιάζονται κατάφωρα και εκδικητικά από τους εντεταλμένους κρατούντες και υποτιθέμενους θεματοφύλακες της ''τάξης''. Πρόκειται για το απόλυτο πολιτικό παράδοξο που συμπληρώνει όλα τα πολιτικά παράλογα που ζούμε τα τελευταία χρόνια».*

Σάββας Ξηρός, Φυλακές Κορυδαλλού, 27-2-2021

Στα τέλη της δεκαετίας του '80 στα χέρια της προ πολλού συνθηκολογημένης λεγόμενης ***νέας αριστεράς*** είχαν απομείνει είτε τα κουφάρια είτε τα υπολείμματα των πάλαι ποτέ ένδοξων κινημάτων (γυναικείο, αντιρατσιστικό, αντιπολεμικό, ομοφυλόφιλο, αντιαυταρχικό, αντιψυχιατρικό, μεταναστευτικό ή προσφυγικό κ.α.) της δεκαετίας του '60 και του '70. Η συντριβή έμοιαζε, αλλά και ήταν οριστική, όχι τόσο γιατί δεν επέτρεπε αναζωπυρώσεις, αλλά περισσότερο, γιατί πλέον ήταν ολοένα και περισσότερο κατανοητό ότι η αφομοίωση ήταν το μικρότερο «κακό».

Το «σύστημα» μετά την αρχική επίδειξη σκληρότητας, όχι μόνο «κατάπινε» κάθε διεκδίκηση με ιδιαίτερη ικανότητα και επεδείκνυε «απρόσμενη» ανοχή και προσαρμοστικότητα, όχι μόνο ανταποκρινόταν στις απαιτήσεις για αναγνώριση κάθε είδους διαφορετικότητας, αλλά κυρίως αναβαπτιζόταν στην επαναστατική κολυμβήθρα του κάθε είδους ***δικαιωματισμού***.

Πολλοί, κυρίως εξ αριστερής προελεύσεως προερχόμενοι, βιάστηκαν να μιλήσουν για έναν αντεστραμμένο πουριτανισμό, για την κατασκευή μιας ***πολιτικής ορθότητας*** που κατά βάθος έξεχνε και πάλι «συντήρηση». Τι είδους «συντήρηση», όμως, ήταν αυτή, αφού ο «προοδευτισμός» ακριβώς τις ίδιες απαιτήσεις και επιδιώξεις είχε;

Έτσι, ο «γερασμένος» κόσμος της εξουσίας ούτε πέθαινε, ούτε έστω κλονιζόταν, αλλά αναγεννιόταν από τις στάχτες των κινημάτων οικειοποιούμενος αρχικά τα άμφια της επαναστατικότητας, εγκολπώμενος στην συνέχεια και αυτή την ίδια την επαναστατικότητά τους. Τα κινήματα των δικαιωμάτων μετά τον Μάη του '68, σταδιακά αλλά σταθερά, διαβεβαιώνουν σε κάθε τόνο την επιθυμία τους να αποκτήσουν ολοένα και στενότερη σχέση αλληλεπίδρασης με κάθε μορφή εξουσίας, συνδιαχείρισης της επαναξιολόγησης του κάθε πολιτισμικού, νομικού και κοινωνικού υποστηλώματός της, διαχωριζόμενα με ξεκάθαρο τρόπο από τα επαναστατικά προτάγματα, που είχαν τρομάξει τον «παλιό κόσμο».

Όσο για την ιδεολογική ταυτότητα του «δικαιωματισμού», αυτή ουδέποτε ήταν αποκλειστικά αριστερή. Όσο τα δικαιώματα τα οποία αναγνωρίζονταν και αναγνωρίζονται, πλήθαιναν και πληθαίνουν τόσο δυναμώνει η εξουσία και το κύρος των φιλελεύθερων και προνοιακών δημοκρατιών, που επιβλέπουν την εφαρμογή των νέων νόμων, που υποτίθεται ή πράγματι προστατεύουν κατασκευασμένες ή μη μειονότητες. Η ιδεολογικοπολιτική σύγκλιση, άλλωστε, δεξιάς και αριστεράς πέρασε σε μεγάλο βαθμό μέσα από την θεμελίωση του «δικαιωματισμού» ως ενός σημαντικού πεδίου υπέρβασης των ιστορικών τους «διαφορών».

Ο «δικαιωματισμός», λοιπόν, εντοπίζει τις αντινομίες λαμβάνοντας μέρος στην διαχείρισή τους απαιτώντας από το κράτος να δοθεί πολιτική λύση, όπου δεν τηρείται ο νόμος αφ' ενός αναγνωρίζοντας την κρατική εξουσία αφ' ετέρου εργαλειοποιώντας την κινηματική δράση. Οι κάθε λογής εκπρόσωποι των κινημάτων υπεράσπισης των δικαιωμάτων συχνά επαίρονται ότι επιτυγχάνουν την επιβολή λεξιλογίου στην δημόσια συζήτηση, ότι συμβάλλουν στον εκδημοκρατισμό, προωθώντας λόγου χάριν την δημιουργία ενώσεων δημοκρατικών δικαστών, ότι αγωνίζονται για να φυσήξει *«ένας δημοκρατικός αέρας στην δικαιοσύνη»* εμμένοντας πάνω απ' όλα στην θεσμολαγνεία, που διατρέχει το σύνολο των θέσεων τους.

Τα κινήματα υπεράσπισης δικαιωμάτων κινητοποιούν κόμματα, κομματίδια, καθηγητές πανεπιστημίων, ενώσεις και φορείς προστασίας πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, διανοούμενους, καλλιτέχνες, συλλέγουν υπογραφές ενάντια, λόγου χάριν, στην αυστηροποίηση του νομικού οπλοστασίου της εξουσίας ή στην καταστρατήγηση των δικαιωμάτων των κρατουμένων. Η διαμεσολάβηση σ' αυτές τις περιπτώσεις κρίνεται άκρως απαραίτητη για την διεκδίκηση των στερούμενων δικαιωμάτων. Μια διαμεσολάβηση που ενδυναμώνει την εξουσία ποικιλοτρόπως, όπως θα δούμε στην συνέχεια. Τίποτε, άλλωστε, δεν προσφέρεται

συνέχεια στη σελ. 4

χουν μερικοί ἀνόητοι πού τόν κατηγοροῦν ὅτι κάνει δημόσιες σχέσεις ἤ ὅτι τά παραλέει ὅταν ἀπευθύνεται μέ μηνύματα στόν έλ-

τον εξευτελισμό του «Μεγάλου Εορτασμού». Δεν είναι δίκαιο άλλως τε. Πληροφορούμε, λοιπόν, τους αναγνώστες ότι «Συ-

ου! Να φανταστείτε, ότι αυτός ο ΓΑΠ φερόταν ως υποψήφιος και μάλιστα με αξιώσεις για ΓΓ του ΟΗΕ ή του ΟΟΣΑ, σύμφωνα με τα

δουλεύουν εξ αποστάσεως, θα επιλέγουν την εξωτική πατρίδα μας για να εγκατασταθούν, ενώ θα προσφέρουν τις υπηρεσίες

ποτε ένδοξων κινημάτων (γυναικείο, αντιρατσιστικό, αντιπολεμικό, ομοφυλόφιλο, αντιαυταρχικό, αντιψυχιατρικό, μεταναστευτικό ή προσφυγικό κ.α.) της δεκαετίας του '60 και του '70. Η συντριβή έμοιαζε, αλλά και ήταν οριστική, όχι τόσο γιατί δεν επέτρεπε αναζωπυρώσεις, αλλά περισσότερο, γιατί πλέον ήταν ολοένα και περισσότερο κατανοητό ότι η αφομοίωση ήταν το μικρότερο «κακό».

Το «σύστημα» μετά την αρχική επίδειξη σκληρότητας, όχι μόνο «κατάπινε» κάθε διεκδίκηση με ιδιαίτερη ικανότητα και επεδείκνυε «απρόσμενη» ανοχή και προσαρμοστικότητα, όχι μόνο ανταποκρινόταν στις απαιτήσεις για αναγνώριση κάθε είδους διαφορετικότητας, αλλά κυρίως αναβαπτιζόταν στην επαναστατική κολυμβήθρα του κάθε είδους ***δικαιωματισμού***.

Πολλοί, κυρίως εξ αριστερής προελεύσεως προερχόμενοι, βιάστηκαν να μιλήσουν για έναν αντεστραμμένο πουριτανισμό, για την κατασκευή μιας ***πολιτικής ορθότητας*** που κατά διαβεβαιώνουν σε κάθε τόνο την επιθυμία τους να αποκτήσουν ολοένα και στενότερη σχέση αλληλεπίδρασης με κάθε μορφή εξουσίας, συνδιαχείρισης της επαναξιολόγησης του κάθε πολιτισμικού, νομικού και κοινωνικού υποστηλώματός της, διαχωριζόμενα με ξεκάθαρο τρόπο από τα επαναστατικά προτάγματα, που είχαν τρομάξει τον «παλιό κόσμο».

Όσο για την ιδεολογική ταυτότητα του «δικαιωματισμού», αυτή ουδέποτε ήταν αποκλειστικά αριστερή. Όσο τα δικαιώματα τα οποία αναγνωρίζονταν και αναγνωρίζονται, πλήθαιναν και πληθαίνουν τόσο δυναμώνει η εξουσία και το κύρος των φιλελεύθερων και προνοιακών δημοκρατιών, που επιβλέπουν την εφαρμογή των νέων νόμων, που υποτίθεται ή πράγματι προστατεύουν κατασκευασμένες ή μη μειονότητες. Η ιδεολογικοπολιτική σύγκλιση, άλλωστε, δεξιάς και αριστεράς πέρασε σε μεγάλο βαθμό μέσα από την θεμελίωση του «δικαιωματισμού» ως ενός σημαντικού πεδίου υπέρβασης των ιστορικών τους «διαφορών».

δημοκρατικών δικαστών, ότι αγωνίζονται για να φυσήξει *«ένας δημοκρατικός αέρας στην δικαιοσύνη»* εμμένοντας πάνω απ' όλα στην θεσμολαγνεία, που διατρέχει το σύνολο των θέσεών τους.

Τα κινήματα υπεράσπισης δικαιωμάτων κινητοποιούν κόμματα, κομματίδια, καθηγητές πανεπιστημίων, ενώσεις και φορείς προστασίας πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, διανοούμενους, καλλιτέχνες, συλλέγουν υπογραφές ενάντια, λόγου χάριν, στην αυστηροποίηση του νομικού οπλοστασίου της εξουσίας ή στην καταστρατήγηση των δικαιωμάτων των κρατουμένων. Η διαμεσολάβηση σ' αυτές τις περιπτώσεις κρίνεται άκρως απαραίτητη για την διεκδίκηση των στερούμενων δικαιωμάτων. Μια διαμεσολάβηση που ενδυναμώνει την εξουσία ποικιλοτρόπως, όπως θα δούμε στην συνέχεια. Τίποτε, άλλωστε, δεν προσφέρεται

συνέχεια στη σελ. 4

χουν μερικοί ἀνόητοι πού τόν κατηγοροῦν ὅτι κάνει δημόσιες σχέσεις ἤ ὅτι τά παραλέει ὅταν ἀπευθύνεται μέ μηνύματα στόν ἑλληνικό λαό. Η Αναστασία ἔφθασε μέσῳ κάποιου γνωστοῦ της ἔξω ἀπό τήν πόρτα τοῦ ἀρχηγοῦ, τόν συνάντησε, τοῦ ἔδειξε σέ βίντεο πώς εἶχε ἀπαγγείλει στό παρελθόν τόν ἐθνικό ὕμνο στήν παρέλαση τῆς Ὁμογένειας τῆς Νέας Ὑόρκης καθώς καί στήν ἑορτή πού πραγματοποιεῖται στόν Λευκό Οἶκο –ἐνθουσιάζοντας τόν Πρόεδρο Κλίντον– τοῦ ἔδειξε πώς εἶχε ἀπαγγείλει στό παρελθόν τόν ἐθνικό ὕμνο πρίν ἀπό ἀγῶνα τῆς ἐθνικῆς ὁμάδας καλαθοσφαίρισης στό ΟΑΚΑ καί τόν ἔπεισε. Ο Αρχηγός ἀποφάσισε τέλη Ἰανουαρίου, ἀρχές Φεβρουαρίου, νά ἀποδώσει ἡ Ἀναστασία Ζαννῆ τόν ἐθνικό ὕμνο πάνω στόν βράχο τῆς Ἀκροπόλεως τήν ἱστορική μέρα τῆς 25ης Μαρτίου. Στόν ἑορτασμό γιά τά διακόσια χρόνια ἀπό τήν ἀνεξαρτησία μας. Ἔτσι ξεκινήσαμε τήν λαμπρή ἡμέρα μαζί της».

Όποιος θυμάται στην ταινία «Λούφα και Παραλλαγή» την Εμμανουέλα (κατά κόσμον Τάνια Καψάλη) που ερμηνεύει στην Ακρόπολη το «Σε αγαπώ» έχει ήδη μπει στο νόημα.

Μια «σοπράνο» από το fame story, όμως, δεν μπορεί να σηκώσει μόνη της όλο αυτό τον εξευτελισμό του «Μεγάλου Εορτασμού». Δεν είναι δίκαιο άλλως τε. Πληροφορούμε, λοιπόν, τους αναγνώστες ότι «Συνεργάτες του πρωθυπουργού μελετώντας προσεκτικά τις αντιδράσεις των πολιτών στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, καταλήγουν στο ότι η συμπεριφορά της προέδρου της Δημοκρατίας Αικατερίνης Σακελλαροπούλου ήταν αυτή, που ζημίωσε περισσότερο την εικόνα της κυβέρνησης στα μάτια των Ελλήνων». Ναι, αυτή η κυριούλα που καθόταν σταυροπόδι και έφερε στην τελετή τον συμβίο της. Η αστεφάνωτη!

Αμ, ο άλλος που μπέρδεψε τις επαναστάσεις;

«Η σημερινή επέτειος είναι ημέρα περηφάνειας - εδώ στα Καλάβρυτα, τη γη των Αχαιών, όπου άναψε η σπίθα της Επανάστασης. Περηφάνεια για όλα όσα συμβολίζει ο αγώνας του Ελληνισμού για ελευθερία, ισότητα, αδελφοσύνη. Αγώνας για τον ανθρωπισμό έναντι της βαρβαρότητας, τον διαφωτισμό έναντι του σκοταδισμού και τη δημοκρατία έναντι της τυραννίας». Αυτό ήταν το μήνυμα του Γιωργάκη Παπανδρέου. Σοβαρά τώρα; «liberté, égalité, fraternité» ήταν το 1821; Αλλά αυτός είναι ο Παπανδρέου! Να φανταστείτε, ότι αυτός ο ΓΑΠ φερόταν ως υποψήφιος και μάλιστα με αξιώσεις για ΓΓ του ΟΗΕ ή του ΟΟΣΑ, σύμφωνα με τα έγκριτα ΜΜΕ της εποχής...

Αναπτυξιακά οράματα

Ένα μεγαλεπήβολο αναπτυξιακό σχέδιο είναι στα σκαριά.

Από τον Ιανουάριο του 2021, η Ελλάδα μπαίνει δυναμικά στην μάχη διεκδίκησης των «ψηφιακών νομάδων». Η κυβέρνηση ψήφισε νόμο με τον οποίο δίνεται έκπτωση 50% στον φόρο εισοδήματος για τους ψηφιακούς νομάδες, οι οποίοι θα εγκατασταθούν στην χώρα μέσα στο έτος.

Τι είναι οι ψηφιακοί νομάδες; Είναι εργαζόμενοι υψηλής εξειδίκευσης, που μπορούν να προσφέρουν τις καλοπληρωμένες υπηρεσίες τους μέσω διαδικτύου, απ' όποιο σημείο του πλανήτη επιλέξουν αυτοί. Η πανδημία αποκάλυψε, μεταξύ άλλων, την ανθεκτικότητα της εξειδικευμένης εργασίας σε συνθήκες κρίσης και φυσικά τις νέες ευκαιρίες που δημιουργεί η εξ αποστάσεως εργασία.

Το σχέδιο είναι τόσο απλό, που μοιάζει αδύνατον να αποτύχει. Καλοπληρωμένα στελέχη επιχειρήσεων, που μπορούν να δουλεύουν εξ αποστάσεως, θα επιλέγουν την εξωτική πατρίδα μας για να εγκατασταθούν, ενώ θα προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε μια ψηφιακή πλατφόρμα. Τα καθήκοντά μας ως λαός είναι να τους υποδεχτούμε, να φτιάχνουμε τον καφέ και τα παραδοσιακά εδέσματα, που θα τα απολαμβάνουν κάτω από τον γαλανό ουρανό και τον ήλιο της Ελλάδας! Ωραία ιδέα, ίσως καλύτερη από το «να γίνουμε η Δανία του Νότου» και προπάντων χωρίς να κουνήσει κανείς το δαχτυλάκι του. Πώς δεν το είχε σκεφτεί νωρίτερα η κυβέρνηση; Το μόνο που λείπει είναι να ιδρυθούν έξι-εφτά αμοιβόμενες κρατικές επιτροπές. Φανταζόμαστε ήδη τα ονόματα «Κυβερνητική Επιτροπή για την ψηφιακή νομαδικότητα», μια συντονιστική επιτροπή για την παρακολούθηση του έργου της προηγούμενης επιτροπής, μια επιτροπή για την ισόρροπη περιφερειακή κατανομή των ψηφιακών νομάδων και οπωσδήποτε μια τεχνική επιτροπή, που θα παρέχει υποστηρικτικό έργο...

Λεόν

συνέχεια από την σελ. 3

αφιλοκερδώς στην πολιτική και κανένας δεν δραστηριοποιείται χωρίς συμφέρον κομματικό ή άλλο.

Ας δούμε, όμως, πιο συγκεκριμένα ορισμένα ζητήματα σχετικά με την πρόσφατη απεργία πείνας του Δημήτρη Κουφοντίνα.

Η προδιαγεγραμμένη για εμάς ήττα της απεργίας πείνας οφείλεται πρώτα απ' όλα σε ένα άνευ προηγουμένου παράδοξο. Ο απεργός στην δήλωση έναρξης της απεργίας πείνας αναφέρει ότι «*Αφού επιμένουν στο νόμο που τόσο προκλητικά μηχανεύτηκαν, οφείλουν να τον εφαρμόσουν, τουλάχιστον αυτόν, και να με ξαναφέρουν στο υπόγειο του Κορυδαλλού, στην ειδική πτέρυγα που έκτισε ο ίδιος ο υπουργός της καταστολής, ο Μ. Χρυσοχοΐδης, για να θάψει την 17Ν, και όπου πέρασα τα 16 από τα 18 χρόνια που είμαι στη φυλακή*»!!! Με άλλα λόγια, ζητούσε και μάλιστα μέσω της απεργίας πείνας να μεταχθεί στα «λευκά κελιά» ενάντια στα οποία είχαν πραγματοποιηθεί αγώνες το 2004 μέσα και έξω από τις φυλακές.

Ενώ, λοιπόν, αντιτίθεται στο *καθεστώς εξαίρεσης* αγωνίζεται για να επανέλθει, όχι γενικά στο Κορυδαλλό, όπως προβλέπει ο νόμος, που ψήφισε η *Νέα Δημοκρατία*, αλλά στην δυσμενέστερη συνθήκη, δηλαδή στο καθεστώς των «*λευκών κελιών*» του Κορυδαλλού, ενώ ήδη έχει μείνει για δυόμισι έτη στις αγροτικές φυλακές Βόλου και έχει λάβει συνολικά έξι άδειες, ***σ' αντίθεση με τον Σάββα Ξηρό (νοσηλεύτηκε μόνο για 30 ημέρες ύστερα από απόφαση δικαστηρίου τον Δεκέμβρη του 2013) και τον Αλέξανδρο Γιωτόπουλο, που είναι οι μόνοι καταδικασμένοι για την δράση της ΕΟ 17Ν, οι οποίοι δεν έχουν βγει ούτε ένα λεπτό με άδεια από τις φυλακές ούτε φυσικά κατά την διάρκεια της πρώτης φοράς αριστερής κυβέρνησης, παρ' ότι, επίσης, εννοείται ότι δικαιούνται προ πολλού να κάνουν χρήση του συγκεκριμένου δικαιώματος***.

Δεν είναι, λοιπόν, το κράτος της δεξιάς που αυστηροποιεί τον ποινικό νόμο, δεν είναι η δεξιά κουλτούρα που φταίει, που στερεί δικαιώματα στους κρατούμενους, που εμπεδώνει το καθεστώς εξαίρεσης, αφού και το κράτος της αριστεράς αυτό ακριβώς έκανε και σε πολλές περιπτώσεις με μεγαλύτερη επιτυχία. Το παράδοξο που καταγράφουμε δεν αποτελεί κατά την γνώμη μας μια ήσσονος σημασία λεπτομέρεια, καθώς συνιστούσε μια ευθεία παρότρυνση ή μάλλον απαίτηση, το κράτος ως «όφειλε» μάλιστα εκ του νόμου

στο πάτωμα, ώσπου να βρεθεί κελλί, με την διακίνηση ναρκωτικών να δίνει και να παίρνει κατά το δοκούν της «*υπηρεσίας*».

Θα επισημάνουμε, όμως, κάτι ακόμα. Ο «δικαιωματισμός» σ' αυτήν την περίπτωση, όπως και στις περισσότερες, πρώτα απ' όλα αντιτίθεται στον εξοβελισμό τους από την «κοινωνία των πολιτών», μέσω της διεκδίκησης της ισονομίας της θεσμικής της κατοχύρωσης. Το οξύμωρο της συγκεκριμένης διεκδίκησης αγγίζει και αυτόν τον ίδιο τον πυρήνα του «δικαιωματισμού». Μόνο που το κράτος παραμένει πάντα το μεγάλο αφεντικό, το κράτος είναι εκείνο που θέτει τους όρους οποιουδήποτε καθεστώτος εξαίρεσης, το κράτος είναι εκείνο που μοιράζει τα «φύλλα» του «δικαιωματισμού», φύλλα τα οποία, εκ των πραγμάτων, είναι σημαδεμένα.

Γι' αυτό και η ήττα στην προκειμένη περίπτωση ήταν προδιαγεγραμμένη, όσον αφορά την έκβαση του «πολιτικού παράδοξου» κατά τον Σάββα Ξηρό. Και για να εξηγούμαστε. Η ήττα αυτή δεν αφορά τους αναρχικούς αγωνιστές που πραγματοποίησαν τόσες και τόσες εμπρηστικές επιθέσεις ξεπερνώντας τις παγίδες του δικαιωματισμού, που προέταξαν την άμεση δράση απέναντι σ' ένα κράτος που εμφανιζόταν πανίσχυρο αμφισβητώντας την παντοδυναμία του. Η ήττα αφορά όσους διατείνονται ότι πέτυχαν, άκουσον άκουσον, την επιβολή λεξιλογίου στην δημόσια συζήτηση, στοχεύοντας στον εκδημοκρατισμό, στην συγκρότηση ενώσεων δημοκρατικών δικαστών, στο να φυσήξει ένας δημοκρατικός αέρας στην δικαιοσύνη.

Η ήττα σ' αυτές τις περιπτώσεις μεγαλώνει, καθώς ανέκαθεν οι όροι νίκης και ήττας γι' αυτούς είναι συγκεκριμένοι και καθορίζονται από την πολιτική. Οι αναρχικοί γι' αυτούς είναι οι χρήσιμοι νεροκουβαλητές, όπως άλλωστε και ο καθένας που κινητοποιούν ή νομίζουν ότι κινητοποιούν κατά βούληση.

Στις 15 Μαρτίου πραγματοποιήθηκε μια διαδικτυακή συζήτηση (με θέμα «πώς συνεχίζουμε την μάχη ενάντια στην αντιδημοκρατική εκτροπή») την οποία φιλοξένησε το thepressproject, όπου η πρώτη ομιλήτρια εκ των συμμετεχόντων Ιωάννα Κούρτοβικ, συνήγορος υπεράσπισης του Δ. Κουφοντίνα, μεταξύ άλλων, ανέφερε τα εξής:

«***Πολλοί διαμαρτύρονται γιατί δεν πέθανε, πολλοί θα τον ήθελαν νεκρό και ανάμεσα τους και εμβληματικά πρόσωπα του δικαιωματικού χώρου, πρόσωπα δηλαδή τα οποία σε προηγούμενα στάδια χαιρετίσαμε και χρησιμο-***

*εκδήλωση με τίτλο «Πώς συνεχίζουμε τη μάχη εναντίον της αντιδημοκρατικής εκτροπής» που διοργάνωσε το ThePressProject, η Ιωάννα Κούρτοβικ δήλωσε κατά λέξη για μένα ότι ανήκω σε ομάδα ανθρώπων που «όχι μόνο έφτασαν να λυπούνται, να διαμαρτύρονται που δεν πέθανε (ο απεργός), διότι θα τον ήθελαν νεκρό, αλλά και να επιχειρηματολογούν υπέρ της βίας και του αυταρχισμού στο συγκεκριμένο πεδίο του ποινικού δικαίου, στη συρρίκνωση δικαιωμάτων στην εφαρμογή του ποινικού δικαίου και να υπερασπίζονται πράγματα τα οποία δεν θα περιμέναμε από αυτούς με τους οποίους συμπορευτήκαμε». Δεν θα εισέλθω σε αντιπαράθεση επιχειρημάτων με την Ι. Κούρτοβικ. Καθείς κρίνεται. Εξ άλλου, κι αυτή κι εγώ δημόσια μιλάμε. **Ωστόσο, η παραπάνω δήλωση όμως δεν είναι απλώς ψευδής και συκοφαντική. Είναι συνάμα ανήθικη. Είναι αισχρό να λέει κάποιος για άλλον ότι θέλει το θάνατο ενός απεργού πείνας χωρίς αυτό να ισχύει, απλώς και μόνο επειδή διαφωνεί με τον τρόπο που αντιλαμβάνεται την πραγματικότητα.** (Βλ. τη σχετική μου ανάρτηση εδώ). Σε όλη τη διάρκεια της απεργίας πείνας με δημόσιες παρεμβάσεις μου είπα κι έγραψα αυτά που πίστευα, τα οποία συνοψίζονται στον τίτ-*

λο του κειμένου, «Το κράτος δικαίου δεν είναι α λα καρτ, αφορά και τον Κουφοντίνα», όπου υποστήριζα ότι το κράτος δικαίου παραβιαζόταν εξ αιτίας της μη μεταγωγής του απεργού στον Κορυδαλλό. Έχω γράψει και πολλά άλλα τα οποία εύκολα βρίσκονται διότι είναι δημόσιες παρεμβάσεις και τα οποία συνοψίζονται στις μεγάλες ευθύνες της κυβέρν-

παράδοξο. Ο απεργός στην δήλωση έναρξης της απεργίας πείνας αναφέρει ότι «*Αφού επιμένουν στο νόμο που τόσο προκλητικά μηχανεύτηκαν, οφείλουν να τον εφαρμόσουν, τουλάχιστον αυτόν, και να με ξαναφέρουν στο υπόγειο του Κορυδαλλού, στην ειδική πτέρυγα που έκτισε ο ίδιος ο υπουργός της καταστολής, ο Μ. Χρυσοχοΐδης, για να θάψει την 17Ν, και όπου πέρασα τα 16 από τα 18 χρόνια που είμαι στη φυλακή*»!!! Με άλλα λόγια, ζητούσε και μάλιστα μέσω της απεργίας πείνας να μεταχθεί στα «λευκά κελιά» ενάντια στα οποία είχαν πραγματοποιηθεί αγώνες το 2004 μέσα και έξω από τις φυλακές.

Ενώ, λοιπόν, αντιτίθεται στο *καθεστώς εξαίρεσης* αγωνίζεται για να επανέλθει, όχι γενικά στο Κορυδαλλό, όπως προβλέπει ο νόμος, που ψήφισε η *Νέα Δημοκρατία*, αλλά στην δυσμενέστερη συνθήκη, δηλαδή στο καθεστώς των «*λευκών κελιών*» του Κορυδαλλού, ενώ ήδη έχει μείνει για δυόμισι έτη στις αγροτικές φυλακές Βόλου και έχει λάβει συνολικά έξι άδειες, ***σ' αντίθεση με τον Σάββα Ξηρό (νοσηλεύτηκε μόνο για 30 ημέρες ύστερα από απόφαση δικαστηρίου τον Δεκέμβρη του 2013) και τον Αλέξανδρο Γιωτόπουλο, που είναι οι μόνοι καταδικασμένοι για την δράση της ΕΟ 17Ν, οι οποίοι δεν έχουν βγει ούτε ένα λεπτό με άδεια από τις φυλακές ούτε φυσικά κατά την διάρκεια της πρώτης φοράς αριστερής κυβέρνησης, παρ' ότι, επίσης, εννοείται ότι δικαιούνται προ πολλού να κάνουν χρήση του συγκεκριμένου δικαιώματος***.

Δεν είναι, λοιπόν, το κράτος της δεξιάς που αυστηροποιεί τον ποινικό νόμο, δεν είναι η δεξιά κουλτούρα που φταίει, που στερεί δικαιώματα στους κρατούμενους, που εμπεδώνει το καθεστώς εξαίρεσης, αφού και το κράτος της αριστεράς αυτό ακριβώς έκανε και σε πολλές περιπτώσεις με μεγαλύτερη επιτυχία. Το παράδοξο που καταγράφουμε δεν αποτελεί κατά την γνώμη μας μια ήσσονος σημασία λεπτομέρεια, καθώς συνιστούσε μια ευθεία παρότρυνση ή μάλλον απαίτηση, το κράτος ως «όφειλε» μάλιστα εκ του νόμου να στείλει τον απεργό εκ νέου στην απομόνωση των «λευκών κελιών» για να τηρηθούν τα νόμιμα προβλεπόμενα που, όμως, καταγγέλλονταν από τον ίδιο τον απεργό και τους συμπαραστάτες ως εμπέδωση του καθεστώτος εξαίρεσης...

Δεν θα σταθούμε στους νομικούς χειρισμούς που έδωσαν στο κράτος χρόνο και επομένως άνεση κινήσεων και έκαναν την θλιβερή γραμματέα αντεγκληματικής πολιτικής να φαντάζει καπάτσα και σκληρή, παρ' ότι στην πραγματικότητα κατέχει μηδαμινές ικανότητες. Σε μια τέτοια περίπτωση θα ερχόμασταν σε ανοικτή αντίθεση με όσα προηγουμένως υποστηρίξαμε.

Θα επιμείνουμε, λοιπόν, στο παράδοξο για να τονίσουμε μια ακόμα συνέπεια του. Καμμία γενικευμένη έμπρακτη κίνηση αλληλεγγύης δεν πραγματοποιήθηκε στις φυλακές, που να έχει σχέση, παραδείγματος χάριν, με την εκδήλωση μιας μαζικής άρνησης κρατουμένων να μπουν στα κελιά, ακόμα και όταν τα ιατρικά ανακοινωθέντα μιλούσαν για σημαντική επιδείνωση... πυρήνα του «δικαιωματισμού». Μόνο που το κράτος παραμένει πάντα το μεγάλο αφεντικό, το κράτος είναι εκείνο που θέτει τους όρους οποιουδήποτε καθεστώτος εξαίρεσης, το κράτος είναι εκείνο που μοιράζει τα «φύλλα» του «δικαιωματισμού», φύλλα τα οποία, εκ των πραγμάτων, είναι σημαδεμένα.

Γι' αυτό και η ήττα στην προκειμένη περίπτωση ήταν προδιαγεγραμμένη, όσον αφορά την έκβαση του «πολιτικού παράδοξου» κατά τον Σάββα Ξηρό. Και για να εξηγούμαστε. Η ήττα αυτή δεν αφορά τους αναρχικούς αγωνιστές που πραγματοποίησαν τόσες και τόσες εμπρηστικές επιθέσεις ξεπερνώντας τις παγίδες του δικαιωματισμού, που προέταξαν την άμεση δράση απέναντι σ' ένα κράτος που εμφανιζόταν πανίσχυρο αμφισβητώντας την παντοδυναμία του. Η ήττα αφορά όσους διατείνονται ότι πέτυχαν, άκουσον άκουσον, την επιβολή λεξιλογίου στην δημόσια συζήτηση, στοχεύοντας στον εκδημοκρατισμό, στην συγκρότηση ενώσεων δημοκρατικών δικαστών, στο να φυσήξει ένας δημοκρατικός αέρας στην δικαιοσύνη.

Η ήττα σ' αυτές τις περιπτώσεις μεγαλώνει, καθώς ανέκαθεν οι όροι νίκης και ήττας γι' αυτούς είναι συγκεκριμένοι και καθορίζονται από την πολιτική. Οι αναρχικοί γι' αυτούς είναι οι χρήσιμοι νεροκουβαλητές, όπως άλλωστε και ο καθένας που κινητοποιούν ή νομίζουν ότι κινητοποιούν κατά βούληση.

Στις 15 Μαρτίου πραγματοποιήθηκε μια διαδικτυακή συζήτηση (με θέμα «πώς συνεχίζουμε την μάχη ενάντια στην αντιδημοκρατική εκτροπή») την οποία φιλοξένησε το thepressproject, όπου η πρώτη ομιλήτρια εκ των συμμετεχόντων Ιωάννα Κούρτοβικ, συνήγορος υπεράσπισης του Δ. Κουφοντίνα, μεταξύ άλλων, ανέφερε τα εξής:

«***Πολλοί διαμαρτύρονται γιατί δεν πέθανε, πολλοί θα τον ήθελαν νεκρό και ανάμεσα τους και εμβληματικά πρόσωπα του δικαιωματικού χώρου, πρόσωπα δηλαδή τα οποία σε προηγούμενα στάδια χαιρετίσαμε και χρησιμοποιήσαμε στις εκδηλώσεις μας, ο κ. Μανιτάκης, ο κ. Αλεβιζάτος, ο Δημήτρης ο Χριστόπουλος, με λύπη μου το λέω, φάνηκαν με τις θέσεις τους την αρθρογραφία τους με τις δηλώσεις τους όχι μόνο να λυπούνται, να διαμαρτύρονται, που δεν πέθανε*** *αλλά και να επιχειρηματολογούν υπέρ της βίας και του αυταρχισμού στο συγκεκριμένο πεδίο του ποινικού δικαίου, στον διαχωρισμό των κρατούμενων, στην στέρηση δικαιωμάτων, στην αυστηροποίηση του ποινικού δικαίου, στην συρρίκνωση των δικαιωμάτων στον ποινικό χώρο, στην εφαρμογή του ποινικού δικαίου και να υπερασπίζονται πράγματα τα οποία δεν θα περιμέναμε προηγουμένως να κάνουν αυτοί οι άνθρωποι που συμπορευθήκαμε να κάνουν*».

Το «πρόβλημα» που προέκυψε, όμως, είναι ότι ο Δημήτρης Χριστόπουλος, αναπληρωτής καθηγητής πολιτικών επιστημών και δραστηριοποιούμενος επί πολλά χρόνια σε διεθνείς και τοπικές οργανώσεις για τα Δικαιώματα, ουδέποτε... *υπερασπίζονται πράγματα τα οποία δεν θα περιμέναμε από αυτούς με τους οποίους συμπορευτήκαμε». Δεν θα εισέλθω σε αντιπαράθεση επιχειρημάτων με την Ι. Κούρτοβικ. Καθείς κρίνεται. Εξ άλλου, κι αυτή κι εγώ δημόσια μιλάμε.* ***Ωστόσο, η παραπάνω δήλωση όμως δεν είναι απλώς ψευδής και συκοφαντική. Είναι συνάμα ανήθικη. Είναι αισχρό να λέει κάποιος για άλλον ότι θέλει το θάνατο ενός απεργού πείνας χωρίς αυτό να ισχύει, απλώς και μόνο επειδή διαφωνεί με τον τρόπο που αντιλαμβάνεται την πραγματικότητα.*** *(Βλ. τη σχετική μου ανάρτηση εδώ). Σε όλη τη διάρκεια της απεργίας πείνας με δημόσιες παρεμβάσεις μου είπα κι έγραψα αυτά που πίστευα, τα οποία συνοψίζονται στον τίτ-*

λο του κειμένου, «Το κράτος δικαίου δεν είναι α λα καρτ, αφορά και τον Κουφοντίνα», όπου υποστήριζα ότι το κράτος δικαίου παραβιαζόταν εξ αιτίας της μη μεταγωγής του απεργού στον Κορυδαλλό. Έχω γράψει και πολλά άλλα τα οποία εύκολα βρίσκονται διότι είναι δημόσιες παρεμβάσεις και τα οποία συνοψίζονται στις μεγάλες ευθύνες της κυβέρνησης για το διχασμό που δημιουργήθηκε. Ενδεχομένως ενόχλησε ότι με την ανάρτησή μου αμφισβήτησα το αφήγημα της περήφανης νίκης που σήμανε η απεργία, το οποίο με εμμονή υπερασπίζεται η Ι. Κούρτοβικ και με το οποίο διαφωνώ. Συμβαίνει δε να γνωρίζω πολλούς ανθρώπους που συμπαραστάθηκαν στο σύννομο αίτημα του απεργού που πιστεύουν τα ίδια με μένα. Κάποιοι άλλοι όχι πάλι. Από το σημείο της διαφωνίας όμως μέχρι να φτάνεις στο σημείο να λες ότι ο Χριστόπουλος ήθελε τον θάνατο του απεργού είναι ντροπιαστικό, και σε τελευταία ανάλυση, απάνθρωπο. Κρίμα. Δημήτρης Χριστόπουλος».

Ο Χριστόπουλος, λοιπόν, όχι μόνο δεν ευθύνεται για δηλώσεις σαν και αυτές για τις οποίες τον κατηγόρησε ανερυθρίαστα η Κούρτοβικ αλλά αντίθετα και επανειλημμένα υπερασπιζόταν το δίκαιο του απεργού πείνας.

Η παρακάτω δήλωση και τοποθέτηση που καταγράφεται σε δημοσιεύματα είναι απλώς ενδεικτική:

λεύτηκε μόνο για 30 ημέρες ύστερα από απόφαση δικαστηρίου τον Δεκέμβρη του 2013) και τον Αλέξανδρο Γιωτόπουλο, που είναι οι μόνοι καταδικασμένοι για την δράση της ΕΟ 17Ν, οι οποίοι δεν έχουν βγει ούτε ένα λεπτό με άδεια από τις φυλακές ούτε φυσικά κατά την διάρκεια της πρώτης φοράς αριστερής κυβέρνησης, παρ' ότι, επίσης, εννοείται ότι δικαιούνται προ πολλού να κάνουν χρήση του συγκεκριμένου δικαιώματος.

Δεν είναι, λοιπόν, το κράτος της δεξιάς που αυστηροποιεί τον ποινικό νόμο, δεν είναι η δεξιά κουλτούρα που φταίει, που στερεί δικαιώματα στους κρατούμενους, που εμπεδώνει το καθεστώς εξαίρεσης, αφού και το κράτος της αριστεράς αυτό ακριβώς έκανε και σε πολλές περιπτώσεις με μεγαλύτερη επιτυχία. Το παράδοξο που καταγράφουμε δεν αποτελεί κατά την γνώμη μας μια ήσσονος σημασία λεπτομέρεια, καθώς συνιστούσε μια ευθεία παρότρυνση ή μάλλον απαίτηση, το κράτος ως «όφειλε» μάλιστα εκ του νόμου να στείλει τον απεργό εκ νέου στην απομόνωση των «λευκών κελιών» για να τηρηθούν τα νόμιμα προβλεπόμενα που, όμως, καταγγέλλονταν από τον ίδιο τον απεργό και τους συμπαραστάτες ως εμπέδωση του καθεστώτος εξαίρεσης...

Δεν θα σταθούμε στους νομικούς χειρισμούς που έδωσαν στο κράτος χρόνο και επομένως άνεση κινήσεων και έκαναν την θλιβερή γραμματέα αντεγκληματικής πολιτικής να φαντάζει καπάτσα και σκληρή, παρ' ότι στην πραγματικότητα κατέχει μηδαμινές ικανότητες. Σε μια τέτοια περίπτωση θα ερχόμασταν σε ανοικτή αντίθεση με όσα προηγουμένως υποστηρίξαμε.

Θα επιμείνουμε, λοιπόν, στο παράδοξο για να τονίσουμε μια ακόμα συνέπεια του. Καμμία γενικευμένη έμπρακτη κίνηση αλληλεγγύης δεν πραγματοποιήθηκε στις φυλακές, που να έχει σχέση, παραδείγματος χάριν, με την εκδήλωση μιας μαζικής άρνησης κρατουμένων να μπουν στα κελιά, ακόμα και όταν τα ιατρικά ανακοινωθέντα μιλούσαν για σημαντική επιδείνωση της υγείας του απεργού, που νοσηλευόταν σε ΜΕΘ (νοσηλεία που όπως θυμόμαστε δεν έχει επαναληφθεί σε άλλη απεργία πείνας μ' ό,τι αυτό συνεπάγεται στην θέληση και την δυνατότητα του κράτους να «ελέγξει» την εξέλιξή της σε κρίσιμα σημεία). Το γεγονός αυτό έχει την σημασία του και δεν μπορεί να δικαιολογηθεί μόνο από την πολύχρονη πλέον έλλειψη αγωνιστικότητας των κρατουμένων, κρατουμένων που στοιβάζονται σε άθλιες συνθήκες, με απαγόρευση επισκεπτηρίων λόγω κορωναϊού, σε φυλακές όπου καταγράφονται δεκάδες θάνατοι λόγω της έλλειψης και των στοιχειωδών προβλέψεων περίθαλψης τους, με κρατούμενους να κοιμούνται «προσωρινά» ακόμα και δημοκρατικών δικαστών, στο να φυσήξει ένας δημοκρατικός αέρας στην δικαιοσύνη.

Η ήττα σ' αυτές τις περιπτώσεις μεγαλώνει, καθώς ανέκαθεν οι όροι νίκης και ήττας γι' αυτούς είναι συγκεκριμένοι και καθορίζονται από την πολιτική. Οι αναρχικοί γι' αυτούς είναι οι χρήσιμοι νεροκουβαλητές, όπως άλλωστε και ο καθένας που κινητοποιούν ή νομίζουν ότι κινητοποιούν κατά βούληση.

Στις 15 Μαρτίου πραγματοποιήθηκε μια διαδικτυακή συζήτηση (με θέμα «πώς συνεχίζουμε την μάχη ενάντια στην αντιδημοκρατική εκτροπή») την οποία φιλοξένησε το thepressproject, όπου η πρώτη ομιλήτρια εκ των συμμετεχόντων Ιωάννα Κούρτοβικ, συνήγορος υπεράσπισης του Δ. Κουφοντίνα, μεταξύ άλλων, ανέφερε τα εξής:

*«**Πολλοί διαμαρτύρονται γιατί δεν πέθανε, πολλοί θα τον ήθελαν νεκρό και ανάμεσα τους και εμβληματικά πρόσωπα του δικαιωματικού χώρου, πρόσωπα δηλαδή τα οποία σε προηγούμενα στάδια χαιρετίσαμε και χρησιμοποιήσαμε στις εκδηλώσεις μας, ο κ. Μανιτάκης, ο κ. Αλεβιζάτος, ο Δημήτρης ο Χριστόπουλος, με λύπη μου το λέω, φάνηκαν με τις θέσεις τους την αρθρογραφία τους με τις δηλώσεις τους όχι μόνο να λυπούνται, να διαμαρτύρονται, που δεν πέθανε** αλλά και να επιχειρηματολογούν υπέρ της βίας και του αυταρχισμού στο συγκεκριμένο πεδίο του ποινικού δικαίου, στον διαχωρισμό των κρατούμενων, στην στέρηση δικαιωμάτων, στην αυστηροποίηση του ποινικού δικαίου, στην συρρίκνωση των δικαιωμάτων στον ποινικό χώρο, στην εφαρμογή του ποινικού δικαίου και να υπερασπίζονται πράγματα τα οποία δεν θα περιμέναμε προηγουμένως να κάνουν αυτοί οι άνθρωποι που συμπορευθήκαμε να κάνουν».*

Το «πρόβλημα» που προέκυψε, όμως, είναι ότι ο Δημήτρης Χριστόπουλος, αναπληρωτής καθηγητής πολιτικών επιστημών και δραστηριοποιούμενος επί πολλά χρόνια σε διεθνείς και τοπικές οργανώσεις για τα Δικαιώματα, ουδέποτε και μάλιστα ούτε κατά διάνοιαν διαμαρτυρήθηκε ούτε λυπήθηκε γιατί δεν πέθανε ο Κουφοντίνας, ουδέποτε δήλωσε ότι θα τον ήθελε νεκρό. Σημειωτέον ότι σε παρατήρηση του συντονιστή, ότι ακροατές παραπονούνται ότι δεν ισχύουν οι ισχυρισμοί της, ανέφερε ότι προτίθεται να ανασύρει την «σχετική» δήλωση του Χριστόπουλου από την οποία εισέπραξε τον «χλευασμό» στο ότι δεν πέθανε ο Κουφοντίνας και την απαξίωση σε έναν άνθρωπο που διεκδικούσε ένα δίκαιο αίτημα, ενώ απαίτησε μάλιστα και σεβασμό!!!

Η πραγματικότητα, όμως, ήταν εντελώς διαφορετική. Η απάντηση του Χριστόπουλου παρατίθεται ολόκληρη.

«Το βράδυ της Καθαράς Δευτέρας, στη διαδικτυακή

λο του κειμένου, «Το κράτος δικαίου δεν είναι α λα καρτ, αφορά και τον Κουφοντίνα», όπου υποστήριζα ότι το κράτος δικαίου παραβιαζόταν εξ αιτίας της μη μεταγωγής του απεργού στον Κορυδαλλό. Έχω γράψει και πολλά άλλα τα οποία εύκολα βρίσκονται διότι είναι δημόσιες παρεμβάσεις και τα οποία συνοψίζονται στις μεγάλες ευθύνες της κυβέρνησης για το διχασμό που δημιουργήθηκε. Ενδεχομένως ενόχλησε ότι με την ανάρτησή μου αμφισβήτησα το αφήγημα της περήφανης νίκης που σήμανε η απεργία, το οποίο με εμμονή υπερασπίζεται η Ι. Κούρτοβικ και με το οποίο διαφωνώ. Συμβαίνει δε να γνωρίζω πολλούς ανθρώπους που συμπαραστάθηκαν στο σύννομο αίτημα του απεργού που πιστεύουν τα ίδια με μένα. Κάποιοι άλλοι όχι πάλι. Από το σημείο της διαφωνίας όμως μέχρι να φτάνεις στο σημείο να λες ότι ο Χριστόπουλος ήθελε τον θάνατο του απεργού είναι ντροπιαστικό, και σε τελευταία ανάλυση, απάνθρωπο. Κρίμα. Δημήτρης Χριστόπουλος».

Ο Χριστόπουλος, λοιπόν, όχι μόνο δεν ευθύνεται για δηλώσεις σαν και αυτές για τις οποίες τον κατηγόρησε ανερυθρίαστα η Κούρτοβικ αλλά αντίθετα και επανειλημμένα υπερασπιζόταν το δίκαιο του απεργού πείνας.

Η παρακάτω δήλωση και τοποθέτηση που καταγράφεται σε δημοσιεύματα είναι απλώς ενδεικτική:

«Ο νόμος είναι καθολικός και απρόσωπος» εξήγησε ο Δημήτρης Χριστόπουλος, διευκρινίζοντας πως ο Δ. Κουφοντίνας δεν είναι πολιτικός κρατούμενος, αλλά ποινικός, ο οποίος διώκεται για εγκλήματα που έχουν πολιτικό κίνητρο. «Η ορθή θέση είναι πως το Κράτος Δικαίου εφαρμόζεται για όλους» τόνισε, προειδοποιώντας ότι «πιθανότατα σήμερα είμαστε στο 'και 10'». Επεσήμανε, δε, πως αυτό που ζητά ο απεργός πείνας δεν έπρεπε να δημιουργήσει αυτή την ένταση. «Δεν θέλω η χώρα μου να καταντήσει όπως η Τουρκία με τους νεκρούς απεργούς πείνας» ανέφερε χαρακτηριστικά» (23-2-2021).

Στην συνέχεια παραθέτουμε την δήλωση που παραχάρα-

ξε εν γνώσει της η Κούρτοβικ, η οποία όχι μόνο δεν έκανε «λάθος», όπως υποκριτικά υποστήριξε στην συνέχεια, αλλά ζήτησε και τα «ρέστα» από τον Χριστόπουλο ζητώντας του να δείξει σεβασμό!!!

Παραθέτουμε ολόκληρη την τοποθέτηση Χριστόπουλου.

«Δημήτρης Χριστόπουλος 15 Μαρτίου στις 12:28 π.μ.

Η κυβέρνηση δεν ικανοποίησε το αίτημα του απεργού πείνας. Λίγο πριν το μοιραίο, αυτός σταμάτησε την απεργία. Πρόκειται για νίκη της κυβέρνησης. Ο ίδιος ο απεργός και κάποιοι αλληλέγγυοι κάνουν λόγο για κάποιου είδους «νίκη», αλλά αυτό είναι κουβέντα για βάλσαμο. ***Νίκησε το κράτος που έμεινε άκαμπτο στην αρχική του θέση η οποία μάλιστα ήταν contra legem, προφανώς ενάντια στο νόμο.*** *Και για το λόγο αυτόν και μόνο, υπήρξαν άνθρωποι, μεταξύ των οποίων και ο γράφων, που θεωρήσαμε ότι η κυβέρνηση έπρεπε να συμμορφωθεί με το νόμο της και να μην τεθεί ζήτημα ευθύς εξ αρχής. Τα υπόλοιπα που ξεκίνησαν ήταν πολιτικά και ιδεολογικά με τα δικονομικά ως πρόσχημα ένθεν και εκείθεν. Η κυβέρνηση όμως είχε την ευθύνη να λήξει το ζήτημα πριν καν ξεκινήσει. Αυτό είναι δεδομένο και η ευθύνη της κυβέρνησης που μπήκαμε σε αυτήν την ιστορία*

ανεξίτηλη. ***Πλέον, το γεγονός ότι μια ανθρώπινη ζωή γλίτωσε, είναι θετικό. Είναι θετικό, ως τέτοιο, διότι η ζωή αξίζει*** *και τέλος είναι ιδιαιτέρως κρίσιμο διότι σε μια συγκυρία διχασμού, ο πιθανός θάνατος του απεργού θα έριχνε κι άλλο λάδι στη φωτιά. Κατά τα λοιπά, η όλη η ιστορία και η έκβασή της δείχνει πόσο ανεύθυνα αυτοαναφορική, ναρκισσιστική μας. Και πριν απ' όλα, όσο κι αν ψάχνω, δεν μπορώ να βρω πού και πότε υπερασπίστηκα (και μάλιστα «με εμμονή») τη θέση που μου χρεώνει, ότι «νίκησε ο απεργός», που με μοναδικό μέσο το σώμα του, λιώνοντας 65 μέρες σε πλήρη ασιτία, δεν κατόρθωσε να κάνει τον πανίσχυρο αντίπαλο να υποχωρήσει. Αντίθετα, στη συζήτηση του ThePressProject της Δευτέρας, στην τοποθέτησή μου, τόνισα ότι οι αγώνες δεν είναι πάντα νικηφόροι, μπορεί και να ηττώνται, επισήμανα, όμως, ότι η ήττα πολλές φορές γράφει ιστορία και ο ηττημένος μπορεί και να αλλάζει τους συσχετισμούς. Είναι, ωστόσο λοιδορία του απεργού πείνας, που έφτασε μια κλωστή από το θάνατο, να διατρανώνει κανείς τη «νίκη» της Κυβέρνησης (λες και αναμετρήθηκαν ισότιμες δυνάμεις) και να μιλά περιφρονητικά για «κουβέντα για βάλσαμο» για αυτούς που τον υπερασπίστηκαν. Είναι πρόκληση στους ανθρώπους, που εδώ και σε όλη την Ευρώπη, στις δυο πλευρές της Αμερικής, υπερασπίστηκαν τα δίκαια του απεργού, να θεωρεί κανείς ότι αυτά είναι «ιδεολογικά» ζητήματα(!), δημιουργώντας την εντύπωση ότι θεωρεί όλους αυτούς υποστηρικτές του αντάρτικου πόλης, νομιμοποιώντας (άθελα) με τον τρόπο αυτό την επιχειρηματολογία της Κυβέρνησης, τη βία που εξαπέλυσε στους δρόμους και την αποπνικτική φίμωση της ενημέρωσης και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Και είναι άστοχο να επιχειρηματολογεί κανείς πάνω από ένα ετοιμοθάνατο σώμα, χρεώνοντας του "ανευθυνότητα", «αυτοαναφορικότητα» και «ναρκισσισμό», κρίσεις που όλοι καταλαβαίνουν ότι παραπέμπουν στον απεργό και όχι στην «ατομική τρομοκρατία», καθώς η σχετική συζήτηση για τις οργανώσεις μειοψηφικής πολιτικής βίας που αναστάτωσαν την Ευρώπη και την Ελλάδα, πολλές δεκαετίες πριν, έχει τελειώσει εδώ και χρόνια. Έτσι, στηρίζει, (άθελά του) την πλευρά του «νικητή» και την επιχειρηματολογία που ανάπτυξε (ένας «πολυδολοφόνος» δεν μπορεί να διεκδικεί δικαιώματα), αλλά και τα σκονάκια του «νικητή», που είχε κάθε λόγο να βάζει στο τραπέζι την «τρομοκρατία», για να δικαιολογήσει τη στάση του. Είναι πρόβλημα να συνδέει κανείς τον κρατούμενο με αυτά για τα οποία δικάστηκε και καταδικάστηκε. Γιατί άθελά του στηρίζει την επιχειρηματολογία αυτών, από την πλευρά του «νικητή», που δεν τους αρκεί, αυτή η καταδίκη και με τέτοιες αιτιολογίες, ζητάνε την κεφαλική ποινή για να ικανοποιηθούν. Σε μια σύγκρουση τέτοιων διαστάσεων, δεν έχει σημασία το «νόμιμο» αλλά το δίκιο. Και έχει σημασία σε ποια πλευρά του δίκιου θα σταθείς. Κι ας έχει κόστος σε τέτοιες στιγμές η τοποθέτηση.*

Μ' αυτά και μ' αυτά, βέβαια, άντε να βρεις την επαύριον «κορόιδα» να χρησιμοποιήσεις, όπως ομολόγησε η Κούρτοβικ. Και για την ιστορία, όσο και να ψάξαμε δεν βρήκαμε πουθενά αντίστοιχη δήλωση ούτε του Μανιτάκη, ούτε του Αλεβιζάτου. Αλλά, δεν βαριέσαι, αυτοί είναι του «συστήματος», ούτε θα παρεξηγηθεί και κανένας αν τους «φορτωθεί» και «κάτι παραπάνω». Φυσικά, η Κούρτοβικ και όσοι έχουν τις ίδιες λογικές, ούτε μπορούν ούτε είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν ούτε τον Χριστόπουλο, ούτε τον Αλεβιζάτο ούτε τον Μανιτάκη. Κατά πόσον μάλλον το ΚΚΕ...

Μια και έγινε λόγος για το ΚΚΕ, στο ιστολόγιο *Kufontinas.blogspot.com* (επίσημη σελίδα διαχειρίζεται δια αντιπροσώπου) σε περίοπτη θέση θαυμάζουμε την επίσημη ανακοίνωση του ΚΚΕ, όπου μεταξύ άλλων διαβάζουμε ότι το «κόμμα του λαού» *«είναι αντίθετο στη διακριτική κι αυθαίρετη μεταχείριση οποιουδήποτε κρατουμένου, η οποία παραβιάζει ακόμη και τη σημερινή ψευδεπίγραφη «σωφρονιστική» νομοθεσία. Επίσης, υπερασπίζεται τα δικαιώματα των κρατουμένων για αξιοπρεπείς συνθήκες κράτησης, προστασίας της υγείας, άδειες, δυνατότητα εργασίας, εκπαίδευσης κλπ. [...] Αυτή η διαχρονική στάση του ΚΚΕ σε καμιά περίπτωση δεν δικαιολογεί ενέργειες ατομικής τρομοκρατίας, όπως αυτές του Κουφοντίνα, που αξιοποιήθηκαν και αξιοποιούνται από το κράτος και τις κυβερνήσεις, για να συκοφαντούν τους λαϊκούς αγώνες, την επαναστατική ιδεολογία και δράση, αλλά και για να θεσπίζουν –στο όνομα της πάταξής τους– «τρομονόμους», που τελικά στρέφονται κατά των λαϊκών δικαιωμάτων και της εργατικής-λαϊκής πάλης».* Εδώ, προφανώς, η ανάγκη να διευρυνθεί το κίνημα συμπαράστασης αφήνει στην λήθη τις γνωστές καταγγελίες του ΚΚΕ, που χαρακτήριζε συλλήβδην πράκτορα τον Κουφοντίνα μέσω του ***Ριζοσπάστη*** και όχι μόνο.

Στις ***6-9-2002*** ο ***Ριζοσπάστης*** δημοσιεύει ένα άρθρο που υπογράφει ο ***Νίκος Μπογιόπουλος*** με το τίτλο *«Συμπτώσεις», «συμπτώσεις», «συμπτώσεις», 6-9-2002,* όπου, μεταξύ άλλων, διαβάζουμε: *«Άραγε, όμως, θα απαντηθούν και όσα ενδεχομένως η κυβέρνηση και οι διωκτικές αρχές τα θεωρούν "λεπτομέρειες"; Παράδειγμα: α) Η κυβέρνηση παραμένει στα της «απολογίας» του (σεσημασμένου από το '75) Κουφοντίνα, του στιλ "είμαι πολιτικός αγωνιστής" και «δεν αποκαλύπτω τίποτα»; Θα αναζητήσει τις «πηγές» για τις πληροφορίες που είχε η «17Ν», ώστε να ξέρει ότι ο Σόντερς ταξίδευε στη... Σιέρα Λεόνε ή τις διασυνδέσεις που προκύπτουν από το γεγονός ότι οι σφαίρες με τις οποίες δο-*

για. Πρόκειται για νίκη της κυβέρνησης. Ο ίδιος ο απεργός και κάποιοι αλληλέγγυοι κάνουν λόγο για κάποιου είδους «νίκη», αλλά αυτό είναι κουβέντα για βάλσαμο. ***Νίκησε το κράτος που έμεινε άκαμπτο στην αρχική του θέση η οποία μάλιστα ήταν contra legem, προφανώς ενάντια στο νόμο.*** *Και για το λόγο αυτόν και μόνο, υπήρξαν άνθρωποι, μεταξύ των οποίων και ο γράφων, που θεωρήσαμε ότι η κυβέρνηση έπρεπε να συμμορφωθεί με το νόμο της και να μην τεθεί ζήτημα ευθύς εξ αρχής. Τα υπόλοιπα που ξεκίνησαν ήταν πολιτικά και ιδεολογικά με τα δικονομικά ως πρόσχημα ένθεν και εκείθεν. Η κυβέρνηση όμως είχε την ευθύνη να λήξει το ζήτημα πριν καν ξεκινήσει. Αυτό είναι δεδομένο και η ευθύνη της κυβέρνησης που μπήκαμε σε αυτήν την ιστορία*

ανεξίτηλη. ***Πλέον, το γεγονός ότι μια ανθρώπινη ζωή γλίτωσε, είναι θετικό. Είναι θετικό, ως τέτοιο, διότι η ζωή αξίζει*** *και τέλος είναι ιδιαιτέρως κρίσιμο διότι σε μια συγκυρία διχασμού, ο πιθανός θάνατος του απεργού θα έριχνε κι άλλο λάδι στη φωτιά. Κατά τα λοιπά, η όλη η ιστορία και η έκβασή της δείχνει πόσο ανεύθυνα αυτοαναφορική, ναρκισσιστική και πολλαπλώς καταστροφική είναι, και θα είναι πάντα, η ατομική τρομοκρατία. Ένας άνθρωπος μόνος του να νομίζει ότι θα αλλάξει το συσχετισμό. Ένας άνθρωπος μόνος του να νομίζει ότι αυτόκλητα θα γίνει ο τιμωρός στο όνομα της κοινωνίας, σκοτώνοντας και διχάζοντας. Και στο τέλος, τι μένει; Ένα κράτος ισχυρότερο, μια κοινωνία πιο διαιρεμένη, μια αστυνομία αγριότερη, μια κυβέρνηση εκδικητικότερη, οικογένειες να θρηνούνε, με δύο λόγια, ένας συσχετισμός χειρότερος για όσους ενδιαφέρονται και παλεύουν για μια πιο δίκαια κοινωνία. Προς σκέψη λοιπόν και Καλή Σαρακοστή».*

Απολαύστε τώρα την «αποκατάσταση» του Χριστόπουλου από την Κούρτοβικ σε μια σε μια πρωτοφανή επίδειξη σταλινισμού και παραχάραξη της αλήθειας…

«Να παραδεχτούμε τα λάθη μας! Ενοχλεί η κριτική, αλλά οφείλουμε να την ακούμε. Ο καθένας μας μπορεί να κάνει λάθη. Και καθένας είναι υπεύθυνος για ό,τι λέει, αλλά και

μανα, όμως, ότι η ήττα πολλές φορές γράφει ιστορία και ο ηττημένος μπορεί και να αλλάζει τους συσχετισμούς. Είναι, ωστόσο λοιδορία του απεργού πείνας, που έφτασε μια κλωστή από το θάνατο, να διατρανώνει κανείς τη «νίκη» της Κυβέρνησης (λες και αναμετρήθηκαν ισότιμες δυνάμεις) και να μιλά περιφρονητικά για «κουβέντα για βάλσαμο» για αυτούς που τον υπερασπίστηκαν. Είναι πρόκληση στους ανθρώπους, που εδώ και σε όλη την Ευρώπη, στις δυο πλευρές της Αμερικής, υπερασπίστηκαν τα δίκαια του απεργού, να θεωρεί κανείς ότι αυτά είναι «ιδεολογικά» ζητήματα(!), δημιουργώντας την εντύπωση ότι θεωρεί όλους αυτούς υποστηρικτές του αντάρτικου πόλης, νομιμοποιώντας (άθελα) με τον τρόπο αυτό την επιχειρηματολογία της Κυβέρνησης, τη βία που εξαπέλυσε στους δρόμους και την αποπνικτική φίμωση της ενημέρωσης και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Και είναι άστοχο να επιχειρηματολογεί κανείς πάνω από ένα ετοιμοθάνατο σώμα, χρεώνοντας του «ανευθυνότητα», «αυτοαναφορικότητα» και «ναρκισσισμό», κρίσεις που όλοι καταλαβαίνουν ότι παραπέμπουν στον απεργό και όχι στην «ατομική τρομοκρατία», καθώς η σχετική συζήτηση για τις οργανώσεις μειοψηφικής πολιτικής βίας που αναστάτωσαν την Ευρώπη και την Ελλάδα, πολλές δεκαετίες πριν, έχει τελειώσει εδώ και χρόνια. Έτσι, στηρίζει, (άθελά του) την πλευρά του «νικητή» και την επιχειρηματολογία που ανάπτυξε (ένας «πολυδολοφόνος» δεν μπορεί να διεκδικεί δικαιώματα), αλλά και τα σκονάκια του «νικητή», που είχε κάθε λόγο να βάζει στο τραπέζι την «τρομοκρατία», για να δικαιολογήσει τη στάση του. Είναι πρόβλημα να συνδέει κανείς τον κρατούμενο με αυτά για τα οποία δικάστηκε και καταδικάστηκε. Γιατί άθελά του στηρίζει την επιχειρηματολογία αυτών, από την πλευρά του «νικητή», που δεν τους αρκεί, αυτή η καταδίκη και με τέτοιες αιτιολογίες, ζητάνε την κεφαλική ποινή για να ικανοποιηθούν. Σε μια σύγκρουση τέτοιων διαστάσεων, δεν έχει σημασία το «νόμιμο» αλλά το δίκιο. Και έχει σημασία σε ποια πλευρά του δίκιου θα σταθείς. Κι ας έχει κόστος σε τέτοιες στιγμές η τοποθέτηση. Αισχρή κι ανήθικη όμως δεν είναι. Γιάννα Κούρτοβικ». (18-3-2021).

Η Κούρτοβικ ψεύδεται και πάλι ασύστολα, διαψεύδοντας τον ίδιο της τον εαυτό, εξαφανίζοντας τις πραγματικές ανήκουστες κατηγορίες, που εξαπέλυσε σ' έναν συνεπή συμπαραστάτη του απεργού, σ' έναν ξεκάθαρο υποστηρικτή της θέσης ότι η κυβέρνηση παρανόμησε. Η δήθεν επανόρθωση της Κούρτοβικ είναι πραγματικά αδιανόητη, αφού εξαφανίζει δια μαγείας την βαρύτατη κατηγορία που άδικα και αυθαίρετα εξαπέλυσε ότι δηλαδή ο Χριστόπουλος διαμαρτυρόταν ότι δεν πέθανε ο Κουφοντίνας και ότι τον ήθελε νεκρό. Και τι έβαλε με κουτοπονηριά στην θέση της ανυπόστατης κατηγορίας εναντίον ενός συμπαραστάτη του απεργού; Θαυμάστε. *«Αδίκησα τον Δημήτρη Χριστόπουλο, τοποθετώντας τον στην ίδια θέση με αυτούς που τάχθηκαν αδιαπραγμάτευτα με το κράτος της κας Νικολάου, πανηγύ-*

σιμοποίησουν ούτε τον Χριστόπουλο, ούτε τον Αλεβιζάτο ούτε τον Μανιτάκη. Κατά πόσον μάλλον το ΚΚΕ…

Μια και έγινε λόγος για το ΚΚΕ, στο ιστολόγιο *Kufontinas.blogspot.com* (επίσημη σελίδα διαχειρίζεται δια αντιπροσώπου) σε περίοπτη θέση θαυμάζουμε την επίσημη ανακοίνωση του ΚΚΕ, όπου μεταξύ άλλων διαβάζουμε ότι το «κόμμα του λαού» *«είναι αντίθετο στη διακριτική κι αυθαίρετη μεταχείριση οποιουδήποτε κρατουμένου, η οποία παραβιάζει ακόμη και τη σημερινή ψευδεπίγραφη «σωφρονιστική» νομοθεσία. Επίσης, υπερασπίζεται τα δικαιώματα των κρατουμένων για αξιοπρεπείς συνθήκες κράτησης, προστασίας της υγείας, άδειες, δυνατότητα εργασίας, εκπαίδευσης κλπ. [...] Αυτή η διαχρονική στάση του ΚΚΕ σε καμιά περίπτωση δεν δικαιολογεί ενέργειες ατομικής τρομοκρατίας, όπως αυτές του Κουφοντίνα, που αξιοποιήθηκαν και αξιοποιούνται από το κράτος και τις κυβερνήσεις, για να συκοφαντούν τους λαϊκούς αγώνες, την επαναστατική ιδεολογία και δράση, αλλά και για να θεσπίζουν –στο όνομα της πάταξής τους– «τρομονόμους», που τελικά στρέφονται κατά των λαϊκών δικαιωμάτων και της εργατικής-λαϊκής πάλης».* Εδώ, προφανώς, η ανάγκη να διευρυνθεί το κίνημα συμπαράστασης αφήνει στην λήθη τις γνωστές καταγγελίες του ΚΚΕ, που χαρακτήριζε συλλήβδην πράκτορα τον Κουφοντίνα μέσω του ***Ριζοσπάστη*** και όχι μόνο.

Στις ***6-9-2002*** ο ***Ριζοσπάστης*** δημοσιεύει ένα άρθρο που υπογράφει ο ***Νίκος Μπογιόπουλος*** με το τίτλο *«Συμπτώσεις», «συμπτώσεις», «συμπτώσεις», 6-9-2002,* όπου, μεταξύ άλλων, διαβάζουμε: *«Άραγε, όμως, θα απαντηθούν και όσα ενδεχομένως η κυβέρνηση και οι διωκτικές αρχές τα θεωρούν «λεπτομέρειες»; Παράδειγμα: α) Η κυβέρνηση παραμένει στα της «απολογίας» του (σεσημασμένου από το '75) Κουφοντίνα, του στιλ «είμαι πολιτικός αγωνιστής» και «δεν αποκαλύπτω τίποτα»; Θα αναζητήσει τις «πηγές» για τις πληροφορίες που είχε η «17Ν», ώστε να ξέρει ότι ο Σόντερς ταξίδευε στη... Σιέρα Λεόνε ή τις διασυνδέσεις που προκύπτουν από το γεγονός ότι οι σφαίρες με τις οποίες δολοφονήθηκε ο Γουέλς ανήκαν στο ΝΑΤΟ;... β) Μήπως τώρα θα κληθεί η γυναίκα του δολοφονηθέντα πρώην διοικητή Ασφαλείας Θεσσαλονίκης, που δήλωσε ότι «ο Κουφοντίνας μού είναι γνωστός, είμαι βέβαιη πως είχαμε συναντηθεί με τον άντρα μου μαζί του μερικές φορές στην Κατεχάκη, αλλά και στην Αθήνα», μήπως θυμηθεί τίποτα περισσότερο ή ότι έκανε λάθος;... γ) Μήπως τώρα μάθουμε ποιο είναι αυτό το «άλλο κτίριο», που, σύμφωνα με εφημερίδες, πράκτορας της ΕΥΠ ισχυρίζεται ότι έβλεπε τον Κουφοντίνα; δ) Θα μας πουν, επίσης, αν το 1993, στο επεισόδιο της Μηθύμνης με τη σύλληψη των δυο Αμερικανών πρακτόρων υπήρχε και τρίτο πρόσωπο;... Αναμένουμε... Και θα επανέλθουμε».*

Όπως είπαμε, ο καλός ο μύλος του «δικαιωματισμού» όλα τα αλέθει και όλοι οι «καλοί» χωρούν. Όσο για το ΚΚΕ, εδώ θα κολλούσε το κόμμα, που «επινόησε» εκ νέου τον Ζαχαριάδη αποκαθιστώντας τον με κομματικές δόξες και τιμές,

ανεξίτηλη. ***Πλέον, το γεγονός ότι μια ανθρώπινη ζωή γλίτωσε, είναι θετικό. Είναι θετικό, ως τέτοιο, διότι η ζωή αξίζει*** *και τέλος είναι ιδιαιτέρως κρίσιμο διότι σε μια συγκυρία διχασμού, ο πιθανός θάνατος του απεργού θα έριχνε κι άλλο λάδι στη φωτιά. Κατά τα λοιπά, η όλη η ιστορία και η έκβασή της δείχνει πόσο ανεύθυνα αυτοαναφορική, ναρκισσιστική και πολλαπλώς καταστροφική είναι, και θα είναι πάντα, η ατομική τρομοκρατία. Ένας άνθρωπος μόνος του να νομίζει ότι θα αλλάξει το συσχετισμό. Ένας άνθρωπος μόνος του να νομίζει ότι αυτόκλητα θα γίνει ο τιμωρός στο όνομα της κοινωνίας, σκοτώνοντας και διχάζοντας. Και στο τέλος, τι μένει; Ένα κράτος ισχυρότερο, μια κοινωνία πιο διαιρεμένη, μια αστυνομία αγριότερη, μια κυβέρνηση εκδικητικότερη, οικογένειες να θρηνούνε, με δύο λόγια, ένας συσχετισμός χειρότερος για όσους ενδιαφέρονται και παλεύουν για μια πιο δίκαια κοινωνία. Προς σκέψη λοιπόν και Καλή Σαρακοστή».*

Απολαύστε τώρα την «αποκατάσταση» του Χριστόπουλου από την Κούρτοβικ σε μια σε μια πρωτοφανή επίδειξη σταλινισμού και παραχάραξη της αλήθειας...

«Να παραδεχτούμε τα λάθη μας! Ενοχλεί η κριτική, αλλά οφείλουμε να την ακούμε. Ο καθένας μας μπορεί να κάνει λάθη. Και καθένας είναι υπεύθυνος για ό,τι λέει, αλλά και για όσα δε λέει, αλλά εννοεί. ***Αδίκησα τον Δημήτρη Χριστόπουλο, τοποθετώντας τον στην ίδια θέση με αυτούς που τάχθηκαν αδιαπραγμάτευτα με το κράτος της κας Νικολάου, πανηγύρισαν την «ήττα» και δράχτηκαν της ευκαιρίας για να υποστηρίζουν την επιστροφή σε άλλες εποχές, στα πεδία της ποινικής καταστολής και όχι μόνον.*** *Κι αυτό μου το λάθος διόρθωσα στην συνέχεια της συζήτησης και μπορώ να δεχτώ και ξανά ότι ήταν λάθος μου αυτή η –άθελά μου– άδικα ισοπεδωτική αναφορά. Ωστόσο, θα πρέπει και ο Δημήτρης να ξανασκεφτεί αυτά που έγραψε και να ξανασκεφτεί χαρακτηρισμούς όπως «αισχρό» και «ανήθικη», (δε λέω, έχω δεχθεί και χειρότερα όλο αυτό το διάστημα) και να τα δει με γνώμονα την ιστορία του και την ιστορία που όλοι καταλαβαίνουν ότι παράλειψαν στον απεργό και όχι στην «ατομική τρομοκρατία», καθώς η σχετική συζήτηση για τις οργανώσεις μειοψηφικής πολιτικής βίας που αναστάτωσαν την Ευρώπη και την Ελλάδα, πολλές δεκαετίες πριν, έχει τελειώσει εδώ και χρόνια. Έτσι, στηρίζει, (άθελά του) την πλευρά του «νικητή» και την επιχειρηματολογία που ανάπτυξε (ένας «πολυδολοφόνος» δεν μπορεί να διεκδικεί δικαιώματα), αλλά και τα σκονάκια του «νικητή», που είχε κάθε λόγο να βάζει στο τραπέζι την «τρομοκρατία», για να δικαιολογήσει τη στάση του. Είναι πρόβλημα να συνδέει κανείς τον κρατούμενο με αυτά για τα οποία δικάστηκε και καταδικάστηκε. Γιατί άθελά του στηρίζει την επιχειρηματολογία αυτών, από την πλευρά του «νικητή», που δεν τους αρκεί, αυτή η καταδίκη και με τέτοιες αιτιολογίες, ζητάνε την κεφαλική ποινή για να ικανοποιηθούν. Σε μια σύγκρουση τέτοιων διαστάσεων, δεν έχει σημασία το «νόμιμο» αλλά το δίκιο. Και έχει σημασία σε ποια πλευρά του δίκιου θα σταθείς. Κι ας έχει κόστος σε τέτοιες στιγμές η τοποθέτηση. Αισχρή κι ανήθικη όμως δεν είναι. Γιάννα Κούρτοβικ».* (18-3-2021).

Η Κούρτοβικ ψεύδεται και πάλι ασύστολα, διαψεύδοντας τον ίδιο της τον εαυτό, εξαφανίζοντας τις πραγματικές ανήκουστες κατηγορίες, που εξαπέλυσε σ' έναν συνεπή συμπαραστάτη του απεργού, σ' έναν ξεκάθαρο υποστηρικτή της θέσης ότι η κυβέρνηση παρανόμησε. Η δήθεν επανόρθωση της Κούρτοβικ είναι πραγματικά αδιανόητη, αφού εξαφανίζει δια μαγείας την βαρύτατη κατηγορία που άδικα και αυθαίρετα εξαπέλυσε ότι δηλαδή ο Χριστόπουλος διαμαρτυρόταν ότι δεν πέθανε ο Κουφοντίνας και ότι τον ήθελε νεκρό. Και τι έβαλε με κουτοπονηριά στην θέση της ανυπόστατης κατηγορίας εναντίον ενός συμπαραστάτη του απεργού; Θαυμάστε. *«Αδίκησα τον Δημήτρη Χριστόπουλο, τοποθετώντας τον στην ίδια θέση με αυτούς που τάχθηκαν αδιαπραγμάτευτα με το κράτος της κας Νικολάου, πανηγύρισαν την «ήττα» και δράχτηκαν της ευκαιρίας για να υποστηρίζουν την επιστροφή σε άλλες εποχές, στα πεδία της ποινικής καταστολής και όχι μόνον».* Και δεν έμεινε εκεί. Σ' ένα πραγματικό ντελίριο θράσους ζήτησε και τα ρέστα, γιατί ο Χριστόπουλος όχι μόνο πρέπει να δηλώνει ό,τι θέλει η *Κούρτοβικ*, αλλά ούτε καν να σκέφτεται και να εννοεί κάτι διαφορετικό, επειδή αλλιώς «στηρίζει» τον «νικητή»! Φανταστείτε την *Κούρτοβικ* υπουργό δικαιοσύνης σε επαναστατική κυβέρνηση, ο *Χριστόπουλος*, όπως και όλοι μας, θα έσπαγε πέτρες μέχρι νεωτέρας... Έτσι, για να βάλει μυαλό, που νομίζει ότι μπορεί να σκέφτεται ό,τι θέλει και να μην δείχνει σεβασμό όταν δέχεται κατηγορίες με απίστευτα μακιαβελικό τρόπο.

μονόμους», που τελικά στρέφονται κατά των λαϊκών δικαιωμάτων και της εργατικής-λαϊκής πάλης». Εδώ, προφανώς, η ανάγκη να διευρυνθεί το κίνημα συμπαράστασης αφήνει στην λήθη τις γνωστές καταγγελίες του ΚΚΕ, που χαρακτήριζε συλλήβδην πράκτορα τον Κουφοντίνα μέσω του ***Ριζοσπάστη*** και όχι μόνο.

Στις ***6-9-2002*** ο ***Ριζοσπάστης*** δημοσιεύει ένα άρθρο που υπογράφει ο ***Νίκος Μπογιόπουλος*** με το τίτλο *«Συμπτώσεις», «συμπτώσεις», «συμπτώσεις», 6-9-2002*, όπου, μεταξύ άλλων, διαβάζουμε: *«Άραγε, όμως, θα απαντηθούν και όσα ενδεχομένως η κυβέρνηση και οι διωκτικές αρχές τα θεωρούν «λεπτομέρειες»; Παράδειγμα: α) Η κυβέρνηση παραμένει στα της «απολογίας» του (σεσημασμένου από το '75) Κουφοντίνα, του στιλ «είμαι πολιτικός αγωνιστής» και «δεν αποκαλύπτω τίποτα»; Θα αναζητήσει τις «πηγές» για τις πληροφορίες που είχε η «17Ν», ώστε να ξέρει ότι ο Σόντερς ταξίδευε στη... Σιέρα Λεόνε ή τις διασυνδέσεις που προκύπτουν από το γεγονός ότι οι σφαίρες με τις οποίες δολοφονήθηκε ο Γουέλς ανήκαν στο ΝΑΤΟ;... β) Μήπως τώρα θα κληθεί η γυναίκα του δολοφονηθέντα πρώην διοικητή Ασφαλείας Θεσσαλονίκης, που δήλωσε ότι «ο Κουφοντίνας μού είναι γνωστός, είμαι βέβαιη πως είχαμε συναντηθεί με τον άντρα μου μαζί του μερικές φορές στην Κατεχάκη, αλλά και στην Αθήνα», μήπως θυμηθεί τίποτα περισσότερο ή ότι έκανε λάθος;... γ) Μήπως τώρα μάθουμε ποιο είναι αυτό το «άλλο κτίριο», που, σύμφωνα με εφημερίδες, πράκτορας της ΕΥΠ ισχυρίζεται ότι έβλεπε τον Κουφοντίνα; δ) Θα μας πουν, επίσης, αν το 1993, στο επεισόδιο της Μηθύμνης με τη σύλληψη των δυο Αμερικανών πρακτόρων υπήρχε και τρίτο πρόσωπο;... Αναμένουμε... Και θα επανέλθουμε».*

Όπως είπαμε, ο καλός ο μύλος του «δικαιωματισμού» όλα τα αλέθει και όλοι οι «καλοί» χωρούν. Όσο για το ΚΚΕ, εδώ θα κολλούσε το κόμμα, που «επινόησε» εκ νέου τον Ζαχαριάδη αποκαθιστώντας τον με κομματικές δόξες και τιμές, αρχές Οκτωβρίου του 2011, στον προαύλιο χώρο του Α' Νεκροταφείου σε μια απαράμιλλη σουρεαλιστική κομματική τελετή; (Όπως είναι γνωστό στο 20ό συνέδριο του ΚΚΣΕ δεν επιτράπηκε στον Ζαχαριάδη να πάρει τον λόγο, ενώ στη διάρκεια της 7ης Πλατιάς Ολομέλειας του ΚΚΕ αποφασίζεται η καθαίρεση του Ν. Ζαχαριάδη από την ηγεσία του κόμματος και ο χαρακτηρισμός του ως «σεχταριστή», «αντιδιεθνιστή» και «ύποπτου προδοσίας» τον Μάρτη του 1956, με αποτέλεσμα την εξορία του στην Σιβηρία και την «αυτοκτονία» του τον Αύγουστο του 1973).

Η ήττα, λοιπόν, δεν βρίσκεται απλά σε μια μάχη που χάθηκε και ο νοών νοείτο...

Συσπείρωση Αναρχικών

«Ότι βάλατε, βάλατε»

Ο τίτλος του σημειώματος απηχεί και αντικατοπτρίζει τις θέσεις και τις διαθέσεις σημαντικής μερίδας ανθρώπων που κατοικούν στην Εύβοια και βλέπουν το ένα μετά το άλλο, βουνά και λόφους, να παραδίδονται στην βαριά αιολική βιομηχανία. Οι αντιδράσεις των πολιτών δεν αποτελούν ένα πρόσφατο γεγονός, τόσο στη νότια Εύβοια όσο και στη Κεντρική, αλλά συνεχίζουν μια αντίσταση που έχει ξεκινήσει παλαιότερα και τώρα κλιμακώνεται και εντείνεται. Και πιθανόν οι εμπειρίες του παρελθόντος να αποτελέσουν διδάγματα για το παρόν και το μέλλον ως προς την πολυμορφία των μέσων τα οποία απαιτούνται να τεθούν σε εφαρμογή για ένα επιτυχές αποτέλεσμα. Και επιτυχία δεν είναι τίποτα άλλο από την ακύρωση των σχεδίων για εγκατάσταση γιγάντιων αιολικών πάρκων στη νότια και κεντρική Εύβοια, που βρίσκεται, για ακόμη μια φορά, στο μάτι του κυκλώνα μεγάλων επιχειρηματικών ομίλων.

Οι εταιρίες αυτές «γράφουν» στα παλαιότερα των υποδημάτων τους τη λεγόμενη «πράσινη» ενέργεια και τις συγκεκριμένης εταιρείας τη στιγμή που ο **Άδωνις Γεωργιάδης** δίνει την επένδυση και ό(,)τι αυτό συνεπάγεται: επιδοτήσεις «πράσινης» ενέργειας, χαμηλότοκα επιτόκια, Ταμείο Ανάκαμψης κ.ά. Εκτός των άλλων ποταπών ενεργειών έκαναν και λαθροχειρία ανεβάζοντας της θέσεις εργασίας σε 182 ώστε να πληροί τις προϋποθέσεις των μονάδων εργασίας (ΕΜΕ) που επιβάλλουν οι σύγχρονοι κανόνες στρατηγικών επενδύσεων. Αναρωτιόμαστε, με τα χέρια θα γυρίζουν οι έλικες ή με τον αέρα;

Οι βασικοί μέτοχοι της εταιρείας αυτή τη στιγμή είναι η ολλανδική Reggeborgh, ο Λ. Μπόμπολας, ο Δ. Μπάκος και ο Γ. Καϋμενάκης. Οι δυο τελευταίοι βρίσκονται σε αντιπαράθεση με την ολλανδική εταιρεία και τον Μπόμπολα, για να το θέσουμε κομψά. Δημοσιεύματα, συνεντεύξεις, δελτία τύπου, άκαρπες αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου συνθέτουν ένα σκηνικό που φανερώνει τον αναβρασμό ο οποίος υπάρχει στις τάξεις των μετόχων και της διοίκησης. Μια εταιρεία που είχε θέματα με την **Επιτροπή Ανταγωνισμού** λόγω της εμπλοκής της Reggeborgh με

κέρδιζαν τότε από τα «τυχαία» λάθη των κυβερνήσεων; Οι **κατασκευαστές** φ/β, κυρίως γερμανικές αρχικά και στη συνέχεια κινέζικες εταιρείες, το **κράτος** μέσω της φορολόγησης και οι **τράπεζες** μέσω της χορήγησης δανείων. Κεφάλαιο-Κράτος-Τράπεζες, οι συνήθεις ύποπτοι. Ήταν τέτοια η φρενίτιδα κατασκευής που οι στόχοι παραγωγής που είχαν τεθεί για το 2020 είχαν επιτευχθεί από το 2013. Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και τώρα με τους ίδιους πρωταγωνιστές. Ο εθνικός στόχος εγκατεστημένης ισχύος από ΑΣΠΗΕ (Αιολικούς Σταθμούς Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας) έως το 2030 είναι 7,05GW και η εγκατεστημένη και λειτουργούσα παραγωγή το 2020 ήταν 3,11GW και η άμεσα αναμενόμενη εγκατεστημένη ισχύ φτάνει τα 8,83GW. Ο στόχος υπερκαλύπτεται 8-9 χρόνια πριν το 2030 και όλοι καταλαβαίνουμε το γιατί.

Αλλά το μεγαλύτερο πρόβλημα κατασκευής αιολικών πάρκων δεν είναι ούτε επιχειρηματικό ούτε οικονομικό, είναι απόλυτα περιβαλλοντικό. Αφορά τη φύση και το βιασμό που δέχεται από την αλαζόνα και ισοπεδωτική εξουσία, κάθε μορφής, που εισάγει τον τεχνοπολιτισμό της, για την ακρίβεια τον **τεχνοκανιβαλισμό** της, σε απάτητα από τον άνθρωπο βουνά, σε σχεδόν παρθένα δάση και εδάφη, σε προστατευμένες περιοχές αναπαραγωγής και καταφυγίων της άγριας ζωής. Εισβάλει εκεί που είναι όχι απλά ανεπιθύμητος, αλλά εχθρός. Εχθρός, γιατί πρεσβεύει και αναπτύσσει μια άλλη λογική και κατεύθυνση που δεν έχει καμμία σχέση με τη φύση και τους κανόνες της. Μια εξουσία που πιστεύει ότι με την ισχύ της και με τον παρά της θα κάμπτει και θα εξαγοράζει διαρκώς τις συνειδήσεις των ανθρώπων. Τάζοντας θέσεις εργασίας, εύκολο χρήμα στους ντόπιους χωματουργούς, αντισταθμιστικά οφέλη στους δήμους, χορηγίες στους τοπικούς συλλόγους και στις δημοτικές εταιρείες πολιτισμού, αθλητισμού κ.λπ. Όσο αυτές οι πόρτες είναι ανοικτές τόσο θα πυροδοτούνται από την εξουσία «εμφύλιες» διαμάχες. Επειδή αυτό το σκηνικό προσπαθούν να στήνουν πάντα και παντού, είτε αφορά εξορύξεις είτε ΑΠΕ, διεμβολίζοντας έτσι το ντόπιο πληθυσμό με χρήμα και υποσχέσεις. Και όταν αυτά δεν είναι ικανά μέσα επιστρατεύονται οι παρατρεχάμενοι της εξουσίας και τα ΜΑΤ.

Πρόσφατα ο Περιφερειάρχης Στερεάς Ελλάδας, κ. Φά-

Ο τίτλος του σημειώματος απηχεί και αντικατοπτρίζει τις θέσεις και τις διαθέσεις σημαντικής μερίδας ανθρώπων που κατοικούν στην Εύβοια και βλέπουν το ένα μετά το άλλο, βουνά και λόφους, να παραδίδονται στην βαριά αιολική βιομηχανία. Οι αντιδράσεις των πολιτών δεν αποτελούν ένα πρόσφατο γεγονός, τόσο στη νότια Εύβοια όσο και στη Κεντρική, αλλά συνεχίζουν μια αντίσταση που έχει ξεκινήσει παλαιότερα και τώρα κλιμακώνεται και εντείνεται. Και πιθανόν οι εμπειρίες του παρελθόντος να αποτελέσουν διδάγματα για το παρόν και το μέλλον ως προς την πολυμορφία των μέσων τα οποία απαιτούνται να τεθούν σε εφαρμογή για ένα επιτυχές αποτέλεσμα. Και επιτυχία δεν είναι τίποτα άλλο από την ακύρωση των σχεδίων για εγκατάσταση γιγάντιων αιολικών πάρκων στη νότια και κεντρική Εύβοια, που βρίσκεται, για ακόμη μια φορά, στο μάτι του κυκλώνα μεγάλων επιχειρηματικών ομίλων.

Οι εταιρίες αυτές «γράφουν» στα παλαιότερα των υποδημάτων τους τη λεγόμενη «πράσινη» ενέργεια και τις ΑΠΕ (Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας). Άλλωστε, είναι οι ίδιες που ταυτόχρονα με τον ίδιο ή διαφορετικό επιχειρηματικό μανδύα πραγματοποιούν εξορύξεις, παράγουν τοξικά απόβλητα και καταστρέφουν γενικά το περιβάλλον. Και απέχουν παρασάγγας από ορθή παραγωγή-χρήση-διαχείριση της «καθαρής» αιολικής ενέργειας. Απλά είναι μια ακόμη πηγή κερδοφορίας τους σε έναν τομέα, **τον ενεργειακό, που παραδοσιακά κράτος-πολιτικοί-εταιρίες κάνουν ένα επικερδές για αυτούς «νταραβέρι»**. Πρόκειται για μια συνδιαλλαγή που στο ενεργειακό κομμάτι ξεκίνησε σκανδαλωδώς με τη **βρετανική POWER** και τον τότε πρωθυπουργό **Θ. Πάγκαλο** το 1925 όταν της παραχωρήθηκε «γη και ύδωρ» και με τον ανήκουστο όρο, που φανερώνει το είδος της συναλλαγής, ότι η πρώτη ύλη ο γαιάνθρακας θα εισάγονταν από τη Βρετανία και δεν θα χρησιμοποιούνταν ο εδώ άφθονος λιγνίτης! Η επικύρωση της συγκεκριμένης σύμβασης έγινε αργότερα επί **οικουμενικής κυβέρνησης**, γι' αυτό τονίζουμε το διαχρονικό

συγκεκριμένης εταιρείας τη στιγμή που ο **Άδωνις Γεωργιάδης** δίνει την επένδυση και ό(,)τι αυτό συνεπάγεται: επιδοτήσεις «πράσινης» ενέργειας, χαμηλότοκα επιτόκια, Ταμείο Ανάκαμψης κ.ά. Εκτός των άλλων ποταπών ενεργειών έκαναν και λαθροχειρία ανεβάζοντας της θέσεις εργασίας σε 182 ώστε να πληροί τις προϋποθέσεις των μονάδων εργασίας (ΕΜΕ) που επιβάλλουν οι σύγχρονοι κανόνες στρατηγικών επενδύσεων. Αναρωτιόμαστε, με τα χέρια θα γυρίζουν οι έλικες ή με τον αέρα;

Οι βασικοί μέτοχοι της εταιρείας αυτή τη στιγμή είναι η ολλανδική Reggeborgh, ο Λ. Μπόμπολας, ο Δ. Μπάκος και ο Γ. Καϋμενάκης. Οι δυο τελευταίοι βρίσκονται σε αντιπαράθεση με την ολλανδική εταιρεία και τον Μπόμπολα, για να το θέσουμε κομψά. Δημοσιεύματα, συνεντεύξεις, δελτία τύπου, άκαρπες αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου συνθέτουν ένα σκηνικό που φανερώνει τον αναβρασμό ο οποίος υπάρχει στις τάξεις των μετόχων και της διοίκησης. Μια εταιρεία που είχε θέματα με την **Επιτροπή Ανταγωνισμού** λόγω της εμπλοκής της Reggeborgh με την ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ και σημαντικά **προβλήματα ρευστότητας**, όταν ο Άδωνις Γεωργιάδης αποφάσιζε να δώσει άρον-άρον το έργο στην ΕΛΛΑΚΤΩΡ. Είναι απολύτως βέβαιο, ότι ο υπουργός Ανάπτυξης ξέρει αυτά και άλλα τόσα για την εταιρεία αλλά, για κάποιο λόγο –που ούτε η αγορά το γνωρίζει, ούτε τα εγχειρίδια οικονομικών το διδάσκουν– **κάνει deal 500εκ**. με μια αφερέγγυα (τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο) και σε «εμπόλεμη» κατάσταση εταιρεία. Επίσης, όπως διαβάζουμε στις οικονομικές σελίδες κυριακάτικων εφημερίδων, η Παγκόσμια Τράπεζα έχει επιβάλει **ποινή αποκλεισμού** στην εταιρεία από κάθε έργο που χρηματοδοτεί έως το Μάρτιο 2022. Μην μάς πει ότι δεν ήξερε...

Το άλλο μεγάλο ζήτημα με τις ΑΠΕ που δεν σχετίζονται με το περιβαλλοντικό αλλά με το χρηματοοικονομικό σκέλος, επίσης, είναι ο ειδικός λογαριασμός ΑΠΕ, ο ΕΛΑΠΕ (Ειδικός Λογαριασμός για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας) και τα ελλείμματα που αυτός παρουσιάζει. Για το

πρωταγωνιστές. Ο εθνικός στόχος εγκατεστημένης ισχύος από ΑΣΠΗΕ (Αιολικούς Σταθμούς Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας) έως το 2030 είναι 7,05GW και η εγκατεστημένη και λειτουργούσα παραγωγή το 2020 ήταν 3,11GW και η άμεσα αναμενόμενη εγκατεστημένη ισχύ φτάνει τα 8,83GW. Ο στόχος υπερκαλύπτεται 8-9 χρόνια πριν το 2030 και όλοι καταλαβαίνουμε το γιατί.

Αλλά το μεγαλύτερο πρόβλημα κατασκευής αιολικών πάρκων δεν είναι ούτε επιχειρηματικό ούτε οικονομικό, είναι απόλυτα περιβαλλοντικό. Αφορά τη φύση και το βιασμό που δέχεται από την αλαζόνα και ισοπεδωτική εξουσία, κάθε μορφής, που εισάγει τον τεχνοπολιτισμό της, για την ακρίβεια τον **τεχνοκανιβαλισμό** της, σε απάτητα από τον άνθρωπο βουνά, σε σχεδόν παρθένα δάση και εδάφη, σε προστατευμένες περιοχές αναπαραγωγής και καταφυγίων της άγριας ζωής. Εισβάλει εκεί που είναι όχι απλά ανεπιθύμητος, αλλά εχθρός. Εχθρός, γιατί πρεσβεύει και αναπτύσσει μια άλλη λογική και κατεύθυνση που δεν έχει καμμία σχέση με τη φύση και τους κανόνες της. Μια εξουσία που πιστεύει ότι με την ισχύ της και με τον παρά της θα κάμπτει και θα εξαγοράζει διαρκώς τις συνειδήσεις των ανθρώπων. Τάζοντας θέσεις εργασίας, εύκολο χρήμα στους ντόπιους χωματουργούς, αντισταθμιστικά οφέλη στους δήμους, χορηγίες στους τοπικούς συλλόγους και στις δημοτικές εταιρίες πολιτισμού, αθλητισμού κ.λπ. Όσο αυτές οι πόρτες είναι ανοικτές τόσο θα πυροδοτούνται από την εξουσία «εμφύλιες» διαμάχες. Επειδή αυτό το σκηνικό προσπαθούν να στήνουν πάντα και παντού, είτε αφορά εξορύξεις είτε ΑΠΕ, διεμβολίζοντας έτσι το ντόπιο πληθυσμό με χρήμα και υποσχέσεις. Και όταν αυτά δεν είναι ικανά μέσα επιστρατεύονται οι παρατρεχάμενοι της εξουσίας και τα ΜΑΤ.

Πρόσφατα ο Περιφερειάρχης Στερεάς Ελλάδας, κ. Φάνης Σπανός, απέστειλε έγγραφα διαμαρτυρίας σε υπουργεία της κεντρικής διοίκησης γιατί παρακάμπτεται ο λόγος των τοπικών και περιφερειακών συμβουλίων, και δεν ακούγονται οι τοπικές κοινωνίες. Πράγματι, ο λεγόμενος «νόμος Χατζηδάκη» για το περιβάλλον δίνει στην Κεντρική Διοίκηση το καρπούζι και το μαχαίρι, υποβαθμίζοντας το ρόλο των τοπικών-περιφερειακών δομών. Και αυτό έχει αμφίσημη χρήση: από τη μία η κεντρική εξουσία τελειώνει μια και καλή με χρονοτριβές και μπλοκαρίσματα των επενδύσεων από τις μελέτες και τις αποφάσεις των τοπικών εξουσιών και από την άλλη πλευρά **απαλλάσσει** τους τοπικούς άρχοντες από πολιτική φθορά και συγκρούσεις με τους κατοίκους-ψηφοφόρους.

Εντός, λοιπόν, του υπάρχοντος πλαισίου το ερώτημα είναι, γιατί η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας δεν γνωμοδότησε αρνητικά κάνοντας μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων; Γιατί οι Δήμοι της περιοχής άργησαν να αντιδράσουν; Απλούστατα, γιατί το έπραξαν μόνο όταν ασκήθηκαν

Ο ...ζει τις θέσεις και τις διαθέσεις σημαντικής μερίδας ανθρώπων που κατοικούν στην Εύβοια και βλέπουν το ένα μετά το άλλο, βουνά και λόφους, να παραδίδονται στην βαριά αιολική βιομηχανία. Οι αντιδράσεις των πολιτών δεν αποτελούν ένα πρόσφατο γεγονός, τόσο στη νότια Εύβοια όσο και στη Κεντρική, αλλά συνεχίζουν μια αντίσταση που έχει ξεκινήσει παλαιότερα και τώρα κλιμακώνεται και εντείνεται. Και πιθανόν οι εμπειρίες του παρελθόντος να αποτελέσουν διδάγματα για το παρόν και το μέλλον ως προς την πολυμορφία των μέσων τα οποία απαιτούνται να τεθούν σε εφαρμογή για ένα επιτυχές αποτέλεσμα. Και επιτυχία δεν είναι τίποτα άλλο από την ακύρωση των σχεδίων για εγκατάσταση γιγάντιων αιολικών πάρκων στη νότια και κεντρική Εύβοια, που βρίσκεται, για ακόμη μια φορά, στο μάτι του κυκλώνα μεγάλων επιχειρηματικών ομίλων.

Οι εταιρίες αυτές «γράφουν» στα παλαιότερα των υποδημάτων τους τη λεγόμενη «πράσινη» ενέργεια και τις ΑΠΕ (Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας). Άλλωστε, είναι οι ίδιες που ταυτόχρονα με τον ίδιο ή διαφορετικό επιχειρηματικό μανδύα πραγματοποιούν εξορύξεις, παράγουν τοξικά απόβλητα και καταστρέφουν γενικά το περιβάλλον. Και απέχουν παρασάγγας από ορθή παραγωγή-χρήση-διαχείριση της «καθαρής» αιολικής ενέργειας. Απλά είναι μια ακόμη πηγή κερδοφορίας τους σε έναν τομέα, **τον ενεργειακό, που παραδοσιακά κράτος-πολιτικοί-εταιρίες κάνουν ένα επικερδές για αυτούς «νταραβέρι».** Πρόκειται για μια συνδιαλλαγή που στο ενεργειακό κομμάτι ξεκίνησε σκανδαλωδώς με τη **βρετανική POWER** και τον τότε πρωθυπουργό **Θ. Πάγκαλο** το 1925 όταν της παραχωρήθηκε «γη και ύδωρ» και με τον ανήκουστο όρο, που φανερώνει το είδος της συναλλαγής, ότι η πρώτη ύλη ο γαιάνθρακας θα εισάγονταν από τη Βρετανία και δεν θα χρησιμοποιούνταν ο εδώ άφθονος λιγνίτης! Η επικύρωση της συγκεκριμένης σύμβασης έγινε αργότερα επί **οικουμενικής κυβέρνησης**, γι' αυτό τονίζουμε το διαχρονικό αλισβερίσι των πολιτικών και με τους ενεργειακούς επιχειρηματίες.

Εντός του Μαρτίου 2021, η **Διϋπουργική Επιτροπή Στρατηγικών Επενδύσεων**, υπό την προεδρία του Άδωνι Γεωργιάδη, ενέκρινε με όρους fast track επένδυση, ύψους 489 εκ. ευρώ, που αφορά στην εγκατάσταση 8 αιολικών πάρκων συνολικής ισχύος 470 MW, στη Κεντρική και Νότια Εύβοια. Και το όνομα αυτής ΕΛΛΑΚΤΩΡ! Πέρα από το καθαρά περιβαλλοντικό κομμάτι που θα αναπτύξουμε παρακάτω, έχει σημασία να δούμε την κατάσταση της **γίασης** δίνει την επένδυση και ό,τι αυτό συνεπάγεται: επιδοτήσεις «πράσινης» ενέργειας, χαμηλότοκα επιτόκια, Ταμείο Ανάκαμψης κ.ά. Εκτός των άλλων ποταπών ενεργειών έκαναν και λαθροχειρία ανεβάζοντας της θέσεις εργασίας σε 182 ώστε να πληροί τις προϋποθέσεις των μονάδων εργασίας (ΕΜΕ) που επιβάλλουν οι σύγχρονοι κανόνες στρατηγικών επενδύσεων. Αναρωτιόμαστε, με τα χέρια θα γυρίζουν οι έλικες ή με τον αέρα;

Οι βασικοί μέτοχοι της εταιρείας αυτή τη στιγμή είναι η ολλανδική Reggeborgh, ο Λ. Μπόμπολας, ο Δ. Μπάκος και ο Γ. Καϋμενάκης. Οι δυο τελευταίοι βρίσκονται σε αντιπαράθεση με την ολλανδική εταιρεία και τον Μπόμπολα, για να το θέσουμε κομψά. Δημοσιεύματα, συνεντεύξεις, δελτία τύπου, άκαρπες αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου συνθέτουν ένα σκηνικό που φανερώνει τον αναβρασμό ο οποίος υπάρχει στις τάξεις των μετόχων και της διοίκησης. Μια εταιρεία που είχε θέματα με την **Επιτροπή Ανταγωνισμού** λόγω της εμπλοκής της Reggeborgh με την ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ και σημαντικά **προβλήματα ρευστότητας**, όταν ο Άδωνις Γεωργιάδης αποφάσιζε να δώσει άρον-άρον το έργο στην ΕΛΛΑΚΤΩΡ. Είναι απολύτως βέβαιο, ότι ο υπουργός Ανάπτυξης ξέρει αυτά και άλλα τόσα για την εταιρεία αλλά, για κάποιο λόγο –που ούτε η αγορά το γνωρίζει, ούτε τα εγχειρίδια οικονομικών το διδάσκουν– **κάνει deal 500εκ.** με μια αφερέγγυα (τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο) και σε «εμπόλεμη» κατάσταση εταιρεία. Επίσης, όπως διαβάζουμε στις οικονομικές σελίδες κυριακάτικων εφημερίδων, η Παγκόσμια Τράπεζα έχει επιβάλει **ποινή αποκλεισμού** στην εταιρεία από κάθε έργο που χρηματοδοτεί έως το Μάρτιο 2022. Μην μάς πει ότι δεν ήξερε...

Το άλλο μεγάλο ζήτημα με τις ΑΠΕ που δεν σχετίζονται με το περιβαλλοντικό αλλά με το χρηματοοικονομικό σκέλος, επίσης, είναι ο ειδικός λογαριασμός ΑΠΕ, ο ΕΛΑΠΕ (Ειδικός Λογαριασμός για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας), και τα ελλείμματα που αυτός παρουσιάζει. Για το 2020 το έλλειμμα ανήλθε στα 220εκ. ευρώ και η λύση από την κυβέρνηση δόθηκε με την επιβάρυνση των καταναλωτών. Ο συγκεκριμένος ειδικός λογαριασμός αφορά και στα έσοδα που προκύπτουν από τα φωτοβολταϊκά(φ/β) και, που ίσως πολλοί θυμούνται, τις παράλογες τιμές που είχαν δοθεί από τους κυβερνώντες πριν από εννέα και πλέον χρόνια στους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας μέσω φ/β. Τότε που δινόταν επιδότηση έως και 60% στην κατασκευή φ/β και αρκετοί αγρότες προτιμούσαν να μετατρέψουν τα χωράφια τους σε φ/β πάρκα. Ποιοί όχι απλά ανεπιθύμητος, αλλά εχθρός. Εχθρός, γιατί πρεσβεύει και αναπτύσσει μια άλλη λογική και κατεύθυνση που δεν έχει καμμία σχέση με τη φύση και τους κανόνες της. Μια εξουσία που πιστεύει ότι με την ισχύ της και με τον παρά της θα κάμπτει και θα εξαγοράζει διαρκώς τις συνειδήσεις των ανθρώπων. Τάζοντας θέσεις εργασίας, εύκολο χρήμα στους ντόπιους χωματουργούς, αντισταθμιστικά οφέλη στους δήμους, χορηγίες στους τοπικούς συλλόγους και στις δημοτικές εταιρίες πολιτισμού, αθλητισμού κ.λπ. Όσο αυτές οι πόρτες είναι ανοικτές τόσο θα πυροδοτούνται από την εξουσία «εμφύλιες» διαμάχες. Επειδή αυτό το σκηνικό προσπαθούν να στήνουν πάντα και παντού, είτε αφορά εξορύξεις είτε ΑΠΕ, διεμβολίζοντας έτσι το ντόπιο πληθυσμό με χρήμα και υποσχέσεις. Και όταν αυτά δεν είναι ικανά μέσα επιστρατεύονται οι παρατρεχάμενοι της εξουσίας και τα ΜΑΤ.

Πρόσφατα ο Περιφερειάρχης Στερεάς Ελλάδας, κ. Φάνης Σπανός, απέστειλε έγγραφα διαμαρτυρίας σε υπουργεία της κεντρικής διοίκησης γιατί παρακάμπτεται ο λόγος των τοπικών και περιφερειακών συμβουλίων, και δεν ακούγονται οι τοπικές κοινωνίες. Πράγματι, ο λεγόμενος «νόμος Χατζηδάκη» για το περιβάλλον δίνει στην Κεντρική Διοίκηση το καρπούζι και το μαχαίρι, υποβαθμίζοντας το ρόλο των τοπικών-περιφερειακών δομών. Και αυτό έχει αμφίσημη χρήση: από τη μία η κεντρική εξουσία τελειώνει μια και καλή με χρονοτριβές και μπλοκαρίσματα των επενδύσεων από τις μελέτες και τις αποφάσεις των τοπικών εξουσιών και από την άλλη πλευρά **απαλλάσσει** τους τοπικούς άρχοντες από πολιτική φθορά και συγκρούσεις με τους κατοίκους-ψηφοφόρους.

Εντός, λοιπόν, του υπάρχοντος πλαισίου το ερώτημα είναι, γιατί η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας δεν γνωμοδότησε αρνητικά κάνοντας μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων; Γιατί οι Δήμοι της περιοχής άργησαν να αντιδράσουν; Απλούστατα, γιατί το έπραξαν μόνο όταν ασκήθηκαν πιέσεις από κατοίκους και πολίτες. Προσπαθούν να διαχειριστούν τις καταστάσεις και να βγούνε κερδισμένοι ή τουλάχιστον το λιγότερο χαμένοι. Και αυτό είναι κάτι που πρέπει διαρκώς να το έχουν στο νου τους όλοι οι αγωνιζόμενοι άνθρωποι. Καμμία εμπιστοσύνη σε πολιτικούς που γνωρίζουν πολύ καλά την τέχνη της εξαπάτησης, του κατευνασμού και εν τέλει της παραίτησης των απογοητευμένων ανθρώπων. Άλλωστε, εάν θέλουν πραγματικά να μπλοκάρουν τις καταστροφικές επενδύσεις ας χρησιμοποιήσουν το νομικό οπλοστάσιο και ό,τι άλλο κρίνουν

απαραίτητο. Και οι, από τα κάτω, ορμώμενοι με διακριτό και ξεκάθαρο ρόλο να δείξουμε τις προθέσεις μας. Όπως έγινε πρόσφατα με τη μη τοποθέτηση ανεμολογικού ιστού μετά από σωστά σχεδιασμένη και καίρια παρέμβαση ενεργών κατοίκων της Κύμης και παρ' ότι μπάτσοι και εταιρεία είχαν άλλες εντολές. Τα βουνά, που αναπτύσσεται μια από τις πλουσιότερες βιοποικιλότητες της ευρωπαϊκής υπαίθρου (Κοτύλαια όρη-περιοχή Κύμης), καταφύγια άγριας ζωής και δάση αισθητικού κάλλους (Στενή - Δίρφυς), δεν θα τα καταλάβουν, τουλάχιστον αμαχητί, οι σύγχρονοι τυμβωρύχοι.

Πρόσφατα δημοσιεύθηκαν τα αποτελέσματα έρευνας που χρηματοδοτήθηκε από το υπουργείο Περιβάλλοντος με τίτλο **«ΑΣΠΗΕ και Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης: βέλτιστη προσέγγιση ως προς την κατάτμηση και την αλλαγή χρήσης γης».** Ανάδοχος φορέας υλοποίησης το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων με υπεύθυνη καθηγήτρια την κυρία Βασιλική Κατή. Τα βασικά σημεία, λοιπόν, της έρευνας είναι **η υπονόμευση της βιοποικιλότητας μέσω της κατάτμησης ενιαίων εκτάσεων γης που απαιτείται για τη διάνοιξη δρόμων και τη κατασκευή οδικών δικτύων.** Για την εγκατάσταση ΑΠΕ είναι αναγκαίες μεγάλες εκτάσεις γης οι οποίες επίσης, όμως, είναι αναγκαίες για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται: «η πιθανότητα να βρισκόμαστε σε ένα χερσαίο τμήμα γης που να απέχει πάνω από ένα χλμ. από τον πλησιέστερο δρόμο είναι μικρότερη του 5%»! Και όπως, οι επιτροπές περιβάλλοντος της ΕΕ γνωρίζουν, η αλλαγή χρήσεων γης είναι η σοβαρότερη αιτία για την απώλεια της βιοποικιλότητας θέτοντας ταυτόχρονα ως στόχο τη μη καθαρή αύξηση της τεχνητής γης μέχρι το 2050.

Επί πλέον, οι μελετητές ορίζουν μια «ζώνη αποκλεισμού» αιολικών επενδύσεων η οποία περιλαμβάνει το 58,6% της επικράτειας και αφορά περιοχές NATURA, ζώνες χαμηλού και πολύ χαμηλού κατακερματισμού του φυσικού τοπίου. Όπως επισημαίνουν, το επιτρεπτό 41,4% είναι υπεραρκετό για να καλύψει τους στόχους παραγωγής ενέργειας μέχρι το 2030. Συνεπώς, όταν οι πολιτικοί αναφέρονται στην κλιματική αλλαγή και ως μέσα αντιμετώπισής της επικαλούνται την παραγωγή πράσινων ΑΠΕ, κοινώς, μας κοροϊδεύουν αφού χρηματοδοτούμενες κρατικές μελέτες υπερτονίζουν τη διατήρηση της βιοποικιλότητας ως σημαντικότερης αναγκαιότητας. Απλά η «πράσινη» ενέργεια είναι ένα νέο αφήγημα για επενδύσεις με κρατικές χρηματοδοτήσεις μέσω επιδοτήσεων, ώστε τα γνωστά «τζάκια» να συνεχίζουν να βγάζουν εύκολο χρήμα.

Απαξιώνονται, έτσι, αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία πολιτισμού στη νότια Εύβοια, μνημεία παγκόσμιας άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως έχουν αναγνωριστεί οι ξερολιθιές στις Κυκλάδες, τα προστατευόμενα είδη πτηνών όπως ο σπιζαετός σε διάφορες περιοχές του ελλαδικού χώρου. Το τελευταίο έχει ενδιαφέρον, διότι εκτός από τους διαχειριστές της εξουσίας και τους πλασιέ των εταιριών έχουμε να αντιμετωπίσουμε και κάποιους μελετητές της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας, που αποφαίνονται ότι μια φωλιά σπιζαετού 600 μέτρα μακριά από ανεμογεννήτριες δεν κινδυνεύει ούτε το είδος του ούτε ο βιότοπος του (εφσυν, σελ.108, 24.12.20). Έτσι, προσφέρονται επιχειρήματα στον υφυπουργό Περιβάλλοντος Γ. Αμυρά να δηλώσει επιπροσθέτως ότι: «η ύπαρξη ευρωπαϊκού προγράμματος Life για την προστασία του σπιζαετού δεν αποκλείει την ταυτόχρονη αδειοδότηση ΑΠΕ στις περιοχές Φραγκάκι της Άνδρου». Εύγε!

Η Εύβοια ήδη προσφέρει άνω του 40% της συνολικής αιολικής ενέργειας της χώρας λόγω του πλούσιου αιολικού δυναμικού που διαθέτει και της γειτνίασης της με την Αθήνα και το χαμηλό κόστος διασύνδεσης δικτύου. Χωροταξικά ακόμη το κράτος δεν έχει ορίσει τελειωτικά τις περιοχές ΑΠΕ για λόγους ελέγχου και χειρισμού των δυνητικών εγκαταστάσεων. Ενώ φυσικά δεν θα εξέλειπε και η διαπλοκή από τα πάρτι εκατομμυρίων που παζαρεύονται. Η αδελφή του πρωθυπουργού **Αλεξάνδρα Μητσοτάκη** δημιούργησε την εταιρεία «Συγκλίσεις» η οποία χρηματοδοτείται από το Πράσινο Ταμείο με 130.000€ με σκοπό την **«αναστροφή του αρνητικού κλίματος που έχει δημιουργηθεί στην Ελλάδα για τα αιολικά»** και να αποσοβήσει το ενδεχόμενο παραπομπής της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο εξαιτίας παρανομιών που έχουν καταγγελθεί! Ενώ η προϊσταμένη της νομικής υπηρεσίας της ΡΑΕ, κυρία Γρουζή, είναι σύζυγος του υπουργού Επικρατείας κ. Γεραπετρίτη και κόρη αντιπροέδρου εταιρείας κατασκευής ΒΑΠΕ. Τι μικρός που είναι ο κόσμος!

Η όρεξη των μεγάλων εταιρειών καλά κρατεί και μετά τα βουνά θέλουν να επεκταθούν και στις θάλασσες με εγκαταστάσεις πλωτών αιολικών πάρκων. Άλλωστε ο αρμόδιος υπουργός κ. Σκρέκας τούς υποσχέθηκε ότι μέχρι τον προσεχή Ιούνιο το αντίστοιχο θεσμικό πλαίσιο θα είναι έτοιμο. Χωροθέτηση, αδειοδότηση και αποζημίωση παραγόμενης ενέργειας δηλαδή. Κεφάλαια που προορίζονταν για εξορύξεις κατευθύνονται στα **υπεράκτια αιολικά πάρκα** αλλά και στο υδρογόνο, μια αγορά για την οποία η ΕΕ έχει δεσμεύσει 500 δις ευρώ. Όλα τα κοράκια έχουν πάρει θέση μάχης για τα ευρωπαϊκά πακέτα αφού τα δις είναι πάρα-πάρα πολλά. Και γι' αυτό η αντιπαράθεσή μας μαζί τους πρέπει να είναι πολύμορφη και πολυμέτωπη γνωρίζοντας, εκ των προτέρων, ότι έχουμε να αντιμετωπίσουμε «οικογένειες» και εταιρείες με πολύ μεγάλο ΑΕΠ. Πανίσχυρους και «βρώμικους». Αλλά είναι μια μάχη που οφείλουμε να τη δώσουμε όχι μόνο για λόγους κληροδοτικούς αλλά και της δικής μας αξιοπρέπειας. Αέρα στα πανιά μας, λοιπόν!

Αναρχικός Πυρήνας Χαλκίδας

σύγχρονοι τυμβωρύχοι.

Πρόσφατα δημοσιεύθηκαν τα αποτελέσματα έρευνας που χρηματοδοτήθηκε από το υπουργείο Περιβάλλοντος με τίτλο **«ΑΣΠΗΕ και Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης: βέλτιστη προσέγγιση ως προς την κατάτμηση και την αλλαγή χρήσης γης».** Ανάδοχος φορέας υλοποίησης το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων με υπεύθυνη καθηγήτρια την κυρία Βασιλική Κατή. Τα βασικά σημεία, λοιπόν, της έρευνας είναι **η υπονόμευση της βιοποικιλότητας μέσω της κατάτμησης ενιαίων εκτάσεων γης που απαιτείται για τη διάνοιξη δρόμων και τη κατασκευή οδικών δικτύων.** Για την εγκατάσταση ΑΠΕ είναι αναγκαίες μεγάλες εκτάσεις γης οι οποίες επίσης, όμως, είναι αναγκαίες για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται: «η πιθανότητα να βρισκόμαστε σε ένα χερσαίο τμήμα γης που να απέχει πάνω από ένα χλμ. από τον πλησιέστερο δρόμο είναι μικρότερη του 5%»! Και όπως, οι επιτροπές περιβάλλοντος της ΕΕ γνωρίζουν, η αλλαγή χρήσεων γης είναι η σοβαρότερη αιτία για την απώλεια της βιοποικιλότητας θέτοντας ταυτόχρονα ως στόχο τη μη καθαρή αύξηση της τεχνητής γης μέχρι το 2050.

Επί πλέον, οι μελετητές ορίζουν μια «ζώνη αποκλεισμού» αιολικών επενδύσεων η οποία περιλαμβάνει το 58,6% της επικράτειας και αφορά περιοχές NATURA, ζώνες χαμηλού και πολύ χαμηλού κατακερματισμού του γνωστά «τζάκια» να συνεχίζουν να βγάζουν εύκολο χρήμα.

Απαξιώνονται, έτσι, αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία πολιτισμού στη νότια Εύβοια, μνημεία παγκόσμιας άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως έχουν αναγνωριστεί οι ξερολιθιές στις Κυκλάδες, τα προστατευόμενα είδη πτηνών όπως ο σπιζαετός σε διάφορες περιοχές του ελλαδικού χώρου. Το τελευταίο έχει ενδιαφέρον, διότι εκτός από τους διαχειριστές της εξουσίας και τους πλασιέ των εταιριών έχουμε να αντιμετωπίσουμε και κάποιους μελετητές της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας, που αποφαίνονται ότι μια φωλιά σπιζαετού 600 μέτρα μακριά από ανεμογεννήτριες δεν κινδυνεύει ούτε το είδος του ούτε ο βιότοπος του (εφσυν, σελ.108, 24.12.20). Έτσι, προσφέρονται επιχειρήματα στον υφυπουργό Περιβάλλοντος Γ. Αμυρά να δηλώσει επιπροσθέτως ότι: «η ύπαρξη ευρωπαϊκού προγράμματος Life για την προστασία του σπιζαετού δεν αποκλείει την ταυτόχρονη αδειοδότηση ΑΠΕ στις περιοχές Φραγκάκι της Άνδρου». Εύγε!

Η Εύβοια ήδη προσφέρει άνω του 40% της συνολικής αιολικής ενέργειας της χώρας λόγω του πλούσιου αιολικού δυναμικού που διαθέτει και της γειτνίασης της με την Αθήνα και το χαμηλό κόστος διασύνδεσης δικτύου. Χωροταξικά ακόμη το κράτος δεν έχει ορίσει τελειωτικά τις περιοχές ΑΠΕ για λόγους ελέγχου και χειρισμού των καταγγελθεί! Ενώ η προϊσταμένη της νομικής υπηρεσίας της ΡΑΕ, κυρία Γρουζή, είναι σύζυγος του υπουργού Επικρατείας κ. Γεραπετρίτη και κόρη αντιπροέδρου εταιρείας κατασκευής ΒΑΠΕ. Τι μικρός που είναι ο κόσμος!

Η όρεξη των μεγάλων εταιρειών καλά κρατεί και μετά τα βουνά θέλουν να επεκταθούν και στις θάλασσες με εγκαταστάσεις πλωτών αιολικών πάρκων. Άλλωστε ο αρμόδιος υπουργός κ. Σκρέκας τούς υποσχέθηκε ότι μέχρι τον προσεχή Ιούνιο το αντίστοιχο θεσμικό πλαίσιο θα είναι έτοιμο. Χωροθέτηση, αδειοδότηση και αποζημίωση παραγόμενης ενέργειας δηλαδή. Κεφάλαια που προορίζονταν για εξορύξεις κατευθύνονται στα **υπεράκτια αιολικά πάρκα** αλλά και στο υδρογόνο, μια αγορά για την οποία η ΕΕ έχει δεσμεύσει 500 δις ευρώ. Όλα τα κοράκια έχουν πάρει θέση μάχης για τα ευρωπαϊκά πακέτα αφού τα δις είναι πάρα-πάρα πολλά. Και γι' αυτό η αντιπαράθεσή μας μαζί τους πρέπει να είναι πολύμορφη και πολυμέτωπη γνωρίζοντας, εκ των προτέρων, ότι έχουμε να αντιμετωπίσουμε «οικογένειες» και εταιρείες με πολύ μεγάλο ΑΕΠ. Πανίσχυρους και «βρώμικους». Αλλά είναι μια μάχη που οφείλουμε να τη δώσουμε όχι μόνο για λόγους κληροδοτικούς αλλά και της δικής μας αξιοπρέπειας. Αέρα στα πανιά μας, λοιπόν!

Αναρχικός Πυρήνας Χαλκίδας

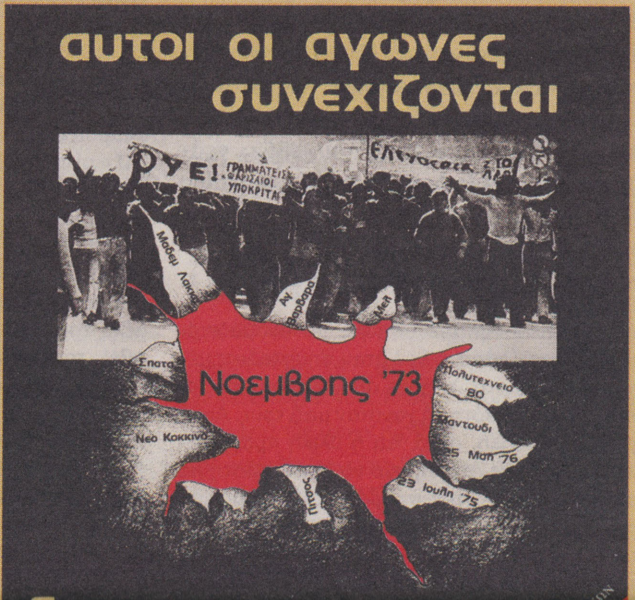
Η ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΕΚΔΟΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ

Ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ συμβάντος στὰ χέρια τῶν κάθε εἴδους ειδικῶν τῆς χειραγωγήσεως, οἱ ὁποῖοι τὸ συσκοτίζουν μὲ τὶς πολιτικές τους σκοπιμότητες καὶ τὶς ἰδεολογικὲς ἀγκυλώσεις, εἶναι ἕνας ἀκόμη λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο, οἱ μη επαναπαυόμενοι –στις ψευδαισθήσεις τις οποίες διασπείρει η εξουσία–, ἄνθρωποι ὀφείλουν νὰ γνωρίσουν ΕΚΕΙΝΑ τὰ πεπραγμένα. Νὰ τὰ γνωρίσουν μὲ ὅσον τὸ δυνατὸν

ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΝΕΑΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ

Ἂν ἱστορία εἶναι συστηματική μελέτη τῶν ὅσων ἔχουν συμβεῖ μὲ ἐπίκεντρο τὴν ἀνθρώπινη δραστηριότητα καὶ τὰ γραπτά, τότε μία μικρή συμβολὴ στὴν ἀποκατάσταση τῶν στρεβλώσεων, εἶναι καὶ τά

περιβάλλοντος της ΕΕ γνωρίζουν, η αλλαγή χρήσεων γης είναι η σοβαρότερη αιτία για την απώλεια της βιοποικιλότητας θέτοντας ταυτόχρονα ως στόχο τη μη καθαρή αύξηση της τεχνητής γης μέχρι το 2050.

Επί πλέον, οι μελετητές ορίζουν μια «ζώνη αποκλεισμού» αιολικών επενδύσεων η οποία περιλαμβάνει το 58,6% της επικράτειας και αφορά περιοχές NATURA, ζώνες χαμηλού και πολύ χαμηλού κατακερματισμού του

του δεν αποκλείει την ταυτόχρονη αδειοδότηση ΑΠΕ στις περιοχές Φραγκάκι της Άνδρου». Εύγε!

Η Εύβοια ήδη προσφέρει άνω του 40% της συνολικής αιολικής ενέργειας της χώρας λόγω του πλούσιου αιολικού δυναμικού που διαθέτει και της γειτνίασης της με την Αθήνα και το χαμηλό κόστος διασύνδεσης δικτύου. Χωροταξικά ακόμη το κράτος δεν έχει ορίσει τελειωτικά τις περιοχές ΑΠΕ για λόγους ελέγχου και χειρισμού των

λυμέτωπη γνωρίζοντας, εκ των προτέρων, ότι έχουμε να αντιμετωπίσουμε «οικογένειες» και εταιρείες με πολύ μεγάλο ΑΕΠ. Πανίσχυρους και «βρώμικους». Αλλά είναι μια μάχη που οφείλουμε να τη δώσουμε όχι μόνο για λόγους κληροδοτικούς αλλά και της δικής μας αξιοπρέπειας. Αέρα στα πανιά μας, λοιπόν!

Αναρχικός Πυρήνας Χαλκίδας

Η ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΕΚΔΟΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ

Ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ συμβάντος στὰ χέρια τῶν κάθε εἴδους ειδικῶν τῆς χειραγωγήσεως, οἱ ὁποῖοι τὸ συσκοτίζουν μὲ τὶς πολιτικές τους σκοπιμότητες καὶ τὶς ἰδεολογικὲς ἀγκυλώσεις, εἶναι ἕνας ἀκόμη λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο, οἱ μη επαναπαυόμενοι –στις ψευδαισθήσεις τις οποίες διασπείρει η εξουσία–, ἄνθρωποι ὀφείλουν νὰ γνωρίσουν ΕΚΕΙΝΑ τὰ πεπραγμένα. Νὰ τὰ γνωρίσουν μὲ ὅσον τὸ δυνατὸν διερευνητικό τρόπο. Εἶναι ἀποδεκτό ὅτι κάτι τέτοιο εἶναι δύσκολο. Δὲν εἶναι, ὅμως, ἀκατόρθωτο. Ἡ ἀποκάλυψις καὶ ἡ διαρκής ἀνάδειξις τῆς ἀλήθειας εἶναι ἕνα σοβαρὸ μέτωπο τῆς πάλης ἐναντίον κάθε ἐξουσίας. Ἡ ἐγκατάλειψις τῆς διαχειρίσεως, τῶν κατὰ καιροὺς συμβάντων, στὰ χέρια τῶν ἐξουσιαστῶν (αριστερῶν, δεξιῶν, κομμουνιστῶν, σοσιαλιστῶν, ἐθνικιστῶν κ.λπ.) συνιστᾶ την ἔμπρακτη ἀποδοχή τοῦ κύρους τῆς ἐξουσίας.

(Από τον πρόλογο)

ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΝΕΑΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ

Ἄν ἱστορία εἶναι συστηματική μελέτη τῶν ὅσων ἔχουν συμβεῖ μέ ἐπίκεντρο τήν ἀνθρώπινη δραστηριότητα καί τά γραπτά, τότε μία μικρή συμβολή στήν ἀποκατάσταση τῶν στρεβλώσεων, εἶναι καί τά παρατιθέμενα τεκμήρια γιά τούς κοινωνικούς ἀγῶνες σέ αὐτήν τήν ἔκδοση.

Τά ἀποδίδουμε, λοιπόν, ἄνευ οιασδήποτε τροποποίησης, ὡς ἐλάχιστη συνεισφορά στήν διατήρηση τῆς μνήμης.

(Από τον πρόλογο της έκδοσης)

«Ακρίδα»

Ένα τραγούδι που εξεγέρθηκε στον Όθωνα, αντιστάθηκε στον Ναζί κατακτητή, συνάντησε την Αναρχία και εγκαταστάθηκε στις Κυκλάδες

Η έξωσις του Όθωνος

Η γέννηση των «παραδόσεων»[1], δηλαδή των κοινοτικών συνηθειών που εκφράζονται μέσα από μουσικές, τραγούδια αλλά και με διάφορες άλλες πρακτικές, είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τις «μικρές και μεγάλες» ιστορίες του κοινωνικού χώρου. Ιστορικά γεγονότα, είτε ευρύτερα είτε περιορισμένα χωρικά, μπορεί να μην είχαν την δυνατότητα να καταγραφούν στο χαρτί, αλλά μπορούσαν να αποτυπωθούν στο κοινωνικό σώμα μέσω μιας κοινωνικής συνήθειας, μιας μουσικής, κάποιου στίχου και χορού και με αυτό τον τρόπο, η μνήμη αυτή να περάσει στις αισθήσεις και στο ατομικό σώμα.

Στο παρόν κείμενο θα παρουσιαστεί το παραδοσιακό τραγούδι *«Ακρίδα»*, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της παράδοσης κυρίως της Σίφνου και της Σικί-είναι η αναρχία, με τον τίτλο *«Αναρχία»*. Αρθρογράφος του κειμένου φαίνεται πως είναι ο ελευθεεριακός κοινωνικός αγωνιστής Δήμος Παπαθανασίου[2] ο οποίος είχε εξοριστεί από τον Όθωνα στην Κύθνο και ήταν παρών σε μια επιχείρηση απελευθέρωσης εξόριστων, η οποία βάφτηκε στο αίμα από τα στρατεύματα του Όθωνα. Το γεγονός αυτό συντέλεσε στο να περάσει το αντιοθωνικό τραγούδι *«Ακρίδα»* στις δυτικές Κυκλάδες, να αποκτήσει με τον καιρό τον δικό του νησιώτικο ρυθμό και μουσικό χρώμα και να θεωρείται παραδοσιακό κυκλαδίτικο τραγούδι, ενώ πρόκειται για ενυπόγραφο δημιούργημα του Καρύδη που σε ρυθμό μαρς τραγουδιόταν από τους εξεγερμένους. Το τραγούδι αυτό συναντιέται αργότερα και σαν αντάρτικο ενάντια στην Γερμανική κατοχή. Από τα παραπάνω διαπιστώνεται ένας ιδεατός κύκλος που εμπεριέχει τις εξεγέρσεις ενάντια στον Όθωνα, ένα τραγούδι, την Αναρχία, την παράδοση των δυτικών Κυκλάδων και την αντίσταση στην γερμανική κατοχή. Όλα συνδέονται και αποτελούν ψηφίδες ενός κοινωνικού ψηφιδωτού, γεμάτο ιστορία η οποία έχει καταγραφεί και μέσω τραγουδιών.

Τον Φεβρουάριο του 1862 ξεσπούν εξεγέρσεις σε διάφορα σημεία του ελλαδικού χώρου ενάντια στο καθεστώς του Όθωνα. Στο Ναύπλιο η εξέγερση διήρκεσε 2 μήνες, όπου μετά από σφοδρές μάχες έληξε με συνθηκολόγηση που περιλάμβανε αμνηστία για όλους τους εξεγερμένους, εκτός από 200-300 που θεωρήθηκαν ότι είχαν ηγετικό ρόλο και οι οποίοι διέφυγαν με πλοία για την Σμύρνη. Να σημειωθεί ότι στα αντίστοιχα εξεγερσιακά γεγονότα της Αθήνας συμμετείχαν και ο Ιταλός αναρχικός Αμιλκάρε Τσιπριάνι, ο οποίος με τους συντρόφους του είχε στήσει οδόφραγμα στην περιοχή της Καπνικαρέας.

Μέσα σε όλο αυτό το εξεγερτικό κλίμα σίγουρα δεν μπορούσαν να έλειπαν διάφοροι στίχοι και τραγούδια που κυκλοφορούσαν μεταξύ των εξεγερμένων. Ένα από αυτά είναι και το *«Ως πότε ξένη ακρίδα»* ή *«Ακρίδα»*. Την πληροφόρηση ότι η Ακρίδα ήταν κάτι σαν *«Μασσαλιώτιδα»* του ελλαδικού χώρου στις αντιοθωνικές εξεγέρσεις, την έχουμε από ανθρώπους που έζησαν από κοντά τα γεγονότα, όπως τον νομικό –πεζογράφο της λεγόμενης γενιάς του 1880– αρθρογράφο Εμμανουήλ Λυκούδη. Ο Λυκούδης στο βιβλίο του *«Από το ημερολόγιο της ζωής μου»*, αναφέρει πως η *«Ακρίδα»* τραγουδιόταν από τους εξεγερμένους του 1862, παραθέτοντας τους παρακάτω στίχους:

Έως πότε η ξένη ακρίδα, έως πότε κουφός

τραγούδια στις περιοχές αυτές, ειδικότερα στη Σίφνο και στη Σίκινο, όπου τραγουδιέται ακόμα και σήμερα στα πανηγύρια. Να σημειωθεί, ότι η μελωδία που έχει καταγραφεί στην παρασημαντική το 1880, παρουσιάζει ελάχιστες μικρές διαφοροποιήσεις με αυτή που παίζεται σήμερα στα νησιά, ενώ στιχουργικά στο τραγούδι παρατηρούνται διαφοροποιήσεις και παραλλαγές ανάλογα τον τραγουδιστή και την περίσταση και επίσης φαίνεται πως το τετράστιχο «ταυτότητα» του τραγουδιού *«Έως πότε η ξένη ακρίδα, έως πότε σκληρός Βαυαρός, θα γυμνώνει τη δόλια πατρίδα εγερθείτε αδέλφια, καιρός»* παραμένει ίδιο σε όλες τις τοπικές παραλλαγές. Οι στίχοι του τραγουδιού στη Σίφνο και στην Σίκινο είναι οι εξής:

«Τα πουλιά που πετούν στον αέρα, δε φοβούνται κανένα καιρό,
μόνο φοβούνται μπαρούτι και σκάγια, κι ένα νέον καλό κυνηγό./
Έως πότε η ξένη ακρίδα, έως πότε σκληρός Βαυαρός,
θα γυμνώνει τη δόλια πατρίδα, εγερθείτε αδέλφια, καιρός./
Θα μας διώχνει απ' αυτά μας τα μέρη, θα μας διώχνει απ' αυτή μας τη γη,
φρίττουν τ' άστρα η μέρα κι η νύχτα, φρίττει ο ήλιος, σελήνη κι αυγή./
Να σειστούν τα βουνά σου κι κάμποι, να βλαστήσει η δούλη σου γη,
κι απ' τ' ανέφελα γύρω σου όρη, άλλος ήλιος στην πλάση να βγει».

Μαζί με το τραγούδι, οι περιοχές αυτές έχουν εντάξει στους κόλπους της λαϊκής τους παράδοσης την εξεγερτική φλόγα του 1862 και έτσι το τραγούδι δεν είναι απλά μια στείρα καταγραφή σ' ένα χαρτί αλλά συνεχίζει την εξέλιξή του στα δρώμενα των ανθρώπων. Η εμφάνιση και τελικά η επικράτηση του συγκεκριμένου τραγου-

Η γέννηση των «παραδόσεων»[1], δηλαδή των κοινοτικών συνηθειών που εκφράζονται μέσα από μουσικές, τραγούδια αλλά και με διάφορες άλλες πρακτικές, είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τις «μικρές και μεγάλες» ιστορίες του κοινωνικού χώρου. Ιστορικά γεγονότα, είτε ευρύτερα είτε περιορισμένα χωρικά, μπορεί να μην είχαν την δυνατότητα να καταγραφούν στο χαρτί, αλλά μπορούσαν να αποτυπωθούν στο κοινωνικό σώμα μέσω μιας κοινωνικής συνήθειας, μιας μουσικής, κάποιου στίχου και χορού και με αυτό τον τρόπο, η μνήμη αυτή να περάσει στις αισθήσεις και στο ατομικό σώμα.

Στο παρόν κείμενο θα παρουσιαστεί το παραδοσιακό τραγούδι *«Ακρίδα»*, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της παράδοσης κυρίως της Σίφνου και της Σικίνου, αλλά και άλλων νησιών των δυτικών Κυκλάδων. Η *«Ακρίδα»* συνδέεται με τις αντιοθωνικές εξεγέρσεις του 1862, γράφτηκε από τον Σοφοκλή Καρύδη, ο οποίος εξέδιδε την εφημερίδα *«Φως»* και στην οποία βρίσκουμε το πρώτο δημοσιευμένο κείμενο που προσπαθεί να εξηγήσει τι είναι η αναρχία, με τον τίτλο *«Αναρχία»*. Αρθρογράφος του κειμένου φαίνεται πως είναι ο ελευθεεριακός κοινωνικός αγωνιστής Δήμος Παπαθανασίου[2] ο οποίος είχε εξοριστεί από τον Όθωνα στην Κύθνο και ήταν παρών σε μια επιχείρηση απελευθέρωσης εξόριστων, η οποία βάφτηκε στο αίμα από τα στρατεύματα του Όθωνα. Το γεγονός αυτό συντέλεσε στο να περάσει το αντιοθωνικό τραγούδι *«Ακρίδα»* στις δυτικές Κυκλάδες, να αποκτήσει με τον καιρό τον δικό του νησιώτικο ρυθμό και μουσικό χρώμα και να θεωρείται παραδοσιακό κυκλαδίτικο τραγούδι, ενώ πρόκειται για ενυπόγραφο δημιούργημα του Καρύδη που σε ρυθμό μαρς τραγουδιόταν από τους εξεγερμένους. Το τραγούδι αυτό συναντιέται αργότερα και σαν αντάρτικο ενάντια στην

1. Αυτό που έφτασε σήμερα να ονομάζεται «παράδοση» κάποτε δεν ήταν σηματοδοτημένο και ξεχωριστό. Υπήρχε όπου ζούσαν οι άνθρωποι, εξελισσόταν ή χανόταν μαζί τους. Αυτή ή άυλη συνθήκη, αλλά και η υλική πραγματικότητα, έφτασε στο σημείο να σηματοδοτηθεί και να ξεχωρίσει την στιγμή της δημιουργίας της πόλης, όπως την γνωρίζουμε σήμερα, και πιο συγκεκριμένα με την διαδικασία της λεγόμενης αστικοποίησης. Η μετακίνηση μεγάλου ανθρωπίνου πληθυσμού από την ύπαιθρο στην

2. Το συμπέρασμα ότι το άρθρο είναι του Παπαθανασίου, βγαίνει από ένα μεταγενέστερο δημοσιευμένο κείμενο στην εφημερίδα «ΡΗΓΑΣ» στις 28/05/1877, του συνεργάτη του Παναγιώτη Πάνα, ο οποίος τον αναφέρει ως αρθρογράφο του άρθρου «Αναρχία». Το άρθρο γράφτηκε γιατί ο Παπαθανασίου, μέσα από την εφημερίδα του «Μέλλον», στηλίτευε τις θέσεις του «Δημοκρατικού Συλλόγου Πατρών» και τα μέλη του, που είχαν εκείνο τον καιρό συλληφθεί, τα χαρακτήριζε ως ληστές, λωποδύτες, πλαστογράφους και δολοφόνους. Έτσι, ο πρώην συνεργάτης του Παναγιώτης Πάνας θέλησε να του θυμίσει τι είχε πάθει ο ίδιος όταν είχε γράψει το άρθρο «Αναρχία»: *«Ἀποροῦμεν μὲ τὴν γλῶσσαν τοῦ Συντάκτου τοῦ Μέλλοντος, γράφοντος κατὰ τοῦ ἐν Πάτραις κοινωνιστικοῦ συλλόγου, καθόσον, ἐὰν αὐτὸς ἐλησμόνησεν, ἡμεῖς ὅμως δὲν λησμονοῦμεν ὅτι οὗτος ὁ συντάκτης τοῦ Μέλλοντος κατὰ τὸ 1861 ἐφυλα-*

Τον Φεβρουάριο του 1862 ξεσπούν εξεγέρσεις σε διάφορα σημεία του ελλαδικού χώρου ενάντια στο καθεστώς του Όθωνα. Στο Ναύπλιο η εξέγερση διήρκεσε 2 μήνες, όπου μετά από σφοδρές μάχες έληξε με συνθηκολόγηση που περιλάμβανε αμνηστία για όλους τους εξεγερμένους, εκτός από 200-300 που θεωρήθηκαν ότι είχαν ηγετικό ρόλο και οι οποίοι διέφυγαν με πλοία για την Σμύρνη. Να σημειωθεί ότι στα αντίστοιχα εξεγερσιακά γεγονότα της Αθήνας συμμετείχαν και ο Ιταλός αναρχικός Αμιλκάρε Τσιπριάνι, ο οποίος με τους συντρόφους του είχε στήσει οδόφραγμα στην περιοχή της Καπνικαρέας.

Μέσα σε όλο αυτό το εξεγερτικό κλίμα σίγουρα δεν μπορούσαν να έλειπαν διάφοροι στίχοι και τραγούδια που κυκλοφορούσαν μεταξύ των εξεγερμένων. Ένα από αυτά είναι και το *«Ως πότε ξένη ακρίδα»* ή *«Ακρίδα»*. Την πληροφόρηση ότι η Ακρίδα ήταν κάτι σαν *«Μασσαλιώτιδα»* του ελλαδικού χώρου στις αντιοθωνικές εξεγέρσεις, την έχουμε από ανθρώπους που έζησαν από κοντά τα γεγονότα, όπως τον νομικό –πεζογράφο της λεγόμενης γενιάς του 1880– αρθρογράφο Εμμανουήλ Λυκούδη. Ο Λυκούδης στο βιβλίο του *«Από το ημερολόγιο της ζωής μου»*, αναφέρει πως η *«Ακρίδα»* τραγουδιόταν από τους εξεγερμένους του 1862, παραθέτοντας τους παρακάτω στίχους:

Έως πότε η ξένη ακρίδα, έως πότε κουφός Βαυαρός /
να γυμνώνει την δόλια πατρίδα, εγερθήτε αδέλφια κι εμπρός /
Αδελφός αδελφόν να σπαράζει, και πατήρ τον υιό να χτυπά /
και ο φίλος τον φίλο να σφάζει, ούδ' η τίγρης αυτή το βαστά.

Το τραγούδι καταγράφηκε σε συλλογή τραγουδιών του Αντώνη Ν. Σιγάλα το 1880 μαζί με παρασημαντική (=βυζαντινό σύστημα μουσικής) που μας επιτρέπει να έχουμε γνώση της μελωδίας του. Επίσης, *«η Ακρίδα»* αναφέρεται και από τον Δημήτρη Φωτιάδη, του οποίου οι στίχοι παρουσιάζουν διαφορές σε σχέση με την καταγραφή του 1880. Οι στιχουργικές παραλλαγές των τραγουδιών, κρατώντας, ραλλαγές ανάλογα στον τραγουδιστή και την περίσταση και επίσης φαίνεται πως το τετράστιχο «ταυτότητα» του τραγουδιού *«Έως πότε η ξένη ακρίδα, έως πότε σκληρός Βαυαρός, θα γυμνώνει τη δόλια πατρίδα εγερθείτε αδέλφια, καιρός»* παραμένει ίδιο σε όλες τις τοπικές παραλλαγές. Οι στίχοι του τραγουδιού στη Σίφνο και στην Σίκινο είναι οι εξής:

«Τα πουλιά που πετούν στον αέρα, δε φοβούνται κανένα καιρό,
μόνο φοβούνται μπαρούτι και σκάγια, κι ένα νέον καλό κυνηγό./
Έως πότε η ξένη ακρίδα, έως πότε σκληρός Βαυαρός,
θα γυμνώνει τη δόλια πατρίδα, εγερθείτε αδέλφια, καιρός./
Θα μας διώχνει απ' αυτά μας τα μέρη, θα μας διώχνει απ' αυτή μας τη γη,
φρίττουν τ' άστρα η μέρα κι η νύχτα, φρίττει ο ήλιος, σελήνη κι αυγή./
Να σειστούν τα βουνά σου κι κάμποι, να βλαστήσει η δούλη σου γη,
κι απ' τ' ανέφελα γύρω σου όρη, άλλος ήλιος στην πλάση να βγει».

Μαζί με το τραγούδι, οι περιοχές αυτές έχουν εντάξει στους κόλπους της λαϊκής τους παράδοσης την εξεγερτική φλόγα του 1862 και έτσι το τραγούδι δεν είναι απλά μια στείρα καταγραφή σ' ένα χαρτί αλλά συνεχίζει την εξέλιξή του στα δρώμενα των ανθρώπων. Η εμφάνιση και τελικά η επικράτηση του συγκεκριμένου τραγουδιού στις δυτικές Κυκλάδες έχει να κάνει μ' ένα τραγικό γεγονός που συνέβη εκείνες τις εξεγερτικές μέρες του 1862 στο νησί της Κύθνου. Στην Κύθνο στάλθηκαν πολλοί που έλαβαν μέρος στις εξεγέρσεις που σημειώθηκαν κατά του Όθωνα σε πολλά σημεία του ελλαδικού χώρου. Στις 28 Φεβρουαρίου ο Μανιάτης διοικητής του πεζικού στη Σύρο Νίκος Λεωτσάκος, μαζί με τον ανθυπολοχαγό Περικλή Μωραϊτίνη στασιάζουν ενάντια στον Όθωνα και βάζουν πλώρη για την Κύθνο, αφού πρώτα έχουν καταστρέψει το τηλεγραφικό καλώδιο του νησιού, με στόχο την απελευθέρωση των κρατουμένων και από εκεί είχαν σχέδιο να μεταβούν στην Χαλκίδα με σκοπό την εξέγερση πολιτών και στρατιωτικών και να κινηθούν προς

εκφράζονται μέσα από μουσικές, τραγούδια αλλά και με διάφορες άλλες πρακτικές, είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τις «μικρές και μεγάλες» ιστορίες του κοινωνικού χώρου. Ιστορικά γεγονότα, είτε ευρύτερα είτε περιορισμένα χωρικά, μπορεί να μην είχαν την δυνατότητα να καταγραφούν στο χαρτί, αλλά μπορούσαν να αποτυπωθούν στο κοινωνικό σώμα μέσω μιας κοινωνικής συνήθειας, μιας μουσικής, κάποιου στίχου και χορού και με αυτό τον τρόπο, η μνήμη αυτή να περάσει στις αισθήσεις και στο ατομικό σώμα.

Στο παρόν κείμενο θα παρουσιαστεί το παραδοσιακό τραγούδι *«Ακρίδα»*, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της παράδοσης κυρίως της Σίφνου και της Σικίνου, αλλά και άλλων νησιών των δυτικών Κυκλάδων. Η *«Ακρίδα»* συνδέεται με τις αντιοθωνικές εξεγέρσεις του 1862, γράφτηκε από τον Σοφοκλή Καρύδη, ο οποίος εξέδιδε την εφημερίδα *«Φως»* και στην οποία βρίσκουμε το πρώτο δημοσιευμένο κείμενο που προσπαθεί να εξηγήσει τι είναι ο ελευθεεριακός κοινωνικός αγωνιστής Δήμος Παπαθανασίου[2] ο οποίος είχε εξοριστεί από τον Όθωνα στην Κύθνο και ήταν παρών σε μια επιχείρηση απελευθέρωσης εξόριστων, η οποία βάφτηκε στο αίμα από τα στρατεύματα του Όθωνα. Το γεγονός αυτό συντέλεσε στο να περάσει το αντιοθωνικό τραγούδι *«Ακρίδα»* στις δυτικές Κυκλάδες, να αποκτήσει με τον καιρό τον δικό του νησιώτικο ρυθμό και μουσικό χρώμα και να θεωρείται παραδοσιακό κυκλαδίτικο τραγούδι, ενώ πρόκειται για ενυπόγραφο δημιούργημα του Καρύδη που σε ρυθμό μαρς τραγουδιόταν από τους εξεγερμένους. Το τραγούδι αυτό συναντιέται αργότερα και σαν αντάρτικο ενάντια στην

φοροι στίχοι και τραγούδια που κυκλοφορούσαν μεταξύ των εξεγερμένων. Ένα από αυτά είναι και το *«Ως πότε ξένη ακρίδα»* ή *«Ακρίδα»*. Την πληροφόρηση ότι η Ακρίδα ήταν κάτι σαν *«Μασσαλιώτιδα»* του ελλαδικού χώρου στις αντιοθωνικές εξεγέρσεις, την έχουμε από ανθρώπους που έζησαν από κοντά τα γεγονότα, όπως τον νομικό –πεζογράφο της λεγόμενης γενιάς του 1880– αρθρογράφο Εμμανουήλ Λυκούδη. Ο Λυκούδης στο βιβλίο του *«Από το ημερολόγιο της ζωής μου»*, αναφέρει πως η *«Ακρίδα»* τραγουδιόταν από τους εξεγερμένους του 1862, παραθέτοντας τους παρακάτω στίχους:

Έως πότε η ξένη ακρίδα, έως πότε κουφός Βαυαρός /
να γυμνώνει την δόλια πατρίδα, εγερθήτε αδέλφια κι εμπρός /
Αδελφός αδελφόν να σπαράζει, και πατήρ τον υιό να χτυπά /
και ο φίλος τον φίλο να σφάζει, ούδ' η τίγρης αυτή το βαστά.

Το τραγούδι καταγράφηκε σε συλλογή τραγουδιών του Αντώνη Ν. Σιγάλα το 1880 μαζί με παρασημαντική (=βυζαντινό σύστημα μουσικής) που μας επιτρέπει να έχουμε γνώση της μελωδίας του. Επίσης, *«η Ακρίδα»* αναφέρεται και από τον Δημήτρη Φωτιάδη, του οποίου οι στίχοι παρουσιάζουν διαφορές σε σχέση με την καταγραφή του 1880. Οι στιχουργικές παραλλαγές των τραγουδιών, κρατώντας, όμως, κάποιους στίχους «ταυτότητα», είναι χαρακτηριστικό σε τραγούδια που δημιουργήθηκαν πριν την δισκογραφία και μεταδίδονταν από στόμα σε στόμα.

Το πήδημα της «Ακρίδας» στις δυτικές Κυκλάδες

Η *«Ακρίδα»* μεταπηδάει από τον ηπειρωτικό ελλαδικό χώρο στις δυτικές Κυκλάδες και από ρυθμό μαρς μετατρέπεται σε συρτό και πλέον αποτελεί ένα απ' τα βασικά

αδέλφια, καιρός./
Θα μας διώχνει απ' αυτά μας τα μέρη, θα μας διώχνει απ' αυτή μας τη γη,
φρίττουν τ' άστρα η μέρα κι η νύχτα, φρίττει ο ήλιος, σελήνη κι αυγή./
Να σειστούν τα βουνά σου κι κάμποι, να βλαστήσει η δούλη σου γή,
κι απ' τ' ανέφελα γύρω σου όρη, άλλος ήλιος στην πλάση να βγει».

Μαζί με το τραγούδι, οι περιοχές αυτές έχουν εντάξει στους κόλπους της λαϊκής τους παράδοσης την εξεγερτική φλόγα του 1862 και έτσι το τραγούδι δεν είναι απλά μια στείρα καταγραφή σ' ένα χαρτί αλλά συνεχίζει την εξέλιξή του στα δρώμενα των ανθρώπων. Η εμφάνιση και τελικά η επικράτηση του συγκεκριμένου τραγουδιού στις δυτικές Κυκλάδες έχει να κάνει μ' ένα τραγικό γεγονός που συνέβη εκείνες τις εξεγερτικές μέρες του 1862 στο νησί της Κύθνου. Στην Κύθνο στάλθηκαν πολλοί που έλαβαν μέρος στις εξεγέρσεις που σημειώθηκαν κατά του Όθωνα σε πολλά σημεία του ελλαδικού χώρου. Στις 28 Φεβρουαρίου ο Μανιάτης διοικητής του πεζικού στη Σύρο Νίκος Λεωτσάκος, μαζί με τον ανθυπολοχαγό Περικλή Μωραΐτίνη στασιάζουν ενάντια στον Όθωνα και βάζουν πλώρη για την Κύθνο, αφού πρώτα έχουν καταστρέψει το τηλεγραφικό καλώδιο του νησιού, με στόχο την απελευθέρωση των κρατουμένων και από εκεί είχαν σχέδιο να μεταβούν στην Χαλκίδα με σκοπό την εξέγερση πολιτών και στρατιωτικών και να κινηθούν προς Αθήνα. Ο Λεωτσάκος και ο Μωραΐτίνης είχαν μαζί τους 30 στρατιώτες. Ο νομάρχης Σύρου, όμως, επιβιβάζεται σ' ένα αυστριακό πλοίο και εκεί μέσω τηλέγραφου ειδοποιεί την κυβέρνηση για τις κινήσεις των στασιαστών. Την 1η Μαρτίου το ειδικό στρατιωτικό απόσπασμα εντοπίζει στην Κύθνο το πλοίο των στασιαστών. Οι στασιαστές αποβιβάζονται από το πλοίο και μετακινούνται στο εσωτερικό του νησιού, ενώ περίπου 200 ένοπλοι (στρατιώτες και

---

1. Αυτό που έφτασε σήμερα να ονομάζεται «παράδοση» κάποτε δεν ήταν σηματοδοτημένο και ξεχωριστό. Υπήρχε όπου ζούσαν οι άνθρωποι, εξελισσόταν ή χανόταν μαζί τους. Αυτή ή άυλη συνθήκη, αλλά και η υλική πραγματικότητα, έφτασε στο σημείο να σηματοδοτηθεί και να ξεχωρίσει την στιγμή της δημιουργίας της πόλης, όπως την γνωρίζουμε σήμερα, και πιο συγκεκριμένα με την διαδικασία της λεγόμενης αστικοποίησης. Η μετακίνηση μεγάλου ανθρωπίνου πληθυσμού από την ύπαιθρο στην πόλη, συντέλεσε στην οριοθέτηση των άυλων πρακτικών) καθώς και διαφόρων αντικειμένων της υπαίθρου, που μέχρι τότε δεν ήταν και δεν χρειάζονταν να ήταν παραδοσιακά. Ουσιαστικά πρόκειται για την ανάγκη της σύνδεσης του ξενιτεμένου της πόλης, με τις πρότερες συνθήκες βίου της υπαίθρου και κατ' επέκταση την αναπόληση της κοινοτικής ζωής μέσα στην μη κοινοτική συνθήκη της πόλης. Με αυτό τον τρόπο δημιουργείται ο όρος «παράδοση» και «παραδοσιακό». Βλ. *Το αποτύπωμα της κυριαρχίας στην κουλτούρα,* ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ, φ. 156, Ιανουάριος 2016.

2. Το συμπέρασμα ότι το άρθρο είναι του Παπαθανασίου, βγαίνει από ένα μεταγενέστερο δημοσιευμένο κείμενο στην εφημερίδα «ΡΗΓΑΣ» στις 28/05/1877, του συνεργάτη του Παναγιώτη Πάνα, ο οποίος τον αναφέρει ως αρθρογράφο του άρθρου «Αναρχία». Το άρθρο γράφτηκε γιατί ο Παπαθανασίου, μέσα από την εφημερίδα του «Μέλλον», στηλίτευε τις θέσεις του «Δημοκρατικού Συλλόγου Πατρών» και τα μέλη του, που είχαν εκείνο τον καιρό συλληφθεί, τα χαρακτήριζε ως ληστές, λωποδύτες, πλαστογράφους και δολοφόνους. Έτσι, ο πρώην συνεργάτης του Παναγιώτης Πάνας θέλησε να του θυμίσει τι είχε πάθει ο ίδιος όταν είχε γράψει το άρθρο «Αναρχία»: *«Ἀπορoῦμεν μὲ τὴν γλώσσαν τοῦ Συντάκτου τοῦ Μέλλοντος, γράφοντος κατὰ τοῦ ἐν Πάτραις κοινωνιστικοῦ συλλόγου, καθόσον, ἐὰν αὐτὸς ἐλησμόνησεν, ἡμεῖς ὅμως δὲν λησμονοῦμεν ὅτι οὗτος ὁ συντάκτης τοῦ Μέλλοντος κατὰ τὸ 1861 ἐφυλακίσθη, διότι ἔγραψε καὶ ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ «Φῶς» ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀναρχία» ἐν ὧ ὑπεστήριζεν ἐνθέρμως τὰς ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἰδέας τοῦ κοινωνιστοῦ Προυδῶνος. Ἐπίσης δὲν λησμονοῦμεν ὅτι αὐτὸς οὗτος ὁ συντάκτης τοῦ Μέλλοντος, ἐν αὐτῷ τούτω τῶ «Μέλλοντι» ἐδημοσίευσε φλογερὰ ἄρθρα ὑπὲρ τῆς παρισινῆς κοινότητος καὶ τῶν ὑπ' αὐτῆς ἐκπροσωπουμένων ἀρχῶν, δημοσιεύσας μάλιστα καὶ τοὺς βίους τῶν ἡγετῶν αὐτῆς.[...] Πιστεύομεν ὅτι δευτέρα σκέψις θέλει πείσει τὸν κ. Παπαθανασίου ν' ἀνακαλέση ὅσα, ἂν οὐχὶ ἄλλο, τοὐλάχιστον μὲ ἐπιπολαιότητα ἔγραψεν».

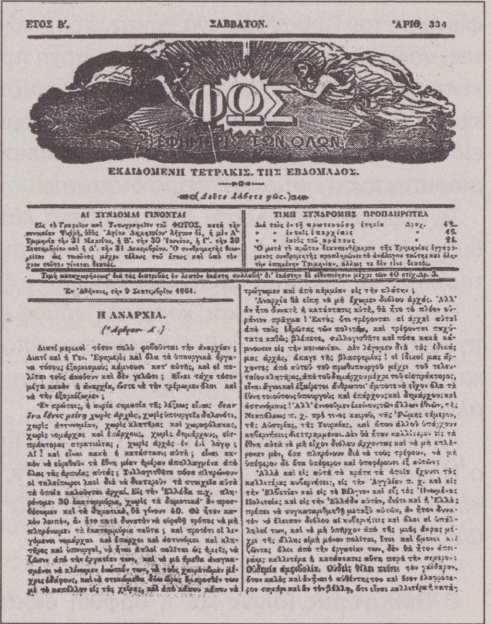
χωροφύλακες) τους καταδιώκουν. Από τις συμπλοκές πέφτουν νεκροί οι Λεωτσάκος, Μωραϊτίνης και ο φοιτητής Σκαρβέλης ή Σκρβελής (Σκαρβελής,) ενώ οι υπόλοιποι συλλαμβάνονται και φυλακίζονται. Ο θάνατος των τριών και η σκληρή αντιμετώπιση των συλληφθέντων στασιαστών εξεγείρουν ακόμα περισσότερο τον κόσμο ενάντια στο καθεστώς του Όθωνα. Τα παραπάνω γεγονότα έχουν καταγραφεί στην λαϊκή παράδοση με στίχους όπως: *«Του Λεωτσάκου το παιδί και του Μωραΐτίνη/ απάνου σκοτωθήκανε εις την Αγιάν Ειρήνη»* και *«Ανάθεμα την ώρα και κείνη την στιγμή/ που πήγε η φρεγάδα στης Κύθνου το νησί»*[3]. Επίσης στη Μάνη, τόπο καταγωγής του Λεωτσάκου, υπάρχει μοιρολόι με τους εξής στίχους: «*Σήμερα μέρα σκοτεινή κι έχει μεγάλη συνοχή ανακυλήθη ο ουρανός κι έπεσε ο Τίμιος Σταυρός/ Νικόλα μου ψηλό δεντρό σε πήρε άνεμος σφοδρός άνοιξε χείλι μου πικρί και γλώσσα μου*

μιουργίας του τραγουδιού είναι τα χρόνια της μοναρχίας του Όθωνα και μάλιστα το χρονικό πλαίσιο όπου οι αντιδράσεις εναντίον του αρχίζουν να φουντώνουν, μας δείχνουν) επίσης, ότι είναι «λόγιο» ενυπόγραφο δημιούργημα και όχι ανώνυμο παραδοσιακό. Ο ιστορικός Δημήτρης Φωτιάδης θεωρεί πως η *«Ακρίδα»* γράφτηκε από τον Σοφοκλή Καρύδη, έναν ένθερμο αντιοθωνιστή. Ο Καρύδης ήταν ποιητής, θεατρικός συγγραφέας και θεωρείται πρόδρομος του πολιτικού - κοινωνικού θεάτρου, επίσης για πολλά χρόνια έκδιδε την σατυρική-πολιτική εφημερίδα *«ΦΩΣ»*, τα άρθρα της οποίας του «χάρισαν» πολλές καταδικαστικές αποφάσεις και φυλακίσεις στη φυλακή Γκαρμπολά στην περιοχή του Ψυρή. Πατέρας του ήταν ο μυημένος στην Φιλική εταιρεία Κωνσταντίνος Καρύδης, ράφτης στο επάγγελμα και αγωνιστής στην επανάσταση του 1821. Το κανονικό του όνομα ήταν Σάντος-Σαράντος το οποίο

μόνο δεν το έκανε αυτό δυνατόν, αλλά το *«ΦΩΣ»* αναγκάστηκε από το κράτος, προφανώς μετά από απειλές και για άλλες φυλακίσεις, στο επόμενο φύλλο να δημοσιεύσει άρθρο με τίτλο *«Η Παρεξήγησης»*, που ούτε λίγο ή πολύ θεωρεί την Αναρχία ανεδαφική και εκτός πραγματικότητας. Στο δημοσιευμένο άρθρο *«Η ΑΝΑΡΧΙΑ»*, ο συντάκτης απευθύνεται στον κοινωνικό χώρο επιχειρώντας να παρουσιάσει το τι είναι η Αναρχία. Η σκέψη του αρθρογράφου ξεκινάει με την ετυμολογία της λέξης Αναρχία και ύστερα αναφέρεται σε χρηματικά ποσά που δαπανώνται για την ύπαρξη του καταπιεστικού κρατικού μηχανισμού. Στην συνέχεια της σκέψης του, ο αρθρογράφος αναφέρεται ακόμα και σε κράτη και κυβερνήσεις που τα θεωρεί «οργανωμένα» αλλά δεν παύουν να είναι μηχανισμοί καταπίεσης και κάνει μια παρομοίωση με κάποιον γάιδαρο που όσο καλό αφέντη και σαμάρι έχει δεν παύουν αυτά τα δύο να αποτελούν βάρος γι' αυτόν. Αναφέρει τις κυβερνήσεις ότι τρέφονται από τον μόχθο του κοινωνικού συνόλου και ότι η μέρα που θα ξημερώσει χωρίς ο άνθρωπος να έχει την ανάγκη κυβερνήσεων και κρατών, θα είναι μια ευτυχισμένη μέρα έχοντας πλέον την ευκαιρία το κοινωνικό σύνολο να ζήσει με ομόνοια, αδελφοσύνη, κοινωνική ισότητα και να τρέφεται από τα δικά του χέρια χωρίς τον μόχθο του να τον αρπάζουν τα κράτη. Κλείνοντας ο αρθρογράφος αντιλαμβάνεται πως ο φόβος του κοινωνικού συνόλου προς την Αναρχία, έχει να κάνει με την λανθασμένη έννοια περί καταστροφών και αιματηρών συγκρούσεων που μπορεί να συμβούν με την αυτόματη απουσία του κράτους και οι οποίες δεν έχουν να κάνουν με την Αναρχία. Η συνέχεια του άρθρου που δεν δημοσιεύθηκε ποτέ, θα αφορούσε την απαλλαγή του

τοὺς ἀκούουν καὶ δὲν γελῶσι; Εἶναι τάχα τόσον μέγα κακὸν ἡ αναρχία, ὥστε νὰ τὴν τρέμωμεν ὅλοι καὶ νὰ τὴν ἐξορκίζωμε;

Ἐν πρώτοις, ἡ κυρία σημασία τῆς λέξεως εἶναι: ὅταν ἕνα ἔθνος μείνῃ χωρὶς ἀρχάς, χωρὶς ὑπουργεῖα, δηλονότι χωρὶς αστυνομίαν, χωρὶς κλητῆρας καὶ χωροφύλακας, χωρὶς νομάρχας καὶ ἐπάρχους, χωρὶς δημάρχους, εἰσπράκτορας, στρατιώτας, χωρὶς ἀρχὰς ἐν ενὶ λόγῳ; Αἴ! καὶ εἶναι κακὴ ἡ κατάστασις αὕτη; Εἶναι κακόν νὰ εὑρε-

ΕΤΟΣ Β'. ΣΑΒΒΑΤΟΝ. ΑΡΙΘ. 334

ΦΩΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΟΛΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΤΕΤΡΑΚΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ.

(Δεῦτε λάβετε φῶς.)

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 9 Σεπτεμβρίου 1861.

Η ΑΝΑΡΧΙΑ.

(Ἄρθρον Α'.)

θοῦν τὰ ἔθνη μίαν ἡμέραν ἀπηλλαγμένα ἀπὸ ὅλας τὰς ἁρπυίας αὐτάς; Συλλογισθῆτε πόσα πληρώνουν οἱ ταλαίπωροι λαοὶ διὰ νὰ διατηροῦν τὰ στοιχεῖα αὐτὰ τὰ ὁποῖα καλοῦνται ἀρχαί. Εἰς τὴν Ελλάδα π.χ. πληρώνομεν 30 ἑκατομμύρια, χωρὶς τὰ δημοτικά, ἂν προσθέσωμεν καὶ τὰ δημοτικὰ θὰ γίνουν 40. Θὰ ἦτον κακὸν λοι-

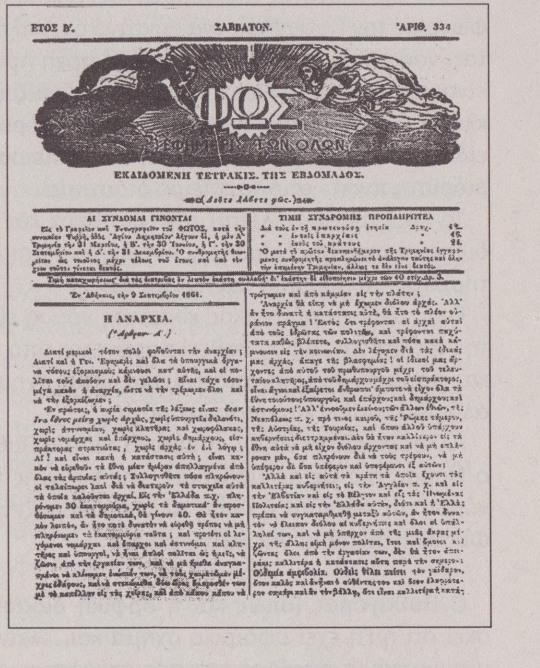
χωροφύλακες) τους καταδιώκουν. Από τις συμπλοκές πέφτουν νεκροί οι Λεωτσάκος, Μωραΐτίνης και ο φοιτητής Σκαρβέλης ή Σκρβελής (Σκαρβελής,) ενώ οι υπόλοιποι συλλαμβάνονται και φυλακίζονται. Ο θάνατος των τριών και η σκληρή αντιμετώπιση των συλληφθέντων στασιαστών εξεγείρουν ακόμα περισσότερο τον κόσμο ενάντια στο καθεστώς του Όθωνα. Τα παραπάνω γεγονότα έχουν καταγραφεί στην λαϊκή παράδοση με στίχους όπως: *«Του Λεωτσάκου το παιδί και του Μωραΐτίνη/ απάνου σκοτωθήκανε εις την Αγιάν Ειρήνη»* και *«Ανάθεμα την ώρα και κείνη την στιγμή/ που πήγε η φρεγάδα στης Κύθνου το νησί»*[3]. Επίσης στη Μάνη, τόπο καταγωγής του Λεωτσάκου, υπάρχει μοιρολόϊ με τους εξής στίχους: «*Σήμερα μέρα σκοτεινή κι έχει μεγάλη συνοχή ανακυλήθη ο ουρανός κι έπεσε ο Τίμιος Σταυρός/ Νικόλα μου ψηλό δεντρό σε πήρε άνεμος σφοδρός άνοιξε χείλι μου πικρί και γλώσσα μου φαρμακερή/ Άκουσα ότι άναψε φωτιά μες στα Θερμιώτικα νησιά κι έκαψε αετούς με τα φτερά κι έναν αετό ξεχωριστά/ Ήρωα ελέω τσακωμού και τιμημένε σύντροφε πο 'κρινες Σύρα και Μωριά την Έγριπο και τα Θερμιά/ Κι είχες πλησίο και κοντά όλα τη Μάνης τα παιδιά σήκωσες επανάσταση να φύγουσι οι Μπαυαροί/ Κι ο Όθωνας ο Μπαυαρός έστειλε στο νησί στρατό μάχη εδόθηκε σκληρή αλλά πολλοί οι Μπαυαροί/ Σκοτώθη ο Νίκος την αυγή κι εχάθη η επανάσταση*».

Φαίνεται λοιπόν, πως το παραπάνω γεγονός έπαιξε σημαντικό ρόλο ώστε η αντιοθωνική *«Ακρίδα»* να εδραιωθεί και να εξελιχτεί μουσικά στις δυτικές Κυκλάδες. Επίσης, η *«Ακρίδα»* έγινε αντάρτικο) τρα-

μιουργίας του τραγουδιού είναι τα χρόνια της μοναρχίας του Όθωνα και μάλιστα το χρονικό πλαίσιο όπου οι αντιδράσεις εναντίον του αρχίζουν να φουντώνουν, μας δείχνουν) επίσης, ότι είναι «λόγιο» ενυπόγραφο δημιούργημα και όχι ανώνυμο παραδοσιακό. Ο ιστορικός Δημήτρης Φωτιάδης θεωρεί πως η *«Ακρίδα»* γράφτηκε από τον Σοφοκλή Καρύδη, έναν ένθερμο αντιοθωνιστή. Ο Καρύδης ήταν ποιητής, θεατρικός συγγραφέας και θεωρείται πρόδρομος του πολιτικού - κοινωνικού θεάτρου, επίσης για πολλά χρόνια έκδιδε την σατυρική-πολιτική εφημερίδα *«ΦΩΣ»*, τα άρθρα της οποίας του "χάρισαν" πολλές καταδικαστικές αποφάσεις και φυλακίσεις στη φυλακή Γκαρμπολά στην περιοχή του Ψυρή. Πατέρας του ήταν ο μυημένος στην Φιλική εταιρεία Κωνσταντίνος Καρύδης, ράφτης στο επάγγελμα και αγωνιστής στην επανάσταση του 1821. Το κανονικό του όνομα ήταν Σάντος-Σαράντος το οποίο το άλλαξε ή ήταν το δεύτερο βαφτιστικό του όνομα, όταν άρχισε να γράφει τα πρώτα του ποιήματα. Στην εφημερίδα *«ΦΩΣ»* δημοσιεύεται στις 9 Σεπτεμβρίου το 1861 το πρώτο δημοσιευμένο άρθρο στον ελλαδικό χώρο που αφορά την Αναρχία. Ο συγγραφέας του άρθρου δεν είναι ο Καρύδης, αφού εκείνη την εποχή έλειπε από την Αθήνα και γιατί το ύφος και η πολιτική του θέση, δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως αναρχική, αλλά ενός εκ των συνεργατών του στην εφημερίδα του Δήμου Παπαθανασίου, ο οποίος το 1862 εκδίδει την εφημερίδα *«Νέα Γενιά»* όπου εκεί αναπτύσσει τις αντικρατικές του θέσεις, ήταν ανταποκριτής των γεγονότων της Παρισινής Κομμούνας μέσα από την εφημερίδα

επιχειρώντας να παρουσιάσει το τι είναι η Αναρχία. Η σκέψη του αρθρογράφου ξεκινάει με την ετυμολογία της λέξης Αναρχία και ύστερα αναφέρεται σε χρηματικά ποσά που δαπανώνται για την ύπαρξη του καταπιεστικού κρατικού μηχανισμού. Στην συνέχεια της σκέψης του, ο αρθρογράφος αναφέρεται ακόμα και σε κράτη και κυβερνήσεις που τα θεωρεί «οργανωμένα» αλλά δεν παύουν να είναι μηχανισμοί καταπίεσης και κάνει μια παρομοίωση με κάποιον γάιδαρο που όσο καλό αφέντη και σαμάρι έχει δεν παύουν αυτά τα δύο να αποτελούν βάρος γι' αυτόν. Αναφέρει τις κυβερνήσεις ότι τρέφονται από τον μόχθο του κοινωνικού συνόλου και ότι η μέρα που θα ξημερώσει χωρίς ο άνθρωπος να έχει την ανάγκη κυβερνήσεων και κρατών, θα είναι μια ευτυχισμένη μέρα έχοντας πλέον την ευκαιρία το κοινωνικό σύνολο να ζήσει με ομόνοια, αδελφοσύνη, κοινωνική ισότητα και να τρέφεται από τα δικά του χέρια χωρίς τον μόχθο του να τον αρπάζουν τα κράτη. Κλείνοντας ο αρθρογράφος αντιλαμβάνεται πως ο φόβος του κοινωνικού συνόλου προς την Αναρχία, έχει να κάνει με την λανθασμένη έννοια περί καταστροφών και αιματηρών συγκρούσεων που μπορεί να συμβούν με την αυτόματη απουσία του κράτους και οι οποίες δεν έχουν να κάνουν με την Αναρχία. Η συνέχεια του άρθρου που δεν δημοσιεύθηκε ποτέ, θα αφορούσε την απαλλαγή του κοινωνικού συνόλου από τις κυβερνήσεις. Στο άρθρο παρατηρείται πως γίνεται αναφορά στην ιδέα του Θεού ως άναρχου και υπάρχουν αναφορές για έθνη, εννοώντας τα κοινωνικά σύνολα που βρίσκονται εντός εθνοτικών κρατών. Μάλιστα, ο αρθρογράφος σ' αυτό το πλαίσιο, αναφέρει πως ο Θεός προόρισε τα έθνη να φτάσουν στην αναρχία. Οι αναφορές σε θεολογικές θεωρήσεις, χωρίς δόγματα και περιορισμούς, αλλά σαν την ύψιστη ιδέα της δικαιοσύνης, της ισότητας και της ελευθερίας, είναι επίσης συχνές σε αναρχικές ομάδες μεταγενέστερων χρόνων (Πύργος-Πάτρα), γεγονός που χαρακτηρίζει μια έντονη θρησκευτικότητα στο κοινωνικό σύνολο προς το οποίο απευθύνονταν οι αναρχικοί μέσα

ρὶς ἀρχάς ἐν ενὶ λόγω; Αἲ! καὶ εἶναι κακὴ ἡ κατάστασις αὕτη; Εἶναι κακόν νὰ εὑρε-

ΕΤΟΣ Β'. ΣΑΒΒΑΤΟΝ. 'ΑΡΙΘ. 334

ΦΩΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΟΛΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΤΕΤΡΑΚΙΣ. ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ.

(Δεῦτε λάβετε φῶς.)

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 9 Σεπτεμβρίου 1861.

Η ΑΝΑΡΧΙΑ.

(Ἄρθρον Α'.)

θοῦν τὰ ἔθνη μίαν ἡμέραν ἀπηλλαγμένα ἀπὸ ὅλας τὰς ἁρπυίας αὐτάς; Συλλογισθῆτε πόσα πληρώνουν οἱ ταλαίπωροι λαοὶ διὰ νὰ διατηροῦν τὰ στοιχεῖα αὐτὰ τὰ ὁποῖα καλοῦνται ἀρχαί. Εἰς τὴν Ελλάδα π.χ. πληρώνομεν 30 ἑκατομμύρια, χωρὶς τὰ δημοτικά, ἂν προσθέσωμεν καὶ τὰ δημοτικὰ θὰ γίνουν 40. Θὰ ἦτον κακὸν λοιπόν, ἂν ἦτο ποτὲ δυνατὸν νὰ εὑρεθεῖ τρόπος νὰ μὴν πληρώνομεν τὰ ἑκατομμύρια ταύτα; Καὶ προσέτι οἱ λεγόμενοι νομάρχαι καὶ ἔπαρχοι καὶ ἀστυνόμοι καὶ κλητῆρες καὶ ὑπουργοί, νὰ εἶναι ἁπλοῖ πολῖται ὡς ἡμεῖς, νὰ ζῶσιν ἀπὸ τὴν ἐργασίαν των καὶ νὰ μὴν εἰμεθα ἀναγκασμένοι νὰ κλίνωμεν ἐνώπιόν των, νὰ τοὺς χαιρετῶμεν μέχρι ἐδάφους καὶ νὰ στεκώμεθα δύο ὥρας ἔμπροσθέν των μὲ τὸ καπέλλον εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ἀπὸ κάπου κάπου νὰ τρώγομεν καὶ ἀπὸ καμμίαν εἰς τὴν πλάτην;

Ἀναρχία θὰ εἴπῃ νὰ μὴν ἔχωμεν διόλου ἀρχάς. Ἀλλ' ἂν ἦτο δυνατὸν ἡ κατάστασις αὕτη θὰ ἦτο τὸ πλέον οὐράνιον πρᾶγμα! Ἐκτὸς ὅτι τρέφονται αἱ ἀρχαὶ αὗται ἀπὸ τοὺς ἱδρῶτας τῶν πολιτῶν, καὶ τρέφονται

τώπιση των συλληφθέντων στασιαστών εξεγείρουν ακόμα περισσότερο τον κόσμο ενάντια στο καθεστώς του Όθωνα. Τα παραπάνω γεγονότα έχουν καταγραφεί στην λαϊκή παράδοση με στίχους όπως: *«Του Λεωτσάκου το παιδί και του Μωραϊτίνη/ απάνου σκοτωθήκανε εις την Αγιάν Ειρήνη»* και *«Ανάθεμα την ώρα και κείνη την στιγμή/ που πήγε η φρεγάδα στης Κύθνου το νησί»*[3]. Επίσης στη Μάνη, τόπο καταγωγής του Λεωτσάκου, υπάρχει μοιρολόϊ με τους εξής στίχους: «*Σήμερα μέρα σκοτεινή κι έχει μεγάλη συνοχή ανακυλήθη ο ουρανός κι έπεσε ο Τίμιος Σταυρός/ Νικόλα μου ψηλό δεντρό σε πήρε άνεμος σφοδρός άνοιξε χείλι μου πικρί και γλώσσα μου φαρμακερή/ Άκουσα ότι άναψε φωτιά μες στα Θερμιώτικα νησιά κι έκαψε αετούς με τα φτερά κι έναν αετό ξεχωριστά/ Ήρωα ελέω τσακωμού και τιμημένε σύντροφε πο 'κρινες Σύρα και Μωριά την Έγριπο και τα Θερμιά/ Κι είχες πλησίο και κοντά όλα τη Μάνης τα παιδιά σήκωσες επανάσταση να φύγουσι οι Μπαυαροί/ Κι ο Όθωνας ο Μπαυαρός έστειλε στο νησί στρατό μάχη εδόθηκε σκληρή αλλά πολλοί οι Μπαυαροί/ Σκοτώθη ο Νίκος την αυγή κι εχάθη η επανάσταση*».

Φαίνεται λοιπόν, πως το παραπάνω γεγονός έπαιξε σημαντικό ρόλο ώστε η αντιοθωνική *«Ακρίδα»* να εδραιωθεί και να εξελιχτεί μουσικά στις δυτικές Κυκλάδες. Επίσης, η *«Ακρίδα»* έγινε αντάρτικο) τραγούδι επί Κατοχής, με παραλλαγή στους στίχους και αλλαγή του «Βαυαρός» σε «Γερμανός» ή «φασισμός», αλλά κρατώντας το τετράστιχο «ταυτότητα».

Ακρίδα - ΦΩΣ - Αναρχία

Οι στίχοι της *«Ακρίδας»*, εκτός του ότι υποδηλώνουν ξεκάθαρα πως ο χρόνος δη-

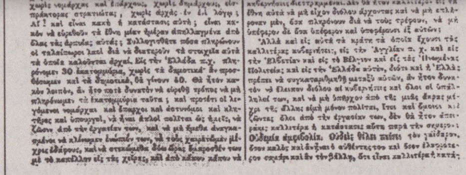
παραδοσιακό. Ο ιστορικός Δημήτρης Φωτιάδης θεωρεί πως η *«Ακρίδα»* γράφτηκε από τον Σοφοκλή Καρύδη, έναν ένθερμο αντιοθωνιστή. Ο Καρύδης ήταν ποιητής, θεατρικός συγγραφέας και θεωρείται πρόδρομος του πολιτικού - κοινωνικού θεάτρου, επίσης για πολλά χρόνια έκδιδε την σατυρική-πολιτική εφημερίδα *«ΦΩΣ»*, τα άρθρα της οποίας του "χάρισαν" πολλές καταδικαστικές αποφάσεις και φυλακίσεις στη φυλακή Γκαρμπολά στην περιοχή του Ψυρή. Πατέρας του ήταν ο μυημένος στην Φιλική εταιρεία Κωνσταντίνος Καρύδης, ράφτης στο επάγγελμα και αγωνιστής στην επανάσταση του 1821. Το κανονικό του όνομα ήταν Σάντος-Σαράντος το οποίο το άλλαξε ή ήταν το δεύτερο βαφτιστικό του όνομα, όταν άρχισε να γράφει τα πρώτα του ποιήματα. Στην εφημερίδα *«ΦΩΣ»* δημοσιεύεται στις 9 Σεπτεμβρίου το 1861 το πρώτο δημοσιευμένο άρθρο στον ελλαδικό χώρο που αφορά την Αναρχία. Ο συγγραφέας του άρθρου δεν είναι ο Καρύδης, αφού εκείνη την εποχή έλειπε από την Αθήνα και γιατί το ύφος και η πολιτική του θέση, δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως αναρχική, αλλά ενός εκ των συνεργατών του στην εφημερίδα του Δήμου Παπαθανασίου, ο οποίος το 1862 εκδίδει την εφημερίδα *«Νέα Γενιά»* όπου εκεί αναπτύσσει τις αντικρατικές του θέσεις, ήταν ανταποκριτής των γεγονότων της Παρισινής Κομμούνας μέσα από την εφημερίδα του *«Μέλλον»* και ένθερμος υποστηρικτής της. Ο Παπαθανασίου είχε εξοριστεί στην Κύθνο από τον Όθωνα ως υποκινητής της εξέγερσης εναντίον του και είχε ζήσει την επιχείρηση απελευθέρωσης και την θανάτωση των τριών στασιαστών, γεγονότα τα οποία τα περιέγραψε στην εφημερίδα του *«Νέα Γενιά»*. Το άρθρο *«Αναρχία»* αρχικά ήταν σχεδιασμένο να εκδοθεί σε πολλά μέρη, αλλά η κατάσχεση του συγκεκριμένου φύλλου από το κράτος και η προσωρινή φυλάκιση του Παπαθανασίου, όχι

έχει την ανάγκη κυβερνήσεων και κρατών, θα είναι μια ευτυχισμένη μέρα έχοντας πλέον την ευκαιρία το κοινωνικό σύνολο να ζήσει με ομόνοια, αδελφοσύνη, κοινωνική ισότητα και να τρέφεται από τα δικά του χέρια χωρίς τον μόχθο του να τον αρπάζουν τα κράτη. Κλείνοντας ο αρθρογράφος αντιλαμβάνεται πως ο φόβος του κοινωνικού συνόλου προς την Αναρχία, έχει να κάνει με την λανθασμένη έννοια περί καταστροφών και αιματηρών συγκρούσεων που μπορεί να συμβούν με την αυτόματη απουσία του κράτους και οι οποίες δεν έχουν να κάνουν με την Αναρχία. Η συνέχεια του άρθρου που δεν δημοσιεύθηκε ποτέ, θα αφορούσε την απαλλαγή του κοινωνικού συνόλου από τις κυβερνήσεις. Στο άρθρο παρατηρείται πως γίνεται αναφορά στην ιδέα του Θεού ως άναρχου και υπάρχουν αναφορές για έθνη, εννοώντας τα κοινωνικά σύνολα που βρίσκονται εντός εθνοτικών κρατών. Μάλιστα, ο αρθρογράφος σ' αυτό το πλαίσιο, αναφέρει πως ο Θεός προόρισε τα έθνη να φτάσουν στην αναρχία. Οι αναφορές σε θεολογικές θεωρήσεις, χωρίς δόγματα και περιορισμούς, αλλά σαν την ύψιστη ιδέα της δικαιοσύνης, της ισότητας και της ελευθερίας, είναι επίσης συχνές σε αναρχικές ομάδες μεταγενέστερων χρόνων (Πύργος-Πάτρα), γεγονός που χαρακτηρίζει μια έντονη θρησκευτικότητα στο κοινωνικό σύνολο προς το οποίο απευθύνονταν οι αναρχικοί μέσα απ' τα γραπτά τους. Στην συνέχεια παρατίθεται ολόκληρο το άρθρο που δημοσιεύθηκε στις 09/09/1861 στην εφημερίδα *«ΦΩΣ»*:

«Η ΑΝΑΡΧΙΑ

(Άρθρον Α΄)

Διατί μερικοὶ τόσον πολὺ φοβοῦνται τὴν ἀναρχίαν; Διατί καὶ ἡ Γέν. Ἐφημερὶς καὶ ὅλα τὰ ὑπουργικὰ ὄργανα τόσους ἐξορκισμοὺς κάμνουσι κατ' αὐτῆς καὶ οἱ πολῖται

θοῦν τὰ ἔθνη μίαν ἡμέραν ἀπηλλαγμένα ἀπὸ ὅλας τὰς ἁρπυίας αὔτας; Συλλογισθῆτε πόσα πληρώνουν οἱ ταλαίπωροι λαοὶ διὰ νὰ διατηροῦν τὰ στοιχεῖα αὐτὰ τὰ ὁποῖα καλοῦνται ἀρχαί. Εἰς τὴν Ελλάδα π.χ. πληρώνομεν 30 ἑκατομμύρια, χωρὶς τὰ δημοτικά, ἂν προσθέσωμεν καὶ τὰ δημοτικὰ θὰ γίνουν 40. Θὰ ἦτον κακὸν λοιπόν, ἂν ἦτο ποτὲ δυνατὸν νὰ εὑρεθεῖ τρόπος νὰ μὴν πληρώνομεν τὰ ἑκατομμύρια ταῦτα; Καὶ προσέτι οἱ λεγόμενοι νομάρχαι καὶ ἔπαρχοι καὶ ἀστυνόμοι καὶ κλητῆρες καὶ ὑπουργοί, νὰ εἶναι ἁπλοί πολῖται ὡς ἡμεῖς, νὰ ζῶσιν ἀπὸ τὴν ἐργασίαν των καὶ νὰ μὴν εἰίμεθα ἀναγκασμένοι νὰ κλίνωμεν ἐνώπιόν των, νὰ τοὺς χαιρετῶμεν μέχρι ἐδάφους καὶ νὰ στεκώμεθα δύο ὥρας ἔμπροσθέν των μὲ τὸ καπέλλον εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ἀπὸ κάπου κάπου νὰ τρώγομεν καὶ ἀπὸ καμμίαν εἰς τὴν πλάτην;

Ἀναρχία θὰ εἴπη νὰ μὴν ἔχωμεν διόλου ἀρχάς. Ἀλλ' ἂν ἦτο δυνατὸν ἡ κατάστασις αὕτη θὰ ἦτο τὸ πλέον οὐράνιον πρᾶγμα! Ἐκτὸς ὅτι τρέφονται αἱ ἀρχαὶ αὗται ἀπὸ τοὺς ἱδρῶτας τῶν πολιτῶν, καὶ τρέφονται παχύτατα καθὼς βλέπετε, συλλογισθῆτε καὶ πόσα κακὰ κάμνουσιν εἰς τὴν κοινωνίαν. Δὲν λέγομεν διὰ τὰς ἰδικάς μας ἀρχάς, ἄπαγε τῆς βλασφημίας! Οἱ ἰδικοί μας ἄρχοντες ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ πρωθυπουργοῦ μέχρι τοῦ τελευταίου κλητῆρος, ἀπὸ τοῦ δημάρχου μέχρι τοῦ εἰσπράκτορος, εἶναι ἅγιοι καὶ ἐξαίρετοι ἄνθρωποι· ἄμποτε νὰ εἶχον ὅλα τὰ ἔθνη τοιούτους ὑπουργούς

συνέχεια στη σελ. 10

3. Το δεύτερο τετράστιχο το αναφέρει ο Εμμανουήλ Λυκούδης ως ακόμα ένα τραγούδι που λεγόταν ενάντια στον Όθωνα.

Συνέχεια από το Α΄ Μέρος της Διαδρομής Νο 212

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ

(Ονομάζεται και Σφαιρική λόγω του σχήματος των άστρων)

Οι Πυθαγόρειοι δέχονται ότι η αρχή της δημιουργίας υπήρξε η Θεία Μονάδα – το Ένα, η οποία καθώς διαστέλλεται περιλαμβάνει μέσα του το άπειρο, δηλαδή όπως υποστηρίζουν σήμερα οι επιστήμονες, το σύμπαν είναι σφαίρα που διαστέλλεται συνεχώς και αποτελείται από ένα ή δύο πυρήνες. Είναι αδιάφθορο και αιώνιο.

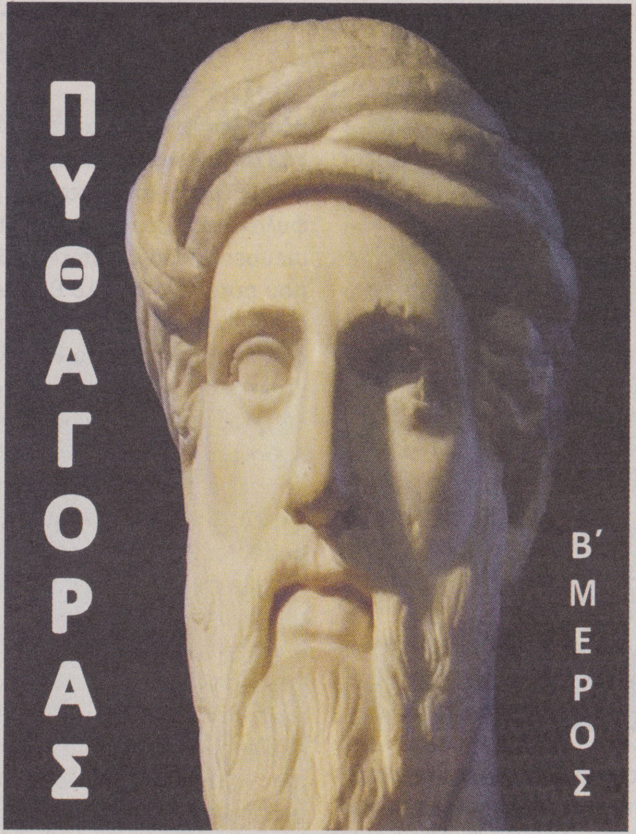
Χρησιμοποιούν τη λέξη «κόσμος» αποδίδοντας έτσι την έννοια της ολότητας του σύμπαντος. Ο κόσμος είναι, σύμφωνα με τον Πυθαγόρα ένα ζωντανό όν, «πλήρες πνεύματος, νοερόν έχον σοφία». Η μεγάλη αρχή που το κυβερνά είναι το πνεύμα, ο Νους ο οποίος το γεμίζει και το περικλείει. Ο κόσμος, σύμφωνα με τον Πυθαγόρα, εκτελεί ένα είδος αναπνοής: εισπνέει το κενό, το Άπειρο ή την «απεριόριστη πνοή» από το άπειρο διάστημα.

Το Σύμπαν αποτελείται από αντίθετα και ανόμοια και διέπεται από τον Νόμο των Αντιθέτων, έτσι ώστε να διατηρείται η ισορροπία και η αρμονία.

Ένας άλλος σημαντικός κοσμικός νόμος είναι ο Νόμος της αιτιότητας, αφού καθετί παράγεται από κάποια αιτία και παράγει κάποιο αποτέλεσμα. Έτσι σχηματίζεται μία αλυσίδα αιτίων και αποτελεσμάτων.

Άλλοι κοσμικοί νόμοι σύμφωνα με τον Πυθαγόρα είναι ο Νόμος της Θείας Πρόνοιας, της εκλογής της Τύχης, ο νόμος της Αμοιβής ή όπως αλλιώς ονομάζεται νόμος της Φυσικής Δικαιοσύνης και Αρμονίας.

Ο Πυθαγόρας (όπως και η ορφική διδασκαλία) διδάσκει ότι η Γη έχει σφαιρικό σχήμα και ...«κινείται»· είναι μία «ουράνια σφαίρα» που περιστρέφεται γύρω από τον κεκλιμένο άξονά της. Επίσης παρουσιάζει μη γεωκεντρικές αντιλήψεις αφού αυτός πρώτος υποστηρίζει ότι η Γη (μαζί με άλλες ουράνιες σφαίρες) περιφέρεται γύρω από το «Κεντρικό Πυρ, την εστία του παντός». Ο Αριστοτέλης στο «Περί Ουρανού,ΙΙ,13» αναφέρει ότι «οι Πυθαγόρειοι τοποθέτησαν στο κέντρο τη φωτιά, και τη γη σαν ένα αστέρι που διαγράφει έναν κύκλο γύρω από αυτό το κεντρικό σώμα».

Έτσι εξηγούν ότι η εναλλαγή νύχτας-μέρας είναι αποτέλεσμα της περιστροφής της Γης γύρω από τον άξονά της και οι εποχές δημιουργούνται από την κλίση του άξονα της γης σε σχέση με τον Ήλιο. Η σελήνη «λάμπει» το βράδυ επειδή αντανακλάται πάνω της το φως του ηλίου και εξ αυτού κατανοεί τις εκλείψεις Ηλίου και Σελήνης. Πρώτος ο Πυθαγόρας χωρίζει τη γη σε πέντε κλιματικές ζώνες και αποδεικνύει ότι το πρωί και το βράδυ λάμπει ο ίδιος πλανήτης (το ίδιο αστέρι) στον ουρανό: Η Αφροδίτη...

Η «Μουσική των Σφαιρών»

Ο κόσμος σύμφωνα με τους Πυθαγόρειους χαρακτηρίζεται από αριθμητική τάξη, ορθολογικότητα, μουσικά διαστήματα και μουσική αρμονία.

«Τοὺς ἐν τοῖς ἀριθμοῖς ἁρμονικοὺς λόγους ἐννοῶν καὶ τὸ ἐν αὐτοῖς ἀκουστὸν ἀκούειν ἔλεγε τῆς ἁρμονίας».

Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη[1], ο Πυθαγόρας υποστηρίζει ότι οι αριθμητικοί λόγοι, από τους οποίους εξαρτάται η αρμονία στη Μουσική, συμβάλουν με τον ίδιο τρόπο και στην αρμονική δομή του Σύμπαντος. Συνεπώς δέχεται (όπως και οι ορφικοί), ότι τα ουράνια σώματα που βρίσκονται σε αρμονία μεταξύ τους –όσον αφορά τις μεταξύ τους αποστάσεις, την περιστροφή και τις ταχύτητές τους–, παράγουν μέσω τριβής στον αιθέρα, μια ουράνια μελωδία την οποία δεν συλλαμβάνει η ακοή των ανθρώπων: αυτή είναι η ονομαζόμενη από τον Πυθαγόρα «μουσική των σφαιρών». «Εστίν ουν η ουσία των πραγμάτων αρμονία και αριθμός σφαιρών στρεφομένων»! Ο Πυθαγόρας υποστήριζε ότι η κάθε σφαίρα, ο καθένας από τους 10 πλανήτες (Ερμής, Αφροδίτη, Άρης, Ζευς, Κρόνος, Ήλιος, Σελήνη, Γη, Γαλαξίας, Αντιγή που εφευρέθηκε για τον «ίσο αριθμό» δηλαδή το 10) αφού έχει διαφορετική ταχύτητα και μέγεθος παράγει διαφορετικό ήχο ή μελωδία. (Δυόμισι χιλιάδες χρόνια αργότερα η ΝΑΣΑ λαμβάνει τα δεδομένα 2 διαστημικών αποστολών που συλλέγουν πλανητικές εκπομπές και τα μετατρέπει εκτός από εικόνες και σε ήχους).

ΜΟΥΣΙΚΗ / ΑΡΜΟΝΙΑ

Εικάζουν ότι η Αριθμητικές σχέσεις και αναλογίες γίνονται αντιληπτές στον Πυθαγόρα, λόγω της ενασχόλησής του με την μουσική· παρατηρεί την αντιστοιχία μεταξύ του τονικού ύψους (διάστημα) και του μήκους της χορδής του μουσικού οργάνου που ο ίδιος έχει κατασκευάσει, το «Μονόχορδο» – με δυο λόγια ανακαλύπτει τα μουσικά διαστήματα από μία χορδή! Με αυτόν τον τρόπο κατανοεί ότι τα μουσικά διαστήματα εκφράζονται με αριθμητικά ως αναλογίες μεταξύ των αριθμών 1,2,3,4.

Από αυτούς τους τέσσερις αριθμούς της τετρακτύος (1,2,3,4) είναι δυνατόν να κατασκευαστούν οι μουσικές αρμονικές αναλογίες της τετάρτης, της πέμπτης, της οκτά-

1. «Περί Ουρανού», Αριστοτέλης

σφαίρα που διαστέλλεται συνεχώς και αποτελείται από ένα ή δύο πυρήνες. Είναι αδιάφθορο και αιώνιο.

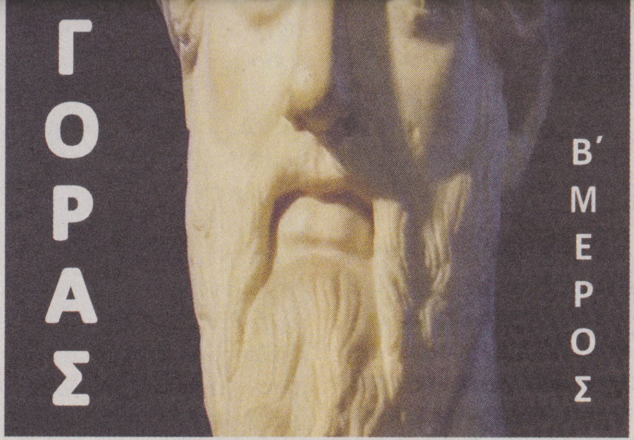
Χρησιμοποιούν τη λέξη «κόσμος» αποδίδοντας έτσι την έννοια της ολότητας του σύμπαντος. Ο κόσμος είναι, σύμφωνα με τον Πυθαγόρα ένα ζωντανό όν, «πλήρες πνεύματος, νοερόν έχον σοφία». Η μεγάλη αρχή που το κυβερνά είναι το πνεύμα, ο Νους ο οποίος το γεμίζει και το περικλείει. Ο κόσμος, σύμφωνα με τον Πυθαγόρα, εκτελεί ένα είδος αναπνοής: εισπνέει το κενό, το Άπειρο ή την «απεριόριστη πνοή» από το άπειρο διάστημα.

Το Σύμπαν αποτελείται από αντίθετα και ανόμοια και διέπεται από τον Νόμο των Αντιθέτων, έτσι ώστε να διατηρείται η ισορροπία και η αρμονία.

Ένας άλλος σημαντικός κοσμικός νόμος είναι ο Νόμος της αιτιότητας, αφού καθετί παράγεται από κάποια αιτία και παράγει κάποιο αποτέλεσμα. Έτσι σχηματίζεται μία αλυσίδα αιτίων και αποτελεσμάτων.

Άλλοι κοσμικοί νόμοι σύμφωνα με τον Πυθαγόρα είναι ο Νόμος της Θείας Πρόνοιας, της εκλογής της Τύχης, ο νόμος της Αμοιβής ή όπως αλλιώς ονομάζεται νόμος της Φυσικής Δικαιοσύνης και Αρμονίας.

Ο Πυθαγόρας (όπως και η ορφική διδασκαλία) διδάσκει ότι η Γη έχει σφαιρικό σχήμα και ...«κινείται»· είναι μία «ουράνια σφαίρα» που περιστρέφεται γύρω από τον κεκλιμένο άξονά της. Επίσης παρουσιάζει μη γεωκεντρικές αντιλήψεις αφού αυτός πρώτος υποστηρίζει ότι η Γη (μαζί με άλλες ουράνιες σφαίρες) περιφέρεται γύρω από το «Κεντρικό Πυρ, την εστία του παντός». Ο Αριστοτέλης στο «Περί Ουρανού,ΙΙ,13» αναφέρει ότι «οι Πυθαγόρειοι τοποθέτησαν στο κέντρο τη φωτιά, και τη γη σαν ένα

αστέρι που διαγράφει έναν κύκλο γύρω από αυτό το κεντρικό σώμα».

Έτσι εξηγούν ότι η εναλλαγή νύχτας-μέρας είναι αποτέλεσμα της περιστροφής της Γης γύρω από τον άξονά της και οι εποχές δημιουργούνται από την κλίση του άξονα της γης σε σχέση με τον Ήλιο. Η σελήνη «λάμπει» το βράδυ επειδή αντανακλάται πάνω της το φως του ηλίου και εξ αυτού κατανοεί τις εκλείψεις Ηλίου και Σελήνης. Πρώτος ο Πυθαγόρας χωρίζει τη γη σε πέντε κλιματικές ζώνες και αποδεικνύει ότι το πρωί και το βράδυ λάμπει ο ίδιος πλανήτης (το ίδιο αστέρι) στον ουρανό: Η Αφροδίτη...

Η «Μουσική των Σφαιρών»

Ο κόσμος σύμφωνα με τους Πυθαγόρειους χαρακτηρίζεται από αριθμητική τάξη, ορθολογικότητα, μουσικά διαστήματα και μουσική αρμονία. Οι ουράνιες σφαίρες –ανάλογα με τις μεταξύ τους αποστάσεις, την περιστροφή και τις ταχύτητές τους–, παράγουν μέσω τριβής στον αιθέρα, μια ουράνια μελωδία την οποία δεν συλλαμβάνει η ακοή των ανθρώπων: αυτή είναι η ονομαζόμενη από τον Πυθαγόρα «μουσική των σφαιρών». «Εστίν ουν η ουσία των πραγμάτων αρμονία και αριθμός σφαιρών στρεφομένων»! Ο Πυθαγόρας υποστήριζε ότι η κάθε σφαίρα, ο καθένας από τους 10 πλανήτες (Ερμής, Αφροδίτη, Άρης, Ζευς, Κρόνος, Ήλιος, Σελήνη, Γη, Γαλαξίας, Αντιγή που εφευρέθηκε για τον «ίσο αριθμό» δηλαδή το 10) αφού έχει διαφορετική ταχύτητα και μέγεθος παράγει διαφορετικό ήχο ή μελωδία. (Δυόμιση χιλιάδες χρόνια αργότερα η ΝΑΣΑ λαμβάνει τα δεδομένα 2 διαστημικών αποστολών που συλλέγουν πλανητικές εκπομπές και τα μετατρέπει εκτός από εικόνες και σε ήχους).

ΜΟΥΣΙΚΗ / ΑΡΜΟΝΙΑ

Εικάζουν ότι η Αριθμητικές σχέσεις και αναλογίες γίνονται αντιληπτές στον Πυθαγόρα, λόγω της ενασχόλησής του με την μουσική· παρατηρεί την αντιστοιχία μεταξύ του τονικού ύψους (διάστημα) και του μήκους της χορδής του μουσικού οργάνου που ο ίδιος έχει κατασκευάσει, το «Μονόχορδο» – με δυο λόγια ανακαλύπτει τα μουσικά διαστήματα από μία χορδή! Με αυτόν τον τρόπο κατανοεί ότι τα μουσικά διαστήματα εκφράζονται με αριθμητικά ως αναλογίες μεταξύ των αριθμών 1,2,3,4.

Από αυτούς τους τέσσερις αριθμούς της τετρακτύος (1,2,3,4) είναι δυνατόν να κατασκευαστούν οι μουσικές αρμονικές αναλογίες της τετάρτης, της πέμπτης, της οκτά-

1. «Περί Ουρανού», Αριστοτέλης

συνέχεια από τη σελ. 9 - **Ακρίδα**

καὶ ἐπάρχους καὶ δημάρχους καὶ ἀστυνόμους! Ἀλλ' ἐννοοῦμεν ἐκείνους τῶν ἄλλων ἐθνῶν, τῆς Νεαπόλεως π.χ. πρότινος καιροῦ, τῆς Ρώμης σήμερον, τῆς Αὐστρίας, τῆς Τουρκίας καὶ ὅπου ἀλλοῦ ὑπάρχουν κυβερνήσεις διεστραμμέναι. Δὲν θὰ ἦτον καλλίτερον εἰς τὰ ἔθνη αὐτὰ νὰ μὴν εἶχον διόλου ἄρχοντας καὶ νὰ μὴ ἐπλήρωναν μέν, ὅσα πληρόνουν διὰ νὰ τοὺς τρέφουν, νὰ μὴν ὑπέφερον δὲ ὅσα ὑπέφερον καὶ ὑποφέρουσι ἐξ αὐτῶν;

Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ κράτη τὰ ὁποῖα ἔχουσι τὰς καλλιτέρας κυβερνήσεις, εἰς τὴν Ἀγγλία π.χ. καὶ εἰς τὴν Ελβετίαν καὶ εἰς τὸ Βέλγιον καὶ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολι-

ντης του καὶ ὅσον ἐλαφρότερον σαμάρι καὶ ἂν τὸν βάλλη, ὅτι εἶναι καλλιτέρα ἡ κατάστασίς του αὐτή, παρὰ ἐὰν δὲν ἔφερε διόλου σαμάρι, ἐὰν δὲν ἐφορτόνετε διόλου, ἀλλὰ περιφέρετο ἐλεύθερος καὶ ἔβοσκεν εἰς τὰ δάση καὶ τὰ ὄρη.

Καὶ αἱ κυβερνήσεις λοιπόν, ὅσον καλαὶ καὶ ἐγκρατεῖς καὶ δίκαιαι καὶ ἂν ἦναι, πάντοτε εἶναι ἕνα σαμάρι· πάντοτε τρέφονται ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν ἄλλων, καθὼς ὁ κύριος ἐκ τῆς ἐργασίας τοῦ γαϊδάρου· καὶ εὐτυχὴς καὶ ἁγία θὰ ἦτον ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν θὰ κατωρθόναμε νὰ μὴ ἔχωμεν διόλου ἀνάγκην κυβερνήσεων καὶ ἀρχῶν, ἀλλὰ νὰ ζῶμεν πάντες ἐν ὁμονοίᾳ καὶ ἀδελφότητι, ἴσοι ὅλοι καὶ τρεφόμενοι ἐκ τῶν

εἰς ξεχωριστὸν ἄρθρον, ἐὰν θὰ ἔχωμεν τὴν τιμὴν ν' ἀναπληρώνομεν ἐπὶ τίνας ἀκόμη ἡμέρας τὸν κύριον τοῦ "Φωτὸς" συντάκτην.

Ἀλλὰ διατί τόσον πολὺ φοβοῦνται τινὲς τὴν ἀναρχίαν, ἀφοῦ αὐτὴ δὲν εἶναι διόλου κακόν; Ἄλλο τὶ φοβοῦνται βεβαίως ὑπὸ τὴν λέξιν αὔτην οἱ πολῖται. Φοβοῦνται τὴν λεηλασίαν, τὴν ἁρπαγήν, τὰς αἱματηρὰς συγκρούσεις, τὴν κοινωνικὴν ἀταξίαν ἐν ἑνὶ λόγῳ καὶ ὄχι τὴν ἀναρχίαν. Δὲν εἶναι αὐτό, φίλοι συμπολῖται; Εἴμεθα μέσα εἰς τὴν καρδίαν σας. Ἐάν ἦτο δυνατόν, λέγει ἕκαστος μὲ τὸν εαυτόν του, νὰ μὴν γίνουν διαρπαγαὶ καὶ συγκρούσεις καὶ φόνοι καὶ ἀταξίαι, ἂν ἦτο δυνατὸν ἐγὼ νὰ ἔχω ἐξη-

φόβοι πολλοί, φόβοι μάταιοι καὶ παράλογοι, οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ λείψουν, πρέπει νὰ φυγαδευθοῦν, ἐὰν θέλομεν διόρθωσιν τῆς παρούσης καταστάσεώς μας, τὴν ὁποίαν ὅλοι συναισθανόμεθα, ὅλοι ὁμολογοῦμεν ὅτι δὲν εἶναι καλή, οὔτε ἀξία λαοῦ ἐλευθέρου».

Όλα κατά κάποιο τρόπο συνδέονται. Με αφορμή, λοιπόν, ένα τραγούδι, παρουσιάστηκαν ιστορικά γεγονότα, εξεγέρσεις, κατασταλτικές επιχειρήσεις του κράτους και μέσα σ' όλα αυτά πάντα η έντονη παρουσία αναρχικών, που εκείνη την εποχή εκτός από συμμετοχή στις εξεγέρσεις, στις διαμαρτυρίες και στα οδοφράγματα, επιχειρούσαν να έχουν και γραπτό λόγο μέσα

Άλλοι κοσμικοί νόμοι σύμφωνα με τον Πυθαγόρα είναι ο Νόμος της Θείας Πρόνοιας, της εκλογής της Τύχης, ο νόμος της Αμοιβής ή όπως αλλιώς ονομάζεται νόμος της Φυσικής Δικαιοσύνης και Αρμονίας.

Ο Πυθαγόρας (όπως και η ορφική διδασκαλία) διδάσκει ότι η Γη έχει σφαιρικό σχήμα και ...«κινείται»· είναι μία «ουράνια σφαίρα» που περιστρέφεται γύρω από τον κεκλιμένο άξονά της. Επίσης παρουσιάζει μη γεωκεντρικές αντιλήψεις αφού αυτός πρώτος υποστηρίζει ότι η Γη (μαζί με άλλες ουράνιες σφαίρες) περιφέρεται γύρω από το «Κεντρικό Πυρ, την εστία του παντός». Ο Αριστοτέλης στο «Περί Ουρανού,ΙΙ,13» αναφέρει ότι «οι Πυθαγόρειοι τοποθέτησαν στο κέντρο τη φωτιά, και τη γη σαν ένα

λεσμα της περιστροφής της Γης γύρω από τον άξονά της και οι εποχές δημιουργούνται από την κλίση του άξονα της γης σε σχέση με τον Ήλιο. Η σελήνη «λάμπει» το βράδυ επειδή αντανακλάται πάνω της το φως του ηλίου και εξ αυτού κατανοεί τις εκλείψεις Ηλίου και Σελήνης. Πρώτος ο Πυθαγόρας χωρίζει τη γη σε πέντε κλιματικές ζώνες και αποδεικνύει ότι το πρωί και το βράδυ λάμπει ο ίδιος πλανήτης (το ίδιο αστέρι) στον ουρανό: Η Αφροδίτη...

Η «Μουσική των Σφαιρών»

Ο κόσμος σύμφωνα με τους Πυθαγόρειους χαρακτηρίζεται από αριθμητική τάξη, ορθολογικότητα, μουσικά διαστήματα και μουσική αρμονία.

Εικάζουν ότι η Αριθμητικές σχέσεις και αναλογίες γίνονται αντιληπτές στον Πυθαγόρα, λόγω της ενασχόλησής του με την μουσική· παρατηρεί την αντιστοιχία μεταξύ του τονικού ύψους (διάστημα) και του μήκους της χορδής του μουσικού οργάνου που ο ίδιος έχει κατασκευάσει, το «Μονόχορδο» – με δυο λόγια ανακαλύπτει τα μουσικά διαστήματα από μία χορδή! Με αυτόν τον τρόπο κατανοεί ότι τα μουσικά διαστήματα εκφράζονται με αριθμητικά ως αναλογίες μεταξύ των αριθμών 1,2,3,4.

Από αυτούς τους τέσσερις αριθμούς της τετρακτύος (1,2,3,4) είναι δυνατόν να κατασκευαστούν οι μουσικές αρμονικές αναλογίες της τετάρτης, της πέμπτης, της οκτά-

1. «Περί Ουρανού», Αριστοτέλης

συνέχεια από τη σελ. 9 - **Ακρίδα**

καὶ ἐπάρχους καὶ δημάρχους καὶ ἀστυνόμους! Ἀλλ᾽ ἐννοοῦμεν ἐκείνους τῶν ἄλλων ἐθνῶν, τῆς Νεαπόλεως π.χ. πρότινος καιροῦ, τῆς Ρώμης σήμερον, τῆς Αὐστρίας, τῆς Τουρκίας καὶ ὅπου ἀλλοῦ ὑπάρχουν κυβερνήσεις διεστραμμέναι. Δὲν θὰ ἦτον καλλίτερον εἰς τὰ ἔθνη αὐτὰ νὰ μὴν εἶχον διόλου ἄρχοντας καὶ νὰ μὴ ἐπλήρωναν μέν, ὅσα πληρόνουν διὰ νὰ τοὺς τρέφουν, νὰ μὴν ὑπέφερον δὲ ὅσα ὑπέφερον καὶ ὑποφέρουσι ἐξ αὐτῶν;

Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ κράτη τὰ ὁποῖα ἔχουσι τὰς καλλιτέρας κυβερνήσεις, εἰς τὴν Ἀγγλία π.χ. καὶ εἰς τὴν Ελβετίαν καὶ εἰς τὸ Βέλγιον καὶ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα αὐτὴν, διότι καὶ ἡ Ἑλλάς πρέπει νὰ συγκαταριθμηθῇ μεταξὺ αὐτῶν, ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔλειπον διόλου αἱ κυβερνήσεις καὶ ὅλοι οἱ ὑπάλληλοί των, καὶ νὰ μὴ ὑπῆρχον ἀπὸ τῆς μιᾶς ἄκρας μέχρι τῆς ἄλλης εἰμὴ μόνον πολῖται, ἴσοι καὶ ὅμοιοι καὶ ζῶντες ὅλοι ἀπὸ τὴν ἐργασίαν των, δὲν θὰ ἦτον ἀπειράκις καλλιτέρα ἡ κατάστασις αὐτὴ παρὰ τὴν σήμερον; Οὐδεμία αμφιβολία. Οὐδεὶς θέλει πείσει τὸν γάϊδαρον, ὅσον καλὸς καὶ ἂν ἦναι ὁ αὐθέντης του καὶ ὅσον ελαφρότερον σαμάρι καὶ ἂν τὸν βάλλη, ὅτι εἶναι καλλιτέρα ἡ κατάστασίς του αὐτὴ, παρὰ ἐὰν δὲν ἔφερε διόλου σαμάρι, ἐὰν δὲν ἐφορτόνετε διόλου, ἀλλὰ περιφέρετο ἐλεύθερος καὶ ἔβοσκεν εἰς τὰ δάση καὶ τὰ ὄρη.

Καὶ αἱ κυβερνήσεις λοιπόν, ὅσον καλαὶ καὶ ἐγκρατεῖς καὶ δίκαιαι καὶ ἂν ἦναι, πάντοτε εἶναι ἕνα σαμάρι· πάντοτε τρέφονται ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν ἄλλων, καθὼς ὁ κύριος ἐκ τῆς ἐργασίας τοῦ γαϊδάρου· καὶ εὐτυχὴς καὶ ἁγία θὰ ἦτον ἡ ἡμέρα, καθ᾽ ἣν θὰ κατωρθόναμε νὰ μὴ ἔχωμεν διόλου ἀνάγκην κυβερνήσεων καὶ ἀρχῶν, ἀλλὰ νὰ ζῶμεν πάντες ἐν ὁμονοίᾳ καὶ ἀδελφότητι, ἴσοι ὅλοι καὶ τρεφόμενοι ἐκ τῶν χειρῶν μας.

Ἡ ἀναρχία λοιπόν, ἤτοι ἡ παντελὴς ἔλλειψις ἀρχῶν, δὲν εἶναι διόλου κακόν, ἀπ᾽ ἐναντιας εἶναι μεγιστον ἀγαθον, εἶναι ἡ κατάστασις ἐκείνη εἰς τὴν ὁποίαν προωρισεν ὁ Θεος τὰ ἔθνη νὰ φθασουν μίαν ἡμέραν· καὶ εὐτυχεῖς οἱ λαοί, ὅσοι φθάσουν προτήτερα! Πῶς εἶναι δυνατὸν τοῦτο; Πῶς δύνανται νὰ φθάσουν αἱ κοινωνίαι εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, ὥστε νὰ μὴν ἔχουν ἀρχάς ἢ νὰ ἔχουν ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγοτέρας καὶ ἀσθενεστέρας; τοῦτο θέλομεν ἀποδείξει εἰς ξεχωριστὸν ἄρθρον, ἐαν θὰ ἔχωμεν τὴν τιμὴν ν᾽ ἀναπληρώνομεν ἐπὶ τίνας ἀκόμη ἡμέρας τὸν κύριον τοῦ "Φωτὸς" συντάκτην.

Ἀλλὰ διατί τόσον πολὺ φοβοῦνται τινές τὴν ἀναρχίαν, ἀφοῦ αὐτὴ δὲν εἶναι διόλου κακόν; Ἄλλο τὶ φοβοῦνται βεβαίως ὑπό τὴν λέξιν αὔτην οἱ πολῖται. Φοβοῦνται τὴν λεηλασίαν, τὴν ἁρπαγήν, τὰς αἱματηράς συγκρούσεις, τὴν κοινωνικὴν ἀταξίαν ἐν ἑνὶ λόγῳ καὶ ὄχι τὴν ἀναρχίαν. Δὲν εἶναι αὐτό, φίλοι συμπολῖται; Εἴμεθα μέσα εἰς τὴν καρδίαν σας. Ἐάν ἦτο δυνατόν, λέγει ἕκαστος μὲ τὸν εαυτόν του, νὰ μὴν γίνουν διαρπαγαὶ καὶ συγκρούσεις καὶ φόνοι καὶ ἀταξίαι, ἂν ἦτο δυνατὸν ἐγὼ νὰ ἔχω ἐξησφαλισμένην τὴν ζωήν, τὴν τιμὴν καὶ τὴν περιουσίαν μου, εἰς κόρακας ἂς ἐπήγαιναν ὅλα τὰ ὑπουργεία, δὲν θὰ ἐδυσαρεστούμην. Τὴν διαρπαγὴν λοιπόν, τὰς βιαιοπραγίας καὶ τὰς αἱματηράς συγκρούσεις φοβοῦνται καὶ ἀποστρέφονται οἱ πολῖται.

Ἀλλ᾽ εἶναι δυνατὸν νὰ συμβῶσι ταῦτα εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔστω καὶ ἐν καιρῷ ἀναρχίας, καὶ ἂν ἐπὶ ἡμέρας πολλὰς παραταθῇ αὔτη; Τοῦτο θέλομεν ἐξετάσει εἰς τὸ προσεχές φύλλον. Πρέπει νὰ τὸ ἐξετάσωμεν· διότι ὑπάρχουσιν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου φόβοι πολλοί, φόβοι μάταιοι καὶ παράλογοι, οἱ οποίοι πρέπει νὰ λείψουν, πρέπει νὰ φυγαδευθοῦν, ἐὰν θέλομεν διόρθωσιν τῆς παρούσης καταστάσεώς μας, τὴν ὁποίαν ὅλοι συναισθανόμεθα, ὅλοι ὁμολογοῦμεν ὅτι δὲν εἶναι καλή, οὔτε ἀξία λαοῦ ἐλευθέρου».

Όλα κατά κάποιο τρόπο συνδέονται. Με αφορμή, λοιπόν, ένα τραγούδι, παρουσιάστηκαν ιστορικά γεγονότα, εξεγέρσεις, κατασταλτικές επιχειρήσεις του κράτους και μέσα σ' όλα αυτά πάντα η έντονη παρουσία αναρχικών, που εκείνη την εποχή εκτός από συμμετοχή στις εξεγέρσεις, στις διαμαρτυρίες και στα οδοφράγματα, επιχειρούσαν να έχουν και γραπτό λόγο μέσα από εφημερίδες και έντυπα· κάτι που θα γίνει πιο συγκροτημένα λίγα χρόνια αργότερα, με την δημιουργία αναρχικών ομάδων και εντύπων, κυρίως στην Πάτρα και τον Πύργο. Γίνεται έτσι σαφές πως η υπόθεση της αναρχίας στον ελλαδικό χώρο ως ελευθερωτική θεώρηση και πράξη απαντάται από τις πρώτες δεκαετίες της συγκρότησης του ελλαδικού κράτους, ως αποδεσμευτική πνοή απέναντι στον καταπιεστικό μηχανισμό του κράτους.

Ελευθερόκοκκος

βας κ.ά. – π.χ. η αναλογία 1 προς 2 μας δίνει την ογδόη ή την διαπασών συμφωνία.

Ο Πυθαγόρας παραδίδει στις επόμενες γενιές (μέχρι και τον $16^{ο}$ αιώνα), το πεντάγραμμο, τις διαβαθμίσεις των τόνων, του μουσικούς φθόγγους, την τεχνική χορδίσματος των μουσικών οργάνων, την Θεωρία της Αρμονίας των Ουράνιων Σφαιρών κ.ά.

Ο ρόλος της μουσικής στην καθημερινότητα των Πυθαγόρειων είναι σημαντικός. Κάθε πρωί μετά το μπάνιο τους, πηγαίνουν στο δάσος και παίζουν λύρα. Η αρμονία της φύσης μαζί με την μουσική ακρόαση πιστεύουν ότι προετοιμάζει τον νου και την ψυχή για φιλοσοφική ανάταση αλλά και για επιστημονική αναζήτηση.

Ο Πλούταρχος αναφέρει ότι ο Πυθαγόρας αποδοκιμάζει την αντίληψη της μουσικής από τις αισθήσεις (ακοή). Θεωρεί ότι πρέπει να συλλαμβάνουμε την μουσική με την διάνοια και το πνεύμα. Υποστηρίζει ότι όπως η ιατρική θεραπεύει το σώμα, παρόμοια η μουσική επιδρά θεραπευτικά σε σωματικά, συναισθηματικά και νοητικά προβλήματα καθώς επίσης ότι θεραπεύει την ψυχή.

ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ

Ο Πυθαγόρας, ως γνωστόν, δεν αφήνει γραπτά κείμενα· διδάσκει τους μαθητές του, εξ ολοκλήρου, με τον προφορικό λόγο και το παράδειγμα της ζωής του. Μόνο μετά τον θάνατό του οι μαθητές του αρχίζουν να διατυπώνουν γραπτά την διδασκαλία του· πιο συγκεκριμένα πρώτος ο πυθαγόρειος Φιλόλαος, την εποχή του Σωκράτη, δημοσιεύει την «περί φύσεως διδασκαλίαν». Έκτοτε, πολλά συγγράμματα, εκδίδονται από μαθητές του Πυθαγόρα επωνύμως και ανωνύμως, μέχρι και τον $5^{ο}$ μ.χ. αιώνα και κυκλοφορούν σε Ελλάδα και Ιταλία. Μία σχετική συλλογή είναι τα «Χρυσά Έπη» τα οποία θεωρούνται απόσταγμα της διδασκαλίας του.

Ποιος συνέταξε αυτούς τους στίχους δεν είναι γνωστό.[2] Ενδεικτικά, αναφορές στα «Χρυσά Έπη» συναντάμε στους Κικέρωνα, Πλούταρχο, Γαληνό, Σέξτο Εμπειρικό, Διογένη Λαέρτιο, Αλκίφρονα (τέλη $2^{ου}$ αρχές $3^{ου}$ μ.χ. αι.), τον Ιάμβλιχο και Γρηγόριο Ναζιανζηνό $4^{ο}$ μ.χ. αι., σε νεοπλατωνικούς όπως τον Ιεροκλή και άλλους.

Τα έπη αποτελούνται από 71 δίστιχα σε δακτυλικό εξάμετρο και χωρίζονται σε δύο μέρη: Στο πρώτο μέρος περιλαμβάνονται υποδείξεις, παραγγέλματα που έχουν όχι μόνο προς ανάγνωση αλλά και για εκπαιδευτικούς λόγους. Όπως γνωρίζουμε ήδη από τα τέλη του Μεσαίωνα εισάγονται στην Ευρώπη, αναβιώνουν και γνωρίζουν άνθιση Ιδέες που αποδίδονται στον Πλάτωνα, τους Νεοπλατωνικούς και στους Πυθαγόρειους (άλλωστε είναι γνωστή, και διακρίνεται σε αρκετά έργα του Πλάτωνα, η σημαντική επιρροή που ασκεί σε αυτόν η πυθαγόρεια φιλοσοφία)[5].

Τα Χρυσά Έπη, είναι από τα πρώτα, μεταξύ άλλων αρχαιοελληνικών κειμένων, που τυπώνονται στην Ευρώπη. Πρώτοι εκδότες τους είναι ο Manutius στην Βενετία το 1494, ο Moretius στο Παρίσι το 1550 και έπονται άλλοι πολλοί.

Επί τουρκοκρατίας στην Ελλάδα τα Χρυσά Έπη διδάσκονται σε κάποια σχολεία εκείνης της εποχής, όπως καταγράφεται στα Μαθηματάρια, βιβλία όπου αναγραφόταν η διδακτέα ύλη.

Παρακάτω παρατίθενται, επιλεκτικά, κάποιοι στίχοι από τα Χρυσά Έπη:

[...] *κρατεῖν δ᾽ εἰθίζεο τῶνδε· γαστρὸς μὲν πρώτιστα καὶ ὕπνου, λαγνείης τε καὶ θυμοῦ· πρήξηις δ᾽ αἰσχρόν ποτε μήτε μετ᾽ ἄλλου μήτ᾽ ἰδίηι· πάντων δὲ μάλιστ᾽ αἰσχύνεο σαυτόν.*

[...] Συνήθιζε να κυριαρχείς επάνω στα ακόλουθα: στην κοιλιά, πρωτίστως, και στον ύπνο, στη λαγνεία και στο θυμό. Ποτέ να μη κάνεις κάτι αισχρό, ούτε μαζί με άλλους, ούτε μοναχός. Απ' όλους πιο πολύ, τον εαυτό σου να ντρέπεσαι.

Εἶτα δικαιοσύνην ἀσκεῖν ἔργῳ τε λόγῳ τε, μήδ᾽ ἀλογίστως σαυτὸν ἔχειν περὶ μηδὲν ἐθίζε, ἀλλὰ γνῶθι μὲν ὡς θανέειν πέπρωται ἅπασιν, χρήματα δ᾽ ἄλλοτε μὲν κτᾶσθαι φιλεῖ, ἄλλοτ᾽ ὀλέσθαι. [...]

Μετά, τη δικαιοσύνη να ασκείς με έργα και με λόγια και συνήθιζε, σε καμιά περίσταση, να μη φέρεσαι ασυλλόγιστα, εθιζόμενος στα άνευ αξίας (στα άχρηστα). Γνώριζε ότι όλοι οι άνθρωποι είναι πεπρωμένο να πεθάνουν και τα χρήματα άλλοτε τ' αποκτούν κι άλλοτε τα χάνουν.

Πολλοὶ δι᾽ ἀνθρώποισι λόγοι δειλοί τε καὶ ἐσθλοὶ προσπίπτουσ᾽, ὧν μήτ᾽ ἐκπλήσσεο μήτ᾽ ἄρ᾽ ἐάσῃς εἴργεσθαι σαυτόν, ψεῦδος δ᾽ ἤν πέρ τι λέγηται πράως ἔχ᾽, ὃ δὲ τοι ἐρεῷ ἐπὶ παντὶ τελείσθω· μηδεὶς μήτε λόγῳ σὲ παρείπη μήτε τι

Οὐ δ᾽ ὑγιείας τῆς περὶ σῶμα ἀμέλειαν ἔχειν χρῇ, ἀλλὰ ποτοῦ τε μέτρον καὶ σίτου γυμνασίων τε ποιεῖσθαι· μέτρον δὲ λέγω τόδ᾽, ὃ μὴ σ᾽ ἀνιήσει. Εἰθίζου δὲ δίαιταν ἔχειν καθάρειον, ἄθρυπτον καὶ πεφύλαξο τοιαῦτα ποιεῖν, ὁπόσα φθόνου ἴσχει· μὴ δαπανᾶν παρὰ καιρὸν ὁποῖα καλῶν ἀδαήμων μηδ᾽ ἀνελεύθερος ἴσθι, μέτρον δ᾽ ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον· πρᾶσσε δὲ ταῦθ᾽, ἅ σὲ μὴ βλέψει, λόγισαι δὲ πρὸ ἔργου.

Δεν πρέπει να παραμελείς την υγεία του σώματος. Αλλά να πίνεις και να τρως και να γυμνάζεσαι, με μέτρο. Μέτρο εννοώ εκείνο που δε θα σου φέρει ενόχληση. Συνήθιζε σε δίαιτα καθαρή και απλή και πρόσεξε ν' αποφεύγεις εκείνα που προκαλούν φθόνο. Μη σπαταλάς άσκοπα, όπως κάνουν όσοι δεν ξέρουν τα καλά, ούτε να είσαι φιλάργυρος. Το μέτρο σε όλα είναι το καλύτερο. Να κάνεις εκείνα που δε θα σε βλάψουν και σκέψου καλά πριν ενεργήσεις.

Μὴ δ᾽ ὕπνον μαλακοίσιν ἐπ᾽ ὄμμασι προσδέξασθαι πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον ἐπελθεῖν· «πῇ παρέβην; τὶ δ᾽ ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;» ἀρξάμενος δ᾽ ἀπὸ πρώτου ἐπέξιθι καὶ μετέπειτα δειλὰ μὲν ἐκπρήξας ἐπιπλήσσεο, χρηστὰ δὲ τέρπευ. Ταῦτα πόνει, ταῦτ᾽ ἐμελέτα, τούτων χρὴ ἐρᾶν σε· [...]

Να μη δέχεσαι στα μαλακά σου βλέφαρα τον γλυκό ύπνο, πριν εξετάσεις τρεις φορές κάθε το έργο της ημέρας: «Τι έκανα που δεν έπρεπε; Τι έκανα που έπρεπε; Τι έπρεπε να κάνω που δεν το έκανα;» Αφού αρχίσεις από το πρώτο, να εξετάζεις όλα κατά σειρά. Έπειτα, για όσα μεν κακά έπραξες, να επιπλήττεις τον εαυτό σου και για τις καλές σου πράξεις να χαίρεσαι. Εργάσου γι' αυτά. Μελέτησέ τα να τα μάθεις. Πρέπει να τ' αγαπήσεις.

[...] *γνώσηι δ᾽ ἀνθρώπους αὐθαίρετα πήματ᾽ ἔχοντας τλήμονας, οἵ τ᾽ ἀγαθῶν πέλας ὄντων οὔτ᾽ ἐσορῶσιν οὔτε κλύουσι, λύσιν δὲ κακῶν ταῦροι συνιᾶσιν· τοίη μοῖρ᾽ αὐτῶν βλάπτει φρένας, ὡς δὲ κύλινδροι ἄλλοτ᾽ ἐπ᾽ ἄλλα φέρονται ἀπείρονα πήματ᾽ ἔχοντες· λυγρὰ γὰρ συνοπαδὸς Ἔρις βλάπτουσα λέληθεν σύμφυτος, ἣν οὐ δεῖ προσάγειν, εἴκοντα δὲ φεύγειν.*

[...] και θα μάθεις ότι οι άνθρωποι παρασκευάζουν οι ίδιοι για τον εαυτό τους τη δυστυχία τους, οι ταλαίπωροι, που ενώ τ' αγαθά είναι κοντά τους, ούτε τα βλέπουν, ούτε τ' ακούνε και λίγοι γνωρίζουν ν' απαλλάσσονται από τα κακά. Τέτοια μοίρα ταράσσει τις φρένες τους. Μοιάζουν με κυλίνδρους, που κυλιούνται άλλοτε εδώ, άλλοτε εκεί,

τους, πηγαίνουν στο βάθος και παίζουν λύρα. Η αρμονία της φύσης μαζί με την μουσική ακρόαση πιστεύουν ότι προετοιμάζει τον νου και την ψυχή για φιλοσοφική ανάταση αλλά και για επιστημονική αναζήτηση.

Ο Πλούταρχος αναφέρει ότι ο Πυθαγόρας αποδοκιμάζει την αντίληψη της μουσικής από τις αισθήσεις (ακοή). Θεωρεί ότι πρέπει να συλλαμβάνουμε την μουσική με την διάνοια και το πνεύμα. Υποστηρίζει ότι όπως η ιατρική θεραπεύει το σώμα, παρόμοια η μουσική επιδρά θεραπευτικά σε σωματικά, συναισθηματικά και νοητικά προβλήματα καθώς επίσης ότι θεραπεύει την ψυχή.

ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ

Ο Πυθαγόρας, ως γνωστόν, δεν αφήνει γραπτά κείμενα· διδάσκει τους μαθητές του, εξ ολοκλήρου, με τον προφορικό λόγο και το παράδειγμα της ζωής του. Μόνο μετά τον θάνατό του οι μαθητές του αρχίζουν να διατυπώνουν γραπτά την διδασκαλία του· πιο συγκεκριμένα πρώτος ο πυθαγόρειος Φιλόλαος, την εποχή του Σωκράτη, δημοσιεύει την «περί φύσεως διδασκαλίαν». Έκτοτε, πολλά συγγράμματα, εκδίδονται από μαθητές του Πυθαγόρα επωνύμως και ανωνύμως, μέχρι και τον 5ο μ.χ. αιώνα και κυκλοφορούν σε Ελλάδα και Ιταλία. Μία σχετική συλλογή είναι τα «Χρυσά Έπη» τα οποία θεωρούνται απόσταγμα της διδασκαλίας του.

Ποιος συνέταξε αυτούς τους στίχους δεν είναι γνωστό.[2] Ενδεικτικά, αναφορές στα «Χρυσά Έπη» συναντάμε στους Κικέρωνα, Πλούταρχο, Γαληνό, Σέξτο Εμπειρικό, Διογένη Λαέρτιο, Αλκίφρονα (τέλη 2ου αρχές 3ου μ.χ. αι.), τον Ιάμβλιχο και Γρηγόριο Ναζιανζηνό 4ο μ.χ. αι., σε νεοπλατωνικούς όπως τον Ιεροκλή και άλλους.

Τα έπη αποτελούνται από 71 δίστιχα σε δακτυλικό εξάμετρο και χωρίζονται σε δύο μέρη: Στο πρώτο μέρος περιλαμβάνονται υποδείξεις, παραγγέλματα που έχουν κυρίως ηθικά χαρακτηριστικά (αφού κατά τον Σωκράτη: *πρώτον πρέπει να διορθώσωμεν την εν ημίν αλογίαν και ραθυμίαν*), ενώ στο δεύτερο δίδονται «υποσχέσεις», από τις οποίες κάποιες έχουν σχεδόν μεταφυσική διάσταση, προς αυτούς που «τήρησαν» τις υποδείξεις του πρώτου μέρους. Αποτελούν μια προσπάθεια να συγκλίνουν, η ανώτερη ηθική και η καθημερινή εμπειρία.

Ο Ιεροκλής[3] για πρώτη φορά καταγράφει ολόκληρα τα Χρυσά Έπη. Σύμφωνα με αυτόν στους στίχους αυτούς «περιέχεται η τελειότατη στοιχείωση της φιλοσοφίας των Πυθαγορείων». Ονομάζονται «Χρυσά» λόγω του ότι ο χρυσός, ο οποίος είναι καθαρό μέταλλο, δεν προσμειγνύεται με άλλα μέταλλα και ως εκ τούτου δεν οξειδώνεται. Παρομοίως, σύμφωνα με τον Ιεροκλή, τα Χρυσά Έπη, διατηρούνται αναλλοίωτα αφού εκφράζουν ατόφια την φιλοσοφία των Πυθαγορείων και δεν περιέχουν ξένα στοιχεία. Παρ' όλα αυτά, σε κάποιους στίχους, νεοπλατωνικά

ελληνικών κειμένων, που τυπώνονται στην Ευρώπη. Πρώτοι εκδότες τους είναι ο Manutius στην Βενετία το 1494, ο Moretius στο Παρίσι το 1550 και έπονται άλλοι πολλοί.

Επί τουρκοκρατίας στην Ελλάδα τα Χρυσά Έπη διδάσκονται σε κάποια σχολεία εκείνης της εποχής, όπως καταγράφεται στα Μαθηματάρια, βιβλία όπου αναγραφόταν η διδακτέα ύλη.

Παρακάτω παρατίθενται, επιλεκτικά, κάποιοι στίχοι από τα Χρυσά Έπη:

[...] *κρατεῖν δ' εἰθίζεο τῶνδε· γαστρὸς μὲν πρώτιστα καὶ ὕπνου, λαγνείης τε καὶ θυμοῦ· πρήξῃς δ' αἰσχρόν ποτε μήτε μετ' ἄλλου μήτ' ἰδίῃ· πάντων δὲ μάλιστ' αἰσχύνεο σαυτόν.*

[...] Συνήθιζε να κυριαρχείς επάνω στα ακόλουθα: στην κοιλιά, πρωτίστως, και στον ύπνο, στη λαγνεία και στο θυμό. Ποτέ να μη κάνεις κάτι αισχρό, ούτε μαζί με άλλους, ούτε μοναχός. Απ' όλους πιο πολύ, τον εαυτό σου να ντρέπεσαι.

Εἶτα δικαιοσύνην ἀσκεῖν ἔργῳ τε λόγῳ τε, μηδ' ἀλογίστως σαυτὸν ἔχειν περὶ μηδὲν ἔθιζε, ἀλλὰ γνῶθι μὲν ὡς θανέειν πέπρωται ἅπασιν, χρήματα δ' ἄλλοτε μὲν κτᾶσθαι φιλεῖ, ἄλλοτ' ὀλέσθαι. [...]

Μετά, τη δικαιοσύνη να ασκείς με έργα και με λόγια και συνήθιζε, σε καμιά περίσταση, να μη φέρεσαι ασυλλόγιστα, εθιζόμενος στα άνευ αξίας (στα άχρηστα). Γνώριζε ότι όλοι οι άνθρωποι είναι πεπρωμένο να πεθάνουν και τα χρήματα άλλοτε τ' αποκτούν κι άλλοτε τα χάνουν.

Πολλοὶ δ' ἀνθρώποισι λόγοι δειλοί τε καὶ ἐσθλοὶ προσπίπτουσ', ὧν μήτ' ἐκπλήσσεο μήτ' ἄρ' ἐάσῃς εἴργεσθαι σαυτόν, ψεῦδος δ' ἤν πέρ τι λέγηται πράως ἔχ', ὃ δὲ τοι ἐρέῳ ἐπὶ παντὶ τελείσθω· μηδεὶς μήτε λόγῳ σὲ παρείπῃ μήτε τι ἔργῳ πρῆξαι μηδ' εἰπεῖν, ὅ τί τοι μὴ βέλτερόν ἐστιν.

Πολλοί ανάμεσα στους ανθρώπους προφέρονται λόγοι, άλλοι καλοί και άλλοι κακοί. Ούτε να τους δέχεσαι με θαυμασμό, ούτε να τους απορρίπτεις. Αν λέγεται κάτι ψευδές, εσύ να το ακούς με πραότητα. Τούτο σου λέγω και να το εφαρμόζεις σε κάθε περίσταση: Κανείς ποτέ να μη σε παρασύρει, ούτε με λόγια, ούτε με έργα, κάτι να πράξεις ή κάτι να πεις, που δεν είναι το βέλτιστο.

Βουλεύου δὲ πρὸ ἔργου, ὅπως μὴ μωρὰ πέληται· δειλοῦ τι πράσσειν τε λέγειν τ' ἀνόητα πρὸς ἀνδρός· ἄλα (ἀλλά) ταδ' ἐκτελέειν, ἅ σε μὴ μετέπειτ' ἀνιήσει. Πρᾶσσε δὲ μηδὲν τῶν μὴ ἐπίστασαι, ἀλλὰ διδάσκευ ὅσ(σ)ἆ χρεῶν, καὶ τερπνότατον βίον ὧδε διάξεις.

Να σκέπτεσαι πριν κάνεις κάτι, για να μην ενεργείς ανόητα. Είναι ποταπός εκείνος που ενεργεί και λέγει ανόητα. Αλλά να κάνεις εκείνα, που δε θα σου φέρουν αργότερα

εννοώ εκείνο που δε θα σου φέρει ενόχληση. Συνήθιζε σε δίαιτα καθαρή και απλή και πρόσεξε ν' αποφεύγεις εκείνα που προκαλούν φθόνο. Μη σπαταλάς άσκοπα, όπως κάνουν όσοι δεν ξέρουν τα καλά, ούτε να είσαι φιλάργυρος. Το μέτρο σε όλα είναι το καλύτερο. Να κάνεις εκείνα που δε θα σε βλάψουν και σκέψου καλά πριν ενεργήσεις.

Μὴ δ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον ἐπελθεῖν· «πῇ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;» ἀρξάμενος δ' ἀπὸ πρώτου ἐπέξιθι καὶ μετέπειτα δειλὰ μὲν ἐκπρήξας ἐπιπλήσσεο, χρηστὰ δὲ τέρπευ. Ταῦτα πόνει, ταῦτ' ἐμελέτα, τούτων χρὴ ἐρᾶν σε· [...]

Να μη δέχεσαι στα μαλακά σου βλέφαρα τον γλυκό ύπνο, πριν εξετάσεις τρεις φορές κάθε το έργο της ημέρας: «Τι έκανα που δεν έπρεπε; Τι έκανα που έπρεπε; Τι έπρεπε να κάνω που δεν το έκανα;» Αφού αρχίσεις από το πρώτο, να εξετάζεις όλα κατά σειρά. Έπειτα, για όσα μεν κακά έπραξες, να επιπλήττεις τον εαυτό σου και για τις καλές σου πράξεις να χαίρεσαι. Εργάσου γι' αυτά. Μελέτησέ τα να τα μάθεις. Πρέπει να τ' αγαπήσεις.

[...] *γνώσῃ δ' ἀνθρώπους αὐθαίρετα πήματ' ἔχοντας τλήμονας, οἵ τ' ἀγαθῶν πέλας ὄντων οὔτ' ἐσορῶσιν οὔτε κλύουσι, λύσιν δὲ κακῶν ταῦροι συνιᾶσιν· τοίη μοῖρ' αὐτῶν βλάπτει φρένας, ὡς δὲ κύλινδροι ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλα φέρονται ἀπείρονα πήματ' ἔχοντες· λυγρὰ γὰρ συνοπαδὸς Ἔρις βλάπτουσα λέληθεν σύμφυτος, ἣν οὐ δεῖ προσάγειν, εἴκοντα δὲ φεύγειν.*

[...] και θα μάθεις ότι οι άνθρωποι παρασκευάζουν οι ίδιοι για τον εαυτό τους τη δυστυχία τους, οι ταλαίπωροι, που ενώ τ' αγαθά είναι κοντά τους, ούτε τα βλέπουν, ούτε τ' ακούνε και λίγοι γνωρίζουν ν' απαλλάσσονται από τα κακά. Τέτοια μοίρα ταράσσει τις φρένες τους. Μοιάζουν με κυλίνδρους, που κυλιούνται άλλοτε εδώ, άλλοτε εκεί, φορτωμένοι με κακά ατελεύτητα, γιατί τους συνοδεύει η προσκολλημένη σ' αυτούς ολέθρια Έρις και τους καταθλίβει. Δεν πρέπει να την προσκαλούν, αλλά να την αποφεύγουν.

Αναρχία και Ζωή

γραπτά την διδασκαλία του· πιο συγκεκριμένα πρώτος ο πυθαγόρειος Φιλόλαος, την εποχή του Σωκράτη, δημοσιεύει την «περί φύσεως διδασκαλίαν». Έκτοτε, πολλά συγγράμματα, εκδίδονται από μαθητές του Πυθαγόρα επωνύμως και ανωνύμως, μέχρι και τον 5ο μ.χ. αιώνα και κυκλοφορούν σε Ελλάδα και Ιταλία. Μία σχετική συλλογή είναι τα «Χρυσά Έπη» τα οποία θεωρούνται απόσταγμα της διδασκαλίας του.

Ποιος συνέταξε αυτούς τους στίχους δεν είναι γνωστό.[2] Ενδεικτικά, αναφορές στα «Χρυσά Έπη» συναντάμε στους Κικέρωνα, Πλούταρχο, Γαληνό, Σέξτο Εμπειρικό, Διογένη Λαέρτιο, Αλκίφρονα (τέλη 2ου αρχές 3ου μ.χ. αι.), τον Ιάμβλιχο και Γρηγόριο Ναζιανζηνό 4ο μ.χ. αι., σε νεοπλατωνικούς όπως τον Ιεροκλή και άλλους.

Τα έπη αποτελούνται από 71 δίστιχα σε δακτυλικό εξάμετρο και χωρίζονται σε δύο μέρη: Στο πρώτο μέρος περιλαμβάνονται υποδείξεις, παραγγέλματα που έχουν κυρίως ηθικά χαρακτηριστικά (αφού κατά τον Σωκράτη: *πρώτον πρέπει να διορθώσωμεν την εν ημίν αλογίαν και ραθυμίαν*), ενώ στο δεύτερο δίδονται «υποσχέσεις», από τις οποίες κάποιες έχουν σχεδόν μεταφυσική διάσταση, προς αυτούς που «τήρησαν» τις υποδείξεις του πρώτου μέρους. Αποτελούν μια προσπάθεια να συγκλίνουν, η ανώτερη ηθική και η καθημερινή εμπειρία.

Ο Ιεροκλής[3] για πρώτη φορά καταγράφει ολόκληρα τα Χρυσά Έπη. Σύμφωνα με αυτόν στους στίχους αυτούς «περιέχεται η τελειότατη στοιχείωση της φιλοσοφίας των Πυθαγορείων». Ονομάζονται «Χρυσά» λόγω του ότι ο χρυσός, ο οποίος είναι καθαρό μέταλλο, δεν προσμειγνύεται με άλλα μέταλλα και ως εκ τούτου δεν οξειδώνεται. Παρομοίως, σύμφωνα με τον Ιεροκλή, τα Χρυσά Έπη, διατηρούνται αναλλοίωτα αφού εκφράζουν ατόφια την φιλοσοφία των Πυθαγορείων και δεν περιέχουν ξένα στοιχεία. Παρ' όλα αυτά, σε κάποιους στίχους, νεοπλατωνικά διδάγματα φαίνεται να έχουν προσαρμοστεί σε καθαρά Πυθαγόρεια καθώς και το αντίθετο.

Τα Χρυσά Έπη, ελκύουν την προσοχή λογίων στοχαστών της Αναγέννησης και έκτοτε εκδίδονται επανειλημμένα[4]

2. Αποδίδονται από κάποιους στους Πυθαγόρειους Λύσιν τον Ταραντίνον και τον Άστωνα τον Κροτωνιάτην. Κατ' άλλους είναι μεταγενέστερης εποχής, κατά τον 2ο ή 3ο μ.χ. αι.

3. Αλεξανδρινός Νεοπλατωνικός Φιλόσοφος, μαθητής του Πλουτάρχου, 5ος μ.Χ. αι

4. Η μεσαιωνική εποχή υιοθετεί την αριστοτελική φιλοσοφία και προσέγγιση του κόσμου.

θυμό. Ποτέ να μη κάνεις κάτι αισχρό, ούτε μαζί με άλλους, ούτε μοναχός. Απ' όλους πιο πολύ, τον εαυτό σου να ντρέπεσαι.

Εἶτα δικαιοσύνην ἀσκεῖν ἔργῳ τε λόγῳ τε, μήδ' ἀλογίστως σαυτὸν ἔχειν περὶ μηδὲν ἐθίζε, ἀλλὰ γνῶθι μὲν ὡς θανέειν πέπρωται ἅπασιν, χρήματα δ' ἄλλοτε μὲν κτᾶσθαι φιλεῖ, ἄλλοτ' ὀλέσθαι. [...]

Μετά, τη δικαιοσύνη να ασκείς με έργα και με λόγια και συνήθιζε, σε καμιά περίσταση, να μη φέρεσαι ασυλλόγιστα, εθιζόμενος στα άνευ αξίας (στα άχρηστα). Γνώριζε ότι όλοι οι άνθρωποι είναι πεπρωμένο να πεθάνουν και τα χρήματα άλλοτε τ' αποκτούν κι άλλοτε τα χάνουν.

Πολλοὶ δι' ἀνθρώποισι λόγοι δειλοί τε καὶ ἐσθλοὶ προσπίπτουσ', ὧν μήτ' ἐκπλήσσεο μήτ' ἆρ' ἐάσῃς εἴργεσθαι σαυτόν, ψεῦδος δ' ἥν πέρ τι λέγηται πράως ἒχ', ὃ δὲ τοι ἐρεῷ ἐπὶ παντὶ τελείσθω· μηδεὶς μήτε λόγῳ σὲ παρείπη μήτε τι ἔργῳ πρῆξαι μηδ' εἰπεῖν, ὅ τί τοι μὴ βέλτερόν ἐστιν.

Πολλοί ανάμεσα στους ανθρώπους προφέρονται λόγοι, άλλοι καλοί και άλλοι κακοί. Ούτε να τους δέχεσαι με θαυμασμό, ούτε να τους απορρίπτεις. Αν λέγεται κάτι ψευδές, εσύ να το ακούς με πραότητα. Τούτο σου λέγω και να το εφαρμόζεις σε κάθε περίσταση: Κανείς ποτέ να μη σε παρασύρει, ούτε με λόγια, ούτε με έργα, κάτι να πράξεις ή κάτι να πεις, που δεν είναι το βέλτιστο.

Βουλεύου δὲ πρὸ ἔργου, ὅπως μὴ μωρὰ πέληται· δειλοῦ τι πράσσειν τε λέγειν τ' ἀνόητα πρὸς ἀνδρός· ἅλα (ἀλλά) ταδ' ἐκτελέειν, ἅ σὲ μὴ μετέπειτ' ἀνιήσει. Πρᾶσσε δὲ μηδὲν τῶν μὴ ἐπίστασαι, ἀλλὰ διδάσκευ ὅσ(σ)ἅ χρεῶν, καὶ τερπνότατον βίον ὧδε διάξεις.

Να σκέπτεσαι πριν κάνεις κάτι, για να μην ενεργείς ανόητα. Είναι ποταπός εκείνος που ενεργεί και λέγει ανόητα. Αλλά να κάνεις εκείνα, που δε θα σου φέρουν αργότερα λύπη. Να μη κάνεις τίποτε από εκείνα που αγνοείς, αλλά να διδάσκεσαι όσα έχεις καθήκον να γνωρίζεις. Και έτσι θα ζήσεις βίο ευτυχισμένο.

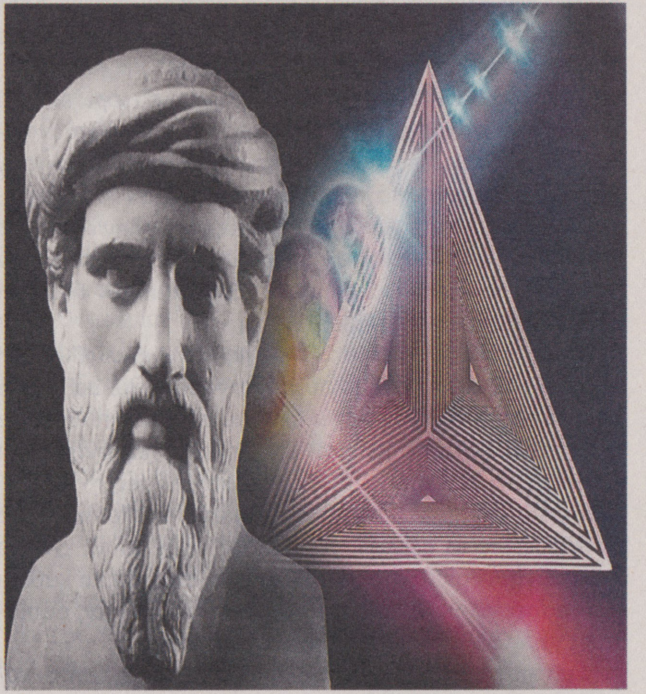
5. Σε πολλά έργα του Πλάτωνα είναι καθαρή η επιρροή από τους Πυθαγορείους όπως π.χ. η ιδεολογία του περί αριθμών πηγάζει από την αριθμολογία των Πυθαγορείων. Όπως αναφέρει ο Αριστοτέλης (Μετά τα φυσικά Α') οι ιδέες χαρακτηρίζονται υπό του Πλάτωνος ως αριθμοί ενώ οι τέσσερεις κύριες θεμελιώδεις αρετές κατά τον Πλάτωνα, η σοφία, η ανδρεία, η σωφροσύνη και η δικαιοσύνη είχαν ήδη καθιερωθεί από τον Πυθαγόρα-Πυθαγόρειους.

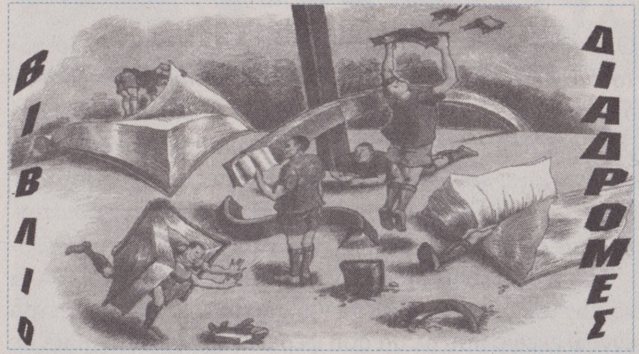
πρώτο, να εξετάζεις όλα κατά σειρά. Έπειτα, για όσα μεν κακά έπραξες, να επιπλήττεις τον εαυτό σου και για τις καλές σου πράξεις να χαίρεσαι. Εργάσου γι' αυτά. Μελέτησέ τα να τα μάθεις. Πρέπει να τ' αγαπήσεις.

[...] *γνώσηι δ' ἀνθρώπους αὐθαίρετα πήματ' ἔχοντας τλήμονας, οἵ τ' ἀγαθῶν πέλας ὄντων οὔτ' ἐσορώσιν οὔτε κλύουσι, λύσιν δὲ κακῶν ταῦροι συνιᾶσιν· τοίη μοῖρ' αὐτῶν βλάπτει φρένας, ὡς δὲ κύλινδροι ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλα φέρονται ἀπείρονα πήματ' ἔχοντες· λυγρὰ γὰρ συνοπαδὸς Ἔρις βλάπτουσα λέληθεν σύμφυτος, ἥν οὐ δεῖ προσάγειν, εἴκοντα δὲ φεύγειν.*

[...] και θα μάθεις ότι οι άνθρωποι παρασκευάζουν οι ίδιοι για τον εαυτό τους τη δυστυχία τους, οι ταλαίπωροι, που ενώ τ' αγαθά είναι κοντά τους, ούτε τα βλέπουν, ούτε τ' ακούνε και λίγοι γνωρίζουν ν' απαλλάσσονται από τα κακά. Τέτοια μοίρα ταράσσει τις φρένες τους. Μοιάζουν με κυλίνδρους, που κυλιούνται άλλοτε εδώ, άλλοτε εκεί, φορτωμένοι με κακά ατελεύτητα, γιατί τους συνοδεύει η προσκολλημένη σ' αυτούς ολέθρια Έρις και τους καταθλίβει. Δεν πρέπει να την προσκαλούν, αλλά να την αποφεύγουν.

Αναρχία και Ζωή

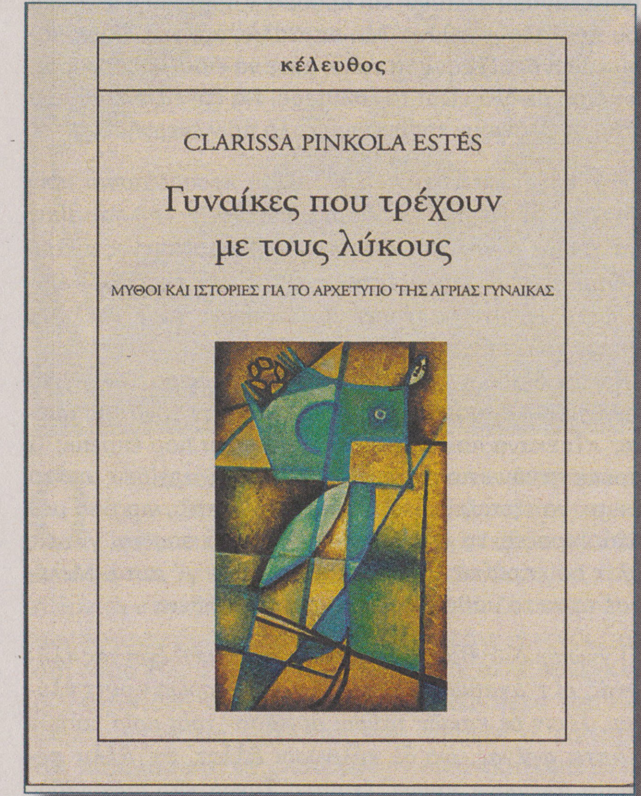

Γυναίκες που τρέχουν με τους λύκους

ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΧΕΤΥΠΟ ΤΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Clarissa Pinkola Estès

ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΕΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΧΕΤΥΠΟ ΤΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ
σελ. 624 / Αθήνα 2020
Εκδ. κέλευθος

Ήταν τις μέρες των αποκαλύψεων των σεξουαλικών σκανδάλων... ράξει τα νερά και να μας εισάγει σε ένα μαγικό αρχετυπικό κόσμο το εξαιρετικό βιβλίο της Clarissa Pinkola Estès. Ο τίτλος του μας μεταφέρει σαν από θαύμα στην άγρια, απάτητη, αγνή φύση, ενώ ο υπότιτλος από την άλλη, μας παραπέμπει στην αρχετυπική ψυχολογία του Κ. Γκ. Γιούνγκ.

Η Clarissa Pinkola Estès, (γενν. 1945), είναι αμερικανίδα ποιήτρια, cantadora (=«φύλακας παλιών ιστοριών»), ψυχαναλύτρια ειδικευμένη στη μετατραυματική θεραπεία και αγωνίστρια στο πλευρό «όσων δεν έχουν φωνή». Μεγάλωσε στην περιοχή των Μεγάλων Λιμνών, *με ανθρώπους που προέρχονταν από πολλές και παλιές ευρωπαϊκές χώρες και από το Μεξικό. Μέλη της οικογενείας μου, γείτονες και φίλοι είχαν καταφθάσει τότε από την Ουγγαρία, τη Γερμανία, τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία, τη Γιουγκοσλαβία, την Πολωνία, την Τσεχοσλοβακία, τη Σερβία, την Κροατία, τη Ρωσία, τη Λιθουανία, τη Βοημία, από το Χαλίσκο, το Μιτσοακάν και το Χουάρες, καθώς και από πολλά aldeas fronterizas, παραμεθώρια χωριά στα σύνορα Μεξικό, Τέξας και Αριζόνα.* Ήταν άνθρωποι που δεν γνώριζαν γραφή και ανάγνωση, αλλά διατηρούσαν πλούσια προφορική παράδοση και είχαν τη σοφία που δίνει η φύση. Κληροδότησαν στην Εστές την προφορική παράδοση των μύθων, των ιστοριών και των αρχαίων θεραπευτικών τρόπων.

Ανοίγοντας το βιβλίο, διαβάζουμε από τον Πρόλογο:

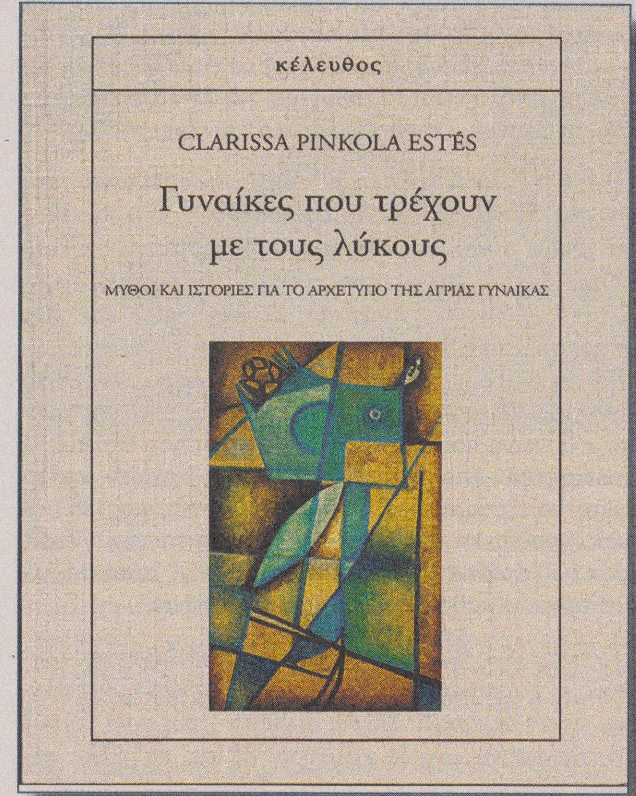
Σοβεί όλων μας ο νόστος για το άγριο· ελάχιστα είναι τα αντίδοτά του που έχει καταφέρει να μας επιβάλει ο πολιτισμός. Μάθαμε να νιώθουμε ντροπή γι' αυτή την πονετική λαχτάρα, αφήναμε τα μαλλιά μας μακριά για να κρύβουμε το συναίσθημά μας. Αλλά η σκιά της Άγριας Γυναίκας μάς ακολουθεί, παραμονεύει μέρα νύχτα, πάντα. Όπου κι αν είμαστε, η σκιά που καλπάζει πίσω μας είναι τετράποδη

και συγκεκριμένα των λύκων. Ειδικότερα, μελετώντας τα είδη *Canis lupus* (γκρίζος λύκος) και *Canis rufus* (κόκκινος λύκος) ανακάλυψε *πολλές αναλογίες με τη μελέτη της ιστορίας του γυναικείου φύλου, όσον αφορά το δυναμικό πνεύμα αλλά και τα βάσανα και των δύο τους.*

Οι υγιείς λύκοι και οι υγιείς γυναίκες έχουν κάποια κοινά ψυχικά χαρακτηριστικά: οξυμένη διαίσθηση, παιχνιδιάρικο πνεύμα και μεγάλη ικανότητα αφοσίωσης. ... είναι φιλοπερίεργες, πολύ ανθεκτικές και δυνατές. Βαθιά διαισθητικές... ικανές να προσαρμόζονται σε συνθήκες που διαρκώς αλλάζουν, μένουν αφοσιωμένες μέχρι τέλους και επιδεικνύουν μεγάλη γενναιότητα.

Κι όμως, και οι λύκαινες και οι γυναίκες κυνηγήθηκαν, βασανίστηκαν και κατηγορήθηκαν άδικα ότι προξενούν μεγάλα κακά, ότι δρουν ύπουλα, πάντα επιθετικά, και ότι αξίζουν λιγότερο από τους επικριτές τους. Έγιναν στόχος όσων θέλησαν να εξαφανίσουν καθετί ενστικτώδες, μέχρι να μη μείνει ίχνος του. ...

Ήμουν τυχερή, μεγάλωσα στη Φύση. Οι κεραυνοί μού έμαθαν τον ξαφνικό θάνατο και τον εφήμερο βίο. Τα νεογέννητα ποντικάκια μού έδειξαν πώς η νέα ζωή γλυκαίνει το θάνατο. Τα μικρούτσικα απολιθώματα που έβγαζα από το παχύ χώμα με έκαναν να καταλάβω ότι ο τόπος μου είχε κατοικηθεί από πολύ, πολύ παλιά. ... Μια λύκαινα που σκότωσε το κουτάβι της γιατί το είχαν πληγώσει με

ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΕΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΧΕΤΥΠΟ ΤΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ
σελ. 624 / Αθήνα 2020
Εκδ. κέλευθος

Ήταν τις μέρες των αποκαλύψεων των σεξουαλικών σκανδάλων, που όλοι ήξεραν ότι συνέβαιναν κοντά τους, μα πολύ-πολύ κοντά τους, αλλά κανείς δεν προχωρούσε στη δημοσιοποίησή τους, αφού «μάλλον τα θέλανε μωρέ», «σιγά μη δεν κουνούσαν την ουρά τους», και μετά «μα, τώρα τα θυμήθηκε;», «τι ακριβώς θέλει τώρα;», «περσινά ξυνά σταφύλια», «μα, συμβαίνουν τέτοια πράγματα το 2021;». Και όλοι μαζί κάνουν τους ανήξερους. Στην άλλη μεριά του πλανήτη, οι πολιτισμένοι κάνουν σεξοτουρισμό εδώ και δεκαετίες, επιλέγοντας μόνο παρθένες και ανήλικες κοπέλες· στην Αφρική ακόμη κάνουν κλειτοριδεκτομή σε κορίτσια που μπαίνουν στην εφηβεία· στην Ινδία παντρεύουν τις κοπέλες από τα 12 τους χρόνια και αποκτούν και παιδιά· σε μια από τις μεγάλες θρησκείες του πλανήτη επιβάλλεται στις γυναίκες η μπούργκα, οδηγώντας τες σε πολλές περιπτώσεις σε λιθοβολισμό έως θανάτου εάν παραβούν το νόμο ή στραβοκοιτάξουν κάποιον άντρα ή αντιμιλήσουν στον άντρα-ιδιοκτήτη.

ράξει τα νερά και να μας εισάγει σε ένα μαγικό αρχετυπικό κόσμο το εξαιρετικό βιβλίο της Clarissa Pinkola Estès. Ο τίτλος του μας μεταφέρει σαν από θαύμα στην άγρια, απάτητη, αγνή φύση, ενώ ο υπότιτλος από την άλλη, μας παραπέμπει στην αρχετυπική ψυχολογία του Κ. Γκ. Γιούνγκ.

Η Clarissa Pinkola Estès, (γενν. 1945), είναι αμερικανίδα ποιήτρια, cantadora (=«φύλακας παλιών ιστοριών»), ψυχαναλύτρια ειδικευμένη στη μετατραυματική θεραπεία και αγωνίστρια στο πλευρό «όσων δεν έχουν φωνή». Μεγάλωσε στην περιοχή των Μεγάλων Λιμνών, *με ανθρώπους που προέρχονταν από πολλές και παλιές ευρωπαϊκές χώρες και από το Μεξικό. Μέλη της οικογενείας μου, γείτονες και φίλοι είχαν καταφθάσει τότε από την Ουγγαρία, τη Γερμανία, τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία, τη Γιουγκοσλαβία, την Πολωνία, την Τσεχοσλοβακία, τη Σερβία, την Κροατία, τη Ρωσία, τη Λιθουανία, τη Βοημία, από το Χαλίσκο, το Μιτσοακάν και το Χουάρες, καθώς και από πολλά aldeas fronterizas, παραμεθώρια χωριά στα σύνορα Μεξικό, Τέξας και Αριζόνα.* Ήταν άνθρωποι που δεν γνώριζαν γραφή και ανάγνωση, αλλά διατηρούσαν πλούσια προφορική παράδοση και είχαν τη σοφία που δίνει η φύση. Κληροδότησαν στην Εστές την προφορική παράδοση των μύθων, των ιστοριών και των αρχαίων θεραπευτικών τρόπων.

Ανοίγοντας το βιβλίο, διαβάζουμε από τον Πρόλογο:

Σοβεί όλων μας ο νόστος για το άγριο· ελάχιστα είναι τα αντίδοτά του που έχει καταφέρει να μας επιβάλει ο πολιτισμός. Μάθαμε να νιώθουμε ντροπή γι' αυτή την πονετική λαχτάρα, αφήναμε τα μαλλιά μας μακριά για να κρύβουμε το συναίσθημά μας. Αλλά η σκιά της Άγριας Γυναίκας μάς ακολουθεί, παραμονεύει μέρα νύχτα, πάντα. Όπου κι αν είμαστε, η σκιά που καλπάζει πίσω μας είναι τετράποδη, αυτό είναι σίγουρο.

Σίγουρα, το 624 σελίδων βιβλίο δεν απευθύνεται μόνο σε γυναίκες. Το βιβλίο μιλάει για την παρθένα άγρια φύση του ανθρώπου και εστιάζει στη γυναίκα.

Διαβάζουμε στην εισαγωγή:

Η άγρια ζωή και η Άγρια Γυναίκα τελούν υπό εξαφάνιση πλέον. Με την πάροδο του χρόνου, η ενστικτώδης φύση της θηλυκότητας λεηλατήθηκε, αναχαιτίστηκε και υπερδομήθηκε. Έπεσε θύμα κακομεταχείρησης για μεγάλες περιόδους, ακριβώς όπως η άγρια ζωή και οι άγριοι τόποι. Συχνά τους τελευταίους αιώνες της γυρνάμε την πλάτη, κι εκείνη εξορίζεται στο πιο φτωχό μέρος της Ψυχής. Στη διάρκεια της ανθρώπινης ιστορίας, οι πνευματικοί τόποι της Άγριας Γυναίκας λεηλατήθηκαν και πυρπολήθηκαν· τα λημέρια της ισοπεδώθηκαν και οι φυσικοί της κύκλοι υποχρεώθηκαν να ακολουθήσουν αφύσικους ρυθμούς, που

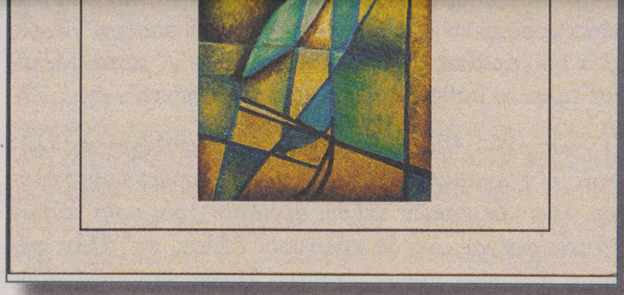
και συγκεκριμένα των λύκων. Ειδικότερα, μελετώντας τα είδη *Canis lupus* (γκρίζος λύκος) και *Canis rufus* (κόκκινος λύκος) *ανακάλυψε πολλές αναλογίες με τη μελέτη της ιστορίας του γυναικείου φύλου, όσον αφορά το δυναμικό πνεύμα αλλά και τα βάσανα των δύο τους.*

Οι υγιείς λύκοι και οι υγιείς γυναίκες έχουν κάποια κοινά ψυχικά χαρακτηριστικά: οξυμένη διαίσθηση, παιχνιδιάρικο πνεύμα και μεγάλη ικανότητα αφοσίωσης. ... είναι φιλοπερίεργες, πολύ ανθεκτικές και δυνατές. Βαθιά διαισθητικές... ικανές να προσαρμόζονται σε συνθήκες που διαρκώς αλλάζουν, μένουν αφοσιωμένες μέχρι τέλους και επιδεικνύουν μεγάλη γενναιότητα.

Κι όμως, και οι λύκαινες και οι γυναίκες κυνηγήθηκαν, βασανίστηκαν και κατηγορήθηκαν άδικα ότι προξενούν μεγάλα κακά, ότι δρουν ύπουλα, πάντα επιθετικά, και ότι αξίζουν λιγότερο από τους επικριτές τους. Έγιναν στόχος όσων θέλησαν να εξαφανίσουν καθετί ενστικτώδες, μέχρι να μη μείνει ίχνος του. ...

Ήμουν τυχερή, μεγάλωσα στη Φύση. Οι κεραυνοί μού έμαθαν τον ξαφνικό θάνατο και τον εφήμερο βίο. Τα νεογέννητα ποντικάκια μού έδειξαν πώς η νέα ζωή γλυκαίνει το θάνατο. Τα μικρούτσικα απολιθώματα που έβγαζα από το παχύ χώμα με έκαναν να καταλάβω ότι ο τόπος μου είχε κατοικηθεί από πολύ, πολύ παλιά. ... Μια λύκαινα που σκότωσε το κουτάβι της γιατί το είχαν πληγώσει με

ΜΗΝΙΑΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ
ΧΡΟΝΟΣ 20ος, Φύλλο 214
Απρίλιος 2021
ΕΚΔΟΣΗ: ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ Α.Μ.Κ.
ΣΑΡΙΠΟΛΟΥ 8, ΑΘΗΝΑ, Τ.Κ. 106 82
Τηλέφωνο: 69 73 79 92 07
Υπεύθυνος Έκδοσης
Παναγιώτης Ι. Λιόλιος
Συνδρομή (για 10 τεύχη)
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: 20 ευρώ, ΕΥΡΩΠΗΣ: 30 ευρώ.
Με κατάθεση του αντίστοιχου ποσού
στον αριθμό λογαριασμού: (Εθνική Τράπεζα)
116/611-838-03

ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΕΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΧΕΤΥΠΟ ΤΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ
σελ. 624 / Αθήνα 2020
Εκδ. κέλευθος

Ήταν τις μέρες των αποκαλύψεων των σεξουαλικών σκανδάλων, που όλοι ήξεραν ότι συνέβαιναν κοντά τους, μα πολύ-πολύ κοντά τους, αλλά κανείς δεν προχωρούσε στη δημοσιοποίησή τους, αφού «μάλλον τα θέλανε μωρέ», «σιγά μη δεν κουνούσαν την ουρά τους», και μετά «μα, τώρα τα θυμήθηκε;», «τι ακριβώς θέλει τώρα;», «περσινά ξυνά σταφύλια», «μα, συμβαίνουν τέτοια πράγματα το 2021;». Και όλοι μαζί κάνουν τους ανήξερους. Στην άλλη μεριά του πλανήτη, οι πολιτισμένοι κάνουν σεξοτουρισμό εδώ και δεκαετίες, επιλέγοντας μόνο παρθένες και ανήλικες κοπέλες· στην Αφρική ακόμη κάνουν κλειτοριδεκτομή σε κορίτσια που μπαίνουν στην εφηβεία· στην Ινδία παντρεύουν τις κοπέλες από τα 12 τους χρόνια και αποκτούν και παιδιά· σε μια από τις μεγάλες θρησκείες του πλανήτη επιβάλλεται στις γυναίκες η μπούργκα, οδηγώντας τες σε πολλές περιπτώσεις σε λιθοβολισμό έως θανάτου εάν παραβούν το νόμο ή στραβοκοιτάξουν κάποιον άντρα ή αντιμιλήσουν στον άντρα-ιδιοκτήτη.

Γενικά, η ανθρωπότητα ολόκληρη είναι εγκλωβισμένη με αυτό που στην καθομιλουμένη ονομάζουμε σεξ. Κατά έναν «μυστήριο» τρόπο έχει ονομαστεί-αναχθεί ως άλλο προπατορικό αμάρτημα που μας κατατρέχει, άντρες και γυναίκες, ως ανθρώπινο γένος, εδώ και αιώνες.

Φυσικά, έχουμε κάνει πολλά βήματα απελευθέρωσης ως προς αυτό το θέμα, μήπως, όμως, στην ουσία έχουμε δημιουργήσει απλά μια ωραία βιτρίνα στην οποία καθρεφτιζόμαστε όλοι, άντρες και γυναίκες, κρύβοντας ουσιαστικά το πρόβλημα πίσω από το καθρέφτη;

Κάτω από αυτούς τους προβληματισμούς έρχεται να τα-

την Πολωνία, την Τσεχοσλοβακία, τη Σερβία, την Κροατία, τη Ρωσία, τη Λιθουανία, τη Βοημία, από το Χαλίσκο, το Μιτσοακάν και το Χουάρες, καθώς και από πολλά aldeas fronterizas, παραμεθώρια χωριά στα σύνορα Μεξικό, Τέξας και Αριζόνα. Ήταν άνθρωποι που δεν γνώριζαν γραφή και ανάγνωση, αλλά διατηρούσαν πλούσια προφορική παράδοση και είχαν τη σοφία που δίνει η φύση. Κληροδότησαν στην Εστές την προφορική παράδοση των μύθων, των ιστοριών και των αρχαίων θεραπευτικών τρόπων.

Ανοίγοντας το βιβλίο, διαβάζουμε από τον Πρόλογο:

Σοβεί όλων μας ο νόστος για το άγριο· ελάχιστα είναι τα αντίδοτά του που έχει καταφέρει να μας επιβάλει ο πολιτισμός. Μάθαμε να νιώθουμε ντροπή γι' αυτή την πονετική λαχτάρα, αφήναμε τα μαλλιά μας μακριά για να κρύβουμε το συναίσθημά μας. Αλλά η σκιά της Άγριας Γυναίκας μάς ακολουθεί, παραμονεύει μέρα νύχτα, πάντα. Όπου κι αν είμαστε, η σκιά που καλπάζει πίσω μας είναι τετράποδη, αυτό είναι σίγουρο.

Σίγουρα, το 624 σελίδων βιβλίο δεν απευθύνεται μόνο σε γυναίκες. Το βιβλίο μιλάει για την παρθένα άγρια φύση του ανθρώπου και εστιάζει στη γυναίκα.

Διαβάζουμε στην εισαγωγή:

Η άγρια ζωή και η Άγρια Γυναίκα τελούν υπό εξαφάνιση πλέον. Με την πάροδο του χρόνου, η ενστικτώδης φύση της θηλυκότητας λεηλατήθηκε, αναχαιτίστηκε και υπερδομήθηκε. Έπεσε θύμα κακομεταχείρησης για μεγάλες περιόδους, ακριβώς όπως η άγρια ζωή και οι άγριοι τόποι. Συχνά τους τελευταίους αιώνες της γυρνάμε την πλάτη, κι εκείνη εξορίζεται στο πιο φτωχό μέρος της Ψυχής. Στη διάρκεια της ανθρώπινης ιστορίας, οι πνευματικοί τόποι της Άγριας Γυναίκας λεηλατήθηκαν και πυρπολήθηκαν· τα λημέρια της ισοπεδώθηκαν και οι φυσικοί της κύκλοι υποχρεώθηκαν να ακολουθήσουν αφύσικους ρυθμούς, που ευχαριστούσαν άλλους.

Διόλου τυχαία, η παρθένα άγρια φύση του πλανήτη εξαφανίζεται, την ίδια ώρα που συρρικνώνεται και χάνεται η κατανόηση της εσωτερικής άγριας φύσης μας. ...

Ζώντας και δουλεύοντας ως γιουνγκιανή ψυχαναλύτρια, ποιήτρια και cantadora, κατάλαβα ότι η φθίνουσα γυναικεία ζωτικότητα μπορεί να αποκατασταθεί εάν η «αρχαιολογική σκαπάνη του πνεύματος» ανασκάψει ενδελεχώς τα ερείπια του γυναικείου εσωτερικού κόσμου. ...

Η ίδια μάς αποκαλύπτει ότι ο τίτλος του βιβλίου είναι καρπός της μελέτης της στη βιολογία της άγριας φύσης

αξίζουν λιγότερο από τους επικριτές τους. Έγιναν στόχος όσων θέλησαν να εξαφανίσουν καθετί ενστικτώδες, μέχρι να μη μείνει ίχνος του. ...

Ήμουν τυχερή, μεγάλωσα στη Φύση. Οι κεραυνοί μού έμαθαν τον ξαφνικό θάνατο και τον εφήμερο βίο. Τα νεογέννητα ποντικάκια μού έδειξαν πώς η νέα ζωή γλυκαίνει το θάνατο. Τα μικρούτσικα απολιθώματα που έβγαζα από το παχύ χώμα με έκαναν να καταλάβω ότι ο τόπος μου είχε κατοικηθεί από πολύ, πολύ παλιά. ... Μια λύκαινα που σκότωσε το κουτάβι της γιατί το είχαν πληγώσει με

ΜΗΝΙΑΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΧΡΟΝΟΣ 20ος, Φύλλο 214
Απρίλιος 2021
ΕΚΔΟΣΗ: ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ Α.Μ.Κ.
ΣΑΡΙΠΟΛΟΥ 8, ΑΘΗΝΑ, Τ.Κ. 106 82
Τηλέφωνο: 69 73 79 92 07
Υπεύθυνος Έκδοσης
Παναγιώτης Ι. Λιόλιος

Συνδρομή (για 10 τεύχη)
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: 20 ευρώ, ΕΥΡΩΠΗΣ: 30 ευρώ.

Με κατάθεση του αντίστοιχου ποσού
στον αριθμό λογαριασμού: (Εθνική Τράπεζα)
116/611-838-03
IBAN: GR77 0110 1160 0000 1166 1183 803
bic: ETHNGRAA

Σε περίπτωση συνδρομής είναι απαραίτητη η αποστολή των στοιχείων σας (Ονοματεπώνυμο, διεύθυνση, ταχυδρομικός κώδικας, τηλέφωνο) μέσω του ταχυδρομείου (ηλεκτρονικού ή κανονικού) ή τηλεφωνικά.
Επίσης συστημένες επιστολές και δέματα θα πρέπει να στέλλονται προς:

Γεώργιο Ν. Βλασσόπουλο
Σαριπόλου 8, Αθήνα, Τ.Κ. 106 82

έμαθε τη σκληρή τέχνη της συμπόνιας και το γιατί πρέπει να αφήνουμε το ετοιμοθάνατο να πεθάνει. ...

Η συγγραφέας, σε αυτό το βιβλίο μάς παρουσιάζει *παραμύθια που φωτίζουν πλευρές της Άγριας Γυναίκας. Οι ιστορίες και οι μύθοι είναι κατά λέξη απομαγνητοφωνήσεις από αφηγήσεις και διαλέξεις που έδωσα. Τα παραμύθια παρουσιάζονται με κάθε λεπτομέρεια, και παραμένουν πιστά στην πρώτη τους, αρχετυπική μορφή.*

Όπως διατείνεται η Κλαρίσα Εστές, οι ιστορίες αποτελούν φάρμακο που το μόνο που απαιτείται να κάνουμε εμείς είναι απλά να ακούμε. *Οι ιστορίες περιέχουν το γιατρικό για να αποκαταστήσουμε ή να ξαναβρούμε τη χαμένη ψυχική δύναμη.*

Μην μπορώντας να ξεδιαλέξουμε αποσπάσματα από την θαυμάσια Εισαγωγή, με την οποία η συγγραφέας προσπαθεί και κατά τη γνώμη μας καταφέρνει στο έπακρο να κεντρίσει το ενδιαφέρον μας, παραθέτουμε ένα δικό της όνειρο:

Κάποτε ονειρεύτηκα ότι έλεγα ιστορίες και ένοιωθα κάποιον να μου χαϊδεύει ενθαρρυντικά το πόδι. Κοιτάζοντας προς τα κάτω, είδα ότι ήμουν καβάλα στους ώμους μιας γριάς, που με κρατούσε σταθερά από τους αστραγάλους και μου χαμογελούσε.

Της είπα: «Όχι, όχι, εσύ έλα να κάτσεις στους ώμους μου. Εσύ είσαι η γριά κι εγώ η νέα».

«Όχι, όχι», επέμεινε αυτή, «έτσι ακριβώς πρέπει να γίνει».

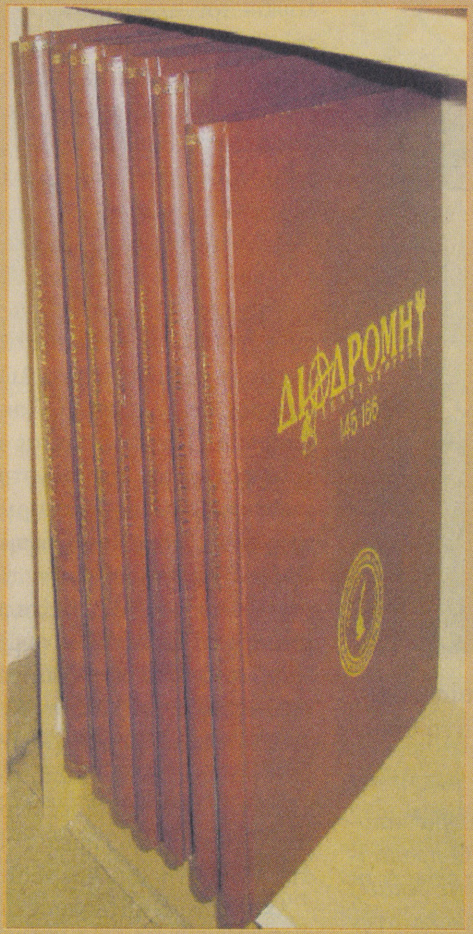
Είδα ότι κι αυτή στεκόταν στους ώμους μιας γυναίκας πολύ πιο γριάς από την ίδια, κι εκείνη με τη σειρά της ήταν επάνω στους ώμους μιας πιο ηλικιωμένης γερόντισσας, που κι εκείνη ... προηγήθηκαν, με ωθούν στην αφήγηση των ιστοριών. Γνωρίζω εκ πείρας ότι η καθοριστική στιγμή σε μια ιστορία έλκει τη δύναμή της από την πανύψηλη στήλη της ανθρωπότητας, που μας ενώνει τον έναν με τον άλλο στον τόπο και τον χρόνο, ντυμένους με της εποχής μας τα ρούχα ή με κουρέλια ή εντελώς γυμνούς, πάντα όμως γεμάτους από ασπαίρουσα ζωή. Αν οι ιστορίες και το numen (=κατά τον Γιουνγκ η Ψυχική ενέργεια που φέρουν τα αρχέτυπα) τους έχουν μια και μόνη πηγή, αυτή είναι η μακρυά ανθρώπινη αλυσίδα...

Ακολουθούν Οι ιστορίες: Λα Λόμπα, Οι τέσσερις ραβίνοι, Ο Μπλαβογένης, Η Βασιλίσα, Μαναουί, Η γυναίκα Σκελετός, Το ασχημόπαπο, Ο λάθος ζυγώτης, Τα κόκκινα παπούτσια, Δέρμα της φώκιας, δέρμα της ψυχής, Η Γιορόνα, Το κοριτσάκι με τα σπίρτα, Οι τρεις χρυσές τρίχες, Βαυβώ: η θεότητα της κοιλιάς, Ο Ντικ το κογιότ, Η αρκούδα με το μισοφέγγαρο, Τα μαραγκιασμένα δέντρα, Η γυναίκα με τα χρυσαφένια μαλλιά, Η άχειρος Κόρη, Το τσίνορο του λύκου.

Η Κλαρίσα Πίνκολα Εστές ολοκληρώνει το πλούσιο σε εμπειρίες αυτό βιβλίο, συμπεραίνοντας ότι: ... *ύστερα από την εικοσαετή πρακτική μου με γυναίκες και άντρες, κατάλαβα ότι, άσχετα με την κατάσταση ή τη φάση της ζωής, πρέπει να έχουμε ψυχολογική και πνευματική δύναμη για να προχωρήσουμε με μικρές κινήσεις, αλλά και μεγαλύτερες, όταν αντιμετωπίζουμε τους σφοδρούς ανέμους που, από καιρού εις καιρόν, πλήττουν τη ζωή κάθε ανθρώπου.*

Η δύναμη δεν έρχεται αφ' ότου σκαρφαλώσουμε στη σκάλα ή στο βουνό, ούτε αφ' ότου «το καταφέρουμε» –ό,τι

Η ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΚΑΙ ΕΝΔΕΔΥΜΕΝΗ:

Ως γνωστόν η ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ κυκλοφορεί και σε τόμους. Με τα φύλλα 167-188 συμπληρώθηκε ο 8ος τόμος (έτη 2017-2018) και διατίθεται βιβλιοδετημένος όπως και οι προηγούμενοι.

Οι προηγούμενοι τόμοι:

1ος τόμος (φύλλα 01-25)
2ος » (φύλλα 26-50)
3ος » (φύλλα 51-75)
4ος » (φύλλα 75-100)
5ος » (φύλλα 101-122)
6ος » (φύλλα 123-144)
7ος » (φύλλα 145-166)
8ος » (φύλλα 167-188)

***

Όσοι/ες επιθυμούν να αποκτήσουν κάποιον από αυτούς τους τόμους θα πρέπει να τηλεφωνήσουν στο 69 73 799 207 ή να επικοινωνήσουν με την Αναρχική Αρχειοθήκη Αθήνας

παρουσιάζονται με κάθε λεπτομέρεια, και παραμένουν πιστά στην πρώτη τους, αρχετυπική μορφή.

Όπως διατείνεται η Κλαρίσα Εστές, οι ιστορίες αποτελούν φάρμακο που το μόνο που απαιτείται να κάνουμε εμείς είναι απλά να ακούμε. *Οι ιστορίες περιέχουν το γιατρικό για να αποκαταστήσουμε ή να ξαναβρούμε τη χαμένη ψυχική δύναμη.*

Μην μπορώντας να ξεδιαλέξουμε αποσπάσματα από την θαυμάσια Εισαγωγή, με την οποία η συγγραφέας προσπαθεί και κατά τη γνώμη μας καταφέρνει στο έπακρο να κεντρίσει το ενδιαφέρον μας, παραθέτουμε ένα δικό της όνειρο:

Κάποτε ονειρεύτηκα ότι έλεγα ιστορίες και ένοιωθα κάποιον να μου χαϊδεύει ενθαρρυντικά το πόδι. Κοιτάζοντας προς τα κάτω, είδα ότι ήμουν καβάλα στους ώμους μιας γριάς, που με κρατούσε σταθερά από τους αστραγάλους και μου χαμογελούσε.

Της είπα: «Όχι, όχι, εσύ έλα να κάτσεις στους ώμους μου. Εσύ είσαι η γριά κι εγώ η νέα».

«Όχι, όχι», επέμεινε αυτή, «έτσι ακριβώς πρέπει να γίνει».

Είδα ότι κι αυτή στεκόταν στους ώμους μιας γυναίκας πολύ πιο γριάς από την ίδια, κι εκείνη με τη σειρά της ήταν επάνω στους ώμους μιας πιο ηλικιωμένης γερόντισσας, που κι εκείνη καθόταν στους ώμους μιας γυναίκας με μακρυά ρόμπα, που καθόταν στους ώμους μιας άλλης ψυχής και πάει λέγοντας...

Πίστεψα τη γριά στο όνειρό μου όσον αφορά τον τρόπο που πρέπει να γίνονται τα πράγματα. Η δύναμη και το χάρισμα των δικών μου ανθρώπων, που ασπαίρουσα ζωή. Αν οι ιστορίες και *το numen (=κατά τον Γιουνγκ η Ψυχική ενέργεια που φέρουν τα αρχέτυπα) τους έχουν μια και μόνη πηγή, αυτή είναι η μακρυά ανθρώπινη αλυσίδα...*

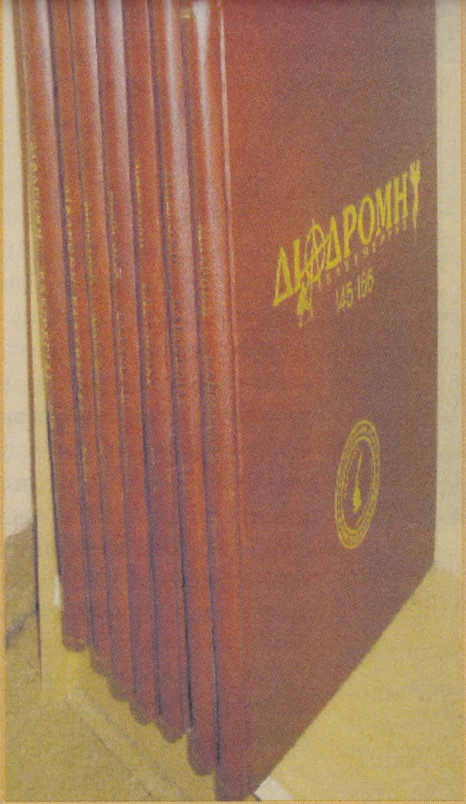
Ακολουθούν Οι ιστορίες: Λα Λόμπα, Οι τέσσερις ραβίνοι, Ο Μπλαβογένης, Η Βασιλίσα, Μαναουί, Η γυναίκα Σκελετός, Το ασχημόπαπο, Ο λάθος ζυγώτης, Τα κόκκινα παπούτσια, Δέρμα της φώκιας, δέρμα της ψυχής, Η Γιορόνα, Το κοριτσάκι με τα σπίρτα, Οι τρεις χρυσές τρίχες, Βαυβώ: η θεότητα της κοιλιάς, Ο Ντικ το κογιότ, Η αρκούδα με το μισοφέγγαρο, Τα μαραγκιασμένα δέντρα, Η γυναίκα με τα χρυσαφένια μαλλιά, Η άχειρος Κόρη, Το τσίνορο του λύκου.

Η Κλαρίσα Πίνκολα Εστές ολοκληρώνει το πλούσιο σε εμπειρίες αυτό βιβλίο, συμπεραίνοντας ότι: *... ύστερα από την εικοσαετή πρακτική μου με γυναίκες και άντρες, κατάλαβα ότι, άσχετα με την κατάσταση ή τη φάση της ζωής, πρέπει να έχουμε ψυχολογική και πνευματική δύναμη για να προχωρήσουμε με μικρές κινήσεις, αλλά και μεγαλύτερες, όταν αντιμετωπίζουμε τους σφοδρούς ανέμους που, από καιρού εις καιρόν, πλήττουν τη ζωή κάθε ανθρώπου.*

Η δύναμη δεν έρχεται αφ' ότου σκαρφαλώσουμε στη σκάλα ή στο βουνό, ούτε αφ' ότου «το καταφέρουμε» –ό,τι κι αν αντιπροσωπεύει αυτό το «το». Είναι σημαντικό να ενδυναμώνουμε τον εαυτό μας για τους αγώνες μας – ειδικά κατά τη διάρκεια, αλλά και μετά, Και η πεμπτουσία αυτής της απαραίτητης δύναμης βρίσκεται στην προσοχή και τη φροντίδα της φύσης της Ψυχής.

Συσπείρωση Αναρχικών

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:
Η παρουσίαση των εκάστοτε βιβλίων γίνεται στην βάση επιλογών του Κύκλου Σύνταξης της ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ,
χωρίς κάποια συνεννόηση με τον συγγραφέα ή τον εκδότη-

και διατίθεται βιβλιοδετημένος όπως και οι προηγούμενοι.

Οι προηγούμενοι τόμοι:

1ος τόμος (φύλλα 01-25)
2ος » (φύλλα 26-50)
3ος » (φύλλα 51-75)
4ος » (φύλλα 75-100)
5ος » (φύλλα 101-122)
6ος » (φύλλα 123-144)
7ος » (φύλλα 145-166)
8ος » (φύλλα 167-188)

****

Όσοι/ες επιθυμούν να αποκτήσουν κάποιον από αυτούς τους τόμους θα πρέπει να τηλεφωνήσουν στο 69 73 799 207 ή να επικοινωνήσουν με την Αναρχική Αρχειοθήκη Αθήνας

Κάποτε ονειρεύτηκα ότι έλεγα ιστορίες και ένοιωθα κάποιον να μου χαϊδεύει ενθαρρυντικά το πόδι. Κοιτάζοντας προς τα κάτω, είδα ότι ήμουν καβάλα στους ώμους μιας γριάς, που με κρατούσε σταθερά από τους αστραγάλους και μου χαμογελούσε.

Της είπα: «Όχι, όχι, εσύ έλα να κάτσεις στους ώμους μου. Εσύ είσαι η γριά κι εγώ η νέα».

«Όχι, όχι», επέμεινε αυτή, «έτσι ακριβώς πρέπει να γίνει».

Είδα ότι κι αυτή στεκόταν στους ώμους μιας γυναίκας πολύ πιο γριάς από την ίδια, κι εκείνη με τη σειρά της ήταν επάνω στους ώμους μιας πιο ηλικιωμένης γερόντισσας, που κι εκείνη καθόταν στους ώμους μιας γυναίκας με μακρυά ρόμπα, που καθόταν στους ώμους μιας άλλης ψυχής και πάει λέγοντας...

Πίστεψα τη γριά στο όνειρό μου όσον αφορά τον τρόπο που πρέπει να γίνονται τα πράγματα. Η δύναμη και το χάρισμα των δικών μου ανθρώπων, που

άχειρος Κόρη, Το τσίνορο του λύκου.

Η Κλαρίσα Πίνκολα Εστές ολοκληρώνει το πλούσιο σε εμπειρίες αυτό βιβλίο, συμπεραίνοντας ότι: ... *ύστερα από την εικοσαετή πρακτική μου με γυναίκες και άντρες, κατάλαβα ότι, άσχετα με την κατάσταση ή τη φάση της ζωής, πρέπει να έχουμε ψυχολογική και πνευματική δύναμη για να προχωρήσουμε με μικρές κινήσεις, αλλά και μεγαλύτερες, όταν αντιμετωπίζουμε τους σφοδρούς ανέμους που, από καιρού εις καιρόν, πλήττουν τη ζωή κάθε ανθρώπου.*

Η δύναμη δεν έρχεται αφ' ότου σκαρφαλώσουμε στη σκάλα ή στο βουνό, ούτε αφ' ότου «το καταφέρουμε» –ό,τι κι αν αντιπροσωπεύει αυτό το «το». Είναι σημαντικό να ενδυναμώνουμε τον εαυτό μας για τους αγώνες μας – ειδικά κατά τη διάρκεια, αλλά και μετά, Και η πεμπτουσία αυτής της απαραίτητης δύναμης βρίσκεται στην προσοχή και τη φροντίδα της φύσης της Ψυχής.

Συσπείρωση Αναρχικών

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:
Η παρουσίαση των εκάστοτε βιβλίων γίνεται στην βάση επιλογών του Κύκλου Σύνταξης της ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ, χωρίς κάποια συνεννόηση με τον συγγραφέα ή τον εκδοτικό οίκο. Η επιλογή των βιβλίων αφορά την συμβολή στον εμπλουτισμό, τον προβληματισμό και την ανάπτυξη και εξέλιξη των απελευθερωτικών ιδεών. Είναι προφανές ότι τα βιβλία αυτά μπορεί να τα προμηθεύεται κάποιος, εφ' όσον το επιθυμεί, από τους εκδοτικούς οίκους και τα βιβλιοπωλεία και ΟΧΙ από την ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ, όπου διατίθενται ΜΟΝΟΝ ΟΙ ΔΙΚΕΣ ΜΑΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ.

Νικήτας Σταματελόπουλος, ὁ Τουρκοφάγος (1787 - 1849)

Μία ἐξέχουσα προσωπικότητα στὴν ὁποία ὀφείλομεν νὰ παραχωρήσωμε μία ἀμετακίνητη θέσι στὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά μας

«Ἐγεννήθηκα εἰς ἕνα χωριὸ Μεγάλη Ἀναστάσοβα[1] ἀποδῶθε ἀπὸ τοῦ Μυστρᾶ πρὸς τὴν Καλαμάτα. Ὁ προπάππος μου ἦτον Προεστὸς καὶ ὁ πατέρας μου ἔφυγε δεκαέξι χρόνων καὶ ἐπῆγε μὲ τὰ στρατεύματα τὰ Ρούσικα στὴν Πάρο καὶ ἦτον πολεμικός. Τὸν ἐσκότωσαν εἰς τὴν Μονεμβασία μαζὶ μὲ ἕναν ἀδελφὸ καὶ μ' ἕναν κουνιάδο μου. Ἀπὸ ἕνδεκα χρόνων, μαζὶ μὲ τὸν πατέρα μου, ἔσερνα ἅρματα[2]».

Ἔτσι ἀρχίζει τὰ ἀπομνημονεύματά του ἕνας ἀπὸ τοὺς σημαντικώτερους καὶ γενναιότερους ἀγωνιστὲς τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Ὑπῆρξε ἀκαταμάχητος πολεμιστὴς καὶ κατὰ τὶς μάχες στὶς ὁποῖες συμμετεῖχε εἶχε ἐξολοθρεύσει μεγάλο ἀριθμὸ τούρκων[3].

τοῦ πατέρα του. Στὴν ἴδια ἡλικία ἐντάχθηκε στὸ «μπουλούκι» τοῦ περίφημου κλέφτη Ζαχαριᾶ Μπαρμπιτσιώτη[5]. Ἀπὸ αὐτὸν ἔμαθε τὰ μυστικὰ τῆς πολεμικῆς τέχνης, ξεχωρίζοντας γιὰ τὴν ἀνδρεία καὶ τὴν εὐρωστία του. Ἦταν ψηλός, μελαχρινός, πρῶτος στὸ ἅλμα καὶ γρήγορος στὸ τρέξιμο. Ἡ στενὴ σχέσις τοῦ Ζαχαριᾶ μὲ τὸν Νικηταρᾶ, ἐπισφραγίσθηκε στὸν γάμο του μὲ τὴν κόρη τοῦ Ζαχαριᾶ, Ἀγγελίνα.

Ἦταν ἀνεψιὸς τοῦ Κολοκοτρώνη (ἡ μητέρα του ἦταν ἀδελφὴ τῆς συζύγου τοῦ Κολοκοτρώνη) καὶ πολύτιμος συνεργάτης του στὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν τούρκων κατακτητῶν. Το 1806, κατὰ τὸν μεγάλο διωγμὸ τῶν κλεφτῶν καὶ τῶν ἁρματωλῶν τῆς Πελοποννήσου, ὁ Νικηταρᾶς μαζὶ μὲ τὸν Κολοκοτρώνη καταφεύγουν στὴν Ζάκυνθο. Κατατάσσονται στὸν Ρωσσικὸ στρατὸ καὶ παίρνουν μέρος στὴν ἐκστρατεία τῶν συμμαχικῶν πόλεων τῆς Ἰταλίας ἐναντίον τοῦ Ναπολέοντα. Ἔκτοτε, χρονολογοῦνται καὶ οἱ δεσμοί του μὲ τὴν Ρωσσία.

Μετὰ τὴν παραχώρησι τῶν Ἑπτανήσων στὴ Γαλλία, τὸν Ἰούλιο τοῦ 1807 καταφεύγει μαζὶ μὲ τὸν Κολοκοτρώνη στὴ Σκιάθο καὶ συμμετέχει ὡς κουρσᾶρος στὴν δρᾶσι τοῦ θρυλικοῦ Μαύρου Στόλου[6]. Τὴν ἄνοιξι τοῦ 1808 σπεύδει μαζὶ μὲ τὸν Κολοκοτρώνη σὲ βοήθεια τοῦ ἀνυπότακτου Τουρκαλβανοῦ φίλου τους Ἀλῆ Φαρμάκη ἐναντίον τοῦ Βελῆ Πασᾶ, γιοῦ τοῦ περιβόητου Ἀλῆ τῶν Ἰωαννίνων. Μὲ χιλιάδες στρατὸ ὁ Βελῆς πολιορκεῖ, χωρὶς ἐπιτυχία, γιὰ 65 ἡμέρες τὸν Πῦργο τοῦ Ἀλῆ Φαρμάκη στὸ Μοναστηράκι Ἀρκαδίας.

Ἀκολούθως, κατατάσσεται ὡς ἀξιωματικὸς στὰ Ἑλληνικὰ συντάγματα των Ἑπτανήσων καὶ διακρίνεται στὴν κατάληψι τοῦ «διαβολικοῦ» κάστρου τῆς Λευκάδας, τὸ ὁποῖο κατεῖχαν οἱ Γάλλοι, τὸν Μάρτιο-Ἀπρίλιο τοῦ 1810.

Τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1816, οἱ Τοῦρκοι συλλαμβάνουν στὰ Βάτικα τῆς Λακωνίας τὸν πατέρα του Σταματέλλο, τὸν ἀδελφό του Ἰωάννη καὶ τὸν κουνιάδο του Ἀναγνώστη, γυιὸ τοῦ καπετὰν Ζαχαριᾶ, τοὺς κόβουν τὰ κεφάλια καὶ τὰ στέλνουν στὴν Τρίπολη στὸν Τοῦρκο διοικητή.

Τὸ φθινόπωρο τοῦ 1818 ἐπιστρέφει στὴν Πελοπόννησο καὶ στὶς 18 Ὀκτωβρίου τοῦ ἰδίου χρόνου μυεῖται στὴν Φιλικὴ Ἑταιρεία ἀπὸ τὸν παλιό του φίλο Ἠλία Χρυσοσπάθη. Ἔτσι ἦλθε ἡ σειρά του νὰ κατηχεῖ ἄλλους: «Ἐγὼ χειροτόνησα τοὺς καλογήρους», καυχᾶται ὁ ἴδιος.

Ἀκόμη, συμμετεῖχε στὴν ἐκστρατεία τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας γιὰ τὴν προετοιμασία τοῦ κόσμου ἐν ὄψει τοῦ ἐπερχόμενου ἀγῶνα, μὲ περιοδεῖες γιὰ ἕνα διάστημα στὴν Πελοπόννησο, μαζὶ μὲ τὸν Ἀναγνωσταρᾶ καὶ τὸν Δ. Πλαπούτα.

Ὁ Νικηταρᾶς εἶναι αὐτὸς ποὺ καταλάγιασε τὴν ἔχθρα καὶ συμφιλίωσε τὸν Ἀναγνωσταρᾶ μὲ τὸν Γρηγόριο Δικαῖο (Παπαφλέσσα). Ἔτσι, ὁμοθυμαδὸν ἦλθαν καὶ οἱ τρεῖς στὴ Μονὴ Μαρδακίου γιὰ νὰ προετοιμάσουν τὴν ἐπανάστασι.

Μία συμπλοκὴ μὲ Τούρκους στὴν Ἀλωνίσταινα θὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ καταφύγῃ καὶ πάλι στὴ Ζάκυνθο, ὅμως τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1821 ἐπιστρέφει στὸ Μωριά, γιὰ νὰ ξεκινήσει τὴν ἀπαράμιλλα ἐπικὴ πορεία του.

Ἡ παρουσία καὶ ἡ δρᾶσις του καθ' ὅλην τὴν δεκαετία τοῦ 1820 εἶναι ἀδιάλειπτος. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ Νικηταρᾶς καὶ οἱ μάχες γιὰ την ἐλευθερία συνδέονται ἄρρηκτα. Εἶναι πρωτοστατοῦσα μορφὴ στὸν ἀγῶνα. Ἔτσι ἔχει κατακτήσει ἕνα μοναδικὸ προνόμιο: εἶναι ὁ ἀγωνιστὴς ὁ ὁποῖος ἄνοιξε τὴν αὐλαία τῆς Ἐπαναστάσεως τὴ νύκτα τῆς 16ης πρὸς 17η Μαρτίου 1821, συμπλεκόμενος μὲ μία ὁμάδα τούρκων ἔξω ἀπὸ τὴν Καλαμάτα καὶ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ὁποῖος ἔριξε τοὺς τίτλους τέλους της μὲ τὶς τελευταῖες ντουφεκιὲς στὴ μάχη τῆς Πέτρας τῆς Βοιωτίας, τὴν 12η Σεπτεμβρίου 1829.

Ἡ Καλαμάτα ἀπελευθερωμένη στὶς 23 Μαρτίου τοῦ 1821 θὰ ὑποδεχθῇ τὸ Νικηταρᾶ μαζὶ μὲ τοὺς Κολοκοτρώνη, Παπαφλέσσα, Ἀναγνωσταρᾶ καὶ Μούρτζινο μέσα σὲ κλῖμα ἄκρατου ἐνθουσιασμοῦ.

Στὴν μάχη τοῦ Βαλτετσίου τῆς Ἀρκαδίας, τὴν 12η-13η Μαΐου τοῦ1821, ὁ Νικηταρᾶς ἐπικεφαλῆς σώματος 200 ἀνδρῶν καὶ εὑρισκόμενος στὰ Δολιανὰ κατώρθωσε νὰ

Μία ἐξέχουσα προσωπικότητα στὴν ὁποία ὀφείλομεν νὰ παραχωρήσωμε μία ἀμετακίνητη θέσι στὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά μας

«*Ἐγεννήθηκα εἰς ἕνα χωριὸ Μεγάλη Ἀναστάσοβα*[1] *ἀποδῶθε ἀπὸ τοῦ Μυστρᾶ πρὸς τὴν Καλαμάτα. Ὁ προπάπος μου ἦτον Προεστὸς καὶ ὁ πατέρας μου ἔφυγε δεκαέξι χρόνων καὶ ἐπῆγε μὲ τὰ στρατεύματα τὰ Ρούσικα στὴν Πάρο καὶ ἦτον πολεμικός. Τὸν ἐσκότωσαν εἰς τὴν Μονεμβασιᾳ μαζὶ μὲ ἕναν ἀδελφὸ καὶ μ' ἕναν κουνιάδο μου. Ἀπὸ ἕνδεκα χρόνων, μαζὶ μὲ τὸν πατέρα μου, ἔσερνα ἄρματα*[2]».

Ἔτσι ἀρχίζει τὰ ἀπομνημονεύματά του ἕνας ἀπὸ τοὺς σημαντικώτερους καὶ γενναιότερους ἀγωνιστὲς τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Ὑπῆρξε ἀκαταμάχητος πολεμιστὴς καὶ κατὰ τὶς μάχες στὶς ὁποῖες συμμετεῖχε εἶχε ἐξολοθρεύσει μεγάλο ἀριθμὸ τούρκων[3].

Ὁ παπποῦς τοῦ Νικηταρᾶ, ὁ γερο-Νικήτας, μαζὶ μὲ τὸν γιό του Σταματέλλο κυνηγημένοι καὶ ἐπικηρυγμένοι ἀπὸ τοὺς τούρκους, κατέφυγαν καὶ εγκαταστάθηκαν στὸ χωριὸ Τουρκολέκα τοῦ Δήμου Φαλαισίας τῆς ἐπαρχίας Μεγαλουπόλεως, τοῦ Νομοῦ Ἀρκαδίας, τὸ ὁποῖο ἦταν ἀσφαλὲς λημέρι γιὰ τοὺς διωκόμενους κλέφτες. Ὡς ἐκ τούτου, τὰ παιδικά του χρόνια τὰ ἔζησε στὸ χωριὸ τοῦ πατέρα του καὶ λόγῳ αὐτῆς τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ δόθηκε ἀρχικὰ τὸ ἐπώνυμο Τουρκολέκας. Τελικά, τὸ ὄνομα μὲ τὸ ὁποῖο συνδέθηκε ἐπισήμως ἦταν Σταματελόπουλος[4].

Ἑνδεκάχρονος, βγῆκε στὸ ἁρματωλίκι, στὰ ἀχνάρια ρος στὸ τρέξιμο. Ἡ στενὴ σχέσις τοῦ Ζαχαριᾶ μὲ τὸν Νικηταρᾶ, ἐπισφραγίσθηκε στὸν γάμο του μὲ τὴν κόρη τοῦ Ζαχαριᾶ, Ἀγγελίνα.

Ἦταν ἀνεψιὸς τοῦ Κολοκοτρώνη (ἡ μητέρα του ἦταν ἀδελφὴ τῆς συζύγου τοῦ Κολοκοτρώνη) καὶ πολύτιμος συνεργάτης του στὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν τούρκων κατακτητῶν. Το 1806, κατὰ τὸν μεγάλο διωγμὸ τῶν κλεφτῶν καὶ τῶν ἁρματωλῶν τῆς Πελοποννήσου, ὁ Νικηταρᾶς μαζὶ μὲ τὸν Κολοκοτρώνη καταφεύγουν στὴν Ζάκυνθο. Κατατάσσονται στὸν Ρωσσικὸ στρατὸ καὶ παίρνουν μέρος στὴν ἐκστρατεία τῶν συμμαχικῶν πόλεων τῆς Ἰταλίας ἐναντίον τοῦ Ναπολέοντα. Ἔκτοτε, χρονολογοῦνται καὶ οἱ δεσμοί του μὲ τὴν Ρωσσία.

Μετὰ τὴν παραχώρησι τῶν Ἑπτανήσων στὴ Γαλλία, τὸν Ἰούλιο τοῦ 1807 καταφεύγει μαζὶ μὲ τὸν Κολοκοτρώνη στὴ Σκιάθο καὶ συμμετέχει ὡς κουρσάρος στὴν δρᾶσι τοῦ θρυλικοῦ Μαύρου Στόλου[6]. Τὴν ἄνοιξι τοῦ 1808 σπεύδει μαζὶ μὲ τὸν Κολοκοτρώνη σὲ βοήθεια τοῦ ἀνυπότακτου Τουρκαλβανοῦ φίλου τους Ἀλῆ Φαρμάκη ἐναντίον τοῦ Βελῆ Πασᾶ, γιοῦ τοῦ περιβόητου Ἀλῆ τῶν Ἰωαννίνων. Μὲ χιλιάδες στρατὸ ὁ Βελῆς πολιορκεῖ, χωρὶς ἐπιτυχία, γιὰ 65 ἡμέρες τὸν Πῦργο τοῦ Ἀλῆ Φαρμάκη στὸ Μοναστηράκι Ἀρκαδίας.

Ἀκολούθως, κατατάσσεται ὡς ἀξιωματικὸς στὰ Ἑλληνικὰ συντάγματα των Ἑπτανήσων καὶ διακρίνεται στὴν κατάληψι τοῦ «διαβολικοῦ» κάστρου τῆς Λευκάδας, τὸ ὁποῖο κατεῖχαν οἱ Γάλλοι, τὸν Μάρτιο-Ἀπρίλιο τοῦ 1810.

Τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1816, οἱ Τοῦρκοι συλλαμβάνουν στὰ Βάτικα τῆς Λακωνίας τὸν πατέρα του Σταματέλλο, τὸν ἀδελφό του Ἰωάννη καὶ τὸν κουνιάδο του Ἀναγνώστη, γυιὸ τοῦ καπετὰν Ζαχαριᾶ, τοὺς κόβουν τὰ κεφάλια καὶ τὰ στέλνουν στὴν Τρίπολη στὸν Τοῦρκο διοικητή.

Ἰδοὺ πῶς περιγράφει ὁ Νικηταρᾶς, στὰ ἀπομνημονεύματά του, τὸν θάνατο τοῦ ἀδελφοῦ του Γιάννη:

«Εἰς τὸν ἀδελφόν μου προβάλλουν ν' ἀλλάξει τὴν πίστιν.

–"Θὰ πάω ἐκεῖ ποὺ πάγει ὁ πατέρας μου."

– "Κάθισε νὰ σὲ κάμωμε Τοῦρκο." (Τοῦ δείχνουν τὸν πατέρα του σκοτωμένον) – "Γίνου τοῦρκος." (Τὸ παιδὶ κάμνει τὸν σταυρό του.Ἔγινε ἀπὸ τὸ αἷμα του σταυρός. Πῆραν τὰ κεφάλια τους στὴν Τριπολιτσά)».

Ἡ σφαγὴ ἔγινε ἔξω ἀπὸ τον Ἱερὸ Ναὸ του «Ἑλκομένου Χριστοῦ» στὴν παλαιὰ Μονεμβασία[7].

Ἀκόμη, συμμετεῖχε στὴν ἐκστρατεία τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας γιὰ τὴν προετοιμασία τοῦ κόσμου ἐν ὄψει τοῦ ἐπερχόμενου ἀγῶνα, μὲ περιοδεῖες γιὰ ἕνα διάστημα στὴν Πελοπόννησο, μαζὶ μὲ τὸν Αναγνωσταρᾶ καὶ τὸν Δ. Πλαπούτα.

Ὁ Νικηταρᾶς εἶναι αὐτὸς ποὺ καταλάγιασε τὴν ἔχθρα καὶ συμφιλίωσε τὸν Αναγνωσταρᾶ μὲ τὸν Γρηγόριο Δικαῖο (Παπαφλέσσα). Ἔτσι, ὁμοθυμαδὸν ἦλθαν καὶ οἱ τρεῖς στὴ Μονὴ Μαρδακίου γιὰ νὰ προετοιμάσουν τὴν ἐπανάστασι.

Μία συμπλοκὴ μὲ Τούρκους στὴν Ἀλωνίσταινα θὰ τὸν ἀναγκάση νὰ καταφύγη καὶ πάλι στὴ Ζάκυνθο, ὅμως τόν Φεβρουάριο τοῦ 1821 ἐπιστρέφει στὸ Μωριά, γιὰ νὰ ξεκινήσει τὴν ἀπαράμιλλα ἐπικὴ πορεία του.

Ἡ παρουσία καὶ ἡ δρᾶσις του καθ' ὅλην τὴν δεκαετία τοῦ 1820 εἶναι ἀδιάλειπτος. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ Νικηταρᾶς καὶ οἱ μάχες γιὰ την ἐλευθερία συνδέονται ἄρρηκτα. Εἶναι πρωτοστατοῦσα μορφὴ στὸν ἀγῶνα.Ἔτσι ἔχει κατακτήσει ἕνα μοναδικὸ προνόμιο: εἶναι ὁ ἀγωνιστὴς ὁ ὁποῖος ἄνοιξε τὴν αὐλαία τῆς Ἐπαναστάσεως τὴ νύκτα τῆς 16ης πρὸς 17η Μαρτίου 1821, συμπλεκόμενος μὲ μία ὁμάδα τούρκων ἔξω ἀπὸ τὴν Καλαμάτα καὶ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ὁποῖος ἔριξε τοὺς τίτλους τέλους της μὲ τὶς τελευταῖες ντουφεκιὲς στὴ μάχη τῆς Πέτρας τῆς Βοιωτίας, τὴν 12η Σεπτεμβρίου 1829.

Ἡ Καλαμάτα ἀπελευθερωμένη στὶς 23 Μαρτίου τοῦ 1821 θὰ ὑποδεχθῆ τὸ Νικηταρὰ μαζὶ μὲ τοὺς Κολοκοτρώνη, Παπαφλέσσα, Ἀναγνωσταρᾶ καὶ Μούρτζινο μέσα σὲ κλῖμα ἄκρατου ἐνθουσιασμοῦ.

Στὴν μάχη τοῦ Βαλτετσίου τῆς Ἀρκαδίας, τὴν 12η-13η Μαΐου τοῦ1821, ὁ Νικηταρᾶς ἐπικεφαλῆς σώματος 200 ἀνδρῶν καὶ εὑρισκόμενος στὰ Δολιανὰ κατώρθωσε νὰ ἀποκρούση νικηφόρα τὴν ἐπίθεσι ἕξη χιλιάδων τούρκων, οἱ ὁποῖοι διέθεταν καὶ κανόνια. Ἐπειδὴ πολλοὶ ἦταν οἱ τοῦρκοι οἱ ὁποῖοι ἔπεσαν ἀπὸ τὸ χέρι του ἐκείνη τὴν ἡμέρα, οἱ συμμαχητές του ἔδωσαν σ' αὐτὸν τὴν προσωνυμία Τουρκοφάγος, μὲ τὴν ὁποία ἔγινε πασίγνωστος.

Ὁ Φωτάκος γράφει χαρακτηριστικά: «Ὁδηγούμενος πάντοτε ὑπὸ τοῦ θείου του Θ. Κολοκοτρώνη, εὑρέθη εἰς Βαλτέτσι κατὰ τὴν πρώτην ἐκεῖ γενομένην μάχην. Ἀφοῦ δὲ οἱ τοῦρκοι μᾶς ἐκυνήγησαν, μᾶς ἐπῆραν τὸ χωριὸ καὶ μᾶς ἔκαυσαν καὶ ἕνα μέρος σπίτια, ἡμεῖς πάλιν τοὺς ἐκυνηγήσαμεν ὅτε ὁ Νικήτας καταδιώκων τοὺς τούρκους ἐφώναξε: "*Σταθῆτε, Περσιανοί, νὰ πολεμήσωμεν!*"».

Ἀπὸ ἐκείνης δὲ τῆς ἡμέρας οἱ Ἕλληνες ἔλεγον τοὺς τούρκους Περσιανούς, διότι καὶ ἀνέκαθεν ὑπῆρχεν ἰδέα πατροπαράδοτος εἰς τοὺς Ἕλληνας ὅτι οἱ τοῦρκοι κατάγονται ἀπὸ τὴν Περσίαν καὶ τὴν Κόκκινην Μηλιὰν ὡς ἔλεγον[8]».

---

1. Μετονομάσθηκε σὲ Νέδουσα μὲ Βασιλικὸ Διάταγμα τὸ 1927.
2. Γεώργιος Τερτσέτης, Ἀπομνημονεύματα Νικήτα τοῦ τουρκοφάγου, Μέρμηγκας, Ἀθήνα, 2009.

5. Σὲ ἕνα σιδηρουργεῖο, στὸ ὁποῖο ἐργαζόταν, τὸν ἀπάντησε ὁ πρωτοκλέφτης Ζαχαριᾶς καὶ ἀφοῦ τὸν ἐρώτησε τίνος παιδὶ εἶναι τοῦ εἶπε: «Καλὰ ὁλόκληρος γίγαντας καὶ κάθεσαι ἐδῶ καὶ βαρᾶς ἀμόνια; Θα ἔρθης κοντὰ σὲ μένα».
6. Ἐπρόκειτο γιὰ στόλο 70 πειρατικῶν σκαφῶν, τὸν ὁποῖο συγκρότησαν ἁρματωλοὶ τοῦ Ὀλύμπου καὶ ὁρισμένοι Μακεδό-

Μία ἐξέχουσα προσωπικότητα στὴν ὁποία ὀφείλομεν νὰ παραχωρήσωμε μία ἀμετακίνητη θέσι στὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά μας

«Ἐγεννήθηκα εἰς ἕνα χωριὸ Μεγάλη Ἀναστάσοβα[1] ἀποδῶθε ἀπὸ τοῦ Μυστρᾶ πρὸς τὴν Καλαμάτα. Ὁ προπάπος μου ἦτον Προεστὸς καὶ ὁ πατέρας μου ἔφυγε δεκαέξι χρόνων καὶ ἐπῆγε μὲ τὰ στρατεύματα τὰ Ρούσικα στὴν Πάρο καὶ ἦτον πολεμικός. Τὸν ἐσκότωσαν εἰς τὴν Μονεμβασία μαζὶ μὲ ἕναν ἀδελφὸ καὶ μ' ἕναν κουνιάδο μου. Ἀπὸ ἕνδεκα χρόνων, μαζὶ μὲ τὸν πατέρα μου, ἔσερνα ἄρματα[2]».

Ἔτσι ἀρχίζει τὰ ἀπομνημονεύματά του ἕνας ἀπὸ τοὺς σημαντικώτερους καὶ γενναιότερους ἀγωνιστὲς τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Ὑπῆρξε ἀκαταμάχητος πολεμιστὴς καὶ κατὰ τὶς μάχες στὶς ὁποῖες συμμετεῖχε εἶχε ἐξολοθρεύσει μεγάλο ἀριθμὸ τούρκων[3].

Ὁ παπποὺς τοῦ Νικηταρᾶ, ὁ γερο-Νικήτας, μαζὶ μὲ τὸν γιὸ του Σταματέλλο κυνηγημένοι καὶ ἐπικηρυγμένοι ἀπὸ τοὺς τούρκους, κατέφυγαν καὶ εγκαταστάθηκαν στὸ χωριὸ Τουρκολέκα τοῦ Δήμου Φαλαισίας τῆς ἐπαρχίας Μεγαλουπόλεως, τοῦ Νομοῦ Ἀρκαδίας, τὸ ὁποῖο ἦταν ἀσφαλὲς λημέρι γιὰ τοὺς διωκόμενους κλέφτες. Ὡς ἐκ τούτου, τὰ παιδικά του χρόνια τὰ ἔζησε στὸ χωριὸ τοῦ πατέρα του καὶ λόγῳ αὐτῆς τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ δόθηκε ἀρχικὰ τὸ ἐπώνυμο Τουρκολέκας. Τελικά, τὸ ὄνομα μὲ τὸ ὁποῖο συνδέθηκε ἐπισήμως ἦταν Σταματελόπουλος[4].

Ἑνδεκάχρονος, βγῆκε στὸ ἁρματωλίκι, στὰ ἀχνάρια δράσι τοῦ θρυλικοῦ Μαύρου Στόλου[6]. Τὴν ἄνοιξι τοῦ 1808 σπεύδει μαζὶ μὲ τὸν Κολοκοτρώνη σὲ βοήθεια τοῦ ἀνυπότακτου Τουρκαλβανοῦ φίλου τους Ἀλῆ Φαρμάκη ἐναντίον τοῦ Βελῆ Πασᾶ, γιοῦ τοῦ περιβόητου Ἀλῆ τῶν Ἰωαννίνων. Μὲ χιλιάδες στρατὸ ὁ Βελῆς πολιορκεῖ, χωρὶς ἐπιτυχία, γιὰ 65 ἡμέρες τὸν Πῦργο τοῦ Ἀλῆ Φαρμάκη στὸ Μοναστηράκι Ἀρκαδίας.

Ἀκολούθως, κατατάσσεται ὡς ἀξιωματικὸς στὰ Ἑλληνικὰ συντάγματα των Ἑπτανήσων καὶ διακρίνεται στὴν κατάληψι τοῦ «διαβολικοῦ» κάστρου τῆς Λευκάδας, τὸ ὁποῖο κατεῖχαν οἱ Γάλλοι, τὸν Μάρτιο-Ἀπρίλιο τοῦ 1810.

Τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1816, οἱ Τοῦρκοι συλλαμβάνουν στὰ Βάτικα τῆς Λακωνίας τὸν πατέρα του Σταματέλλο, τὸν ἀδελφό του Ἰωάννη καὶ τὸν κουνιάδο του Ἀναγνώστη, γυιὸ τοῦ καπετὰν Ζαχαριᾶ, τοὺς κόβουν τὰ κεφάλια καὶ τὰ στέλνουν στὴν Τρίπολη στὸν Τοῦρκο διοικητή.

Ἰδοὺ πῶς περιγράφει ὁ Νικηταρᾶς, στὰ ἀπομνημονεύματά του, τὸν θάνατο τοῦ ἀδελφοῦ του Γιάννη:

«Εἰς τὸν ἀδελφόν μου προβάλλουν ν' ἀλλάξει τὴν πίστιν.

–"Θὰ πάω ἐκεῖ ποὺ πάγει ὁ πατέρας μου."

– "Κάθισε νὰ σὲ κάμωμε Τοῦρκο." (Τοῦ δείχνουν τὸν πατέρα του σκοτωμένον) – "Γίνου τοῦρκος." (Τὸ παιδὶ κάμνει τὸν σταυρό του. Ἔγινε ἀπὸ τὸ αἷμα του σταυρός. Πῆραν τὰ κεφάλια τους στὴν Τριπολιτσᾶ)».

Ἡ σφαγὴ ἔγινε ἔξω ἀπὸ τον Ἱερὸ Ναὸ του «Ἑλκομένου Χριστοῦ» στὴν παλαιὰ Μονεμβασία[7].

τὸν ὁποῖο ὁ Νικηταρᾶς καὶ οἱ μάχες γιὰ τὴν ἐλευθερία συνδέονται ἄρρηκτα. Εἶναι πρωτοστατοῦσα μορφὴ στὸν ἀγῶνα. Ἔτσι ἔχει κατακτήσει ἕνα μοναδικὸ προνόμιο: εἶναι ὁ ἀγωνιστὴς ὁ ὁποῖος ἄνοιξε τὴν αὐλαία τῆς Ἐπαναστάσεως τὴ νύκτα τῆς 16ης πρὸς 17η Μαρτίου 1821, συμπλεκόμενος μὲ μία ὁμάδα τούρκων ἔξω ἀπὸ τὴν Καλαμάτα καὶ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ὁποῖος ἔριξε τοὺς τίτλους τέλους της μὲ τὶς τελευταῖες ντουφεκιὲς στὴ μάχη τῆς Πέτρας τῆς Βοιωτίας, τὴν 12η Σεπτεμβρίου 1829.

Ἡ Καλαμάτα ἀπελευθερωμένη στὶς 23 Μαρτίου τοῦ 1821 θὰ ὑποδεχθῆ τὸ Νικηταρὰ μαζὶ μὲ τοὺς Κολοκοτρώνη, Παπαφλέσσα, Ἀναγνωσταρᾶ καὶ Μούρτζινο μέσα σὲ κλῖμα ἄκρατου ἐνθουσιασμοῦ.

Στὴν μάχη τοῦ Βαλτετσίου τῆς Ἀρκαδίας, τὴν 12η-13η Μαΐου τοῦ1821, ὁ Νικηταρᾶς ἐπικεφαλῆς σώματος 200 ἀνδρῶν καὶ εὑρισκόμενος στὰ Δολιανὰ κατώρθωσε νὰ ἀποκρούση νικηφόρα τὴν ἐπίθεσι ἕξη χιλιάδων τούρκων, οἱ ὁποῖοι διέθεταν καὶ κανόνια. Ἐπειδὴ πολλοὶ ἦταν οἱ τοῦρκοι οἱ ὁποῖοι ἔπεσαν ἀπὸ τὸ χέρι του ἐκείνη τὴν ἡμέρα, οἱ συμμαχητές του ἔδωσαν σ' αὐτὸν τὴν προσωνυμία Τουρκοφάγος, μὲ τὴν ὁποία ἔγινε πασίγνωστος.

Ὁ Φωτάκος γράφει χαρακτηριστικά: «Ὁδηγούμενος πάντοτε ὑπὸ τοῦ θείου του Θ. Κολοκοτρώνη, εὑρέθη εἰς Βαλτέτσι κατὰ τὴν πρώτην ἐκεῖ γενομένην μάχην. Ἀφοῦ δὲ οἱ τοῦρκοι μᾶς ἐκυνήγησαν, μᾶς ἐπῆραν τὸ χωριὸ καὶ μᾶς ἔκαυσαν καὶ ἕνα μέρος σπίτια, ἡμεῖς πάλιν τοὺς ἐκυνηγήσαμεν ὅτε ὁ Νικήτας καταδιώκων τοὺς τούρκους ἐφώναξε: "*Σταθῆτε, Περσιανοί, νὰ πολεμήσωμεν!*"».

Ἀπὸ ἐκείνης δὲ τῆς ἡμέρας οἱ Ἕλληνες ἔλεγον τοὺς τούρκους Περσιανούς, διότι καὶ ἀνέκαθεν ὑπῆρχεν ἰδέα πατροπαράδοτος εἰς τοὺς Ἕλληνας ὅτι οἱ τοῦρκοι κατάγονται ἀπὸ τὴν Περσίαν καὶ τὴν Κόκκινην Μηλιὰν ὡς ἔλεγον[8]».

Τὸ κυνηγητὸ τῶν καβαλαραίων ἀπὸ τὸν Νικηταρὰ στάθηκε ἀφορμὴ νὰ ἐξαπλωθῆ στὰ στρατόπεδα ἡ φήμη γιὰ τὴν γρηγοράδα του. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι πεζομάχησε μὲ ἐχθρικὸ ἱππικὸ στὸν κάμπο τῆς Τεγέας, γεγονὸς ὅμοιο τοῦ ὁποίου δὲν εἶχε γίνει μέχρι τότε ἀπὸ Ἕλληνες.

Τὸν Δεκέμβριο τοῦ '21 συμμετέχει στὴν πολιορκία τοῦ Ναυπλίου, ὅπου ἐκινδύνευσε σοβαρὰ νὰ αἰχμαλωτισθῆ ἀπὸ τοὺς τούρκους. Τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1822 μὲ 700 ἀγω-

---

1. Μετονομάσθηκε σὲ Νέδουσα μὲ Βασιλικὸ Διάταγμα τὸ 1927.
2. Γεώργιος Τερτσέτης, Ἀπομνημονεύματα Νικήτα τοῦ τουρκοφάγου, Μέρμηγκας, Ἀθήνα, 2009.
3. Σὲ μία συνάντησί του μὲ τὸν Γερμανὸ φιλέλληνα C. F. Bojons τοῦ εἶπε πὼς εἶχε ἐξολοθρεύσει 300 Τούρκους μέσα σὲ ἕνα ἑξάμηνο. Εἶναι προφανὲς ὅτι τὸ ὄνομα τουρκοφάγος συνδέεται ἄρρηκτα μὲ τὸν τυραννοκτόνο. Δὲν αἰσθανόταν εὐχαρίστησι (τὸ ἀντίθετο μάλιστα συνέβαινε) καθὼς ἐσκότωνε τοὺς ἐχθροὺς τῆς ἐλευθερίας, γι' αὐτό, ὅπως ἀναφέρεται, στὴν μάχη τῶν Δερβενακίων, ἐνῶ πολεμοῦσε, ἐνθάρρυνε τὸν ἑαυτό του: «…Κουράγιο Νικήτα Τούρκους σφάζεις!».
4. Ἐπέλεξε τὸ ὄνομα Σταματελόπουλος (ὁ γυιός του Σταματέλλου) γιὰ νὰ τιμήση τὸν πατέρα του. Τὸ αὐτὸ ἔπραξε καὶ ὁ γυιός του Ἰωάννης· δὲν κράτησε τὸ οἰκογενειακὸ ὄνομα Σταματελόπουλος ἀλλὰ τὸ ἀγαπημένο προσωνύμιο τοῦ πατέρα του: Νικηταρᾶς.
5. Σὲ ἕνα σιδηρουργεῖο, στὸ ὁποῖο ἐργαζόταν, τὸν ἀπάντησε ὁ πρωτοκλέφτης Ζαχαριὰς καὶ ἀφοῦ τὸν ἐρώτησε τίνος παιδὶ εἶναι τοῦ εἶπε: «Καλὰ ὁλόκληρος γίγαντας καὶ κάθεσαι ἐδῶ καὶ βαρᾶς ἀμόνια; Θα ἔρθης κοντὰ σὲ μένα».
6. Ἐπρόκειτο γιὰ στόλο 70 πειρατικῶν σκαφῶν, τὸν ὁποῖο συγκρότησαν ἁρματωλοὶ τοῦ Ὀλύμπου καὶ ὁρισμένοι Μακεδόνες καὶ Θεσσαλοί. Ὁ στολίσκος αὐτὸς ἔδρασε τὸ 1807 στὸν θαλάσσιο χῶρο τῶν Βορείων Σποράδων καὶ στὸν Θερμαϊκὸ μέχρι τὴ Λῆμνο πρὸς βορρᾶ καὶ μέχρι τὸν Καφηρέα πρὸς νότο. Τὸν Νοέμβριο τοῦ 1808 τουρκικὸς στόλος, ἀποτελούμενος ἀπὸ φρεγάτες καὶ μπρίκια, ἐπιτέθηκε στὴ βάσι τῶν πειρατικῶν στὴ Σκιάθο. Ὁ τουρκικὸς στόλος ὑπέστη καταστροφή. Σὲ αὐτὴν τὴν ναυμαχία βοήθησε τοὺς Ἕλληνες καὶ μία παραπλέουσα ἀγγλικὴ πολεμικὴ φρεγάτα.
7. Κάθε χρόνο στὸ χωριὸ Τουρκολέκα τοῦ Δήμου Φαλαισίας, τῆς ἐπαρχίας Μεγαλουπόλεως, τοῦ Νομοῦ Ἀρκαδίας, τιμᾶται ἡ μνήμη τοῦ ὁσίου νεομάρτυρα Ἰωάννη Τουρκολέκα, τοῦ ὁποίου ναὸς ὑπάρχει στὸ χωριό, ὅπου γεννήθηκε καὶ μεγάλωσε ὁ σφαγιασθεὶς ἀδελφὸς τοῦ Νικηταρᾶ.
8. Φώτιος Χρυσανθόπουλος ἢ Φωτάκος, *Βίοι Πελοποννησίων Ἀνδρῶν*, σελ. 93.

νιστὲς παίρνει μέρος στὴν μάχη τῆς Στυλίδας καὶ τῆς Ἁγίας Μαρίνας στὸ πλευρὸ τοῦ Ἀνδρούτσου.

Στὴν Ἀνατολικὴ Στερεά, οἱ ἐπαναστατημένοι Ἀθηναῖοι τὸν ἐξέλεξαν ἀρχηγό τους. Ὅμως, λόγω τοῦ ὅτι ὑπῆρξε δυσφορία ἐκ μέρους τῶν Μαυρομιχαλαίων[9] ἔφυγε γιὰ τὴν Λειβαδιά, διότι δὲν ἤθελε νὰ δημιουργῇ προβλήματα καὶ ἔριδες. Βοήθησε τὸν Ὀδυσσέα Ἀνδροῦτσο στὴν προσπάθειά του νὰ ἀνακαταλάβῃ τὴν πόλι. Μάλιστα, ἑδραιώθηκε μεταξύ τους μία δυνατὴ φιλία ὥστε ἔγιναν σταυραδέρφια[10].

Μεγάλη ἦταν ἡ συμβολή του κατὰ τὴν εἰσβολὴ τοῦ Δράμαλη καὶ τὴν ἐπακολουθήσασα πανωλεθρία του στὰ στενὰ τῶν Δερβενακίων, ὅπου καὶ πάλι προκάλεσε μεγάλες ἀπώλειες στοὺς Τούρκους (συνολικὰ ὑπῆρξαν τρεῖς χιλιάδες νεκροί) στὴν χαράδρα τοῦ Ἁγίου Σώστη[11] (26 Ἰουλίου 1822) καὶ μετὰ στὸ Ἁγιονόρι (28 Ἰουλίου 1822) μαζὶ μὲ τὸν Νικήτα Φλέσσα.

Κατόπιν, ἐπέστρεψε στὴν Πελοπόννησο γιὰ νὰ βοηθήσῃ τὸν Κολοκοτρώνη στὴν συνεχιζόμενη πολιορκία τῆς Τρίπολης. Ὅταν ἡ πόλις ἔπεσε, οἱ Ἕλληνες τὴν λαφυραγώγησαν καὶ μοίρασαν τὰ λάφυρα. Μεταξὺ τῶν ἐλαχίστων οἱ ὁποῖοι ἀρνήθηκαν ἦταν καὶ ὁ Νικηταράς. Διότι, παρὰ τὴν ἔμφυτη πολεμικότητά του ὁ Νικηταρᾶς ἀνέδειξε σὲ πολλὲς περιπτώσεις ὅτι παρέμενε ἀνθρωπιστής, μέσα στὴ σκληρότητα τοῦ ἀγώνα γιὰ ἐλευθέρωση. Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ στάσις του, κατὰ τὴν ἅλωσι τῆς Τριπολιτσᾶς (23/09/1821) ὅπου ἔκανε τὸ πᾶν, γιὰ νὰ ἀποτρέψῃ τὴν σφαγὴ τοῦ μουσουλμανικοῦ πληθυσμοῦ καὶ δίκαια ἐξαιρέθηκε ἀπὸ τοὺς παρόντες Φιλέλληνες ἀπὸ κάθε κατηγορία σφαγῆς ἢ λαφυραγωγίας. Γι᾽ αὐτό, ὅπως καὶ γιὰ ἄλλες παρόμοιες περιπτώσεις, ὁ Τυρταῖος τοῦ Ἀγώνα, ὁ Τσοπανᾶκος τὸν ἐγκωμίασε: «…στὰ λάφυρα δὲν ἅπλωσε. Φάνηκε Λυκοῦργος νέος, νομοθέτης καὶ γενναῖος…».

Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ μετὰ τὴν μάχη στὰ Δερβενάκια. Τὰ λάφυρα συγκεντρώθηκαν σὲ τεράστιους σωρούς. Καπετάνιοι καὶ στρατιῶτες μαζεύτηκαν γιὰ τὴν μοιρασιά. Κάποιοι πρόσεξαν ὅτι ἕνας συναγωνιστής τους ἔλειπε ἀπὸ τὴν συντροφιά. Ἦταν ὁ Νικηταρᾶς! Παρὰ τὴν ἄρνησί του νὰ πάρει κι αὐτὸς κάποια λάφυρα, στὸ τέλος καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν ἐπιμονὴ τῶν συντρόφων του, πῆρε μία σέλα, μία ταμπακέρα ξυλόγλυπτη κι ἕνα σπαθί. Τὴν σέλα τὸ ἔστειλε στὴν Ὕδρα γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ στόλου. Οἱ πρόκριτοι, ὅμως, τοῦ νησιοῦ, τὸ ἐπέστρεψαν λέγοντας ὅτι τὸ σπαθὶ αὐτό, μόνον ὅταν τὸ κρατεῖ τὸ χέρι τοῦ Νικηταρᾶ ἔχει ἀξία. Ἡ **ἀφιλοκέρδεια** καὶ ἡ ἀνιδιοτέλεια τοῦ Νικηταρᾶ ἔμεινε παροιμιώδης. **Ποτὲ δὲν ζήτησε καὶ ποτὲ δὲν πῆρε.**

Ἀξιοσημείωτο εἶναι, ἐπίσης, καὶ τὸ ἀκόλουθο γεγονός. Μετὰ τὴ νίκη στὰ Δερβενάκια ὁ Κολοκοτρώνης στρατοπέδευσε στὸ Ἄργος καὶ ὁ Νικηταρᾶς ἔμεινε πίσω μὲ τοὺς ἄνδρες του γιὰ νὰ ελέγξῃ μήπως οἱ Τοῦρκοι ἐπιχειρήσουν αἰφνιδίως νέα ἐπίθεσι. Σὲ μία περιπολία, μέσα σὲ μία λόχμη βρῆκε ἕνα τραυματισμένο Ἀλβανό, ὁ ὁποῖος τὸν παρακάλεσε νὰ τὸν ἀποτελειώσῃ μὲ τὸ σπαθί του, καθὼς δὲν μποροῦσε ἄλλο νὰ ὑποφέρῃ τοὺς πόνους. Ὁ Νικηταρᾶς περήφανα τοῦ ἀπάντησε: *«Ὠρέ, ἐγὼ εἶμαι στρατιώτης κι ὄχι δήμιος»*, καὶ τὸν πῆρε στὴν πλάτη του γιὰ νὰ τὸν μεταφέρῃ στὸν γιατρὸ τοῦ στρατοπέδου. Μόλις ὁ ἥρωας πλησίασε τὶς ἑλληνικὲς θέσεις οἱ στρατιῶτες του τὸν ἐπευφημοῦσαν φωνάζοντας τὸ ὄνομά του. Τότε ὁ Ἀλβανὸς ἔσκυψε καὶ ρώτησε τὸν σωτῆρα του τί σχέσι εἶχε μὲ τὸν περίφημο, τὸν τρομερὸ Νικηταρᾶ. Καὶ ὅταν κατάλαβε ποιός ἦταν, ἔβγαλε ἕνα μικρὸ λεπίδι καὶ τρέμοντας ἀπὸ συγκίνηση ἔκοψε ἕνα βόστρυχο ἀπὸ τὰ μαλλιὰ τοῦ Νικηταρᾶ σὰν κειμήλιο γιὰ τὴ γενναιοψυχία του[12].

Δὲν ἦταν φίλαρχος, γιὰ αὐτὸ καὶ ἀρνήθηκε μὲ ὑψηλὸ φρόνημα καὶ ἀξιοπρέπεια τὸν παραμερισμὸ τοῦ Ὀδυσσέα Ανδρούτσου καὶ τὴν ἀνάληψι ἀπὸ τὸν ἴδιο τῆς ἀρχηγίας τῶν στρατευμάτων τῆς Ἀνατολικῆς Στερεᾶς, τονίζων πρὸς τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ Ἀρείου Πάγου: «Ἡ ανάμιξη τῶν πολιτικῶν στὶς στρατιωτικὲς ἐπιχειρήσεις θὰ εἶναι καταστροφικὴ γιὰ τὴν πορεία τοῦ ἀγώνα.»

Ὅταν ἄρχισαν οἱ ἐμφύλιες διαμάχες τὸ 1823, τάχθηκε – ὅπως ἦταν ἀναμενόμενο– μὲ τὸ μέρος τοῦ θείου του Κολοκοτρώνη καὶ κατὰ τῆς Κυβερνήσεως Κουντουριώτη. Παρ᾽ ὅλη τὴν ὑποστήριξί του πρὸς τὸν Κολοκοτρώνη, τήρησε μετριοπαθῆ στάσι καὶ δὲν πῆρε μέρος στὶς μάχες οἱ ὁποῖες ἔγιναν, ἐνῶ μὲ παρεμβάσεις του προσπαθοῦσε νὰ συμφιλιώσῃ τὰ πράγματα. Συγκεκριμένα, ὅταν ξέσπασε ὁ Ἐμφύλιος μεταξὺ Πελοποννησίων καὶ Ρουμελιωτῶν πολιτικῶν, ὁ Νικηταρᾶς συγκεντρώνει στὸ Ἀνάπλι τοὺς βουλευτὲς καὶ τοὺς λέει: *«Τὸ Γένος θέλει ὅ,τι θέλο-*

Νικηταράς-Αλβανός
«Ωρέ, ἐγὼ εἶμαι στρατιώτης κι ὄχι δήμιος»

του ὅπως στὴν περίπτωσι κατὰ τὴν ὁποία ὁ Γάλλος στρατηγὸς Μαιζών, ὅταν ἐπιτηροῦσαν τὴν ἀποχώρησι τῶν στρατευμάτων τοῦ Ιμπραὴμ ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο, θέλησε νὰ τὸν περιποιηθῆ, ὁ περήφανος ὁπλαρχηγὸς ἀρνήθηκε λέγων ὅτι δὲν τοῦ ἔλειπε τίποτε καὶ ὅτι ἡ Ἑλλάδα μποροῦσε νὰ θρέψῃ τοὺς στρατιῶτες της, ἐνῶ ταυτοχρόνως ἔκρυβε μὲ ἐπιμέλεια τὸ δοχεῖο μὲ τὶς λίγες ἐλιές του!

Τὸ 1829, ὁ Νικηταρᾶς μὲ συνέταιρο τὸν Ἀρχιμανδρίτη Πύρρο τὸν Θετταλό, ἱδρύουν χαρτοποιεῖο στὸ Ἄργος,

σταυραδέρφια[10].

Μεγάλη ἦταν ἡ συμβολή του κατὰ τὴν εἰσβολὴ τοῦ Δράμαλη καὶ τὴν ἐπακολουθήσασα πανωλεθρία του στὰ στενὰ τῶν Δερβενακίων, ὅπου καὶ πάλι προκάλεσε μεγάλες ἀπώλειες στοὺς Τούρκους (συνολικὰ ὑπῆρξαν τρεῖς χιλιάδες νεκροί) στὴν χαράδρα τοῦ Ἁγίου Σώστη[11] (26 Ἰουλίου 1822) καὶ μετὰ στὸ Ἁγιονόρι (28 Ἰουλίου 1822) μαζὶ μὲ τὸν Νικήτα Φλέσσα.

Κατόπιν, ἐπέστρεψε στὴν Πελοπόννησο γιὰ νὰ βοηθήση τὸν Κολοκοτρώνη στὴν συνεχιζόμενη πολιορκία τῆς Τρίπολης. Ὅταν ἡ πόλις ἔπεσε, οἱ Ἕλληνες τὴν λαφυραγώγησαν καὶ μοίρασαν τὰ λάφυρα. Μεταξὺ τῶν ἐλαχίστων οἱ ὁποῖοι ἀρνήθηκαν ἦταν καὶ ὁ Νικηταρᾶς. Διότι, παρὰ τὴν ἔμφυτη πολεμικότητά του ὁ Νικηταρᾶς ἀνέδειξε σὲ πολλὲς περιπτώσεις ὅτι παρέμενε ἀνθρωπιστής, μέσα στὴ σκληρότητα τοῦ ἀγώνα γιὰ ἐλευθέρωση. Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ στάσις του, κατὰ τὴν ἅλωσι τῆς Τριπολιτσᾶς (23/09/1821) ὅπου ἔκανε τὸ πᾶν, γιὰ νὰ ἀποτρέψη τὴν σφαγὴ τοῦ μουσουλμανικοῦ πληθυσμοῦ καὶ δίκαια ἐξαιρέθηκε ἀπὸ τοὺς παρόντες Φιλέλληνες ἀπὸ κάθε κατηγορία σφαγῆς ἢ λαφυραγωγίας. Γι᾽ αὐτό, ὅπως καὶ γιὰ ἄλλες παρόμοιες περιπτώσεις, ὁ Τυρταῖος τοῦ Ἀγώνα, ὁ Τσοπανάκος τὸν ἐγκωμίασε: «...στὰ λάφυρα δὲν ἅπλωσε. Φάνηκε Λυκοῦργος νέος, νομοθέτης καὶ γενναῖος...».

Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ μετὰ τὴν μάχη στὰ Δερβενάκια. Τὰ λάφυρα συγκεντρώθηκαν σὲ τεράστιους σωρούς. Καπετάνιοι καὶ στρατιῶτες μαζεύτηκαν γιὰ τὴν μοιρασιά. Κάποιοι πρόσεξαν ὅτι ἕνας συναγωνιστής τους ἔλειπε ἀπὸ τὴν συντροφιά. Ἦταν ὁ Νικηταρᾶς! Παρὰ τὴν ἄρνησί του νὰ πάρει κι αὐτὸς κάποια λάφυρα, στὸ τέλος καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν ἐπιμονὴ τῶν συντρόφων του, πῆρε μία σέλα, μία ταμπακέρα ξυλόγλυπτη κι ἕνα σπαθί. Τὴν σέλα χάρισε ἀμέσως σὲ ἕναν συμπολεμιστὴ καὶ φίλο του. Τὴν ταμπακέρα, τὴν ἔστειλε στὴν γυναίκα του Ἀγγελίνα μὲ τὸ σημείωμα «*Τὴν στέλνω σὲ σένα πού ἀγαπῶ ὕστερα ἀπὸ τὴν Πατρίδα. Λάβε την γιὰ νὰ μὲ θυμᾶσαι*». Τὸ ξίφος τοῦ ... τοὺς ἄνδρες του γιὰ νὰ ελέγξη μήπως οἱ Τοῦρκοι ἐπιχειρήσουν αἰφνιδίως νέα ἐπίθεσι. Σὲ μία περιπολία, μέσα σὲ μία λόχμη βρῆκε ἕνα τραυματισμένο Ἀλβανό, ὁ ὁποῖος τὸν παρακάλεσε νὰ τὸν ἀποτελειώση μὲ τὸ σπαθί του, καθὼς δὲν μποροῦσε ἄλλο νὰ ὑποφέρη τοὺς πόνους. Ὁ Νικηταρᾶς περήφανα τοῦ ἀπάντησε: «*Ὠρέ, ἐγὼ εἶμαι στρατιώτης κι ὄχι δήμιος*», καὶ τὸν πῆρε στὴν πλάτη του γιὰ νὰ τὸν μεταφέρη στὸν γιατρὸ τοῦ στρατοπέδου. Μόλις ὁ ἥρωας πλησίασε τὶς ἑλληνικὲς θέσεις οἱ στρατιῶτες του τὸν ἐπευφημοῦσαν φωνάζοντας τὸ ὄνομά του. Τότε ὁ Ἀλβανὸς ἔσκυψε καὶ ρώτησε τὸν σωτῆρα του τί σχέσι εἶχε μὲ τὸν περίφημο, τὸν τρομερὸ Νικηταρᾶ. Καὶ ὅταν κατάλαβε ποιὸς ἦταν, ἔβγαλε ἕνα μικρὸ λεπίδι καὶ τρέμοντας ἀπὸ συγκίνηση ἔκοψε ἕνα βόστρυχο ἀπὸ τὰ μαλλιὰ τοῦ Νικηταρᾶ σὰν κειμήλιο γιὰ τὴ γενναιοψυχία του[12].

Δὲν ἦταν φίλαρχος, γιὰ αὐτὸ καὶ ἀρνήθηκε μὲ ὑψηλὸ φρόνημα καὶ ἀξιοπρέπεια τὸν παραμερισμὸ τοῦ Ὀδυσσέα Ανδρούτσου καὶ τὴν ἀνάληψι ἀπὸ τὸν ἴδιο τῆς ἀρχηγίας τῶν στρατευμάτων τῆς Ἀνατολικῆς Στερεᾶς, τονίζων πρὸς τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ Ἀρείου Πάγου: «Η ἀνάμιξη τῶν πολιτικῶν στὶς στρατιωτικὲς ἐπιχειρήσεις θὰ εἶναι καταστροφικὴ γιὰ τὴν πορεία τοῦ ἀγώνα.»

Ὅταν ἄρχισαν οἱ ἐμφύλιες διαμάχες τὸ 1823, τάχθηκε – ὅπως ἦταν ἀναμενόμενο– μὲ τὸ μέρος τοῦ θείου του Κολοκοτρώνη καὶ κατὰ τῆς Κυβερνήσεως Κουντουριώτη. Παρ᾽ ὅλη τὴν ὑποστήριξί του πρὸς τὸν Κολοκοτρώνη, τήρησε μετριοπαθῆ στάσι καὶ δὲν πῆρε μέρος στὶς μάχες οἱ ὁποῖες ἔγιναν, ἐνῶ μὲ παρεμβάσεις του προσπαθοῦσε νὰ συμφιλιώση τὰ πράγματα. Συγκεκριμένα, ὅταν ξέσπασε ὁ Ἐμφύλιος μεταξὺ Πελοποννησίων καὶ Ρουμελιωτῶν πολιτικῶν, ὁ Νικηταρᾶς συγκεντρώνει στὸ Ἀνάπλι τοὺς βουλευτὲς καὶ τοὺς λέει: «*Τὸ Γένος θέλει ὅ,τι θέλομεν ἐμεῖς οἱ Στρατιωτικοὶ καὶ πάρετε τὰ μέτρα σας οἱ Πολιτικοί. Δὲν ὑποφέρεσθε πλέον διὰ τὴν διχόνοιάν σας, μὲ τὴν ὁποίαν θέλετε νὰ ἀφανίσετε τὸ Γένος. Ἀπὸ αὐτὰ πού ἀκούω καὶ βλέπω, θὰ γίνει ἀφεύκτως Γκοβέρνο Μιλιτάρε* (Στρατιωτικὴ Κυβέρνησις)»!...

Μετὰ τὴν ἐπικράτησι τῶν Κυβερνητικῶν καὶ ἀφοῦ εἶχε κηρυχθεῖ ἀντάρτης, ἀναγκάσθηκε νὰ μεταβῆ στὸ Μεσολόγγι, ὅπου ἐντάχθηκε στὴν ὑπηρεσία τοῦ Δ. Μακρῆ. Κλείστηκε στὴν πολιορκουμένη πόλι καὶ πολέμησε κατὰ τοῦ Κιουταχῆ, στὴν δεύτερη πολιορκία.

Ὅταν χορηγήθηκε ἀμνηστεία, ἐν ὄψει τῆς εἰσβολῆς τοῦ Ιμπραήμ, ἐπέστρεψε στὴν Πελοπόννησο ἐπικεφαλῆς στρατιωτικοῦ τμήματος καὶ ἔλαβε μέρος σὲ πολλὲς μάχες. Παράλληλα, ἀρνήθηκε νὰ ὑπογράψη τὸ «**Ψήφισμα τῆς Ὑποτέλειας**» (1825) τὸ ὁποῖο προέβλεπε τὴν ἀναγνώρισι τῆς Μεγάλης Βρετανίας ὡς μοναδικῆς

Νικηταράς-Αλβανός
«Ὠρέ, ἐγὼ εἶμαι στρατιώτης κι ὄχι δήμιος»

του ὅπως στὴν περίπτωσι κατὰ τὴν ὁποία ὁ Γάλλος στρατηγὸς Μαιζών, ὅταν ἐπιτηροῦσαν τὴν ἀποχώρησι τῶν στρατευμάτων τοῦ Ιμπραὴμ ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο, θέλησε νὰ τὸν περιποιηθῆ, ὁ περήφανος ὁπλαρχηγὸς ἀρνήθηκε λέγων ὅτι δὲν τοῦ ἔλειπε τίποτε καὶ ὅτι ἡ Ἑλλάδα μποροῦσε νὰ θρέψη τοὺς στρατιῶτες της, ἐνῶ ταυτοχρόνως ἔκρυβε μὲ ἐπιμέλεια τὸ δοχεῖο μὲ τὶς λίγες ἐλιές του!

Τὸ 1829, ὁ Νικηταρᾶς μὲ συνέταιρο τὸν Ἀρχιμανδρίτη Πύρρο τὸν Θετταλό, ἱδρύουν χαρτοποιεῖο στὸ Ἄργος, «πρὸς ἔπαινον τῆς Ἑλλάδος καὶ ὄφελος τῶν Ἑλλήνων», καταβάλλοντες 3.000 γρόσια ἕκαστος. Κατασκευάζουν χίλια περίπου φύλλα χαρτιοῦ. Τὰ χρήματα, ὅμως, τελειώνουν κι ἔτσι οἱ ἐργασίες σταματοῦν. Τόσον ὁ Καποδίστριας ὅσο καὶ ὁ Ὄθων, ἀργότερα, ἀρνοῦνται νὰ συνδράμουν στὴ ἐπανεκκίνησι τῶν ἐργασιῶν. Ἡ ἐπιχείρησις χαρτοποιΐας λήγει ἄδοξα. Ἂς ληφθῆ ὑπ᾽ ὄψιν ὅτι τόσον κατὰ τὴν περίοδο τοῦ Καποδίστρια, ὅσον καὶ αὐτὴ τοῦ Ὄθωνος ὑπῆρξε ὑποστηρικτὴς τοῦ ρωσικοῦ κόμματος, τῶν λεγόμενων Ναπαίων[14].

Παρὰ τοὺς ὅποιους τίτλους τοῦ ἀπονέμονταν κατὰ τοὺς χρόνους συστάσεως τοῦ ἑλλαδικοῦ κράτους στὴν οὐσία ὁ κατατρεγμός του ἦταν διαρκής.

Κατὰ τὴν Βαυαροκρατία, δὲν συμμετεῖχε ἐνεργὰ στὶς πολιτικὲς διαμάχες, εἶχε ὅμως ἐκδηλώσει σαφῶς τὴν ἀντίθεσί του πρὸς τοὺς Βαυαρούς. Ἔτσι, μετὰ τὴν ἄφιξι

---

9. Οἱ ὁποῖοι μονίμως ἐπεδίωκαν νὰ ἔχουν ἀξιώματα, ἀπαιτοῦντες, ἔναντι τοῦ Κολοκοτρώνη, ἀκόμη καὶ τὴν ἀρχιστρατηγία τῆς Πελοποννήσου.

10. Ὅπως διηγεῖται ὁ Μακρυγιάννης, ἡ ἐντιμότητα τοῦ Νικηταρᾶ δὲν εἶχε μέτρο. Ὅταν πῆρε ἐντολὴ ἀπὸ τὸν Κωλέττη νὰ πάη νὰ συναντήση τὸν Ὀδυσσέα Ανδροῦτσο στὸν Παρνασσὸ (Ἀνατολική Στερεά), ἔστειλε κρυφὰ ἀγγελιοφόρο στὸν Ὀδυσσέα ὁ Κωλέττης καὶ τοῦ ἔλεγε ὅτι ἔρχεται ὁ Νικηταρᾶς νὰ σὲ σκοτώση καὶ νὰ πάρη τὸ στράτευμα. Ὅταν το ἔμαθε ὁ Ὀδυσσέας, ἔστησε μπλόκο καὶ ἔπιασε τὸν Νικηταρᾶ αἰχμάλωτο. Ἀφοῦ τὸν ἁλυσοδέσανε, τὸν πῆγαν στὴ σπηλιὰ ὅπου ἔμενε ὁ Ὀδυσσέας. Μόλις ἀντίκρυσε τὸν Ὀδυσσέα τοῦ εἶπε: «Τί

ση. Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ στάσις του, κατὰ τὴν ἅλωσι τῆς Τριπολιτσᾶς (23/09/1821) ὅπου ἔκανε τὸ πᾶν, γιὰ νὰ ἀποτρέψη τὴν σφαγὴ τοῦ μουσουλμανικοῦ πληθυσμοῦ καὶ δίκαια ἐξαιρέθηκε ἀπὸ τοὺς παρόντες Φιλέλληνες ἀπὸ κάθε κατηγορία σφαγῆς ἢ λαφυραγωγίας. Γι' αὐτό, ὅπως καὶ γιὰ ἄλλες παρόμοιες περιπτώσεις, ὁ Τυρταῖος τοῦ Ἀγῶνα, ὁ Τσοπανάκος τὸν ἐγκωμίασε: «…στὰ λάφυρα δὲν ἅπλωσε. Φάνηκε Λυκοῦργος νέος, νομοθέτης καὶ γενναῖος...».

Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ μετὰ τὴν μάχη στὰ Δερβενάκια. Τὰ λάφυρα συγκεντρώθηκαν σὲ τεράστιους σωρούς. Καπετάνιοι καὶ στρατιῶτες μαζεύτηκαν γιὰ τὴν μοιρασιά. Κάποιοι πρόσεξαν ὅτι ἕνας συναγωνιστής τους ἔλειπε ἀπὸ τὴν συντροφιά. Ἦταν ὁ Νικηταρᾶς! Παρὰ τὴν ἄρνησί του νὰ πάρει κι αὐτὸς κάποια λάφυρα, στὸ τέλος καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν ἐπιμονὴ τῶν συντρόφων του, πῆρε μία σέλα, μία ταμπακέρα ξυλόγλυπτη κι ἕνα σπαθί. Τὴν σέλα χάρισε ἀμέσως σὲ ἕναν συμπολεμιστὴ καὶ φίλο του. Τὴν ταμπακέρα, τὴν ἔστειλε στὴν γυναίκα του Ἀγγελίνα μὲ τὸ σημείωμα *«Τὴν στέλνω σὲ σένα πού ἀγαπῶ ὕστερα ἀπὸ τὴν Πατρίδα. Λάβε την γιὰ νὰ μὲ θυμᾶσαι»*. Τὸ ξίφος

Δὲν ἦταν φίλαρχος, γιὰ αὐτὸ καὶ ἀρνήθηκε μὲ ὑψηλὸ φρόνημα καὶ ἀξιοπρέπεια τὸν παραμερισμὸ τοῦ Ὀδυσσέα Ανδρούτσου καὶ τὴν ἀνάληψι ἀπὸ τὸν ἴδιο τῆς ἀρχηγίας τῶν στρατευμάτων τῆς Ἀνατολικῆς Στερεᾶς, τονίζων πρὸς τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ Ἀρείου Πάγου: «Ἡ ἀνάμιξη τῶν πολιτικῶν στὶς στρατιωτικὲς ἐπιχειρήσεις θὰ εἶναι καταστροφικὴ γιὰ τὴν πορεία τοῦ ἀγώνα.»

Ὅταν ἄρχισαν οἱ ἐμφύλιες διαμάχες τὸ 1823, τάχθηκε – ὅπως ἦταν ἀναμενόμενο– μὲ τὸ μέρος τοῦ θείου του Κολοκοτρώνη καὶ κατὰ τῆς Κυβερνήσεως Κουντουριώτη. Παρ' ὅλη τὴν ὑποστήριξί του πρὸς τὸν Κολοκοτρώνη, τήρησε μετριοπαθῆ στάσι καὶ δὲν πῆρε μέρος στὶς μάχες οἱ ὁποῖες ἔγιναν, ἐνῶ μὲ παρεμβάσεις του προσπαθοῦσε νὰ συμφιλιώση τὰ πράγματα. Συγκεκριμένα, ὅταν ξέσπασε ὁ Ἐμφύλιος μεταξὺ Πελοποννησίων καὶ Ρουμελιωτῶν πολιτικῶν, ὁ Νικηταρᾶς συγκεντρώνει στὸ Ἀνάπλι τοὺς βουλευτὲς καὶ τοὺς λέει: *«Τὸ Γένος θέλει ὅ,τι θέλομεν ἐμεῖς οἱ Στρατιωτικοὶ καὶ πάρετε τὰ μέτρα σας οἱ Πολιτικοί. Δὲν ὑποφέρεσθε πλέον διὰ τὴν διχόνοιάν σας, μὲ τὴν ὁποίαν θέλετε νὰ ἀφανίσετε τὸ Γένος. Ἀπὸ αὐτὰ πού ἀκούω καὶ βλέπω, θὰ γίνει ἀφεύκτως Γκοβέρνο Μιλιτάρε* (Στρατιωτικὴ Κυβέρνησις)»!...

Μετὰ τὴν ἐπικράτησι τῶν Κυβερνητικῶν καὶ ἀφοῦ εἶχε κηρυχθεῖ ἀντάρτης, ἀναγκάσθηκε νὰ μεταβῆ στὸ Μεσολόγγι, ὅπου ἐντάχθηκε στὴν ὑπηρεσία τοῦ Δ. Μακρῆ. Κλείστηκε στὴν πολιορκουμένη πόλι καὶ πολέμησε κατὰ τοῦ Κιουταχῆ, στὴν δεύτερη πολιορκία.

Ὅταν χορηγήθηκε ἀμνηστεία, ἐν ὄψει τῆς εἰσβολῆς τοῦ Ιμπραήμ, ἐπέστρεψε στὴν Πελοπόννησο ἐπικεφαλῆς στρατιωτικοῦ τμήματος καὶ ἔλαβε μέρος σὲ πολλὲς μάχες. Παράλληλα, ἀρνήθηκε νὰ ὑπογράψη τὸ «**Ψήφισμα τῆς Ὑποτέλειας**» (1825) τὸ ὁποῖο προέβλεπε τὴν ἀναγνώρισι τῆς Μεγάλης Βρετανίας ὡς μοναδικῆς προστάτιδος δυνάμεως τῆς Ἑλλάδος[13].

Τὸν Νοέμβριο τοῦ 1826 μὲ συμπολεμιστή του τὸν Γεώργιο Καραϊσκάκη, ἔλαβε μέρος, μὲ 800 παλικάρια, στὴ νικηφόρα μάχη τῆς Ἀράχωβας.

Παροιμιώδης ἦταν ἡ ὀλιγάρκεια καὶ ἡ ὑπερηφάνεια

Νικηταράς-Αλβανός

«Ωρέ, εγὼ εἶμαι στρατιώτης κι ὄχι δήμιος»

του ὅπως στὴν περίπτωσι κατὰ τὴν ὁποία ὁ Γάλλος στρατηγὸς Μαιζών, ὅταν ἐπιτηροῦσαν τὴν ἀποχώρησι τῶν στρατευμάτων τοῦ Ιμπραὴμ ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο, θέλησε νὰ τὸν περιποιηθῆ, ὁ περήφανος ὁπλαρχηγὸς ἀρνήθηκε λέγων ὅτι δὲν τοῦ ἔλειπε τίποτε καὶ ὅτι ἡ Ἑλλάδα μποροῦσε νὰ θρέψη τοὺς στρατιῶτες της, ἐνῶ ταυτοχρόνως ἔκρυβε μὲ ἐπιμέλεια τὸ δοχεῖο μὲ τὶς λίγες ἐλιές του!

Τὸ 1829, ὁ Νικηταρᾶς μὲ συνέταιρο τὸν Ἀρχιμανδρίτη Πύρρο τὸν Θετταλό, ἱδρύουν χαρτοποιεῖο στὸ Ἄργος, «πρὸς ἔπαινον τῆς Ἑλλάδος καὶ ὄφελος τῶν Ἑλλήνων», καταβάλλοντες 3.000 γρόσια ἕκαστος. Κατασκευάζουν χίλια περίπου φύλλα χαρτιοῦ. Τὰ χρήματα, ὅμως, τελειώνουν κι ἔτσι οἱ ἐργασίες σταματοῦν. Τόσον ὁ Καποδίστριας ὅσο καὶ ὁ Ὄθων, ἀργότερα, ἀρνοῦνται νὰ συνδράμουν στὴ ἐπανεκκίνησι τῶν ἐργασιῶν. Ἡ ἐπιχείρησις χαρτοποιΐας λήγει ἄδοξα. Ἂς ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι τόσον κατὰ τὴν περίοδο τοῦ Καποδίστρια, ὅσον καὶ αὐτὴ τοῦ Ὄθωνος ὑπῆρξε ὑποστηρικτὴς τοῦ ρωσικοῦ κόμματος, τῶν λεγόμενων Ναπαίων[14].

Παρὰ τοὺς ὅποιους τίτλους τοῦ ἀπονέμονταν κατὰ τοὺς χρόνους συστάσεως τοῦ ἑλλαδικοῦ κράτους στὴν οὐσία ὁ κατατρεγμός του ἦταν διαρκής.

Κατὰ τὴν Βαυαροκρατία, δὲν συμμετεῖχε ἐνεργὰ στὶς πολιτικὲς διαμάχες, εἶχε ὅμως ἐκδηλώσει σαφῶς τὴν ἀντίθεσί του πρὸς τοὺς Βαυαρούς. Ἔτσι, μετὰ τὴν ἄφιξι τοῦ Ὄθωνος ἔζησε ἀπομονωμένος. Παρ' ὅλα αὐτά, ὑπέστη πολλὲς διώξεις.

Τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1833 συνελήφθη μαζὶ μὲ ἄλλους ὁπλαρχηγοὺς γιὰ συνωμοσία ἐναντίον τοῦ Ὄθωνος καὶ φυλακίσθηκε γιὰ μικρὸ διάστημα στὸ Παλαμήδι. Μερικοὺς μῆνες μετά, τὸν Μάϊο τοῦ 1834, οἱ Κολοκοτρώνης καὶ Πλαπούτας δικάσθηκαν καὶ καταδικάσθηκαν σὲ θάνατο. Σὲ ἕναν περίπατο τοῦ Τερτσέτη καὶ τοῦ Πολυζωί-

---

9. Οἱ ὁποῖοι μονίμως ἐπεδίωκαν νὰ ἔχουν ἀξιώματα, ἀπαιτοῦντες, ἔναντι τοῦ Κολοκοτρώνη, ἀκόμη καὶ τὴν ἀρχιστρατηγία τῆς Πελοποννήσου.

10. Ὅπως διηγεῖται ὁ Μακρυγιάννης, ἡ ἐντιμότητα τοῦ Νικηταρᾶ δὲν εἶχε μέτρο. Ὅταν πῆρε ἐντολὴ ἀπὸ τὸν Κωλέττη νὰ πάη νὰ συναντήση τὸν Ὀδυσσέα Ανδροῦτσο στὸν Παρνασσὸ (Ἀνατολικὴ Στερεά), ἔστειλε κρυφὰ ἀγγελιοφόρο στὸν Ὀδυσσέα ὁ Κωλέττης καὶ τοῦ ἔλεγε ὅτι ἔρχεται ὁ Νικηταρᾶς νὰ σὲ σκοτώση καὶ νὰ πάρη τὸ στράτευμα. Ὅταν το ἔμαθε ὁ Ὀδυσσέας, ἔστησε μπλόκο καὶ ἔπιασε τὸν Νικηταρᾶ αἰχμάλωτο. Ἀφοῦ τὸν ἁλυσοδέσανε, τὸν πῆγαν στὴ σπηλιὰ ὅπου ἔμενε ὁ Ὀδυσσέας. Μόλις ἀντίκρυσε τὸν Ὀδυσσέα τοῦ εἶπε: «Τί καμώματα εἶναι αὐτὰ Δυσσέα;» Καὶ αὐτὸς τοῦ εἶπε τὸ ἱστορικὸ μὲ τὸν Κωλέττη. Τότε τοῦ εἶπε ὁ Νικηταρᾶς: «Ἐπειδὴ καὶ στὸ μέλλον θὰ ἐπιχειρήσουν τὰ ἴδια, ἐγὼ προτείνω νὰ γίνουμε ἀδελφοποιτοί». Ὁ Ὀδυσσέας τὸν κοίταξε μὲ ντροπή, διότι μπορεῖ νὰ εἶχε σκοτώσει ἕναν φίλο του καὶ πολύτιμο ἀγωνιστὴ τοῦ ἔθνους. Παίρνει ὁ Νικηταρᾶς τὸ γιαταγάνι του καὶ χαράζει τὸ χέρι του νὰ τρέξη αἷμα. «Ἂν μὲ πιστεύεις κάνε καὶ σὺ τὸ ἴδιο», τοῦ λέει. Τότε ὁ Ὀδυσσέας χαράζει τὸ χέρι του καὶ τὸ βάζει πάνω στὸ χέρι τοῦ Νικηταρᾶ κι ἔγιναν ἀδέλφια.

11. Φημολογεῖται ὅτι ὁ Νικηταρᾶς ἄλλαξε κατὰ τὴ διάρκεια τῆς μάχης τέσσερα σπαθιὰ καὶ ἀφοῦ τὰ τρία πρῶτα ἔσπασαν τὸ τέταρτο χρειάστηκε ἰατρικὴ βοήθεια, γιὰ νὰ ξεκολλήση ἀπὸ τὸ χέρι του, καθὼς εἶχε ὑποστεῖ βαριᾶς μορφῆς ἀγκύλωσι!

12. Τὸ 1876 οἱ γλύπτες ἀδελφοὶ Φυτάλη φιλοτέχνησαν ἕνα ἀνάγλυφο σύμπλεγμα, σὲ φυσικὸ μέγεθος, το ὁποῖο ἀναπαριστᾶ τὸν Νικηταρᾶ φέροντα στὴν πλάτη του τὸν πληγωμένο Ἀλβανό. Ἡ δημοσίευσις τοῦ περιστατικοῦ ἔγινε στὸ περιοδικὸ *Ἀθηναΐς* .

13. Ἂς σημειωθῆ ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης τὸ εἶχε ὑπογράψει.

14. Τὸ Ρωσσικὸ κόμμα λεγόταν καὶ κόμμα τῶν Ναπαίων ἀπὸ κάποιον Κερκυραῖο ὀνόματι Νάπα, ὁ ὁποῖος ἦταν φανατικὸς ὑποστηρικτὴς τοῦ Καποδίστρια.

Ο Νικηταράς πεζομαχών με το τούρκικο ιππικό

δη, ἀμέσως μετὰ τὴν πολύκροτη δίκη τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τὴν πεισματικὴ ἄρνησι τῶν δύο δικαστῶν νὰ τὸν καταδικάσουν, ὁ λαὸς τοῦ Ναυπλίου ἔσπευσε νὰ τοὺς εκφράση τὴν εὐγνωμοσύνη του καὶ τὸν θαυμασμὸ του γιὰ τὴν στάσι τους. Ξαφνικὰ μέσα ἀπὸ τὸ πλῆθος ξεπρόβαλε ὁ Νικηταρᾶς, πλησίασε τὸν Πολυζωΐδη καὶ τοῦ εἶπε δακρυσμένος: «*Πρόεδρε μὲ τὴν ἡρωϊκή σου διαγωγὴ μοῦ πῆρες τὶς δάφνες τῶν Δερβενακίων*».

Μετὰ τὴν ἐξέγερσι στὴ Μεσσηνία τὸν Αὔγουστο τοῦ 1834, συνελήφθη καὶ φυλακίστηκε γιὰ λίγο ἀπὸ τὴν βαυαρικὴ Ἀντιβασιλεία.

Τὸ 1839 συνελήφθη, μὲ τὴν ἄδικη κατηγορία τῆς συνωμοσίας, ὡς μέλος τῆς «Φιλορθόδοξης Ἑταιρείας» ἡ ὁποία στρεφόταν ἐναντίον τοῦ Ὄθωνος. Σύμφωνα μάλιστα μὲ τὸ ἀνώνυμο καὶ ἀχρονολόγητο ὑπόμνημα μὲ τὸν τίτλο: **«Ἀπομνημονεύματα περὶ τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα συσταθείσης φιλορ[θο]δόξου ἑταιρίας»**, «*σκοπὸν εἶχε ν' ἀντικρούσῃ τὰς εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἐκτεινομένας προόδους τῶν βιβλικῶν ἑταιρειῶν τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἀμερι-*

Ἐν συνεχεία, ἀσθενὴς καὶ ταλαιπωρημένος ἔφθασε στὸ Ἄργος, στὸ σπίτι του. Μολονότι καμμία σχέσι δὲν εἶχε μὲ τὸν τόπο αὐτό, δέθηκε μαζί του. Ἐξ ἄλλου ἕνα ἀγρόκτημα στὴ θέση Σερεμέτι, κοντὰ στὰ ὅρια τοῦ Ἄργους πρὸς τὸ Ναύπλιο, ἦταν ὅλη του ἡ περιουσία.

Ὁ Νικηταρᾶς δὲν εἶχε ἄλλους πόρους δικούς του. Γιὰ νὰ ἀποξηράνη, νὰ ἐμπλουτίση καὶ νὰ καλλιεργήση τὴ γῆ του χρειάστηκε νὰ δανεισθῆ. Δανείσθηκε γιὰ νὰ φτιάξη τὸ σπίτι του. Δανείσθηκε, ἐπίσης, καὶ γιὰ νὰ συντηρήση τοὺς στρατιῶτες του τὸν καιρὸ τοῦ ἀγῶνα. Οἱ τόκοι τὸν ἔπνιξαν. Παρὰ τὶς προσπάθειες, ὅμως, τοῦ ἰδίου καὶ τῆς οἰκογένειας του, ἀλλὰ καὶ τὶς ἐντολὲς τῆς Κυβέρνησης γιὰ ἀναστολὴ τῶν διώξεων λόγω χρεῶν, τὸ κτῆμα στὸ Σερεμέτι τελικὰ δὲν σώθηκε, ἐκποιήθηκε.

Στὰ ἑπόμενα χρόνια εὐτύχησε νὰ τύχη κάποιας ἀναγνωρίσεως: Μετὰ τὴν Ἐπανάστασι τοῦ 1843 ὀνομάστηκε ὑποστράτηγος, ἐνῶ μετὰ τὴ συνταγματικὴ ἐξέγερση τῆς 3ης Σεπτεμβρίου 1847 διορίστηκε γερουσιαστής, θέση ἡ ὁποία τοῦ ἐπέφερε μία πενιχρὴ σύνταξη. Τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του ὁ Νικηταρᾶς ἀποτραβήχτηκε μὲ τὴν οἰκογένειά του στὸν Πειραιὰ καὶ ἔμενε σὲ ἕνα φτωχικὸ σπίτι.

Ἡ φτώχεια τοῦ σχεδὸν τυφλοῦ πλέον στρατηγοῦ ἦταν τόση, ὥστε ἔφτανε στὸ σημεῖο νὰ μὴν ἔχει χρήματα γιὰ νὰ ἀγοράσει οὔτε ψωμὶ γιὰ τὴν ἄρρωστη γυναίκα του (ἐκεῖνος μποροῦσε νὰ ἀντέξη τὴν πεῖνα περισσότερο). Τὸ χειρότερο ἦταν ὅτι τὸν εἶχαν ξεχάσει ὅλοι. Ἀκόμα κι στρατηγὸς Μακρυγιάννης ὁ ὁποῖος, πρίν, τὸν εἶχε βοηθήσει.

Ἡ περιπέτειά του ἔφθασε στὰ αὐτιὰ τοῦ πρεσβευτὴ τῆς Ρωσίας, ὁ ὁποῖος ἐνημέρωσε σχετικὰ τὴν κυβέρνησί του, γιὰ τὸν μεγάλο αγωνιστὴ ὁ ὁποῖος ἔγινε ζητιάνος μὲ ἔγκρισι τοῦ κράτους, τὸ ὁποῖο τοῦ ἐπέτρεπε νὰ ζητιανεύη μία φορὰ τὴν ἑβδομάδα, κάθε Παρασκευή[16], μαζὶ μὲ ἄλλους ζητιάνους κοντὰ στὸν χῶρο ὅπου τὸ 1892 κτίσθηκε ἡ ἐκκλησία τῆς Εὐαγγελίστριας. Ἔτσι, κάποια στιγμὴ ἕνας ἀπεσταλμένος τῆς πρεσβείας βρέθηκε στὴ θέση ὅπου ζητιάνευε ὁ στρατηγός. Μόλις ὁ Νικηταρᾶς ἀντιλήφθηκε ποιὸς ἦταν, μάζεψε ἀμέσως τὸ ἁπλωμένο του χέρι!

– Τί κάνετε στρατηγέ μου; ρώτησε ὁ ἀπεσταλμένος.

– Ἀπολαμβάνω τὴν ἐλεύθερη πατρίδα μου! ἀπάντησε

Οἱ διεκδικητὲς ἀποσύρονται καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο δὲν πεθαίνει ἄστεγος στὸν δρόμο ὁ Τουρκοφάγος.

Ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ μαχητικότητά του ἔχουν τραγουδηθεῖ σὲ πολλὰ δημοτικὰ ἄσματα ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ποιητές, ὅπως ὁ Ἀλέξανδρος Σοῦτσος[17], ὁ Κωστῆς Παλαμᾶς καὶ ὁ Νίκος Γκάτσος[18].

Ὁ δὲ Κωστῆς Παλαμᾶς, τὸ 1930, ἀφιέρωσε ἐπίγραμμα στὸν Νικηταρᾶ:

Ἐδῶ στὴν πέτρ' ἀσάλευτος
ὁ στρατηγὸς Νικήτας
ὁ Τουρκοφάγος ἀθλητὴς
τοῦ γένους νέος ἀκρίτας.
Πάντ' ἀνθισμένη ἂς τὴν κρατᾶ
τὴν δάφνην τῶν Ἑλλήνων
καὶ στῶν πολέμων τὴν ἱερὴν φωτιὰ
καὶ στῶν κινδύνων.

Ἕναν πολὺ ὄμορφο χαρακτηρισμὸ γι' αὐτὸν διασώζει ὁ Γ. Γαζής, γραμματέας τοῦ Καραϊσκάκη, στὸ **«*Λεξικὸν τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἄλλα ἔργα*»**:

«*Οὗτος ἦν ὁ ἥρως καὶ τὸ καύχημα τῆς Πελοποννήσου, οὐ μόνον διὰ τοὺς πολέμους καὶ ἀνδραγαθίας του, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ἀρετάς του. Ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ ἀρειμάνιος, ἁπλοῦς καὶ ἄκακος, εἰλικρινὴς καὶ τίμιος, πιστὸς καὶ φιλότιμος, δίκαιος καὶ ἀμερόληπτος, πλούσιος καὶ πένης ὁ αὐτὸς διότι, ἐνῶ εἶχε τρόπους νὰ πλουτίσῃ καὶ αὐτός, καθὼς ἄλλοι ὁπλαρχηγοὶ ἐπλούτησαν ἢ ἀπὸ πλεονεξίας καὶ ἁρπαγάς, ἢ ἀπὸ λάφυρα καὶ τυχηρά, αὐτὸς κατεφρόνει καὶ λάφυρα καὶ ἐδίωκε τὸν ἐχθρόν, ἐπατοῦσε τὸν χρυσὸν διὰ νὰ κινήσῃ τὸν ἐχθρόν, εὐχαριστούμενος νὰ ὀνομάζηται πένης ἔνδοξος παρὰ πλούσιος ἄδοξος. Διόπερ εἰς τὰς μάχας ὡς ἄλλος Ἐπαμεινώνδας, ὁ μὲν Νικήτας φερωνύμως ἐνίκα καὶ ἐθριάμβευεν, ἄλλοι δὲ φιλόπλουτοι ἐλαφυραγώγουν καὶ ἐθησαύριζον ἀπὸ τὰς νίκας τοῦ Νικήτα. Διὰ τοῦτο ὅμως θαυμαζόμενος ἀπέκτησε πλοῦτον καὶ θησαυρὸν ἀνεξάντλητον, τὴν ὑπόληψιν καὶ τὸ σέβας ὅλου τοῦ Πανελληνίου*».

Τέτοιος ὑπῆρξε ὁ ἀνυπέρβλητος ἀγωνιστὴς τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, μὲ τὴ μοναδικὴ δρᾶσι καὶ τὴν ἀπαράμιλλη αὐτοθυσία! Ὁ Νικηταρᾶς ἐτάφη δίπλα στὸ Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, στὸ πρῶτο νεκροταφεῖο Ἀθηνῶν. Ὡστόσο, φαίνεται ὅτι ὁ θάνατος τῆς γυναίκας του

Ο Νικηταράς πεζομαχών με το τούρκικο ιππικό

δη, ἀμέσως μετὰ τὴν πολύκροτη δίκη τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τὴν πεισματικὴ ἄρνησι τῶν δύο δικαστῶν νὰ τὸν καταδικάσουν, ὁ λαὸς τοῦ Ναυπλίου ἔσπευσε νὰ τοὺς εκφράση τὴν εὐγνωμοσύνη του καὶ τὸν θαυμασμό του γιὰ τὴν στάσι τους. Ξαφνικὰ μέσα ἀπὸ τὸ πλῆθος ξεπρόβαλε ὁ Νικηταρᾶς, πλησίασε τὸν Πολυζωΐδη καὶ τοῦ εἶπε δακρυσμένος: «*Πρόεδρε μὲ τὴν ἡρωϊκή σου διαγωγὴ μοῦ πῆρες τὶς δάφνες τῶν Δερβενακίων*».

Μετὰ τὴν ἐξέγερσι στὴ Μεσσηνία τὸν Αὔγουστο τοῦ 1834, συνελήφθη καὶ φυλακίστηκε γιὰ λίγο ἀπὸ τὴν βαυαρικὴ Ἀντιβασιλεία.

Τὸ 1839 συνελήφθη, μὲ τὴν ἄδικη κατηγορία τῆς συνωμοσίας, ὡς μέλος τῆς «Φιλορθόδοξης Ἑταιρείας» ἡ ὁποία στρεφόταν ἐναντίον τοῦ Ὄθωνος. Σύμφωνα μάλιστα μὲ τὸ ἀνώνυμο καὶ ἀχρονολόγητο ὑπόμνημα μὲ τὸν τίτλο: **«Ἀπομνημονεύματα περὶ τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα συσταθείσης φιλορ[θο]δόξου ἑταιρίας»**, «*σκοπὸν εἶχε ν' ἀντικρούσῃ τὰς εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἐκτεινομένας προόδους τῶν βιβλικῶν ἑταιρειῶν τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς*». Τὸν ἐμφάνισαν, μάλιστα, σὰν στρατιωτικὸ ἀρχηγὸ τῆς ὀργανώσεως αὐτῆς, ἡ ὁποία εἶχε ὡς στόχους τὴν ἀπελευθέρωσι τῶν ὑπόδουλων περιοχῶν καὶ τὴν στήριξι τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Φυλακίστηκε στὸ Παλαμήδι, καὶ στὴ συνέχεια δικάστηκε (προσήχθη στὴ δίκη καθιστὸς λόγω ἀδυναμίας), στὶς 11 Ἰουλίου 1840, ἀλλὰ λόγω ἐλλείψεως στοιχείων ἀθωώθηκε.

Ὅμως, ἡ ἀθωωτικὴ ἀπόφασις προκάλεσε τὴν ὀργὴ τῆς κυβερνήσεως, ἡ ὁποία μὲ τὴν προσυπογραφὴ τοῦ Ὄθωνος τὸν φυλάκισε στὴν Αἴγινα. Ἀπὸ τότε ἄρχισε τὸ μαρτύριό του. Βρέθηκε κλεισμένος σὲ ἕνα δωμάτιο γεμάτο ὑγρασία, ἄρρωστος καὶ μὲ τὸν Βαυαρὸ γιατρὸ νὰ ἀρνεῖται πεισματικὰ νὰ δώσῃ ἐντολὴ γιὰ μεταφορά του στὸ νοσοκομεῖο. Κάθε μέρα οἱ Βαυαροὶ δεσμοφύλακές του τὸν ἔβγαζαν στὸ δρόμο, τὸν χτυποῦσαν μὲ μπαστούνια καὶ τὸν περιγελοῦσαν μπρὸς στὰ μάτια τῶν Ἑλλήνων, οἱ τοὺς στρατιῶτες του τὸν καιρὸ τοῦ ἀγῶνα. Οἱ τόκοι τὸν ἔπνιξαν. Παρὰ τὶς προσπάθειες, ὅμως, τοῦ ἴδιου καὶ τῆς οἰκογένειας του, ἀλλὰ καὶ τὶς ἐντολὲς τῆς Κυβέρνησης γιὰ ἀναστολὴ τῶν διώξεων λόγω χρεῶν, τὸ κτῆμα στὸ Σερεμέτι τελικὰ δὲν σώθηκε, ἐκποιήθηκε.

Στὰ ἑπόμενα χρόνια εὐτύχησε νὰ τύχη κάποιας ἀναγνωρίσεως: Μετὰ τὴν Ἐπανάστασι τοῦ 1843 ὀνομάστηκε ὑποστράτηγος, ἐνῶ μετὰ τὴ συνταγματικὴ ἐξέγερση τῆς 3ης Σεπτεμβρίου 1847 διορίστηκε γερουσιαστής, θέση ἡ ὁποία τοῦ ἐπέφερε μία πενιχρὴ σύνταξη. Τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του ὁ Νικηταρᾶς ἀποτραβήχτηκε μὲ τὴν οἰκογένειά του στὸν Πειραιὰ καὶ ἔμενε σὲ ἕνα φτωχικὸ σπίτι.

Ἡ φτώχεια τοῦ σχεδὸν τυφλοῦ πλέον στρατηγοῦ ἦταν τόση, ὥστε ἔφτανε στὸ σημεῖο νὰ μὴν ἔχει χρήματα γιὰ νὰ ἀγοράσει οὔτε ψωμὶ γιὰ τὴν ἄρρωστη γυναίκα του (ἐκεῖνος μποροῦσε νὰ ἀντέξῃ τὴν πεῖνα περισσότερο). Τὸ χειρότερο ἦταν ὅτι τὸν εἶχαν ξεχάσει ὅλοι. Ἀκόμα κι στρατηγὸς Μακρυγιάννης ὁ ὁποῖος, πρίν, τὸν εἶχε βοηθήσει.

Ἡ περιπέτειά του ἔφθασε στὰ αὐτιὰ τοῦ πρεσβευτὴ τῆς Ρωσίας, ὁ ὁποῖος ἐνημέρωσε σχετικὰ τὴν κυβέρνησί του, γιὰ τὸν μεγάλο ἀγωνιστὴ ὁ ὁποῖος ἔγινε ζητιάνος μὲ ἔγκρισι τοῦ κράτους, τὸ ὁποῖο τοῦ ἐπέτρεπε νὰ ζητιανεύῃ μία φορὰ τὴν ἑβδομάδα, κάθε Παρασκευή[16], μαζὶ μὲ ἄλλους ζητιάνους κοντὰ στὸν χῶρο ὅπου τὸ 1892 κτίσθηκε ἡ ἐκκλησία τῆς Εὐαγγελίστριας. Ἔτσι, κάποια στιγμὴ ἕνας ἀπεσταλμένος τῆς πρεσβείας βρέθηκε στὴ θέση ὅπου ζητιάνευε ὁ στρατηγός. Μόλις ὁ Νικηταρᾶς ἀντιλήφθηκε ποιὸς ἦταν, μάζεψε ἀμέσως τὸ ἁπλωμένο του χέρι!

– Τί κάνετε στρατηγέ μου; ρώτησε ὁ ἀπεσταλμένος.

– Ἀπολαμβάνω τὴν ἐλεύθερη πατρίδα μου! ἀπάντησε περήφανα ὁ ἥρωας.

– Μὰ ἐδῶ τὴν ἀπολαμβάνετε καθισμένος στὸν δρόμο;

– Ἡ πατρίδα μοῦ ἔχει χορηγήσει σύνταξη γιὰ νὰ ζῶ καλά, ἀλλὰ ἐγὼ ἔρχομαι ἐδῶ γιὰ νὰ παίρνω μία ἰδέα πῶς περνάει ὁ κόσμος, ἀντέτεινε ὁ περήφανος Νικηταρᾶς.

Εἶδε καὶ ἀπόειδε ὁ ξένος καὶ γύρισε νὰ φύγῃ χαιρετώντας εὐγενικά. Φεύγοντας, ὅμως, ἄφησε νὰ τοῦ πέσει ἕνα πουγκὶ μὲ χρυσὲς λίρες, ὥστε νὰ μὴν προσβάλη τὸν πάμφτωχο στρατηγό. Ὁ Νικηταρᾶς ἄκουσε τὸν ἦχο, ἔπιασε τὸ πουγκί, τὸ ψηλάφισε καὶ φώναξε στὸν ξένο:

– Σοῦ ἔπεσε τὸ πουγκί σου. Πάρτο γιὰ νὰ μὴν τὸ βρῇ κανεὶς καὶ τὸ χάσεις!

Ὅταν οἱ πιστωτές του βγάζουν σὲ πλειστηριασμὸ τὸ μοναδικό του περιουσιακὸ

Ἐδῶ στὴν πέτρ' ἀσάλευτος
ὁ στρατηγὸς Νικήτας
ὁ Τουρκοφάγος ἀθλητὴς
τοῦ γένους νέος ἀκρίτας.
Πάντ' ἀνθισμένη ἂς τὴν κρατᾶ
τὴν δάφνην τῶν Ἑλλήνων
καὶ στῶν πολέμων τὴν ἱερὴν φωτιὰ
καὶ στῶν κινδύνων.

Ἕναν πολὺ ὄμορφο χαρακτηρισμὸ γι' αὐτὸν διασώζει ὁ Γ. Γαζῆς, γραμματέας τοῦ Καραϊσκάκη, στὸ **«Λεξικὸν τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἄλλα ἔργα»**:

«*Οὗτος ἦν ὁ ἥρως καὶ τὸ καύχημα τῆς Πελοποννήσου, οὐ μόνον διὰ τοὺς πολέμους καὶ ἀνδραγαθίας του, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ἀρετάς του. Ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ ἀρειμάνιος, ἁπλοῦς καὶ ἄκακος, εἰλικρινὴς καὶ τίμιος, πιστὸς καὶ φιλότιμος, δίκαιος καὶ ἀμερόληπτος, πλούσιος καὶ πένης ὁ αὐτὸς διότι, ἐνῶ εἶχε τρόπους νὰ πλουτίσῃ καὶ αὐτός, καθὼς ἄλλοι ὁπλαρχηγοὶ ἐπλούτησαν ἢ ἀπὸ πλεονεξίας καὶ ἁρπαγὰς, ἢ ἀπὸ λάφυρα καὶ τυχηρά, αὐτὸς κατεφρόνει καὶ λάφυρα καὶ ἐδίωκε τὸν ἐχθρόν, ἐπατοῦσε τὸν χρυσὸν διὰ νὰ κινήσῃ τὸν ἐχθρόν, εὐχαριστούμενος νὰ ὀνομάζηται πένης ἔνδοξος παρὰ πλούσιος ἄδοξος. Διόπερ εἰς τὰς μάχας ὡς ἄλλος Ἐπαμεινώνδας, ὁ μὲν Νικήτας φερωνύμως ἐνίκα καὶ ἐθριάμβευεν, ἄλλοι δὲ φιλόπλουτοι ἐλαφυραγώγουν καὶ ἐθησαύριζον ἀπὸ τὰς νίκας τοῦ Νικήτα. Διὰ τοῦτο ὅμως θαυμαζόμενος ἀπέκτησε πλοῦτον καὶ θησαυρὸν ἀνεξάντλητον, τὴν ὑπόληψιν καὶ τὸ σέβας ὅλου τοῦ Πανελληνίου*».

Τέτοιος ὑπῆρξε ὁ ἀνυπέρβλητος ἀγωνιστὴς τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, μὲ τὴ μοναδικὴ δρᾶσι καὶ τὴν ἀπαράμιλλη αὐτοθυσία! Ὁ Νικηταρᾶς ἐτάφη δίπλα στὸ Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, στὸ πρῶτο νεκροταφεῖο Ἀθηνῶν. Ὡστόσο, φαίνεται ὅτι ὁ θάνατος τῆς γυναίκας του καὶ τῶν παιδιῶν του καὶ ἡ ἔλλειψις στενῶν συγγενῶν καὶ ἄμεσων ἀπογόνων στάθηκε ἀφορμὴ **νὰ μὴν ἐνδιαφερθῆ κάποιος γιὰ τὴν σωρό του!** Ἔτσι, μέχρι σήμερα παραμένει ἄγνωστος ὁ τάφος του ἢ ἡ τοποθεσία στὴν ὁποία εὑρίσκονται τὰ ὀστά του.

Συσπείρωση Αναρχικών

καταδικάσουν, ὁ λαὸς τοῦ Ναυπλίου ἔσπευσε νὰ τοὺς ἐκφράση τὴν εὐγνωμοσύνη του καὶ τὸν θαυμασμό του γιὰ τὴν στάσι τους. Ξαφνικὰ μέσα ἀπὸ τὸ πλῆθος ξεπρόβαλε ὁ Νικηταρᾶς, πλησίασε τὸν Πολυζωΐδη καὶ τοῦ εἶπε δακρυσμένος: «*Πρόεδρε μὲ τὴν ἡρωϊκή σου διαγωγὴ μοῦ πῆρες τὶς δάφνες τῶν Δερβενακίων*».

Μετὰ τὴν ἐξέγερσι στὴ Μεσσηνία τὸν Αὔγουστο τοῦ 1834, συνελήφθη καὶ φυλακίστηκε γιὰ λίγο ἀπὸ τὴν βαυαρικὴ Ἀντιβασιλεία.

Τὸ 1839 συνελήφθη, μὲ τὴν ἄδικη κατηγορία τῆς συνωμοσίας, ὡς μέλος τῆς «Φιλορθόδοξης Ἑταιρείας» ἡ ὁποία στρεφόταν ἐναντίον τοῦ Ὄθωνος. Σύμφωνα μάλιστα μὲ τὸ ἀνώνυμο καὶ ἀχρονολόγητο ὑπόμνημα μὲ τὸν τίτλο: **«Ἀπομνημονεύματα περὶ τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα συσταθείσης φιλορ[θο]δόξου ἑταιρίας»**, «*σκοπὸν εἶχε ν' ἀντικρούσῃ τὰς εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἐκτεινομένας προόδους τῶν βιβλικῶν ἑταιρειῶν τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς*». Τὸν ἐμφάνισαν, μάλιστα, σὰν στρατιωτικὸ ἀρχηγὸ τῆς ὀργανώσεως αὐτῆς, ἡ ὁποία εἶχε ὡς στόχους τὴν ἀπελευθέρωσι τῶν ὑπόδουλων περιοχῶν καὶ τὴν στήριξι τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Φυλακίστηκε στὸ Παλαμήδι, καὶ στὴ συνέχεια δικάστηκε (προσήχθη στὴ δίκη καθιστὸς λόγω ἀδυναμίας), στὶς 11 Ἰουλίου 1840, ἀλλὰ λόγω ἐλλείψεως στοιχείων ἀθωώθηκε.

Ὅμως, ἡ ἀθωωτικὴ ἀπόφασις προκάλεσε τὴν ὀργὴ τῆς κυβερνήσεως, ἡ ὁποία μὲ τὴν προσυπογραφὴ τοῦ Ὄθωνος τὸν φυλάκισε στὴν Αἴγινα. Ἀπὸ τότε ἄρχισε τὸ μαρτύριό του. Βρέθηκε κλεισμένος σὲ ἕνα δωμάτιο γεμάτο ὑγρασία, ἄρρωστος καὶ μὲ τὸν Βαυαρὸ γιατρὸ νὰ ἀρνεῖται πεισματικὰ νὰ δώση ἐντολὴ γιὰ μεταφορά του στὸ νοσοκομεῖο. Κάθε μέρα οἱ Βαυαροὶ δεσμοφύλακές του τὸν ἔβγαζαν στὸ δρόμο, τὸν χτυποῦσαν μὲ μπαστούνια καὶ τὸν περιγελοῦσαν μπρὸς στὰ μάτια τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι ἔρχονταν νὰ δοῦν τὸν ἥρωά τους. Ἀνάμεσα στοὺς θεατὲς ἦταν καὶ ἡ δεύτερη κόρη του, ἡ ὁποία δὲν ἄντεξε νὰ βλέπη τὸν πατέρα της σὲ αὐτὴ τὴν κατάστασι καὶ τρελάθηκε, ἐνῶ αὐτὸς ἀρρώστησε μὲ ζάχαρο τὸ ὁποῖο τοῦ κατέστρεψε τὴν ὅρασι. Λόγω τῶν ταλαιπωριῶν καὶ φυλακίσεων ἡ ὑγεία του εἶχε κλονισθεῖ σοβαρά. Τελικὰ στὶς 18 Σεπτεμβρίου 1841, διὰ προσωπικῆς ἀπειλητικῆς ἐπεμβάσεως τοῦ στρατηγοῦ Μακρυγιάννη, ἀμνηστεύτηκε καὶ ἀποφυλακίστηκε σχεδὸν τυφλός.[15]

15. Ἰωάννης Σόλαρης, *Νικηταρᾶς*.

(ἐκεῖνος μποροῦσε νὰ ἀντέξη τὴν πεῖνα περισσότερο). Τὸ χειρότερο ἦταν ὅτι τὸν εἶχαν ξεχάσει ὅλοι. Ἀκόμα κι στρατηγὸς Μακρυγιάννης ὁ ὁποῖος, πρίν, τὸν εἶχε βοηθήσει.

Ἡ περιπέτειά του ἔφθασε στὰ αὐτιὰ τοῦ πρεσβευτὴ τῆς Ρωσίας, ὁ ὁποῖος ἐνημέρωσε σχετικὰ τὴν κυβέρνησί του, γιὰ τὸν μεγάλο ἀγωνιστὴ ὁ ὁποῖος ἔγινε ζητιάνος μὲ ἔγκρισι τοῦ κράτους, τὸ ὁποῖο τοῦ ἐπέτρεπε νὰ ζητιανεύη μία φορὰ τὴν ἑβδομάδα, κάθε Παρασκευή[16], μαζὶ μὲ ἄλλους ζητιάνους κοντὰ στὸν χῶρο ὅπου τὸ 1892 κτίσθηκε ἡ ἐκκλησία τῆς Εὐαγγελίστριας. Ἔτσι, κάποια στιγμὴ ἕνας ἀπεσταλμένος τῆς πρεσβείας βρέθηκε στὴ θέση ὅπου ζητιάνευε ὁ στρατηγός. Μόλις ὁ Νικηταρᾶς ἀντιλήφθηκε ποιὸς ἦταν, μάζεψε ἀμέσως τὸ ἁπλωμένο του χέρι!

– Τί κάνετε στρατηγέ μου; ρώτησε ὁ ἀπεσταλμένος.

– Ἀπολαμβάνω τὴν ἐλεύθερη πατρίδα μου! ἀπάντησε περήφανα ὁ ἥρωας.

– Μὰ ἐδῶ τὴν ἀπολαμβάνετε καθισμένος στὸν δρόμο;

– Ἡ πατρίδα μοῦ ἔχει χορηγήσει σύνταξη γιὰ νὰ ζῶ καλά, ἀλλὰ ἐγὼ ἔρχομαι ἐδῶ γιὰ νὰ παίρνω μία ἰδέα πῶς περνάει ὁ κόσμος, ἀντέτεινε ὁ περήφανος Νικηταρᾶς.

Εἶδε καὶ ἀπόειδε ὁ ξένος καὶ γύρισε νὰ φύγη χαιρετώντας εὐγενικά. Φεύγοντας, ὅμως, ἄφησε νὰ τοῦ πέσει ἕνα πουγκὶ μὲ χρυσὲς λίρες, ὥστε νὰ μὴν προσβάλη τὸν πάμφτωχο στρατηγό. Ὁ Νικηταρᾶς ἄκουσε τὸν ἦχο, ἔπιασε τὸ πουγκί, τὸ ψηλάφισε καὶ φώναξε στὸν ξένο:

– Σοῦ ἔπεσε τὸ πουγκί σου. Πάρτο γιὰ νὰ μὴν τὸ βρῆ κανεὶς καὶ τὸ χάσεις!

Ὅταν οἱ πιστωτές του βγάζουν σὲ πλειστηριασμὸ τὸ μοναδικό του περιουσιακὸ στοιχεῖο, τὸ ἴδιο του τὸ σπίτι, πηγαίνει τυφλὸς στὸν πλειστηριασμὸ μὲ ἕνα σπαθὶ στὸ χέρι. Εἶναι τὸ μοναδικὸ λάφυρο τὸ ὁποῖο εἶχε δεχθεῖ νὰ πάρη μετὰ τὴ νίκη του στὰ Δερβενάκια. Ὅταν τὸν ἀντικρύζουν νὰ διαβαίνη στὴν αἴθουσα τοῦ πλειστηριασμοῦ, ὅλοι μὲ σεβασμὸ καὶ ντροπὴ σιωποῦν. Ὁ Νικηταρᾶς ἀνεβαίνει στὸ βῆμα καὶ λέει: «*Τελευταῖος πλειοδότης τὸ σπαθὶ τοῦ Νικηταρᾶ*».

Το σπαθί του Νικηταρά στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

16. Αὐτὸς ὁ περιορισμός, ὀφειλόταν στὸ γεγονὸς τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ ζητιάνων, οἱ ὁποῖοι συνέρρεαν καθημερινὰ στὸν χῶρο.

αὐτὸς διότι, ἐνῶ εἶχε τρόπους νὰ πλουτίση καὶ αὐτός, καθὼς ἄλλοι ὁπλαρχηγοὶ ἐπλούτησαν ἢ ἀπὸ πλεονεξίας καὶ ἁρπαγάς, ἢ ἀπὸ λάφυρα καὶ τυχηρά, αὐτὸς κατεφρόνη καὶ λάφυρα καὶ ἐδίωκε τὸν ἐχθρόν, ἐπατοῦσε τὸν χρυσὸν διὰ νὰ κινήση τὸν ἐχθρόν, εὐχαριστούμενος νὰ ὀνομάζηται πένης ἔνδοξος παρὰ πλούσιος ἄδοξος. Διόπερ εἰς τὰς μάχας ὡς ἄλλος Ἐπαμεινώνδας, ὁ μὲν Νικήτας φερωνύμως ἐνίκα καὶ ἐθριάμβευεν, ἄλλοι δὲ φιλόπλουτοι ἐλαφυραγώγουν καὶ ἐθησαύριζον ἀπὸ τὰς νίκας τοῦ Νικήτα. Διὰ τοῦτο ὅμως θαυμαζόμενος ἀπέκτησε πλοῦτον καὶ θησαυρὸν ἀνεξάντλητον, τὴν ὑπόληψιν καὶ τὸ σέβας ὅλου τοῦ Πανελληνίου».

Τέτοιος ὑπῆρξε ὁ ἀνυπέρβλητος ἀγωνιστὴς τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, μὲ τὴ μοναδικὴ δρᾶσι καὶ τὴν ἀπαράμιλλη αὐτοθυσία! Ὁ Νικηταρᾶς ἐτάφη δίπλα στὸ Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, στὸ πρῶτο νεκροταφεῖο Ἀθηνῶν. Ὡστόσο, φαίνεται ὅτι ὁ θάνατος τῆς γυναίκας του καὶ τῶν παιδιῶν του καὶ ἡ ἔλλειψις στενῶν συγγενῶν καὶ ἄμεσων ἀπογόνων στάθηκε ἀφορμὴ **νὰ μὴν ἐνδιαφερθῆ κάποιος γιὰ τὴν σωρό του!** Ἔτσι, μέχρι σήμερα παραμένει ἄγνωστος ὁ τάφος του ἢ ἡ τοποθεσία στὴν ὁποία εὑρίσκονται τὰ ὀστά του.

Συσπείρωση Αναρχικών

17. *Σὺ ἀρχαγγέλου ρομφαίαν ἔχων*
Καὶ εἰς τὰς πτέρνας φέρων πτερά,
Ψυχὰς δὲν ἅρπαζες τῶν Τούρκων τρέχων
Εἰς τὰς σκηνάς των, Νικηταρᾶ;
(Ἀλέξανδρος Σοῦτσος, *Τουρκομάχος Ἑλλάς*)

18. *Τσάμικος*, στίχοι: Νίκος Γκάτσος, Μουσική: Μάνος Χατζηδάκις.